

**De providentia et fato: una cum fragmentis ejusdem / et Lili Gyraldi
interpretatione Symbolorum Pythagorae; notisque Merici Casauboni ad
Commentarium Hieroclis in Aurea carmina.**

Contributors

Hierocles, of Alexandria, active 430
Giraldi, Lilio Gregorio, 1479-1552
Casaubon, Meric, 1599-1671

Publication/Creation

London : J.R. for J. Williams, 1673.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/xakndqmj>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

HIEROCLES
DE
PROVIDENTIA

1673

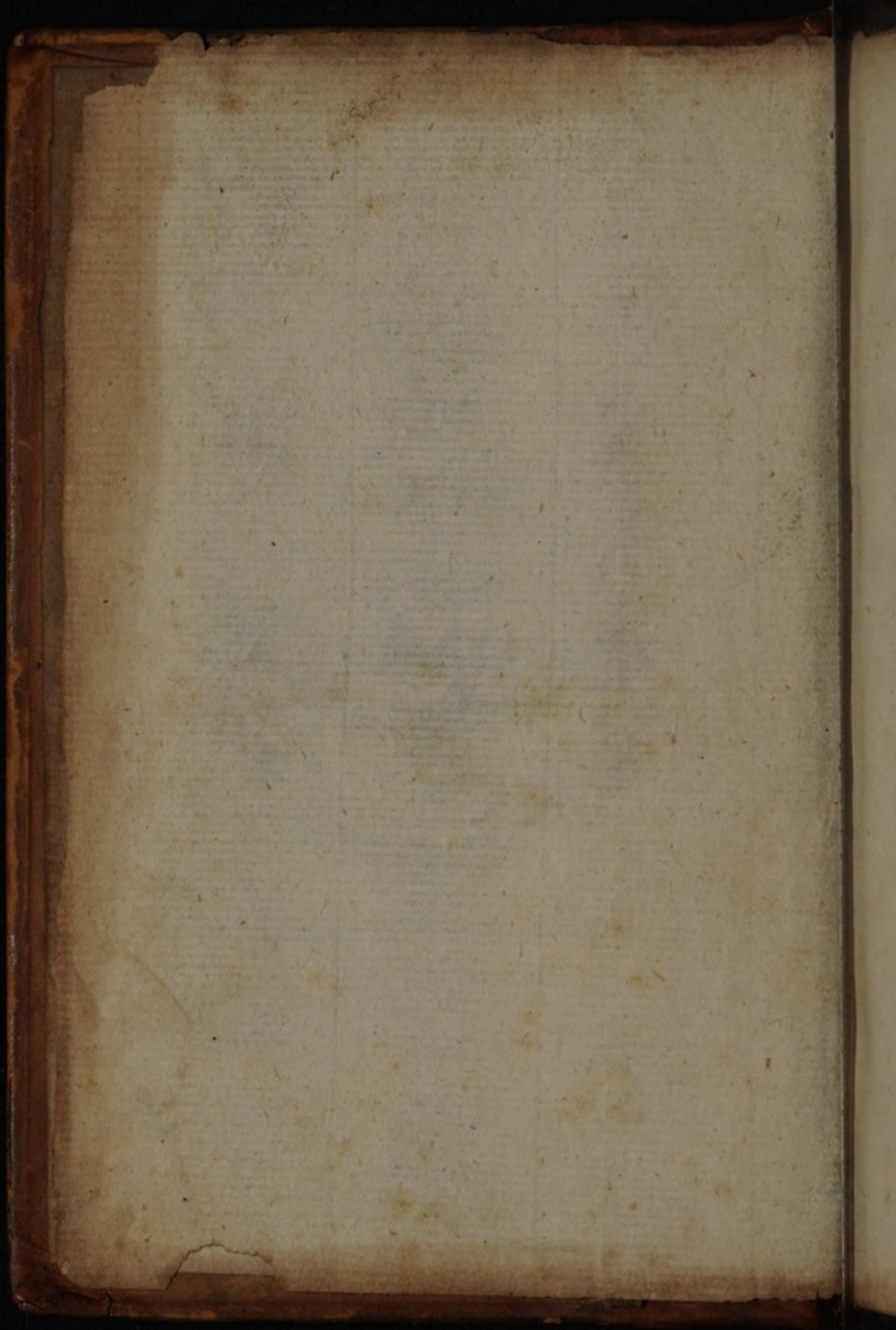
28659/11 E libris Gu. Grey

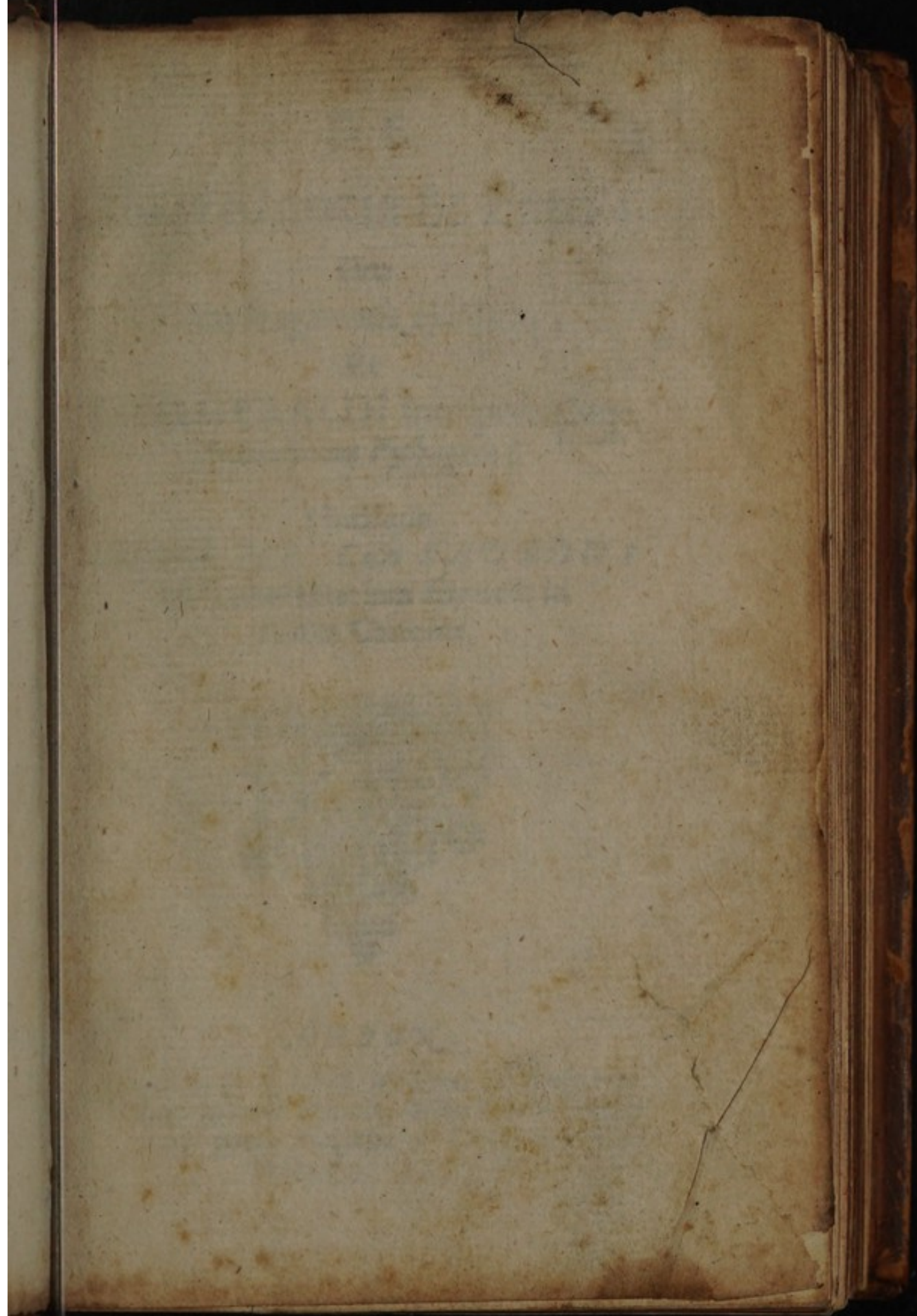
.. 2 wh ..

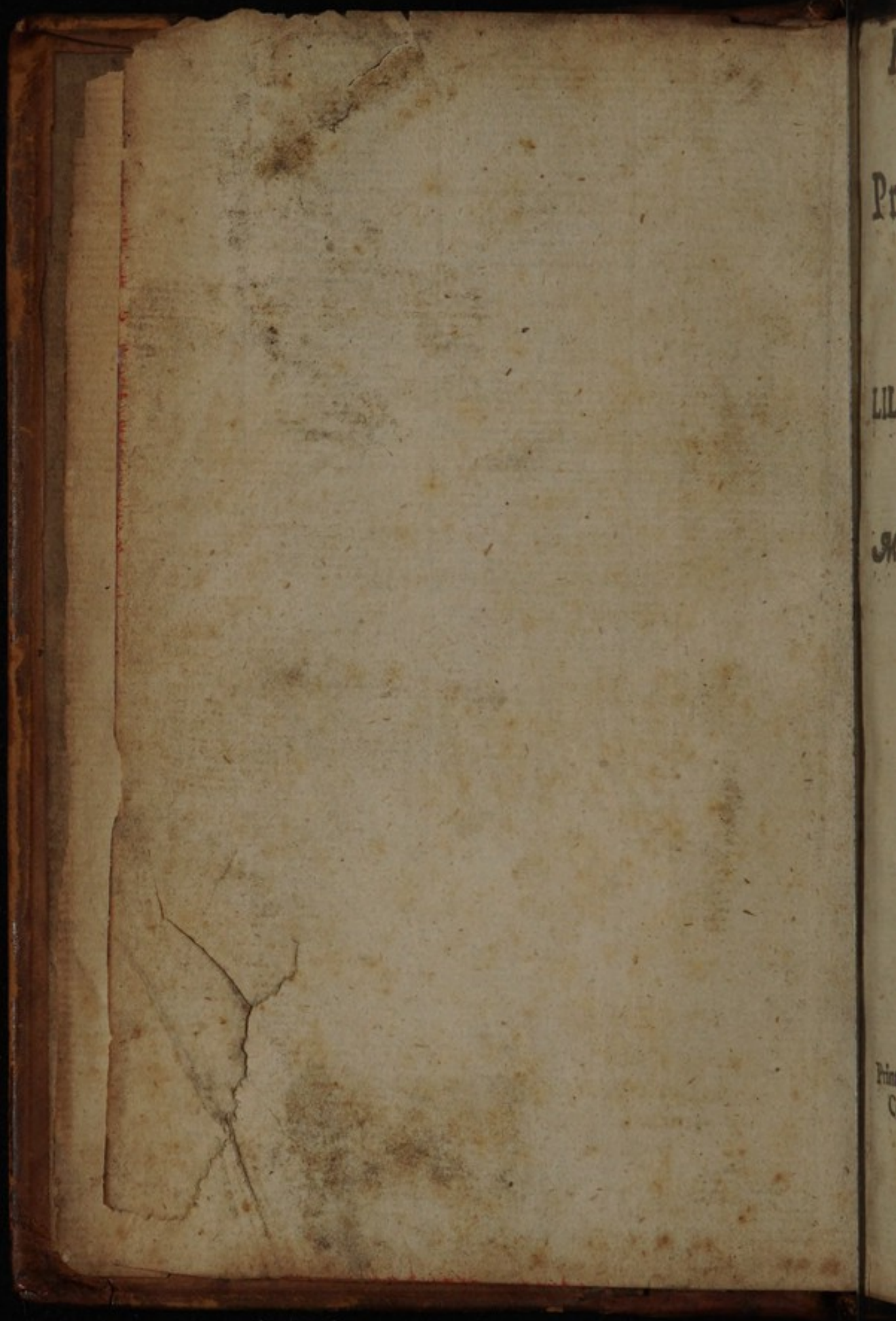

Ralph William Grey,
BACKWORTH.

28659/A

HIEROCLES

76859

DE

Providentia & Fato :

Una

Cum Fragmentis ejusdem ;

Et

LILII GYRALDI Interpretatione
Symbolorum Pythagoræ ;

Notisque

MERICI CASAUBONI
ad Commentarium *Hieroclis* in
Aurea Carmina.

LONDON.

Printed by J. R. for J. Williams in Cross-keys
Court in Little Brittain, and are to be sold
by Henry Dickinson of Cambridge
Bookseller. 1673.

HIEROGLYPES

DE

Providentia & Fato;

Una

Cum Fragmentis ejusdem;

Et

LILLI GYRALDI Interpretatione;

Symbolorum Pythagorae;

Notisque

MERICI CASANOVII

ad Commentarium Hieroglyphicarum

Antea Carminibus

LONDON

Printed by J. W. for J. W. in Great
Court in Little Britain, and are to be
had by Henry Dickinson of Cambridge
Bookbinder 1873.

PROLEGOMENA

De

Editione, Autore, & Opere.

Cum hæc opuscula, nunquam antehac simul excusa, nunc eodem volumine impressa prodeant, operæ pretium fore videbatur, si ab eo qui edenda curavit, & Editionis, & Autoris, & Operis ratio aliqua Lectori redderetur. Quamobrem ne vel novitate sua displiceant, vel sub Fragmentorum titulo minus ambitioso vilescant, quod de horum unoquoque scitu necessarium judicavimus, breviter fideliterque trademus.

Cum Typographus Pythagoræ Fragmenta hinc inde collecta, & in Aurea ejus Carmina Hieroclis Philosophi Commentarium vel auro pretiosorem prælo subjecisset, monui eum exstare etiam-

Prolegomena.

num alia Hieroclis Opuscula, nec ea adeo vulgo nota; addidique, nihil à tanti nominis Philosopho, magis magisque indies inclarescente, scriptum esse, quod omnibus in hoc literarum genere versatis non foret gratissimum exoptatissimumque. Quo monito, licet Facetiarum libellum priori imprudentius affixisset, cœpit tamen de secundo volumine imprimendo cogitare. Primum igitur, Compendium de Providentia & Fato Parisiis a Federico Morello editum ut quæreret, suasi; quod in Bibliopoliis omnibus, & nonnullis eruditorum hominum bibliothecis frustra quæsitum, tandem vir doctissimus, harumque rerum callentissimus, & si addere liceat, nostri amicissimus, Mericus Casaubonus communicavit. quod non solum à Morello primo editore, sed ab Hugone Grotio, qui in hac ipsa quæstione plurimum desudaverat, versum habes. Huic Tractatus duos ex iisdem libris à Photio excerptos, & in Myriobiblo, stupendæ eruditionis opere, exstantes, adjiciendos curavi. Et ne quid quod à tanto viro scriptum est, licet temporis

Prolegomena.

poris injuria mutilatum, lateret; ejusdem
Auctoris Fragmenta omnia inter Stobæi
Eclogas sparsa, & vel sic ab interitu vin-
dicata, ut adjungeret consilium dedi.
Præterea, etiamsi paucissima ex iis quæ
Hierocles ille adversus Religionis no-
stræ cultores scripserat, superessent, ea-
que sint quorum à lectione Christianos
omnes potius arcendos crediderint for-
sitā nonnulli; tamen quoniam apud
Eusebium Cæsariensem & edita jam pri-
dem & refutata sunt, censui sine ullo
religionis dispendio edi posse, & ne quid
deesset, omnino edenda. Denique, cum
in priori Libro inter reliqua Fragmen-
ta, etiam Symbola Pythagoræ ex Iam-
blichō delineata conspicerem, & præ-
clarum Lillii Gyraldi Commentarium in
magno & ingentis pretii Operum Vo-
lumine quasi latitantem cogitarem, ite-
rum hortatus sum ut non omitteret li-
bellum tam paucis cognitum, à tanto
Philologo scriptum, summique Viri Isa-
aci Casauboni elogio commendatissi-
mum; quem in Notis ad Diogenem La-
ertium hæc verba habuisse diu est ex quo
primum observaverimus. *De Symbolis*

Prolegomena.

Pythagoricis multa multi scripsere, ad quos Lectorem rejicimus; imprimis ad Lili-um Gyraldum, virum solide doctum, & in scribendo accuratum. Hæcque omnia eo lubentius ardentiusque ut fierent urgere visum est, quod Annotationes Casauboni Filii in Commentarium Hieroclis prius impressum imo evulgatum, non sine alio volumine edendæ viderentur. Hanc Editionis rationem habeant, qui requirunt breviusculam, Autoris aliquanto ampliorem habituri.

Nam cum in omni fere literarum genere, à quo quisque liber quaque ætate scriptus sit intelligere plurimum intersit, ne Scriptorem plane alienum pro nostro substituamus, neu pro mediæ ætatis Philosopho vel recentiore aliquem vel antiquiorem venditemus; veniam postulare visum est, ut de iis omnibus qui sub Hieroclis nomine inter literatos hactenus innotuerunt, & hæc commentanti præsto sunt, paulo diligentius differamus.

Primus, quantum memoria teneo, qui Hieroclis nomine inter Græcos doctrinæ celebres insignitus est, fuit Meneclis
fra-

Prolegomena.

frater, è regione Caria, ex urbe Alabanda, ubi Cicerone puero floruit, & Oratoriam professus est. Aliter quidem docere nos nuper voluit vir doctissimus Gerardus Joannes Vossius libro de Historicis Græcis tertio: qui Hieroclem hunc patria quidem Alabandensem fateatur, sed Rhodum commigrasse tradit, testemque migrationis Strabonem laudat: quod an veritati consentaneum sit videamus. Verba Strabonis lib. 14. in codicibus editis hæc sunt. "Ἄνδρες ὃ ἐξήνουντο λόγῳ ἄξιοι δύο ῥήτορες ἀδελφοὶ Ἀλαβανδεῖς, Μενεκλῆς τε, ἔ' ἐμνήσθημεν μικρὸν ἐπίπῳ, καὶ Ἱεροκλῆς, οἱ μετρίκῃσαντες εἰς τὴν Ῥόδον, ὃ, τε Ἀπολλώνιον καὶ ὁ Μόλων. *Viri memorabiles Alabandenses fuerunt Oratores duo fratres, Menecles, de quo paulo ante diximus, & Hierocles, qui in Rhodum commigraverunt; item Apollonius & Molo.* Ita Interpretes, & hæc Vossio favent. Sed monuit Criticorum Princeps Isaacus Casaubonus locum esse mutilum, & deesse particulam καὶ, legendumque omnino καὶ Ἱεροκλῆς, καὶ οἱ μετρίκῃσαντες εἰς τὴν Ῥόδον: ut illud μετρίκῃσαντες non ad Meneclem & Hieroclem qui præcedunt, sed ad eos

Prolegomena.

qui sequuntur, Apollonium scilicet & Molonem referatur. Quam ego correctionem minime contemnendam, potius corroborandam sentio. Nam primo Apollonium & Molonem Aiabandenses fuisse, & Rhodum postea commigrasse fatentur omnes: deinde cum Geographus ipse paulo ante, eos qui alibi nati, Rhodi Oratoriam professi sunt, commemorasset, horum quidem discrete meminit, Meneclis autem vel Hieroclis ibidem docentis mentionem nullam facit, Oratores adeo celebres loco tam opportuno nequaquam omisflurus, si in eadem urbe cum Apollonio & Molone unquam docuissent.

Cæterum Joannes Meursius vir diligens, & harum rerum præcipue callens, correctionem Casauboni emendatione alia plane evertere in Apollonio suo conatur. Ubi enim nos legimus ὁ, τε Ἀπολλωνίου καὶ ὁ Μόλων, ac si duo essent, ut revera sunt: ille levi transpositione in hunc modum restituit, ὁ, τε Ἀπολλώνιος, ὁ καὶ Μόλων, atque ita ex duobus unum facit, qui & Apollonius & Molo diceretur. Sed fugit eum ratio cum diligentissimum Geogra-

Prolegomena.

ographum sic emendaret, vel potius cor-
rumperet. Quis enim putabit Strabonem,
dum Alabandenses Oratores enumerat,
Molonem nominare, Apollonium omit-
tere; & cum ante utriusque ut Alabanda
nati, ut Rhodi profitentis, simul memi-
nisset, nunc in ipsa patriæ descriptione
unius tantum mentionem facere voluif-
se? Quid quod, quicquid alii de Apol-
lonio Molonis, ut Plutarchus & Porphy-
rius, aut de Apollonio Molone, ut Jose-
phus, Suetonius, & Quintilianus scri-
bunt, Strabo semper Molonem diserte
distinguit ab Apollonio? Καθ' ἑκαστὸν καὶ
τὸν Ἀπολλώνιον, καὶ τὸν Μολων. ἦσαν γὰρ
Ἀλαβανδῆς. *Quemadmodum Apollonius*
cognomento mollis, & Molo; erant enim
Alabandenses, Meneclis Rhetoris disci-
puli. non dixit ὁ Μαλακὸς καὶ ὁ Μόλων, quod
certe debuit, si utrumque Apollonium,
unum Malacum, alterum Molonem di-
cere voluisset. Rursus, ἐπεδήμησε δὲ πρῶτε-
ρον Ἀπολλώνιον. ὁ ψὲς ἦκεν ὁ Μόλων. Prior
Rhodium se contulit Apollonius: postea
autem venit Moio. Si uterque fuisset
nomine Apollonius, nunquam scripsisset
πρῶτερον Ἀπολλώνιον, sed πρῶτερον ὁ Μαλακὸς,
ὁ ψὲς

Prolegomena.

ὁψι δὲ ὁ Μόλαν. Certissimum igitur est distinguere apud Strabonem Apollonium & Molonem, & correctionem Casauboni emendationi Meursii præferendam. Quare καὶ οἱ μεθικήμεντες οἰς τὴν Ῥόδον, ὁ, τὴν Ἀπολλωνίῳ καὶ ὁ Μόλαν, ita apud Strabonem verterem. Memorabiles quidem Alabandenses Menecles & Hierocles, item Apollonius & Molo, qui (ex Alabanda patria sua, ubi Meneclem audiverant) Rhodum commigrarunt. Habemus igitur tandem Hieroclem Alabanda natum, ibidemque Oratoriam professum. Et scripsisse eum Orationes ex Cicerone constat. Ita enim ille in Bruto. *Genera Asiatica dictionis duo sunt: unum sententiosum & argutum, qualis in historia Timæus, in dicendo autem, pueris nobis, Hierocles Alabandeus, magis etiam Menecles frater ejus fuit; quorum utriusque Orationes sunt imprimis, ut in Asiatico genere, laudabiles. Quod fuerit judicium hominum de hoc Hierocle, cognoscere licet ex Cicerone l. 2. de Oratore. Intelligemus, ut hodie Alabandensem illum Meneclem & ejus fratrem Hieroclem, quos ego audiavi, tota imitetur Asia; sic*
semper

Prolegomena.

semper fuisse aliquem, cujus se similes plerique esse vellent. Quæ sententia Ciceronis, docet ipse in Oratore ad Brutum. Tertium est, in quo fuerunt fratres illi, Asiaticorum Rhetorum Principes, Hierocles & Menecles, minime mea sententia contemnendi. Etsi enim à forma veritatis, & ab Atticorum regula absunt; tamen hoc vitium compensant vel facultate vel copia. Atque hæc de Alabandensi Rhetore, quem nostrum esse non posse certissimum est, utpote qui pene quadringentis annis Philosopho antiquior fuerit.

Meminit & Hieroclis cujusdam Scholiastes ad Pindari Pythia Ode 4. Ἱεροκλῆς δὲ φησι τοὺς ἐκ Λακεδαιμόνων ἀποικίαν συνίστας Ἀπόλλωνι αὐτῷ (Θήρην) ἀνιερωσάσθαι. & paulo post. Ἱεροκλῆς δὲ φησι καὶ αὖτε πλὴν πολλῶν ἐπὶ λόφῳ μεγιστοδιδῶς λουκογείν. Hunc Hieroclem eundem fuisse cum Alabandensi unico hoc argumento, nimis fortasse levi, non tamen reticendo, conjicio. Menecles & Hierocles fratres erant in eodem dicendi genere versati; Scholiastes autem utrumque simul laudat. Nam cum Meneclem prius ideo nominasset,

Prolegomena.

nasset, quod probabiliorem cæteris rationem reddidisset, cur Battus Oraculum consulere, seditionem nempe in insula Thera ortam : statim subjungit verbis modo prolatis, Hieroclem docuisse, eos qui ex Lacedemone coloniam in Theram deduxerant, eandem Apollini consecrassse; & urbem Cyrenen in colle, uberis formam referente, collocatam fuisse. Hinc mihi quidem verisimile videtur, fratrem utrumque Historiam illam de adventu Batti in Cyrenaicam oratorio more pertexuisse. Aut si conjectura hæc minus cuiquam arrideat, potiusque ad aliquem quem Historica scripsisse certum est, referenda hæc esse autumaverit; sit nobis secundus Hierocles ille, cujus Stephanus Ethnographus meminit, qui libros scripsit, quos Φιλίστρας nominavit. Ita enim ille in Ταρκυνία. καὶ Ταρκυνῶναι ἐστὶ Ἰταλῶν, παρ' οἷς αἱ γρύπες τὸν χρυσοὶ φυλάσσουσιν, ὡς Ἰεργκλῆς ἐν τοῖς Φιλίστρον. *Etiā Tarcynæi gens quædam inter Hyperboreos, apud quos gryphes aurum custodiunt, ut Hierocles in Philhisticis.* Insigne Fragmentum ex eodem opere
excer.

Prolegomena.

excerptum apud eundem Stephanum ex-
stat in Βραχμῶνες. Ἰερουκλῆς ἐν τοῖς Φιλίστοροι
φησι· Μὲν ταῦτα περὶ τῶν ἀξίων ἐνομιόθη τὸ
Βραχμῶνιν ἰδεῖν φύλον, ἀνδρῶν φιλοσόφων καὶ
θεοῖς φίλων, ἡλικίᾳ δὲ μάλιστα κρηδασιαμέ-
νων. ἀπέχονται δὲ Καρνεφαγίας πάσης, καὶ
ἐπαίδελοι τὸν αἰὶ χρόνον βιοτεύουσι, καὶ ἀλη-
θεῖαν περὶ τοῦ. Χρῶνται δὲ ἐστὶν λιγὴ, τῇ ἐκ πε-
τεῶν λίθων καὶ μηρύματι μαλακῇ καὶ δερμα-
τὶ δὲ δὴ Λιουφαίνουσιν· ἐξ ὧν ὑφάσματα γίνονται
μήτε πνεῖ καὶ ἰμάτια, μήτε ὑδατι καθαίρουμε-
να, ἀλλ' ἐπεὶ δὴν ῥύπον καὶ κηλίδας ἐμπαλῶσθαι,
ἐμβληθέντες εἰς φλόγα, λούουσι καὶ Ἀφάνῃ γί-
νεται. Postea opera pretium videbatur
Brachmanas visere, homines philosophia
deditos, & Diis charos, Soli vero preci-
pue dedicatos. Ceterum ab esu carniam
prorsus abstinent; sub Dio totam aetatem
degunt, & veritatem colunt. Quæ autem
sequuntur cum corrupta sint, prius ut
emaculentur, quam vertantur, opus est

Corrigo itaque & lego. Χρῶνται δὲ ἐστὶν λι-
γὴ τῇ ἐκ πετεῶν· λίθων γὰρ μηρύματα μαλα-
κῇ καὶ δερματὶ δὴ Λιουφαίνουσιν. Correctio-
nem confirmant illa Plutarchi, Libro de
Oraculorum defectu. τῆς δὲ ἐν Καρύσῳ
πέτρᾳ, λεγόμενῃ ὅτι πολὺς ἀφ' ἧς πίπτουσι μηρύ-
ματα

Prolegomena.

Αὐτὰ λίθων μελανῇ νηματοῦδι συνειφένεσσι.
Vides ex Petra Carystia λίθων μενύμεται,
eaeque μελανῇ καὶ νηματοῦδι, ut apud Ste-
phanum δερματοῦδι repositimus, νηματοῦδι
etiam reposituri, nisi quod nimis à veteri
lectione recedat, & δερματοῦδι ferri possit.
Quod autem de lino vivo, sive asbesti-
no loquatur Plutarchus, certum est: ex
eo enim mantilia, retia & capitis invo-
lucra confecta esse dicit, ab ignis inju-
ria tuta, iisdem pene cum Hierocle ver-
bis tradens, οὐτε ἀεικαίονες, ἀλλ' ὅς' ἐν
ῥυπανθῇ χειρῶν ἱμβαλόντες εἰς φλόγα, λαμ-
πεῖα καὶ ἀσφατῇ κρημίζονται. Atque ita tan-
dem reliqua apud Stephanum vertimus.
Utuntur autem veste linea, ex petris facta:
lapidum enim filamenta quaedam mollia
& quasi cutanea contexunt; ex quibus
vestimenta fiunt, neque igne comburen-
da, neque aqua purganda; sed cum sor-
dibus scateant, in flammam coniecta, pu-
ra & splendida evadunt.

Aliud Hieroclis ejusdem Fragmentum, ex eodemque Opere, conservatum habemus in Tzetzis Chiliadibus. Quod licet ipsissimis ejus verbis conceptum non sit, tamen & Libri Argumento, & ætati

Prolegomena.

ætati Autoris vix aliunde eruendæ non
parum lucis afferet.

Ἱεροκλῆς ὡσαύτως Φιλίστοριν ἐν λόγοις,
Ἐξῆς δὲ, λίγων, εἰδομένη χώραν ἀρχαιοτάτην,
Ἥλιον φλεγμῶν τε, καὶ πᾶσι ταύτῃ αἰσθῆς
Γυμναῖος, ἀνεσίς τε, πρὸς χώρας τῆς ἑρήμης·
Ὡς οἱ μὲν ἀπισκιάζον τὸ πρόσωπον ὥπιοις,
Τοὺς πόδας δὲ ἀνατείνοντες τὸ ζύμπαν ἄλλο ζῶ-
μεν.

Τούτων δὲ Στράβων μέμνηται, καὶ γε τῶν ἀκεφάλων,
Καὶ τῶν δεκάκεφάλων τε, καὶ τετραχέρεσσι πόσων·
Ὅσα περὶ γὰρ εἶπε ὅπως, φησὶν ὁ Ἱεροκλῆς.
Ταῦτα Ἱεροκλῆς μὲν.

*Hierocles similiter in libris Philhisticis,
Deinde, inquit, vidimus regionem siccis-
simam,*

*Soleque exustam, & in ea viros
Nudos atque te èto carentes, locis in deser-
tis.*

*Quorum quidam obumbrabant faciem
auribus,*

*Pedes autem extendentes, etiam corpus
reliquum.*

*Quin horum Strabo meminit, nec non
Acephalorum,*

*Et decem capita habentium, quatuorque
manuum atque pedum.*

Quos

Prolegomena.

*Quos ego nusquam vidi, inquit Hierocles.
Hæc quidem Hierocles.*

Atque ista Joannes Tzetzes Chil. 7. Hist. 144. ex quibus liquet Hieroclem illum quamplurimas regiones peragrasse, resque in itinere visas aut aliunde cognitatas scripto tradidisse, & libros, quibus hæc omnia complexus est, Φιλίστρας nominasse. Patet etiam Strabone Historico, qui sub Tiberio scripsit, juniorem, (illum enim laudat) Stephano autem Ethnographo, à quo ipse laudatur, antiquiorem fuisse.

Post Oratorem & Historicum, tertius nobis erit ex porticu Philosophus, toties Tauro Platonico & cum Stoica disciplina non bene convenienti laudatus, ut tradit in Noctibus Atticis Agellius. *Taurus autem noster, quoties facta mentio Epicuri esset, in ore atque in lingua habebat verba hæc Hieroclis Stoici, viri sancti & gravis: ἔδνῃς τέλῳ πόρνης δόγμα, καὶ ἐστὶν πορνεία· οὐδὲν πόρνης δόγμα.* Ista Agellius de Tauro l. 9 c. 5. Hæc Taurus ex Hierocle, sed corrupta, & nihili ex vitiosa editione facta, in hunc modum nitore pristino restituenda. 'H-
δρνῃ

Prolegomena.

δογμὰ τέλεια πόρνης λόγμα. εἰς ἐπὶ ἀφροίδια δὲ
αἰνὰ πόρνης λόγμα. Duo nempe Epicuri
dogmata jugulat, & ex Philosophorum
scholis ad lupanaria amandat *vir sanctus*
& *gravis*: finem omnium seu summum
bonum in voluptate situm esse: illud pri-
mum. providentiam, qua regi mundum
vulgus autumat, nihil esse: hoc secundum.
Et hic fortasse Hyllarimensis est, de quo
Stephanus: Ὑλλάρειμα πολίχμιον Καρίας,
ὄθει, ὡς Ἱεροκλῆς ὁ ἀπὸ ἀθλήσαν ἐπὶ φιλοσο-
φίαν ἤχθει. nullam enim aliam ob ratio-
nem, quam quod Philosophus dicatur,
nostrum fuisse Hyllarimensem illum
conjecit Vossius; nos igitur potiori ju-
re Stoicum hunc fuisse dicamus, quo-
niam noster non ex athleta, sed ex Judi-
ce factus est Philosophus, ut mox osten-
demus. Utcunque sit, Stoicus ille non
potest idem esse cum eo quem nos edi-
mus, quia Tauro antiquior est, quem
Platonicam Philosophiam exponentem
non solum Agellius, sed & Herodes
Atticus, referente Philostrato, sub Ha-
driano Cæsare audivit.

*Alius etiam à nostro videtur Hiero-
cles ex quo Athenæus l. 14. refert quid*

* *

sic

Prolegomena.

fit *σαῖς*, inquit Ger. Vossius. Imo vero, si omnino fuerit Hierocles iste, non modo *videtur alius*, sed ut sit necesse est. Scripsit enim ante Athenæum, qui sub Pertinace Deipnosophistas edidit, centum & quinquaginta annis ante Libanium & Acacium, quibus florentibus noster obiit. Neque vero ille apud Athenæum *refert quid sit σαῖς*, sed quid *σαπί-ζος*, placenta scilicet ita Epicharmo nominata, quæ *σαῖς ἐστὶ ὑγρὸς εἰς πήλας ἐπι-χρόμαρον, μέλιτι ἐπιβαλλόμενος καὶ σπονδύμης καὶ τυροῦ, αἷς Ἰεργκλῆς φησιν*. Σταπίζος nempe dictus est, quod sit *σαῖς* liquidum sartagini affusum, adjecto melle, cum sesamo & caseo, ut inquit Hierocles. Apertissime autem fallitur vir doctissimus Dalechampium sequutus, cum ita explicat *quid sit σαῖς*, nempe liquor, vinum puta, aqua, vel alius. nemo enim unquam vinum, aut aquam, aut similem aliquem humorem *σαῖς* nominavit. Revera non quid *σαῖς* esset, sed quamobrem placenta *σαπί-ζος* diceretur, scilicet quod *ἐκ σαπίτος ὑγρὸς* fieret, docere voluit, quisquis est; non enim Hieroclem, sed Iatroclém nominatum puto; & legendum omnino, αἷς Ἰα-
τρο-
κλέμης

Prolegomena.

τροκλης φησιν, apud Athenæum censeo. Ut enim Harpocraton Mendesium, ita & Iatrocles scripsit de Placentis. Κεϊμήτης, πλακούς πιδος, ἀπὸ κείμιναν γινόμενον, ὡς Ἰατροκλης ἐν τῇ περὶ πλακούντων ἀναγράφει. Athenæus paulo ante. & idem rursus, Κοιθίται. τούτων μνημονεύει Ἰατροκλης ἐν τῇ περὶ πλακούντων. Ut igitur alibi, Παῖστος πλακούντια περὶ Κάοις, ὡς φησιν Ἰατροκλης. ita hic quid sit Σπεινέας ostendens, ὡς Ἰατροκλης φησι. sine dubio scripsit. Hunc igitur ex numero eorum qui sub Hieroclis nomine innotuerunt expungentes, ad alios & his & nostro juniores transeamus.

In 16. Geoponicorum libro tria capita sunt quæ Φερχκλέους nomen præ se ferunt: sed cum liber ille ad rem veterinariam pertineat, Ἰερχκλέους legendum esse ostendunt Hippiatrica. Binos autem libros scripsit Hierocles περὶ τῶν ἵππων ἰερχκλέους, hoc est, de Morbis equorum curandis, ut ipse testatur in Proœmio ad secundum Hippiatricorum capite sexagesimo; eosque à Basso rogatus cum confecisset, eidem postea dedicavit. Suntque hi duo libri quasi fundamenta Collectionis Ve-

Prolegomena.

terinarix, ad quorum formam metho-
dumque reliquorum Epistolæ aut ἀποστο-
λικά redigi videantur. Fuit autem Hie-
rocles ille non ἱππιαγὸς, aut inter equi-
tes Cæsarianos in armis versatus, ut Ab-
syrus, & Theomnestus, sed Jurispruden-
tiam coluit, & causis agendis in foro ope-
ram dedit. Locuples ipse mihi testis in
Operis Proœmio. Ἀλλ' εἰ καὶ κατὰ κοινὸν ἡ-
μεῖς ἐτέρων τὰ νοῦ ἐχέω, ἐν τε διηγεσίαις παρί-
χειν χρεῖαν τοῖς δεομένοις, καὶ ἀποδῶν περὶ ταύτας
ποιεῖν τοῖς ἀγαθέσι. οὐκ ἀπυργεῖον γε ὅμως
τὸ ἐλὼν ἀξιῶσιν, ἅ εἰσι βίαι. *Etiamsi nos
alios potius audire hoc tempore oporteat,
& in iudiciis copiam nostri postulantibus
præbere, atque hisce exercitiis operam
dare; non tamen negligendum fuit optime
Basse, quod tu requiris.*

Præter hunc & alius Hierocles Gram-
maticus, qui Συναγωγὴν sive Notitiam
Imperii Constantinopolitani evulgavit,
editus ab Episcopo Abrincatenfi, sed im-
perfectus, à V. Cl. L. Holstenio in Cor-
pore Historiæ Byzantinæ perfectior e-
dendus.

Tandem aliquando, recensitis illis quos
à nostro plane distinguimus, ad ipsum
Phi-

Prolegomena.

Philosophum veniamus. Hunc ego pro certo affirmare non ausim, negare tamen non possum fuisse illum ipsum, qui adversus Christianæ religionis symmistas & scripsit mordacia, & acerba gessit

Primum autem legendo observavi fuisse eum in Bithynia Judicem, imperante Diocletiano, judiciumque adversus Christianos, flagrante Persecutione, exercuisse. Autor est oculatus Tragœdiæ testis Lactantius. *Alius eandem materiam mordacius scripsit, qui erat tunc è numero Judicum, & qui autor imprimis faciendæ persecutionis fuit.* Ita ille lib. 5. de Justitia, c. 2. de alio nescio quo priora, de nostro hæc certissime locutus. Non igitur, uti alter, *antistitem se philosophiæ tunc temporis profitebatur*, sed sub solo Judicis officio Christiano nomini infensus apparuit. *Quo scelere non contentus, etiam scriptis eos quos afflixerat insecutus est.* Sed quemadmodum inter Græcos rerum naturæ periti primo *Φύσις*, postea modestiori vocabulo *φύσις* dicebantur: ita cum Celsus, qui primus adversus religionem nostram ex professo scripsit, inimicissimum veritati librum *Ἀδύνατον*

Prolegomena.

Ἀληθῆς nuncupasset, Hierocles titulo minus ambizioso suum Φιλαλήθης indigitavit. Fatetur Eusebius ἀλαζονικώτερον τῷ Φιλαλήθης ἐπιγεγραμμένον Κέλσῳ Ἀληθῆς λόγον. Et ut ad Hieroclem hæc pertinere certo constet, qui à Lactantio nullibi nominatur, ecce quæ Eusebius post verba ut refutarentur repetita, subjungit. Ταῦτα ῥήματα ἐστὶν αὐτοῖς Ἱεροκλέϊ τῷ τῷ καὶ ἡμῶν ἐπιγεγραφότι Φιλαλήθῃ λόγον. Hæc, inquit, ipsius Hieroclis verba sunt in Oratione contra nos scripta, cui titulus Philalethes. Ita semper Eusebius, ac si unum tantum librum scripsisset, cum duos fuisse ex Lactantio pateat. Composuit enim libellos duos, non contra Christianos, ne inimice insectari videretur, sed ad Christianos, ut humane & benigne consulere putaretur. Integer itaque titulus ita erat conceptus,

Λόγοι Φιλαλήθης, πρὸς Χριστιανούς.

De binis itaque res est certa. Idem capite sequenti: *Ausus est libros suos nefarios, ac Dei hostes, Φιλαλήθης, id est, veritatis amatores annotare.* Eusebius autem velut librum singularem nominat, quia ex duobus unum tantum tetigit, nec cum,

Prolegomena.

eum, ut opinor, integrum, sed partem
illam tantum, qua ausu plane novo, &
reliquis Christianismi hostibus intacto,
Apollonium Tyaneum Christo Deo no-
stro comparavit, æquavit, prætulit. At-
qui alia quamplurima, præter infamem
illam comparisonem, adversus nos ef-
fuderat Hierocles, in quibus, teste La-
ctantio, ita falsitatem *Scripturæ Sacre*
arguere conatus est, tanquam sibi esset
iota contraria. Nam quedam capita, quæ
repugnare sibi videbantur, exposuit, adeo
multa, adeo intima enumerans, ut ali-
quando ex eadem disciplina fuisse videat-
ur. Ut etiam quædam particularia no-
temus, *Præcipue Paulum Petrumque* la-
ceravit, ceterosque discipulos, tanquam
fallacie seminatores: quos eosdem tum
rudes & indoctos fuisse testatus est, nam
quosdam eorum piscatorio officio questum
fecisse. Ipsum autem Christum affirma-
vit à Judeis fugatum, noningentorum ho-
minum manu latrocinia fecisse. Item
cum facta ejus mirabilia destrueret, nec
tamen negaret, voluit ostendere Apolloni-
um vel paria, vel etiam majora fecisse.
Reliqua igitur quæ de contrarietate Sa-
crarum

Prolegomena.

crarum Scripturarum, de Pauli Petrique
dissidio, & Apostolorum imperitia effu-
tavit, ex Celso excerpserat, aut etiam ex
Porphyrio, qui eadem, teste Hieron-
mi Proœmio Commentarii in Episto-
lam ad Galatas, *in primo Operis sui ad-
versum Christianos libro*, copiose tra-
ctaverat. Πρὸς μὲν γὰρ τοὺς λοιποὺς τῶν ἐν τῇ Φι-
λαλήθει, ὡς δὲν ἂν εἴη πωρδαῖον ἐπὶ τῇ περιγί-
στασι, μὴ αὐτῷ ἴδιον τυγχάνειν, Ἐφόδρα δὲ
ἀναιδῶς ἐξ ἑτέρων ἢ αὐτοῖς μενοινῶν νοήμασιν,
καὶ ἡμῶν ῥήμασι καὶ συλλαβαῖς δόποσε σλημένα.
*Nam in reliquis, quæ in Philaethe con-
tinentur, non erit operæ pretium im-
presentiarum commorari, cum ipsius
propria non sint, sed ex aliorum scriptis,
iisdem non tantum sententiis, sed verbis
etiam atque syllabis nimis impudenter
subleeta.* Eusebius igitur ea tantum in
libris Hieroclis refutare aggressus est
quæ de Apollonio scripserat, reliqua
vero intacta prætermisit, uti jampridem
ab Origine in libris adversus Celsum
refutata, aut à seipso in iis quæ contra
Porphyrium meditabatur, propediem
refellenda. Nullo igitur modo con-
cedendum est Illust. Cardinali Baro-
nio,

Prolegomena.

nio, *Eusebium omnes impudentis hominis conatus temerarios hoc Commentario infregisse*, cum minimam eorum partem attigisse se fateatur. Et omnino notandum est Eusebii librum contra Hieroclem, pessime à Florentino Interprete versum, nec ut videtur hactenus satis intellectum, vix attigisse ea quæ ab Hierocle sunt profecta, neque comparationi Apollonii cum Christo inhærere; imo vero ab eo argumento prorsus abstinuisse, & Philostrati libros octo de Vita Apollonii tantum percurrere, & quicquid ei tanquam Philosopho tribuitur libenter concedere, quicquid ad eum supra mortalium sortem evehendum comparatum est, excutere, elevare, convellere.

Cæterum Hieroclem illum, de quo hæc diximus, tum ingenii acumine, tum ardore animi, cupidineque persequendi Christianos Diocletiano adeo placuisse probabile est, ut ex Judice Nicomediensi Præfectus Alexandria factus esse videatur. Certe Epiphanius de ejusdem temporis inaudita sævitia agens, hæc 68 sive Meletianorum Hæresi habet.

Prolegomena

Καλεῖται δὲ ῥᾷ ὡς ἔπαρχος τῆς Θεσσαλονίκης, Ἀλε-
ξανδρείας δὲ Ἱεροκλῆς, *Præerat tum The-
baidi Culeianus, Alexandria vero Hiero-
cles.* Unde haud difficulter tandem ad-
duci me patiar, ut cum Vossio credam
hunc hostem Religionis nostræ Hylla-
rimensem Hieroclem fuisse. Sed ea lege,
ut illa Stephani verba aliter mihi liceat
interpretari, non ut ex poeta, cum Sim-
lero, neque ex athleta, cum Vossio, sed ex
Persecutore factus sit Philosophus: ἀπὸ
ἀθλήσεων ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀχθεῖς, inquit Ste-
phanus, aut forte Hermolaus: ἀθλα au-
tem & ἀθλήσεις creberrime dicuntur cer-
tamina illa quæ Christiani cum Ethnicis
inierunt, persecutionesque quas perpeffi
sunt. Unicum Eusebium nominabo hu-
jus ipsius temporis calamitates perse-
quentem. Τί καὶ πολλὰ λίγῃ, καὶ κραινότερας
ἐπὶ κραινότεραις τῷ αἰνὰ τὴν οἰκουμενικὴν θεοπροπῶν
μετῴρων ἀθλήσεις παρατίθεαι; Quidni igi-
tur Hierocles, ἀπὸ τῶν τῷ ἀθλήσεων, ab hac
ipsa persecutione, tribunal reliquerit,
præfecturam exuerit, præsertim Con-
stantino Magno non tantum lethales
illas flammæ extinguente, sed veritatis
lucem admittente? quidni ad vitam phi-
lo-

Prolegomena.

losophicam, & studia literarum, quibus etiam antea operam non vulgarem dedisse videtur, insperata rerum mutatione perculsus, se contulerit? Quæ si cui satis verisimilia videantur, huic certe non difficulter persuasero eundem fuisse & Judicem, & Philosophum nostrum; qui Epiphania ἐπερχο Ἀλεξανδρείαι, Suidæ φιλόσοφο Ἀλεξανδρούς. Atque hæc de libris duobus quos Judex scripsit, & φιλαλήθεις nominavit: Reliqua vero, quæ jam Philosophiam professus edidit, recenscamus.

Inter Opera vero Philosophica, sive Judex, sive alius fuerit, primum jure merito locum sibi vendicat ὑπόμνημα εἰς τὰ χευστὰ Πυθαγόρου ἔπη, *Commentarius in Anacreæ Pythagoræ Carmina*, opus nunquam satis laudatum. Neque enim Carmina ista tantum interpretari, aut Grammaticorum instar Scholia conficere in animo habuit, sed omnia Pythagoricæ disciplinæ lineamenta brevi quasi tabula depingere. Ipsius verba proferam, quia meliora proferre non possum. Τοιαύτη ἔστι χευστῶν Ἐπῶν ἡ ἐξήγησις ἡμῖν γένηται, πρὸς εὐχρηστον ἐν αὐτῇ Πυθαγορείων δόγματων μετέραν συνόψιν,

Prolegomena.

ψυ, *H* c est *Aureorum Carminum* explicatio nostra, *Pythagoricorum in se Dogmatum* synopsis continens. Proximum huic locū habeat præclarum illud Opus, *ᾧ ἐπὶ ἀρετῇ καὶ εὐμαρξίᾳ, καὶ τῆς ἐφ' ἡμῶν πρὸς τὴν θεῖαν ἡγεμονίαν συντάξεως*, *De providentia & Fato*, arbitriique nostri cum divina gubernatione congruentia. Erat autem totum Opus in septem Libros distinctum, ἐπὶ δὲ λόγοι αὐτοῦ ἐπιμεινίζονται τὴν *ἑσπερίαν*, inquit Photius Bibliothecæ Codice 214. quorum etiam Argumenta ibidem percurrit. Hunc à Vossio prætermissem seq̃ iatur, qui tanti illi est, *Ὁ οἰκονομικός*, *cujus particula*, inquit, *hæ erant*; *De amore fraterno*, &, *Quomodo utendum sit cognatis*, & *similes*. Voluit igitur Vir doctissimus ingens Volumen ab Hierocle in Oeconomicis factum, *cujus partes essent illæ à Stobæo citatæ*; Scilicet, *τίνα τρέπον θεοῖς χεῖν*, seu de *Usu Deorum*, ; *πῶς τῇ πατρίδι χεῖν*, sive *quales in patriam esse debeamus* ; *πῶς χεῖν γονεῦσιν*, sive *quomodo erga parentes gerere nos oporteat* ; *πῶς συγγενεῖς χεῖν*, *quomodo utendum cognatis* ; *ᾧ ἐπὶ γάμῳ*, id est, de *Nuptiis* ; *ᾧ ἐπὶ φιλαδελφείᾳ*,
de

Prolegomena.

de *Amore Fraternali*. Ego vero aliter
omnino sentio, *Ὀικονομικὴν* scilicet fu-
isse majoris Operis Partem unam,
eodem plane cum reliquis modo, in
eodem cum iis volumine conjunctum.
Neque enim verisimile est Stobæum,
cum reliquas particulas ad caput suum
retulerit, unam tantum ad Operis to-
tius titulum referre voluisse. Præterea
ea quæ ex *Oeconomico* citat, ad rei
familiaris administrationem proprie
spectant, *πρὸ πάντων καὶ πρὸ ἑκάστης ὑφ'
ὧν οἶκος* *Καίχεται*, ante omnia, inquit, de
operibus quibus res domestica continetur.
Partitur itaque officia ad familiam per-
tinentia inter patrem matremque fami-
lias; rustica, forensia, & civilia viro;
mulieri domestica negotia tribuens.
Peculiaris igitur pars est *Ὀικονομικὴς*, ab
officio erga Deos, patriam, parentes,
fratres, cognatosque distincta, unum-
que caput vel librum fortasse in Opere
majori constituens: quod quidem
ego *ἱερακλῆος φιλοσοφούμενον* nominatum
puto.

*Etiam Hyllarimensem signari suspicor a
Michaeli Apostolio Centuria 8. Prov. 20.
ubi*

Prolegomena.

ubi citatur ἐν δατέρᾳ φιλοσοφῶντων παρὰ τῷ
 φιλοσόφῳ, *Libro secundo de iis qui à Phi-
 losophis in sapientia studio instituuntur.*
 Ita Vossius prorsus male; non enim sunt
 οἱ φιλοσοφῶντες de quibus Hierocles scri-
 psit, sed τὰ φιλοσοφῶντα, ut Demetrii
 Ixionis Ἐνυμολογούμενα, quorum memi-
 nit Athenæus; neque παρὰ τῷ φιλοσόφῳ
 legendum est, sed παρὰ, ut apud Ety-
 mologum & Suidam reperitur, unde A-
 postolius hausit: neque παρὰ φιλοσόφῳ pars
 tituli est, sed tantum indicat Hieroclem
 lib. 2. φιλοσοφῶντων, dum de Philosophis
 loqueretur, ea verba habuisse, quæ se-
 quuntur. Ita enim Suidas in Ἐμποδῶν
 ἱερὸν τῇ λέξει Ἱεροκλῆς τε καὶ ἄλλοι, ἀντὶ τῶν
 ἐμποδῶν. φησὶν εἰ β' φιλοσοφῶντων παρὰ τῷ φιλο-
 σόφῳ πῶς γὰρ αὐτῶν ἔχει καὶ ἔζημε, καὶ παιδάς
 αὐτεῖλα, καὶ ὑσίας ἐπεμελήθη, μηδεὶος ἐμποδῶν
 οἶτο. Apud Apostolium pro αὐτῶν per-
 peram scribitur αὐτῶν, quod Pantinum
 in errorem duxit plane joculari. Suidæ
 igitur verba, ut & Etymologi, sic acci-
 pienda sentio. Utitur hac voce ἐμπο-
 δῶν Hierocles cum aliis loco ἐμποδῶν: ut
 cum lib. 2. φιλοσοφῶντων, in hunc modum
 de Philosophis loquitur: *Quis enim eo-*
τιμή

Prolegomena.

rum non uxorem duxit, liberosque suscepit, & rei curam gessit, quoties nihil impedimento esset? Reliqua quæ apud Suidam sequuntur, & cum his, nullo alio Autore nominato, nulla occasione interposita cohærere fortasse videantur, omnino ab hoc fragmento Hieroclis removenda sunt, autorique suo restituenda. Post illa scilicet Philosophi nostri μηδὲν δὲ ἐμπροσθεν ὄντων, sequitur apud Suidam, ἵππεϊ ὁ εὖ εἰδὼς ἔειπεν ἐν εὖ εἰδόντι, ὡς εἶπε Πλάτων, πιθανότερον ὑπάρχει. Φινάκιος δὲ ἱστοῦς μεμελεμένην ἑαυτοῦ λογιώτερον πάντων ἔκρινε παιδουτῶν τῆς Κωνσταντίνου διὰ καὶ πολλὰ αὐτῷ διδάσει παρεμυθίαν ἐκ τῆς δημοσίας.

Ut ingenue fatear, hunc locum non satis intelligo, inquit Æmilius Portus, qui Suidam adeo infeliciter transtulit, maculisque plurimis aut affectum invenit, aut affecit. Neque satis ei fuit non intellexisse, insuper emendatione corripuit, nam pro τῆς Κωνσταντίνου legit τῶν, atque ita Imperatorem nobis pro Urbe dedit, & tempora Constantini cum regno Zenonis pariter confudit. Imposuit illi vocabulum Ἰάκκας, quod nomen viri fuisse igno-

Prolegomena.

noravit; inde reliqua plane tenebris involuta ut viderentur necesse fuit. At *Ἰλλος* vel *Ἰλλος* Græcis, *Hyllus*, aut *Illus* Latinis dictus, sub Zenone vixit, eique familiaris admodum fuit. Suidas ipse, *Ἰλλος, ὁνομαζόμενος, ὃς καὶ μάγος Ζήνωνος*. At Zenoni operam in arte magica præstitisse, aut omnino magum fuisse illum non memini. Imo errorem ex Scripturæ compendio natum pro certo habeo: scripsit aut Suidas aut Librarius, *μαγ^{ος}* vel brevius, ut in MS. codice Manuelis Moschopuli expressum vidi, *μα*: hoc qui sequebantur *μάγος* effecere, cum *μάγιστος* abbreviaturā illa intelligeretur. Victori in Chronico *Hyllus Patritius*, & simpliciter *Patritius* nominatur: at Marcellino *Illus natione Isaurus* signanter dignitate *Magister Officiorum* dicitur: Et Joannes Antiochenus, nondum editus, καὶ Ἰλλος ὁ Ἰλλος συγκλητικός, καὶ ὑπάτος, καὶ μάγιστος, καὶ πατριάρχης. Non igitur magus, sed μάγιστος Zenoni illus fuit. De hoc igitur Illo Patritio & Magistro intelligenda sunt ista apud Suidam, quæ ex voce ἱμπεράτωρ citavimus: neque vero Hieroclis

Prolegomena.

clis nostri Fragmento adjungenda, cum sint sine dubio hausta ex Damascii libro de vita Isidori (toties in Collectaneis illis exscripto) ut patet ex narratione ipsius Suidæ in Παιδείῃ, & iis quæ in excerptis à Photio in Bibliotheca conservatis etiamnum exstant. Fragmentum igitur prius Hieroclis fuit, idque opinor ex librorum aliquo quos φιλοσοφούμενα nominavit, qualem etiam titulum Origenes, qui eidem Scholæ aliquando præfuit, usurpavit; & latent ejus φιλοσοφούμενα adhuc in Bibliotheca Florentina, judicio Viri doctissimi Lucæ Holstenii dignissima quæ edantur. Utrum inter hæc περὶ δικαιοσύνης tractaverit, aut omnino de Justitia unquam scripserit, nescio: semel enim Stobæo citatur sub Ἱεροκλέως, sæpius sub Ἱέρωκῳ, nomine. Et fieri potest ut ab Hierace Alexandrino potius illa scripta sint, quem Ammonio æqualem tradit apud Photium Damascius. Restant Ἱεροκλέως φιλοσόφου Ἀγῆα, *Hieroclis Philosophi Facetia*; quæ an nostri sint ipse qui edidit dubitavit, & videntur sane esse alicujus Hieroclis junioris.

Præter hæc, concinnavit etiam Hierocles

rocles

Prolegomena.

Hierocles in Platonis Gorgiam Commentarium, non manu sua scriptum, sed ab ore ejus à discipulo exceptum. de quo memorabile est quod narrat apud Photium Damascius. Οὐτῷ (Ἱεροκλῆς) ποτὲ τὸν Πλάτωνῳ Γοργίαν τοῖς ἐπαύροις ἐξηγᾶτο· εἰς δὲ τις τῶν ἀκροατῶν Θεοσεβίῳ ἀπεγράφας τὴν ἐξήγησιν, πάλιν δ', οἷα εἰκός, ἐκ δευτέρου ὁ Ἱεροκλῆς εἰς τὸ Γοργίαν καταβαλλόμενος, μετὰ πινυ καὶ χρόνῳ, τὴν ἐξήγησιν ὁ αὐτὸς ταύτῃ ἀπεγράφας, καὶ ἀντιπερὶ βαλὼν ἐπὶ πρῶτον καὶ τὰ ὑστερα, οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεί· ἐκαστερον δ' ὁμοίως, καὶ περὶ λόγον ἀποδοῦναι, τῆς Πλάτωνος ἐχόμενα, καὶ πόσον οἷόν τι, προσαιρέσας. Τοῦτο μὲν ἐν ἐπιδείκνυται ὁ αἰσθρὸς ἡλίος, ὡς ἄρα τὸ τῶν φρενῶν πλάγῳ. Hierocles, hic aliquando Platonis Gorgiam sociis explicabat. Unus vero auditorum, Theosebius, explicationem descripsit. Iterum vero, ut par erat, cum Hierocles post aliquod tempus secundo interpretaretur, idem etiam hanc explicationem descripsit, & collatis prioribus cum secundis, in nullo, ut ita dicam, eadem invenit. Utraque tamen, quod vix auditu credibile est, Platonis, quoad ejus fieri poterat, institutum continebant.

Prolegomena.

nebant. Hinc colligitur quanta in illo vi-
ro fuerit ingenii copia. Ita à scriptis ad
dictata pervenimus, & nequid videamur
omittere, age ab illis ad Dicta venia-
mus. Tradidit itaque idem Theosebius
Hieroclis discipulus apud Suidam, vel
potius Damascium, eum ἐξηγουμένον, (non
inter narrandum, ut Curterius & Por-
tus, sed dum Platonem explicaret) ali-
quando dixisse, κύβοις εἰκέναι τὸς Σω-
κράτους λόγους· ἀπλωτὲς γὰρ εἶναι πάντα καὶ
ἀπὸ πύθωνος. Socratis scilicet sermo-
nes tesseres esse similes: stare enim sem-
per erectos, quacunque cadant. Rursus,
cum Byzantii in iudicium adductus pla-
gis cæsus esset, mananti ex corpore la-
cerato sanguine iudicem aspergit, simul-
que illud Ulyssis apud Homerum usur-
pavit,

Κύκλωψ τῇ, πῶς οἶνον, ἐπεὶ φάγεις αἰδῶ-
μεα κῆρα.

Hæc habui quæ de Philosophi nostri
Scriptis dictisque traderem; qualia vero
ea sint, aut quanti inter eruditos æsti-
manda, non aliunde melius quàm à Cri-
ticorum veterum iudicio cognoscere
poterimus. Primum itaque legimus

apud

Prolegomena.

apud Suidam, & paulo integrius apud Photium aut Damascii, aut alterius Philosophi, certe à Damascio traditam, hanc de Hierocle nostro sententiam :
ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς, ὁ πῶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διατεθεὶς ὑψηλοφροσύνῃ καὶ μεγαληρείᾳ κοσμήσας, μετὰ τῷ Σεπτεῖ καὶ μεγαλοπρεπῶς ὄντος τε πλὴν διάνοιας εἰς ὑπερβολὴν ἰὺ, καὶ διαφέρειν δὲ γλωσσῆς καὶ ὑποβίᾳ τῷ καλίστων ὀνομασίᾳ καὶ ῥημάτιον, κατέπλεττε πανταχῇ τὰς ἀκροατοὺς, πρὸς πλὴν Πλάτωνος ἀμιλλώμενος αἰεὶ καὶ ῥήμασι καὶ πολλοῖσι. *Sciendum quod Hierocles, qui Scholam Alexandrinam sublimitate & magnitudine animi ornavit, prater magnificentiam venerandam (& constantiam, Suidas enim & alii codices apud Photium pro σιωπῇ ἀσιγῇ exhibent) etiam ingenii ubertate admodum affluens ; & cum linguae prestantia, pulcherrimorumque nominum & verborum facilitate ac copia excelleret, omnes ubique auditores in sui admirationem rapiebat, tam orationis venustate quam sententiarum varietate cum Platone semper contendens. Quo Philosophi nostri encomio quid uberius ? quid luculentius ? Et tamen Suidas post operum*

Prolegomena.

rum enumerationem hæc statim sub-
jungit. ἐν οἷς φαίνεται ὅτι αἱ τῶν μὲν Σαλῶ
ὑψηλόφρων, πλεὺς δὲ γινώσκοντες ἀκριβέστερα. ac si
vita sublime aliquid spirasset, scientia
nihil accuratum. Ne hæc Hierocli no-
stro labes adhæresceret, Curterius par-
ticulam ἐκ Suida tollit; & cum vitæ
sublimis, tum scientiæ accuratæ phi-
losophum Latine exhibet. Cæterum
non vidit ille, in Græcis autoribus
corrigendis minime felix, verba hæc
Damascii esse, non Suidæ, qui vitæ
Isidori partem maximam in Collecta-
nea sua transtulit. Id enim si vidisset,
negationem nunquam sustulisset, aut
ea injuriam nomini Hieroclis factam
putasset. Jamdudum enim observavit
Photius Damascium in eo opere, quot-
quot verbis extollit, & aut ob doctri-
næ excellentiam, aut ob ingenii soler-
tiam, supra humanam conditionem, ut
plane divinos celebrat, horum se ju-
dicem constituere, nullum non perstrin-
gere, in singulis etiam aliquid eorum,
propter quæ prius laudaverat, desiderare,
ipsi Isidoro haud parcere. Vel hinc liquet
ista etiam apud Suidam in ἱσίδω, πλεὺς

*** 3

Σαλῶ

Prolegomena.

ἑκὼς μὲν τοῦ φιλοσόφου. ὅτι ἡ πρὸς ἐπιστήμην
ἡ διέξηται μὲν, ex eodem Damascio pa-
riter petita esse, & cum iis quæ de Hie-
rocle dixerat plane consentire, adeoque
negationis particulam ἐ Suida per Cur-
terium sublatam omnino restituendam
videri. Neque vero existimationi Au-
toris nostri quicquam officere pute-
mus, quod minus ab eo laudetur, qui
omnes etiam quos laudat pariter vitu-
perat.

Fateor equidem alicubi, aut à Da-
mascio aut Isidoro, Hieroclem in ordi-
nem Philosophorum medium esse re-
ductum : nam cum Pythagoram & Pla-
tonem divinos appellet, Aristotelem ve-
ro & Chrysippum deprimat ; his verbis
de Autore nostro sententiam fert. Τῶν
ἡ πατέρων Ἱεροκλῆα τε, καὶ εἰ περ ὁμοίος, ὅδ' ἐν μὲν
ἐκείνωντας εἰς τὴν ἀνθρώπινον παρασκευὴν,
τὴν ἡ μεταφυσικῶν νοημάτων πολλαχῇ πολλῶν ἐν-
δείξει γενόμενος, φησὶν : Ex Philosophis juni-
oribus Hieroclem, & ei similes quod ad
humanum apparatus attinet, nullibi de-
ficere, at beatorum divinorumque con-
ceptuum ut plurimum expertes esse, ait.
Atque hæc de Hieroclis Philosophia :
de

Prolegomena.

de Stylo, omni exceptione majus est
Photii Græcorum Patriarcharum lon-
ge doctissimi judicium. Ἐστὶ δὲ ἡ φρά-
σις τῶν ἀνδρῶν σαφὴς μὲν καὶ καθαρά, καὶ ἀπ-
λὴ φιλοσόφου πρὸς πρῶτον καὶ μὴ γὰρ τοῖς κεκαλλω-
πισμένοις καὶ πεδατοῖς ἐξωραϊσμένη κρώμασι
τε καὶ ποικίλμασι τῆς ῥητορείας: *Est autem*
phrasis Hierocli aperta atque pura, &
rebus philosophicis apta, at non super-
vacuis pulchrisque coloribus, & Rhetor-
ices variis pigmentis decorata. Qua &
sobria & accurata Viri summi senten-
tia contenti, huic de Autore disserta-
tioni finem imponimus, de Opere post-
ea dicturi.

Principem in hac secundi Voluminis
mantissa locum tenent Fragmenta de
Fato, Providentia & Libero Arbitrio:
eaque bis Græce, ter Latine exhibita.
Ad Græca quod attinet; primo loco
posita sunt ea quæ Federicus Morel-
lus Lutetiæ ἐ Bibliothecæ Medicæ
penu eruta anno MDXCVII edidit;
quæ cum Epitomen Hieroclis conti-
nere aliquis suspicetur, mihi tamen ni-
hil aliud esse quam ex Excerptis Pho-
tii iterum excerpta, & quasi in cor-

Prolegomena.

pus redacta videntur. Id vero ut ostendam, primo sciendum, septem de hac ipsa re libros ab Hierocle fuisse conscriptos, quorum argumenta nobis breviter Photius tradidit at fragmenta ex tribus tantum, ut tituli præ se ferunt, excerpfit. Deinde etiam ob servo Epitomatores Morellianum nihil prorsus in se continere, ne unam quidem sententiam attigisse, quæ non integra in Photianis exstet. Præterea, idem utriusque fragmenti scopus in ipsa fronte iisdem verbis propositus, iisque eadem menda laborantibus. ἡ δ' ἐπιτομή τῆς παλαιᾶς συνόψεως ἀπὸ τοῦ Ἱεροκλέους ἐστὶ ἀγαλλᾶσθαι τῇ Πλάτωνα διδῶν καὶ Ἀριστοτέλους συνοδιαπηγμῆν. Si interpretes consulueris, nescies quid legerint, ita sententiam aliter aliterque unusquisque concepit & expressit. Ego apud Photium primo συνοδιαπηγμῆν scriptum puto, & Librarii vitio α in a ver sum, quod perquam usitatum est, à Morelliano autem Excerptore mendam etiam cum sententia esse transcriptam. Plane ut paulo post, cum in aliquibus Photii codicibus, αὐτὸ ἀληθὲς, ὕλη συνοδιαπηγμῆν, in aliis αὐτὰ ἀληθῆς, vel ἀληθὲς, scribere-

Prolegomena.

beretur; Excerptor ille posterior, *ὡς αὖ*
Ἰωάννης expressit, itaque Morellum &
Grotium in sententiam plane alienam
induxit, qui *materiam generatam* sive
genitam nobis exhibent, cum omnia quæ
sequuntur plane *ἀγένητον* seu ingenera-
tam materiam postulant. Utcunque sit,
Excerptorem à Morello editum Hiero-
clis de Providentia libros nunquam vi-
disse, sed è Photii Bibliotheca omnia
transcripsisse persuasissimum habeo. Ea
autem quæ ita transcripsit, quia non ea-
dem serie ordineque apud Photium ex-
stent, quo quæque loco reperiri possint,
indicare non gravabor.

Principium itaque Morellianorum in-
ter Photiana ad finem paginæ 36. omiſſa
scilicet Hieroclis Præfatione, reperian-
tur. deinde quæ post medium paginæ 6.
iterum quasi incipere videntur, in secun-
dis Photii excerptis pag. 48. accurrunt.
At pag. 10. quæ post *λογίζομαι φανήσεται* se-
quuntur, longo intervallo pag. 66. com-
parent. Quæ vero 12. linea 2. se offerunt,
ad 54. medium lectorem reducent. Pagi-
næ 14. hæc verba, *ταύτην τὴν ἐκ Πλάτωνος*, ad
66. iterum mittunt. Post *ἀλλ' ὅτις θεο-*
πίας

Prolegomena.

pag. 16. ad 74. relegamur: & à fine
18. post τὴν ἡμετέραν διάνοιαν, ad finem
pene 78. mittimur. Ubi plusculis inter-
ceptis Excerptor progreditur, donec 22.
initio tribus lineis ex 56. petitis, iterum
procedit, tandemque Photianis ad finem
plane perductis; post medium 24. ad 56.
redit, unde paucissima prætergressus in
medio 64. finit. Denique Appendix ipsa
ex pagina 70. desumpta est; *quam cum*
Corollarium parum huic operi congruens
appellet Morellus, ostendit se non intel-
lexisse hæc ex fine secundi libri petita
esse, quo Opiniones Platonicas ex ipsius
Platonis Operibus collegit, expressit.
Hæc nobis laborem pepererunt hoc uno
nomine haud plane supervacaneum, quod
aliis eandem non creabunt postea mole-
stiam. Atque hinc tandem clare perspi-
cimus quis scopus, quæ mens Epitomato-
ris fuerit. Nam cum Hierocles septem li-
bros de Fato, Providentia, & Libero Ar-
bitrio edidisset, Photius autem ex tribus
tantum prioribus excerpta in Myriobi-
blon retulisset, in quorum primo senten-
tia Hieroclis expressa est, in secundo
Platonis autoritas petita, in tertio autem
eb-

Prolegomena.

objectiones refellebantur; Excerptor Morellianus ex secundo tertioque ea quæ ad primi argumentum pertinere videbantur revocavit, ut universam Hieroclis de Fato & annexis doctrinam in unum quasi corpus redactam exhiberet.

Quoties autem verba ipsa ex Photio non transcribit, toties suspectum habere Epitomatoris judicium oportet. Ecce enim non procul ab initio de Ammonio nonnulla locutus, statim subjungit, Ἡλωτίνου καὶ Ὠειγύης, ἐπὶ τοῖς Πορφύρειου καὶ Ἰάμβλικου μαθηταῖς γράσσιν. Ergo tam Porphyrius & Iamblichus, quam Plotinus & Origenes Ammonii discipuli fuisse. At quis nescit Iamblichum Porphyrii, Porphyrium Plotini discipulum fuisse, neutrum Ammonii? Fateor equidem Eunapium Origenem Porphyrii condiscipulum facere, idque ipsius Porphyrii auctoritate fretum. Συμφασταὶ μὲν εἰς αὐτὸς ἀναγράφει, καὶ πρὸς πλείους ὑποῖσκει, Ὠειγύης τε καὶ Ἀμειρίου καὶ Ἀκυλίου.

Sed potest esse error in nomine Origenis ut videtur esse in altero Aquilini. Forte enim non Ἀκυλίου, sed duabus literis prioribus leviter mutatis Πω-

λίου,

Prolegomena.

αὐτοῦ, scriptum fuit; quippe meminit Paulini cujusdam Plotini discipuli Porphyrius, quem Amelius μέγας πλάτων appellavit; Aquilini vero mentionem facit tanquam ex Philosophia hæretici, & inter Gnosticos à Plotino refutati. Utcunque se res habeat, Origenes Porphyrii condiscipulus esse nullo modo potuit, qui Plotini jam senescentis primo factus est discipulus: Origenem autem Plotino annis viginti seniore fuisse constat. Teste enim Porphyrio, in vita Præceptoris sui, decimo Galieni Imperatoris anno quinquagesimum nonum circiter ætatis annum agebat Plotinus. At Origenes *vixit usque ad Gallum & Volusianum*, id est, *usque ad sexagesimum nonum ætatis suæ annum*: ut Hieronymus in Catalogo testatur. Quo minus mirum est viso Origene in Schola inter Auditores apparente, Plotinum derepente erubuisse, & post pauca verba clausisse Lectionem. Qualem igitur Eunapius condiscipulum Porphyrio adjunxit virum! & Præceptori, quem summe coluit, venerandum, & ipso Porphyrio quinquaginta annis seniore,

Prolegomena.

niozem, ut ipse apud Vincentium Li-
rinensem fatetur; *excitum se fama ipsi-
us Alexandriam fere puerum perrexisse,*
ibique eum vidisse jam senem. Nullo
igitur modo Ammonii discipulus Por-
phyrius fuit, multo minus Iamblichus
Porphyrii auditor. & Excerptorem Mo-
rellianum in hunc errorem duxit cum
incuria festinatio. Cum enim Photius
inter Ammonii *μαθηται* Plotinum &
Origenem nominasset, ac postea ad eo-
rum successores enumerandos progres-
sus esset, inter quos Porphyrium, Iam-
blichum, & tandem Plutarchum Athe-
niensem collocat; Excerptor discipulo-
rum successores, nulla distinctione ad-
hibita, Ammonii auditores facit. Quod
ideo notatu non indignum iudicavi-
mus, ut inde Morelliana ex Photianis
emendanda moneremus; quæ quisquis
diligenter contulerit, næ ille conjectu-
ris emendationibusque Morelli ad mar-
ginem collocatis, semper incertis, ple-
rumque falsis, non indigebit. Nam
quod statim ab initio operis pro *μαθηται*
αλεξανδριου *αλεξανδριου* legi vult, vocem
prorsus alienam restituit, & à Photio ex
ipso

Prolegomena.

ipso Hierocle sine dubio transcriptam
rejicit : imo plane fugit eum Grotium-
que ratio, cum *ἑαυτοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλε,*
seipsos tantum consuluisse interpretati
sunt. Ita pagina 4. pro *ταῖς ὁμοίαις*, con-
junctione addita, *καὶ ταῖς ὁμοίαις* scribens,
levissima correctione sententiam autho-
ris foedissime corruptit, non nisi ex Pho-
tio sanandam, qui ostendit non con-
junctionem *καὶ*, sed verbum *ἀποβάλλει* de-
fuisse. pag. 8. *πάντας καὶ τῆς ἀταξίας αὐτῆς*
ἀλλοιότητά τῆς ἐαυτῶν φύσεως κεμένης, *Cum etiam*
quod inordinatum erat in eorum na-
tura, ortum nullum habuisset. ita Morel-
lus. Quæ quidem nihili sunt; neque ta-
men meliora attulit Grotius. Ex Photio
itaque emendanda, & legendum, *πάντως*
καὶ τῆς ἐνταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλλοιότητι τῆς ἐαυτῶν
φύσεως κεμένης. Mox etiam pro *καὶ τὸ*
μεγατέρως πομπόν, ex eodem substituen-
dum *τὸ μεγατέρως πομπόν.* Neque ferendus
est Andreas Schottus, qui in Græco
exemplari emendationem vidit, in ver-
sione sua mendam retinuit. Nihilo e-
nim melius quam aut Morellus aut Gro-
tius vertit, *Quod autem prater natu-*
ram efficitur, vitiatur. Cum & verba
ipsa

Prolegomena.

ipsa & ea quibuscum cohærent hunc sensum postulent: *Contra naturam vero affici, malum est ei quod mutatur* Rursum paulo post, (est enim hic locus admodum obscurus, neque Interpretum Triumviratui intellectus) pro *αὐτῶν τὸ ἐκείνου*, legendum *αὐτῶν τῶν*, quod aliud est, novum scilicet argumentum, præter iniquum & injustum, etiam ab impossibili deductum. Pagina autem 12. locus insignis est, qui & emendationem nostram & explicationem efflagitat. Τὸ δὲ *τεῖνον*, ὡς *ἐκείνου τῶν θείων γένων*, ἢ *μείον* τὸ *ὀντοῦ* *πρὸς τὴν τῆς ὑπεροχῆς τῶν οὐρανίων ὑπόθεσιν*, ἀλλὰ καὶ τὸ *ποτὶ κακίαν* τῶν αἰθέρων ἀξίαν ὑπόθεσιν. Pro τῷ, bis legendum suspicatur Morellus *τῶν*, & quidem rectissime, licet Photii Codices non agnoscant; sed interim non vidit vocem *ἀξίαν* esse vitiosam: moneo itaque ex Photio legendum, *τῶν αἰθέρων ἀξίας ὑπόθεσιν*. Mira sunt quæ hinc interpretes excudunt, & ab Hieroclis sententia prorsus aliena, quæ in hunc modum, admissa utraque correctione, reformanda intelligendaque censeo. Cum tria eorum quæ intelligentia prædita sunt, (non quæ intel-

ligen-

Prolegomena.

*ligentiam movent, ut perperam Morellus
& Grotius) genera sint, quorum pri-
mum, sine ulla sui commutatione, inde-
finenter divinæ similitudinis particeps
est, quale est cœlestium genus; secun-
dum vero non immutabiliter impartibi-
literve eandem similitudinem sortitur,
sine peccati tamen vitiiq̃ labe paternis
legibus obtemperat, quale ætheriorum
genus est: tertium ab utroque distin-
ctum est, nam eo quod aliquo modo ma-
retur, infra eminentiam cœlestium descen-
dit; eo vero quod etiam aliquando vitie-
tur, infra ætheriorum dignitatem subsidet.
Hæc sunt Pythagoricæ doctrinæ, hæc
Scholæ Platoniciæ consentanea. Hiero-
cles ipse ad Aurea Carmina, cœlestes il-
los velut θεὸς εὐδαίμων ἀπαθείς καὶ ἀκακώτατος,
animos autem hominum uti τέτλις καὶ
ἠμπαθείς τῇ εἰς κακίαν ὑποφορᾷ describit; in-
ter utrosque vero medium genus ita de-
pingit, ut simul nostra illustret atque
confirmet. Τὰ μὲν αἰὲν καὶ πᾶσιν ἀναβέβηκε
καὶ ἀνδραγαθῶς ἦν· τὰ δὲ μὴ ἀνδραγαθῶς
ἀνδραγαθῶς καὶ πᾶσιν ἀναβέβηκε καὶ θεῶν. Et
alibi de tertio genere, οἱ καὶ τὸ ἀναβῆναι
ἀνδρῶν ἐκ ἀνάγκης ὑποβέβηκασι, εἴ ποτε ἀντι-*

Prolegomena.

ἦτοι μὲν καὶ τοῖς ἑτέροις, ἔτι καὶ εἰς ἀντίαν αὐτοῦ
ποτὲ πάλιν.

Pag. 26. legitur ἡ δὲ ἐκείθεν ἢ ἐκείσε
μεταστάσεως ἐμμενέειν, *fatum migrationis de
loco in locum*, ut interpretes: quod nihili
est. Ita, πάλιν δὲ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ὀρίζει ἡ τῆς
ἐκείθεν ἐκπομπῆς ἐμμενέειν. *Initium ortus
definit Fatum migrationis è vita*, inquit
Andreas Schottus, sensu plane nullo.
Non viderunt quid esset ἐκείθεν ἐκπομ-
πῆ, & quod ei ex adverso respon-
der, ἢ ἐκείσε μεταστάσεως. Moneo igitur
legendum pro ἐκείθεν ἢ, quod Græci
non usurpant, ἐνθενδε, ut in Photio reper-
itur. Nam cum particula θεν motum è
loco, δε vero ad locum significet; in ἐκεί-
θεν una tantum Græci utuntur, in ἐνθενδε
utraq; neque δε appositum significatio-
nem muta: sed ut ἐνθαδε nunc hic, nunc
huc valet, Ἐνθαδε, ἐνταῦθα, ὧδε, εἰς τοῦτον
τὸ πόνον, inquit Hesychius; ita ἐνθενδε
hinc significat, & idem est quod ἐνταῦθεν.
iterum Hesychius, ἐνταῦθεν, ἐνθεν, ἐν τούτῳ.
Optime Hierocles ipse ad Aurea Carmi-
na: Περὶ νοῖα ἐπὶ ἀνθρώπων ἐστὶ καὶ εἰς ἑκά-
στον, πᾶς ἀφίσταται τὸ ἐκεῖ· πᾶς αὖτε τὰ τῆ-
δε ἰδὼν, πᾶς ἐνταῦθα πολιτεύει· πᾶς αὖ ἐν
ταῦθ.

Prolegomena.

πεῦθεν ἀναχωρισθεῖν ἐκεῖσε. Ita explicat ille
animarum in corpora illapsam, reditum-
que ad eum unde profectæ sunt locum.
Neque aliter Plato in Phædone, è vita
migrationem appellat τὴν ἐκεῖσε πορείαν. Dæ-
monem enim unicuique animæ præposi-
tum velut ducem assignat, ὃς δὲ πρὸς ἐπιτελείαν
τοῦ ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεύεται, cui mandatum est
animas morientium ex hoc loco ubi vix-
erunt, ad inferos sive separatarum anima-
rum locum ducere atque dirigere. Clara
itaque tandem atque perspicua est Hiero-
clis sententia, & ortum hominis & mor-
tem esse fati legibus definitam. Quippe o-
riginis initium, sive potius nativitatis, fa-
tum emissionis ex animarum loco præ-
scribit mortem autem pariter definitam
tenet fatum reditus, sive restitutionis in e-
undem locum ex quo primitus emissæ sunt.
atque hæc est ἡ ἐνθένδε ἐκεῖσε μετέστασις. Pag.
30. pro κλεινὸν legendum ex Photio αἰμοῖον,
& pro διγίον, το χαῖον. Prius viderunt Morel-
lus & Grotius, de posteriori nequiquam
cogitabant. Erat tamen ea emendatio ad
mentem Philosophi exprimendam plane
necessaria. Voluit enim in cæteris animan-
tibus multum esse fortuiti, neq; quicquam
judicii

Prolegomena.

judicii divini particeps: in rebus autem humanis, etiam id quod fortuitum esse videatur, ad fati providentialis administrationem referri. Hæc nobis impræsentiarum sufficere poterint, ut ostendamus Excerpta Morelliana, ex Photio primum petita, cum Photianis conferenda, & ex eisdem emendanda esse.

De interpretibus quod admoneam Lectorem, paucis accipiat. Morellus Photio nunquam viso in quamplurimis erravit. Grotius eodem non consulto, paucissima emendatiora reddidit. Andreas Schottus inter Codices Græcos satis emendatos, in rebus ad Philosophiam Platoniam pertinentibus omnium imperitissimum se ostendit. Uno aut altero loco fidem faciam. Dixit Hierocles pag. 50.

καὶ μᾶλλον αὖτ' εἶη τῆς ἀληθείας ἀφισπῶς, εἰ
ὡς τὸ ἐνδεῖ τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χρόνῳ
πρὸς προσμῆν ἤρξατο, ὥς ἐκ τῆς μένει αὐτοῖ
ἐν τῷ αὐτῷ ἦν. Quæ verba ita Schottus
transtulit: *Et potius à veritate recederet,
si ob indigentiam materiata operationis,
& alicujus temporis ornare cœpisset, nec
manere illam in suo statu permisisset. Qui-
bus verbis vix quicquam invenustius ex-*

Prolegomena.

cogitari potest, nisi illa inveniuntur sint
quæ Morellus & Grotius excuserunt.
Primo itaque legendum, ut in Morellia-
nis, καὶ ἀπὸ χεῖρας· dein hic loco sensus red-
dendus est. *Quinetiam magis à veritate
alienum foret, si præterquam quod mate-
ria ad operandum indigeret, etiam ab
aliquo tempore rerum ornatum inchoasset.
quod ipsum in uno atque eodem statu ma-
nere non permittit.* Rursus pag. 60. ὥστε καὶ
τὰ ἅπαντα ἐκείνη διατάσσεται, καὶ συμπαραθεῖν
αὐτὴ τὸ αἰδιον τῇ διαδοχῇ τῆς ὑποστάσεως
αὐτῆς αἰτίοις. Hoc est, Schotto interpre-
te; *ut singula suo quaque genere conser-
ventur, & occurrere ad eternitatem suc-
cessionem quadam causis subsistentibus.* Et
hæc plane nihil sunt. Morelliana pro
ὑποστάσεως habent ὑποσταθεῖς, ipse legit
ὑποστασεῖς: sed Photiana lectio verissima
est. Est enim ὑφισταίνω verbum his Philo-
sophis usitatissimum, pro efficere, produ-
cere, constituere. ita cum αὐτὸς πελαῖς ὑποστήσῃ
διώκεται καὶ σμῆν Deum velit, non est hoc
mundum in statu conservare, ut inter-
pretes volunt, sed *producere*. ita ὑποστήσῃ
αὐτὸς εἰκόνας alibi dixit: & in hunc modum
ubique loquitur. Hæc igitur est Hiero-
clis

Prolegomena.

clis eo loco sententia: Ea quæ ratione
carent, non sunt providentiæ regulis ordi-
nata, sed fortuitis motibus subiecta, cum
tantum ordinis necessitatisque modum te-
nent, quo singula in suo genere conser-
vantur, & successione quadam cum causis quæ
ipsa produxerunt ad æternitatem conspi-
rent. Plura referre piget, & hæc notasse
satis est, ne quis fama Andree Schotti du-
ctus, interpretationi ejus nimium fidat,
quem video in Photio vertendo sæpissime
lectorem fallere.

Atque hæc de Fato & Providentia for-
tasse nimis prolixa; de reliquis paucio-
ra.

Nam quod ad ea quæ ex Stobæo colle-
gimus Fragmenta spectat, diximus antea
judicio nostro ad Hieroclis *Φιλοσοφούμενα*,
Suidæ & Etymologo citata, referri debere.
Et quidem si ulterius hariolari liceat, omni-
no verba illa quæ ex secundo Rerum Phi-
losophicarum libro ab istis producuntur,
ad eam libri partem pertinuisse puto, quæ
περὶ οἰκίῳ sive de Familia tractavit.
Docet id ipse in tractatu de Nuptiis his
verbs; *Οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τοῖς περὶ οἰκίῳ*
ἀποδείκνυμαι, ὅτι σοφὴ προσηγορία

Prolegomena.

ῥῆρ' εἶναι ὁ μὲν γάμους βίβει· ὁ δὲ ἄνδρ' γυναικὸς
κατὰ κρίσεισιν. In iis quæ ὑπὲρ οἰκῶν scrip-
sit, ostenderat viro sapienti vitam con-
jugalem primo loco esse eligendam; nos
autem oportere sapientem imitari, atque
nuptias nobis convenientes existimare,
εἰ μή τις εἴη ὑπὲρ κρίσεως ἐμποδὼν, nisi aliquid for-
te accadat quod merito prohibere possit.
Quam sententiam Hieroclis quæ verba
potiori jure sequantur, quam illa apud
Suidam, quæ Philosophorum exemplo
eandem rem eisdem pene verbis confir-
mant? Quis enim eorum non uxorem
duxit, liberosque suscepit, & rei curam
gessit, μηδενὸς ἐμποδὼν ὄντος; Quibus in hunc
modum non sine ratione dispositis, or-
dinem tractatum à Stobæo nominatorum
non erit difficile nobis constituere. Pri-
mum itaque locum occupet, Πῶς χρῆσθαι
ἑαυτοῖς, sive quomodo nosipsum gerere,
aut erga nosipsum affectos esse oportet.
Cui ego primum locum assigno, quia
ipse capite de Cognatis hoc ordine enu-
merat, Ἐπειδὴ ὑπερδιδάχθημεν πῶς πρὸς
ἑαυτοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς.
Ergo ante Parentes de nobismetipsis
egerat. Sequebantur autem Parentes
Pa-

Prolegomena.

Patriam, Patria Deos, ut statim ostende-
mus. Primum itaque locum πῶς θεοῖς
ἰαυτοῖς, secundum πῶς θεοῖς ἑταίροις,
proximum teneat, πῶς πατρίδι ἑταίρον.
Certissimum hoc ex ipso tractatus initio.
Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον ἀκολουθεῖ τὸν ἐν
ὑποθέσει, πῶς πατρίδι ἑταίρον, Post Deos
& Patriam, quartum locum sortiuntur
Parentes, sive πῶς ἑταίρον γονεῦσιν. Hoc
pariter ex ipso met patet. Μετὰ τὸν περὶ
θεῶν καὶ πατρίδος λόγον, πρῶτον μὲν ἂν
ἀποσώψῃ μνηθεῖν πρὸς πατέρα ἢ γονεῖον;
Proxime sequuntur Fratres, sive περὶ φι-
λαδελφίας: deinde Coniux, sive πῶς ἑταί-
ρον γυναικί. Caput de liberis septimum est,
πῶς ἑταίρον τέκνοις: De Cognatis octa-
vum, πῶς συγγένεσι ἑταίρον. Autor ipse
capitis initio; ὅτις εἰρημύοις περὶ γονεῶν
ἑταίρειας καὶ ἀδελφῶν, γυναικὸς τε καὶ τέκνων,
ἐκλόγητον ἐστὶ ἀποδείξαι καὶ τὸν περὶ Συγγενέ-
ων λόγον. Atque ita tandem hunc Ordī-
nem extudimus, Capitaque in hunc mo-
dum digessimus: *De Nobis ipsis, De Diis,
De Patria, De Parentibus, De Fratri-
bus, De Coniuge, De Liberis, De Cognatis.*
Quæ omnia forte in primo φιλοσοφικῶν
libro continebantur; ad secundum enim

Prolegomena.

refero quæ sequuntur. Primo, *ὅτι οἰκίαι* :
deinde, *οἰκονομίας* : denique, *ὅτι γὰρ*. &
reliqua quæ forte plurima à Stobæo
omissa sunt, ut ex priorum aliquibus
Fragmentum nobis nullum conserva-
vit.

Hæc autem uti sunt è Stobæo expressa,
& satis fideliter versa, & satis feliciter
plerumque, ubi res postulabat, emendata
videntur. Ne tamen semper satisfactum
officio Interpretis aut Correctoris pute-
tur, obiter notanda nonnulla duximus.
Pag. 116. pro *ὀρθόγραφοι τοῖς*, apponit
margini, *forte κλειώγραφοι*, vertitque *subli-
mes muri*. Sed neque Conjectura placet,
neque versio, cum verba Hieroclis satis
elegantia sint, & frustra mutata, ut obser-
vat Cl. Salmasius ad Ælium Spartianum.
Ut enim *λιθόγραφοι*, generali nomine
quæ lapidibus strata ; ita quæ in al-
tū, *ὀρθόγραφοι*. Et quemadmodum apud
Codium, cum de trullo loquitur, *πῶς*
dicitur quod in solo ponitur, *μεσείας*
quod in cameris, *ὀρθομεγέρας* quod in
parietibus ; ita de pavimento *ἐξῶς* dici-
tur, de parietibus *ὀρθόγραφοι*. Igitur *ὀρθό-
γραφοι τοῖς* sunt *ὀρθομεγέρας*, hoc est,
cru-

Prolegomena.

crustis marmoreis & laminis inducti.
Deinde cum ψαλιστοὶ μυρρίνῳιες fornicati
myrrhinones reddit, & ad marginem ex-
ponit, loca myrtis confita opere topiario
structis arcuatim, vel ejusmodi picturas,
non recte mentem Authoris explicat; po-
tius enim forficati myrrhinones dicendi
sunt quam fornicati. Ita Glossæ Veteres
Græco-latinae, ψαλίζω forfico; & Latino-
græcæ, Forficatio ψαλίδωρα. Revera
ψαλίζειν Græcis est tondere. Hesych. ψα-
λίζω, κείρω. Ut igitur apud Martialem ton-
sile buxetum, ita nostro ψαλιστοὶ μυρρίνῳιες
tonsilia myrteta. Unicum præter hunc lo-
cum attingam ad finem pag. 248. pessime
ab Interprete acceptum. Καὶ πὶ μὲν ἰστέ-
ανδρῶν ἀποχρώη ἄν' ἐπιμετεῖσσι δὲ ἡ καὶ τῶν
γυναικῶν περὶ τῶν. Et hæc quidem de viris
dicta satis sint; restat adhuc de mulieris
officio dicendum. Non intellexit quid esset
ἐπιμετεῖσσι, quare & sententiam puncto
nullavit, & sensum nullo prorsus modo
verbis consonum affixit. Est autem
ἐπιμετεῖν, supra debitum aliquid largiri
vel concedere, adeoque præter id quod
officio nostro incumbit agere. Mens
Hieroclis hæc est: Cum opera familiæ ir-
ter

Prolegomena.

ter virum & foeminam dividenda sint ;
ita ut rustica, forensia, civilia viro, dome-
stica vero negotia foeminæ tribuantur: ta-
men & patremfamilias aliquando decet
officiis domesticis sese immiscere ; non
tantum sciscitando & inspiciendo, sed
etiam negotia muliebria tractando, imo
ad ipsum lanificii opus nonnunquam de-
scendendo. Et ut hæc virorum officio
conveniunt, ita decet etiam mulierem
non tantum lanificium tractare, sed ad o-
pera magis virilia accedere : & præter
officia sibi peculiaris, aliqua etiam ἐπιμέ-
της loco in se suscipere. Ita lege & intel-
lige verba Hieroclis. ἐπιμετῇσιν δὲ π καὶ
τὴν γυναικα πρὶς ἐπον, ὥστε μὴ τῆς τελαστίας κρινω-
νταί μόνοι τῆς χειρουργίας, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ἐργα-
τὰ ἐπανδρότερον.

Sunt alia male accepta, alia mutila,
quæ mihi jam festinanti aut excutere aut
sanare non licet.

Quod autem ad postremum Hieroclis
Fragmentum ex Eusebio desumptum at-
tinet, mirabitur fortasse quispiam plura
Authoris verba inde excerpta non esse.
Et fateor equidem,, quisquis Interpretem
Eusebii sequetur, plura ad Hieroclem no-
strum

Prolegomena.

strum referet, quam nos retulimus. Ecce enim in Confutatione libri septimi, hæc ille : *Sed audi quibus Hierocles verbis partes Damidis tueatur. Probabilis, inquit, ratio fuit, cur Damis à Pythagoreorum ritu deflexerit.* Hæc igitur & quæ sequuntur Hieroclis erunt, si credamus Acciolo ; si Eusebium consulamus, Philostrati erunt, qui sub τῷ συγγραφίᾳ nomine intelligitur ; & apud quem libri septimi capite octavo, verba ipsa extant incorrupta. αἰτία μὲν ἦδε τοῦ μεταβαλεῖν τὸν Δάμιν τὸν Πυθαγορείαν σχῆμα· ὃ γὰρ αἰς κακία καὶ αὐτὸ μετεῖναι φησιν, ἐδὲ μεγάλους αὐτῷ. Quæ ideo descripsi, ut ex iis emendetur Eusebii Codex, qui pro ἦδε, ἦδη, pro αἰς κακία, κακίας, pro μετεῖναι, minus recte habet μετεῖναι, & αὐτοῦ perperam omittit. Neque hic solum, sed alibi etiam in eo opere Hieroclem nobis, invito Authore, exhibuit Interpres Florentinus, ὅστις ἐπὶ τῇ συγγραφῇ τοῦ παρὰ τοῦ Φιλαλήθου παιδούσεως μὲν ἐπὶ πλείστοι ἦκοντο, πᾶσι ἀληθὲς μὴ πμῶντο συγγραφίαι. *Quatenus inquam colligere est de ipso Philalethis authore eruditione quidem magna referto, veritatem ipsam probro afficiente.*

Ita

Prolegomena.

Ita ille, ut solet. Philalethis author certe erat Hierocles; at alius ὁ παρὰ τοῦ Φιλαλήθου, alius Author Philalethis. Loquitur Eusebius de Philostrato, cui tam insigne & doctrinæ & veritatis studii testimonium dederat Hierocles; idque in hunc modum. Nos autem solam Philostrati Historiam inspiciamus, ex qua ostendemus Apollonium non inter Philosophos, ne quidem inter mediocris bonitatis viros esse numerandum, nedum cum Christo comparandum, *quantum colligere est ex scriptis Historici, Philalethis iudicio & eruditi, & veritatem colentis.* Ita interpretor, particula negationis μὴ deleta; tum quod ipsissima verba sint Hieroclis, tum quod hæc sequantur, οὐδὲν γὰρ ἦν αὐτῷ μὲν ἑλλαν καὶ ὁ Ἀθηναῖος Φιλόσοφος.

Neque vero Acciolus toties sine socio erravit, eoque erudito. Meminit hujus Opusculi Eusebiani Photius. Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἀνασκοῦστικὸν βιβλιδάριον περὶ τῶν ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως ἱεροκλέους λόγους: *Lecta est Eusebii Pamphili Confutatio brevis librorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.* Ita Andreas Schottus, hac Annotatione adjecta:

Sep-

Prolegomena.

Septem eos fuisse colligere licet ex libello Eusebii qui adhuc superest. Mirabar primo septem libros contra Religionem nostram ab Hierocle fuisse conscriptos, cum Lactantius, qui eadem ætate vixit, duorum tantum mentionem fecerit: deinde vero obstupui, cum vir doctus id se ex libello Eusebii collegisse profiteretur, qui τὸ Φιλαλήθους λόγος semper, ac si unus tantum liber fuisset, meminit; & verissimum est Hieroclem comparisonem Apollonii Tyanei cum Christo nostro, in uno tantum ex duobus libris, ut ante docuimus, instituisse. Neque divinare possum unde eum numerum exsculperit Schottus, nisi forte locum paulo ante allatum ex Confutatione libri septimi in animo habuerit, quo versio Accioli Hieroclis Fragmentum male exhibet. Certe Eusebii Libellus, licet adversus Hieroclem scriptus, in refellendis tamen Philostrati Fabulis versatur, & octo ejusdem libros ordine percurrit; imo quasi Controversiæ summam ex Philalethe tantum nominare contentus, orationem totam adversus celebrem illum Sophistam & Historicum dirigit, ipsum vero Hieroclem

Prolegomena.

eo tantum nomine postea, quod fidem
tam lepidis fabulis haberet, obiter per-
stringit. Atque hæc vera esse, tum ex
verbis illis Eusebii, *μόνῳ δ' ἐπισκεψάμε-
θα τῷ ἱεροκλέτῃ γεγραμῷ*, tum ex dili-
genti collatione locorum ex Philostrato
αὐτολιξεί adductorum, tum denique ex
ipso Libri titulo, secundum Codicem
Regium à Cl. Holstenio expresso, luce
clarius constabit.

Neque vero mirum est Acciolum non
vidisse quæ sint Hieroclis, cum non vi-
deat quis fuerit. Ostendimus ante è
Lactantio fuisse eum è *numero judicum*;
neque tantum Christianorum persecutio-
ni præfuisse putandus est, sed officium
dignitatemque Judicis prius quam adeo
crudeliter barbareque sævire Diocletia-
nus inciperet, obtinuisse; quod hæc La-
ctantii verba non obscure indicant, qui-
bus Hieroclem ipsum affatur. *Tot semper
latrones perierunt, & quotidie pereunt,
utique multos & ipse damnasti.* Con-
firmat hæc etiam satis non semel Euse-
bius. *Ὡς τῶν γὰρ ἡμῶν, inquit, διαχεινη-
θέντων, ἡμεῖς ὥστε Φιλαλήδους τὴν ἀνωτάτω πρὸς
καὶ ὅλαν δικαστήριον διελθόντες ἡ κατὰ
Χριστῶν*

Prolegomena

Χρειαζαντὶ βεβαίαι, καὶ ὡς αὐτοὶ ἑαυτῶν δακτύ-
λοις ἐκείνης ἐφ' ἐκείνης κρίσις φανερὰ καταστήσει.

His itaque ad disquisitionem collectis, satis puto constabit & Philalethis huius indicia simul cuncta testimoniaque complexi, ac re illud in Christianos, rerumque omnium ut de se ait iudicium consultissimum. Ita Interpres Florentinus.

Rursus Eusebius; Ταῦτα Ἱεροκλῆς τὰ ἀνωτάτω καὶ καθόλου δικασήεας πεπισδυμένῳ μὲν πολλῆς ἀνιτάσει ἀληθῆ καὶ πιστὰ εἶναι δοκεῖ:

Hæc sunt quæ Hierocles pro veris habet, ille solertissimus in iudiciis supra adductis ac undecunque in nos legendis excussor. Ita rursus Acciolus.

Quis autem Oedipus hæc versionis ænigmata interpretabitur? aut quid tanto molimine libri in linguam magis familiarem transferuntur, si Græca intellectu sint facilia, Latina intelligi non possint? Quid enim aliud est τὰ δικασήεα διεληφώς, quam

Judex constitutus? quid τὰ δικασήεας πεπισδυμένῳ, quam is cui credita est potestas judicandi? Quæ si sint τὰ ἀνωτάτω καὶ καθόλου, (aut enim pro π, aut præter π priori loco καὶ lego,) quid aliud quam immensa & su-

Prolegomena.

suprema potestas, aut in supremā saltem curia denotatur? Quam autem potestatem Eusebius intelligit, utrum quod esset ἐπεὶ Ἀλεξανδρείας, ut ex Epiphanio docuimus, an δικαιοδότης, vel ἰδιόλογος, de quibus Strabo, non est hic differendi locus. Hæc enim ideo tantum adduximus, ut ostenderemus, Eusebium vitio interpretis minus fuisse intellectum, neque Fragmentum Authoris nostri, eo quod editum est, prolixius è libro adversus Hieroclem esse expectandum.

Quoniam vero illius Opera in hoc secundo Volumine claudit hoc ἀποσπασματικόν, finem etiam nostræ Dissertatiunculæ simul imponet. Quam cum ut postulatis Typographi tantum morem gererem primo aggressus sim, ut lectori harum rerum studioso aliquo modo satisfacerem, eandem longius produxerim; ut reliquis studiis, quæ me imperiosius avocant, vacem, filum ejus & crassiusculum, & jampridem nimis fortasse prolixum, hic abrumpam.

Joannes Pearsonus

EX D. AUGUST. LIB. V.

De Civ. Dei, cap. 10.

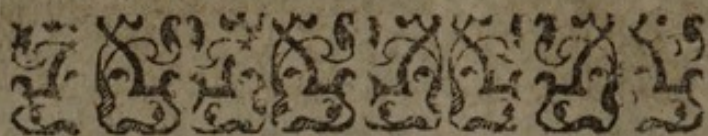
Nullo modo cogimur, aut retenta præscientia Dei, tollere voluntatis arbitrium, aut retento voluntatis arbitrio, Deum, quod nefas est, negare præscium futurorum. Sed utrumque amplectimur, utrumque fideliter & veraciter confitemur: illud, ut bene credamus, hoc, ut bene vivamus. Male enim vivitur, si de Deo non bene creditur. Ergo absit à nobis Dei negare præscientiam, ut liberi esse velimus, quo adjuvante sumus liberi vel erimus.

M. Tullius Cic. hic naufragium fecit, qui in lib. de Div. Providentiam maluit tollere, quam delibare aliquid de humana libertate. Ita dum homines liberos fecit, (inquit idem Præsul August.) fecit sacrilegos. Idem tamen in Or. pro Ligario ait, Neminem mirari debere, humana consilia divina necessitate esse superata. Hierocles vero noster removet se procul ab ista Charybdi. Fati porro nomine usus est in vera & sana notione; pro æterno scilicet Providentiæ decreto, seu Sanctione & velut Voce divinæ mentis.

F A B. Quintil. l. 12. c. 1. Multos non nasci, & egere omni ratione satius fuisset, quam Providentiæ munera in mutuam perniciem convertere.

B

S U M-

ΓΕΡΟΚΛΕΟΥΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

καὶ εὐδαιμονίας, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν πρὸς πῶς
δείαν ἡγεμονίαν ζωπιζέως. [κατ'
ὁπτομῶν.]

Προδε-
ωεία τ'
Γερο-
κλέους
πρωγ-
ματείας.

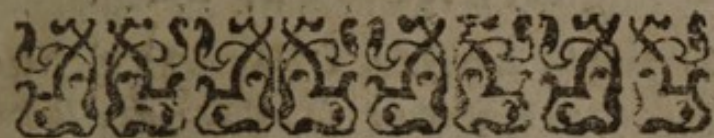
Δὲ ἐπαγγελία τ' παράσης σκά-
ψως πρὸς προνοίας διδραβεῖν
τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Αἰσο-
τέλῃ ζωδιαπιδεμένῳ. Συν-
άπτεν γὰρ βέλε) τοῦ ἀνέρας
ταῖς δόξαις καὶ πάντα τ' φι-

λοσοφίας δόγματι. ὅσοι δὲ αὐτὸν διαφωνεῖν
δοξάζουσιν, τέττες ἐς τὴν μάλισσιν πεπλανῆσθαι τ'
τῷ φιλοσόφῳ πρὸς δέσεως, καὶ ἐμπέσειν τὸ ἀλη-
θὲς ἀποτείνε). τοῦ μὲν εἶδεν καὶ ἀπονοία ζωπας
αὐτοῦ * πρὸς ἀνέντας· τοῦ δ' πρὸς ἀλήθειαν καὶ
πρὸς ἀμαδία δεδελωμένους· καὶ πολὺν τοῦ ἐμπροσθεν
αὐτοῦ χρόνον, μέχρι ἢ τὸ Αἰμωνίον ζωπία δέλαμ-
ψε. τὸν γὰρ τὸς τῷ παλαιῶν ἀνδρῶν διαφά-
ραντα δόξας, ζωπῶνον ἐν τοῖς ἀναγκαιοτά-
τοις τῷ δόγματι Πλάτωνος τε καὶ Αἰσοτέλῃς

* ἴσ.

πρὸς ἀνέντας.

τ'

Summa Commentarii

HIEROCLIS PHILOSOPHI

De

PROVIDENTIA ET FATO,

Deque

Liberi Arbitrii cum Divina Gubernatione convenientia.

Interprete Fed. Morello Paris. Prof. Reg.

Repositum hujus disputationis est commentari- Hieroclis
prehendere ea quæ de Providentia com-
ex Platonis & Aristotelis sen- mentarii
tentia constare possunt apud eos qui scopus.
utrumque Philosophum sequuntur.

Nam Platoniorum & Aristoteliorum opinio- Platonis
nes conciliare studet Hierocles: quin etiam con- & Aristoteli
tendit eos omnes qui hos Philosophos dissentire
inter se arbitrati sunt longissime aberrasse à sen-
tentia utriusque Philosophi, & procul à vera ra-
tione remotos fuisse: alios quidem, contentioni
studio & vesania inductos, semetipsos tantum con-
suluisse; alios vero præsumptione animi &
inscientia adstrictos fuisse; atque illos certe ma-
jorem chæream constituisse, donec Ammonii sa- Ammo-
pientia affulset. Hic enim Ammonius cum vete-
rum Philosophorum opiniones perpurgasset, Pla-
tonis & Aristotelis mentem valde consonam & discipuli,

τὴν γνώμην ἀποφῆναι. ἔ Πλωπῆνθ καὶ Ὀει-
 ρῆνης, ἐπὶ τε Πορφύειθ καὶ Ἰάμβλιχθ μαθη-
 ταὶ γενόνασιν. ἀλλὰ ταῦτα ὁ Ἱεροκλῆς λόγῳ
 περὶ δαζων, κατασκιάζει μὴ αὐτοὶ ἐκείνους φιλο-
 πμεῖν) δοξάζειν· ἀνταγωνίζεται ὅτι πρὸς τοὺς
 ἐσπεδακώτας τὰναντία, Ἐπικυρεῖς τε καὶ Στωϊ-
 κῆς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ὑποδύονται καὶ Ἀ-
 εισοτέλιν, ἐκ ὁρθῶς δὲ τὰ ἐκείνων εἰσηγυνῶ-
 νται. καὶ μὴ ὅσους ὁ τῷ γλυκερῶς ἀνιη-
 πήτατο πόνθ, διελέγχων ἀγρί, (φραλερῶν αἰ-
 τῶν) τὴν πρὸς τῷ εἰμῶρμῶς ἐπιδεικνύς δό-
 ξαν, καὶ τοὺς τὴν πρὸς πρὸνοιαν ὅτι τῶν ὄντων ἀπο-
 σκαδάζειν πολυμήτεις μηχαναῖς πῶν ἢ ἐπὶ δαῖς,
 * ταῖς ὁμοίαις τῶν λόγων βασιάνοις. καὶ κατὰ
 λε φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἐνίσταται πά-
 σας, ὅσαι τὴν δειάν ἐκ τῶν πρὸνοιαν, ἢ ἐπὶ μὲν
 φαύλῳ ὅτι τοὺς ἀμαρτυροῦς πείθεσι νομίζουσιν.
 καὶ κατὰ Πλάτωνα δεῖν αὐτὸν περὶ φύσιν ἢ
 σκέψις πάσης ἐμφανῆς τε καὶ ἀφανῆς δια-
 κοσμήσεως δημιουργόν * ἡ δὲ ἐκ μηδενὸς ὑπο-
 κειμένη πρὸς αὐτὴν τὸν τεχνίτῳ· ἀρκεῖν γὰρ
 αὐτῷ εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων τὸ εἰκόνιον βέλῃ-
 μα. τῷ ὅτι σωματικῆς ἐσιώσεως τῇ ἀπομάτῳ
 (σωτεταγμένης δημιουργία, κόσμον ἔξ ἀμφοῖν
 τελεάτατον, διπλῆν τε ἅμα καὶ ἓνα συστήσει, ἐν
 ᾧ ἄκρα καὶ μέσα καὶ τελεάτῳ τὴν κοσμοποιὸν
 σοφίαν κατὰ φύσιν διακρίνει. ὧν τὰ μὲν πρῶτα
 γογικῶς

σ. ἢ τ.

ισ. καὶ τ.

ισ. αὐ-
τῷ.

concordem esse indicavit in iis præceptis quæ
 omnium maxime necessaria sunt. Ejus autem di-
 scipuli, Plotinus, Origenes, itemque Porphyri-
 us & Iamblichus exstiterunt. Verum hoc serio tra-
 ctans Hierocles in hac disputatione, eas quidem
 opiniones corroborat, quas isti cupide amplexi
 sunt: magnum vero & acre certamen suscipit
 adversus contrariam partem tuentes Epicureos,
 Stoicos & reliquos, qui Platonis quidem & A-
 ristotelis autoritate niti videntur, verum non
 recte exponunt quæ ab illis tradita sunt: præterea
 Genethliacos redarguit, qui in natalitiæ horæ
 observatione occupati desudarunt, lubricam &
 fallacem eorum de fato opinionem esse comprobans.
 Eos autem potissimum refutat qui rerum omnium
 providentiam destruere conati sunt, nescio quibus
 machinationibus, incantationibus, atque aliis
 ejusmodi tormentis quæstionum. Atque, ut semel
 omnia comprehendam, infectatur & exagitat
 omnes illas opiniones, quæ indoctiores eo adducunt,
 ut aut nullam omnino providentiam esse existiment,
 aut pravam existere suspicentur. Atque hæc quæstio
 ex Platonis quidem sententia, Deum substituit ip-
 sum adspectabilis & in adspectabilis molitionis
 opificem; quam artifex fecit ut ex nihilo existeret,
 atque è nulla re subiecta eduxit: quippe suffi-
 ciebat ipsi, quo rerum natura subsisteret, propria
 voluntas. Jam vero corporea essentia cum in-
 corporea molitione conjuncta, ex utroque perse-
 ctissimum, duplicem simul & unicum Mundi orna-
 tum constitutum fuisse, in quo summa à mediis,
 media ab imis, Sapientia Mundi opifex secun-
 dum naturam distinxit ac separavit. Prima

Hieroclis
 adversus
 alios Phi-
 losophos
 certa-
 men.

Geneth-
 liacorum
 & Atheo-
 rum re-
 prehensio

Quæsti-
 onis fir-
 mamen-
 tum.

λογικὰ ἐρένια, τὰ δ' ἄτερα ὅ λογικὰ αὐδέεια
 τὰ ὅ τείτα λογικὰ ὀπίγεια. τὰ ὅ τεία ταῦτα
 γῆν ὡς ἐν ἐνὶ ζώῳ ἢ χορῶ καὶ συμφωνίᾳ (σωτη-
 ρήσιν) μὲν ἀλλήλοισι, ἀσύγχυτον ὅ τῇ ἐνώσει καὶ
 ἰσ. φυσι-
 κῶ.
 ἰσ. καὶ ἡ-
 γείσιν
 μέν.
 ἀλληλογίᾳ τε καὶ φύσιν * αὐτῶν διάκρισιν σω-
 τηρῶν μὲν, καὶ ἡγείσιν * ὅν κατὰ δεσέρον
 τὰ ποτετάγμενα, πάντων ὅ αὐτῶν βασιλεύειν
 ἢ θεὸν καὶ δημιουργόν. καὶ ταύτῃ πῶς πατρωνυ-
 μικῶ αὐτῶ βασιλείας φέροισιν καὶ εἶδ' καὶ νομί-
 ζεσιν, ἡπὶ ἐκάστῳ γῆν τὰ ποσηκοντα διανέ-
 μει. πῶς μὲν τοιγα τῇ φρονοίᾳ (σωποικίᾳ) δέ-
 κῳ εἰμυμύρῳ καλεῖσιν, ἡπὶ ὅν ἐμβαλόντων
 καὶ ἢ ἢ φρονοίᾳ δεσμὸν δικαστικὴν τῶ θεῷ
 ὑπάρχει ἐνέργεια, τάξι καὶ εἰρμῶ φέρει τὰς
 ποσερεπῆς ὑποδέσεις ὅν αὐτεξοσίῳ ἐργῶν
 ἐπανορθωμὴν τὰ καὶ ἡμῶς. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα
 ἰσ. ἡμε-
 ρομένῳ.
 μὲν ὅσιν ἰδεῖν τὰ τῶ φιλοσόφῳ * ἐκφερόμενον
 γεύματι. ἀρχὴ ὅ τῶ λόγῳ ἔπος.

ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ, καταλέγω σοὶ τέρας; ὅπως
 καὶ ὅ Πλατωνικῶν πνεύματα ὁρῶν ἢ φέρει τῶ δι-
 μιερῶ θεῷ διασώζουσιν ἐννοίαν. ἢ γὰρ ἰκανὸν αὐ-
 τὸν εἶδ' ὡς ἡδηγ' αὐτοτελῶς ὑποσησὶ δυνάμει
 κόσμον οἰκείᾳ δυνάμει καὶ σοφίᾳ, ὅς αἰδίδει ἐν-
 εργῶντα ἀλλὰ γυνήτε ὕλης (σωεργία), καὶ τῇ
 μὴ παρ' αὐτῶ ὑποστάσει φύσει καταχρώμενον
 μόνον δημιουργεῖν δυνάμει. πάντων μὲν δυνάμει
 ποσὲποκειμένων ἐν τῇ ὕλῃ, αὐτῶ ὅ οἶονε διαζω-
 γραφῶν

autem ex his sunt cœlestia ratione prædita; me- Tria re-
dia, ratione utentia ætherea; ultima denique, rum ge-
terrestria quæ rationis usum habent. Hæc porro nera.
tria genera, tanquam in uro animante, aut choro
aut concentu, connecti inter se invicem, ita ut co-
rum naturalis distinctio ob arctam conjunctionem
& mutuam ipsorum inter se cohærentiam, pura
& inconfusa conservetur; & præstantiora infe-
rioribus antecedere: his vero omnibus imperare
Deum & opificem Mundi. Atque hæc, inquit, Provi-
ipsum regni quasi paternam appellationem dentia
obtinens Providentia & habetur & revera est, definitio
quæ unicuique generi propria & convenientia & distin-
tribuit. Providentiæ quidem certe sociam & tio.
comitem Justitiam, vocari Fatum indicat, quæ
justitiæ divinæ efficientia est, in iis quæ ex
Prudentiæ decreto eveniunt, quæ res in nobis
sitas ordine & serie quadam dirigit ad ea proposita
voluntariarum actionum, quæ sub opinionem
cadunt. Sed hæc perspicue videre potest is qui
Philosophi commentarium evolvit. Sic igitur
orditur disputationem.

Et cur hos tibi, inquit, numero? quando- Exordi-
quidem Platoniorum etiam nonnulli sanam & um dispu-
rectam intelligentiam non habent de summo tationis
rerum opifice Deo. Non enim satis in eo viri- Hieroclis.
um esse censent ut integre & perfecte sua po- Platoni-
tentia & sapientia (qua ab omni æternitate res corum er-
efficit) mundum conservare in statu possit: ror de Deo
Sed generatæ materiæ ministerio, & natura ex- refuta-
trinsecus data & subiecta utentem, opus confi- tar.
tere posse; cum omnia potestate in materia
prius constituta sint, ipse vero quasi penicillo

γραφέντ' αὐτὰ, καὶ πίττοντ' ἄνθρωπον, καὶ διακρί-
 νοντ' ἐκ τῶν ὑλικῶν ὀφθαλμῶν. ὁ θεὸς ἐργάζεται μάλ-
 λον ἂν εἴη ἢ ἀγαθότης θεῶν. τί γὰρ δὴ μαθὼν αὐ-
 τὸν ὑπέστησε διατάττειν περὶ πάντων κα-
 τὰ ἀταξίας αὐτοῦ, ἢ ἀβουνησία τὸ ἐαυτοῦ φύσε-
 ως κειμένου; τὸ γὰρ ἀβουνητον κατὰ ἐαυτὸ ὑφε-
 στῶς, εἴ τι περὶ σελήνης, περὶ φύσιν περὶ σελήνης
 ταῦτα· τὸ ὅτι περὶ φύσιν διατεθῆναι, κακὸν τὸ
 μετατρέπεσθαι. ὥστε ἐκ ἀγαθὸν τῇ λεγόμενῃ
 ὕλῃ τὸ κοσμεῖσθαι, εἴτε ἀβουνητ' εἴη μὴ ἀπὸ
 χρόνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ αἰπῶν κατὰ τὸ
 σημαίνοντον καὶ τὸν θεὸν ἀβουνητον λέγουσιν.
 ὁ δὲ θεὸς αὐτὸς ἀναίτιος ὅτι κακῶν, τίς
 ὁρᾷ τὸ δημιουργίας ἀπὸ πνέοντος κακοποιίας ἐν-
 σπνέοντος, τὸ περὶ φύσιν διατεθῆναι τίς ἐπὶ
 ἴσης αὐτῷ ἀβουνητον εἶσαν περὶσσεύει, καὶ ἀδε-
 φῶς, ἢ τὸ αὐτόματον αὐτῷ ζῶντα, μὴ ἐ-
 ἂν μόνον ὅτι τὸ ἀβουνητὸν τάξεως, περὶ τὸ
 μὴ δυνατὸν εἶναι, καὶ καποῦσαι περὶ ὀφθαλμῶν ἴσο-
 τῶς ἀβουνητὸν τυγχάνοντ'· εἴτε ὅτι αἰδῶς
 ποιεῖται τίς τοιαύτῳ ὁπκράτειαν, εἴτε ἀπὸ
 χρόνου ὁπκράτειαν καὶ μάλλον ἂν εἴη τὸ ἀβου-
 νείας ἀφελῶς, ἢ τὸ περὶ τὸ ἐνδεῖ τὸ ὑλι-
 κῆς ἐνεργείας, καὶ ἀπὸ χρόνου πνέοντος κο-
 σμεῖν ἤρξατο, ὅτε ἐκ ἐαυτοῦ μόνον αὐτὸν
 ἐκ

describat ea & ordinet, ac separet à figura materiæ inhærente. Quod quidem curiositatem potius quam bonitatem Dei argueret. qua enim tandem ratione quæ non constituit, regere & ordinare nititur? cum utique etiam quod inordinatum erat in eorum natura, ortum nullum habuisset. Quod enim nullo generatum est ortu, & per se subsistit, si quid adsumat, præter naturam adsciscet: atqui præter naturam quid constitui, malum est, quod subversionem adfert. Ita ut non bonum fuerit prædictæ materiæ ornatum & ordinem accipere: si quidem nullum ortus principium habuerit, non solum temporis ratione, sed & causarum; in qua significatione Deum etiam sine ortu principio esse dicimus. Verum ne Deus quidem ipse plane extra causam malorum positus fuerit, cum initium opificii instituerit ab aliqua malignitate, dum præter naturam disponere conaretur substantiam sibi coæternam, æque ingenitam, & sororem suam, quam casus fortuitus ad se adduxerat, non sineret manere in eo ordine in qua fuerat ab omni æternitate, ut eum teneret quem nullo modo servare poterat: tum quia rem sibi submittere vellet quæ pari secum honore & æquali æternitate esset; sive ab æterno talem obtinere dominationem, sive ab aliquo temporis principio aggressus fuisset. Hoc autem magis à veritate alienum esset, si præter effectiōis materiæ inhærentis defectum, ab aliquo tempore elegantem rerum descriptionem facere inceperit, quod non permittit ipsum manere
in

ἐν τῷ αὐτῷ ἦδει. εἰ γὰρ ἀμεινον μὴ ποιεῖν, πῶς
 εἰς τὸ ποιεῖν μεταβέβηκεν; εἰ δὲ τὸ ποιεῖν, τί μὴ
 εἰς αἰδίδις ἐπεχτήεν; εἰ μὴ ἄρα φύσεως αὐτῆς
 εἴποι τις ἀνὰ μέγεθος ποιεῖν τε καὶ φθείρειν δυνα-
 μένης, αἰώνια δὲ δημιουργεῖν ἀδενέσσης. διότι
 ἢ τῇ ὕλης κακία, ἢ προαχθῆται, τὸ ἐπίθετον
 καὶ ἐπεισοδιώδη τάξιν ἀποσείει. ὥστε, εἰς
 πᾶσι ἀχρόνητον αὐτῆς, ὥς τις εἴποιεν, ἀταξίαν
 ἀνατρέχου. καὶ ὅπως ἀνὰ μέγεθος τοῖς χρόνοις
 κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ὀπικρατεῖν, ἢ ὁδηδέστερον
 εἰπεῖν αἰὲ ἀκοσμίαν· ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις, πα-
 ρὰ φύσιν ἦσα διάθεσις, ἀκοσμία πρὸ ὁρθῶς
 λογιζομένῳ φανήσεται. ἐκεῖνα γὰρ κατ' ἐσῖαν λέ-
 γει ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀτρέπῃως ἐν τῇ αὐ-
 τῇ ἐσῖα, καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μηδὲν
 ἐκτὸς ἀπομειρίζοντα, μηδὲ κινῶντα πρὸς τὴν
 τῇ συνωμένων ὑπόστασιν· ἀλλὰ κατ' αὐτὸ μόν-
 ον τὸ εἶδος παρῆγει τὴν δὲ δούτερον γήρεσιν. οἷς ἔ-
 περὶ μὴτε ὕλη προαχθῆται, μὴτε ἀπὸ χρόνου
 ἢ ἐν χρόνῳ ποιεῖν, μὴτε εἰς χρόνον παύεσθαι,
 μὴτε ἔξω τῆς ποιεῖν ἐνεργείας κεῖσθαι τὸ
 γινόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα τὸ κατὰ τὸ συμβεβηκός

ἴσ. πρὸ
 ἢ τῆς.

ἐνεργ-

in eodem affectu, iisdemque moribus. Enimvero si melius fuisset non efficere & constituere, quare ad efficiendum se contulisset? si præstitisset efficere, quamobrem non ab omni æternitate effecit? nisi id in causa quis esse dicat, quod natura quidem possit, partium ratione, tum efficere, tum interitum adferre, æterna vero moliri præ imbecillitate non valeat: Quoniam vitiositas materiæ, quam sibi adsciscit, adjectitium & adventitium ordinem continenter exagitat & excutit, ad inordinatum suum (ut dixerit aliquis) statum refugiens, nullo generatum ortu. Hinc fit ut per partes & tempora quod ornatum & inordinatum atque inconditum est, valeat, vel, ut verius dicatur, indecora ornatus privatio semper vigeat: quandoquidem ornatus ipse, si dispositio & descriptio quædam sit præter naturam, inconditum quid æquo rerum æstimatori videbitur. Etenim illa secundum naturam & essentiam dicuntur efficere, quæcunque permanent constanter & sine ulla mutatione in sua substantia, facultate & actione, & nullam omnino à se partem distrahunt, neque adeo impellunt ad rerum procreatarum substantiam: sed pro ratione tantum ejus quod est, deducunt secundorum & posteriorum generationem. Ex quibus consequens est, Deum *Conclusio* neque materiam ad usum suum adhibuisse; *de ratione* neque ab aliquo temporis principio, aut in tempore, *opificii* efficere, neque vero ad certum tempus *Dci.* desinere, neque extra opificis effectum jacerere id quod sit. Illa enim omnia consequuntur

ενεργεία παρέπεται, ὡς ὅτι τὰ οἰκοδομὰ καὶ
 τῶν ὁμοίων. κοινῶς μὲν τοὶ ἢ φρόνοια καὶ τάξις
 ἀπὸ τῆς δημιουργοῦ θεοῦ δίδεται ὅτι πάντα τὰ ἀ-
 δάνατα γῆν, μάλιστα δὲ ὅτι τὰ φρωτά, καὶ
 φροσεχῶς ἀπὸ αὐτῆς πλὴν γῆρας ἔχοντα, καὶ ἐφε-
 ξῆς ὄντα ἐκείνῳ, καὶ τὸ τῶν νοητῶν ἀγαθῶν ἀεί-
 σης μετεσίας ἀπολαύοντα. τείων γὰρ ὄντων τῶν
 ἐγκοσμίων νοεῶν γῆρας, τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ
 φρωτόν τῆς δημιουργοῦ γῆρας ἀπείρητος καὶ
 ἀμεταβλήτως τὸ φρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως τυγ-
 χάνων, ἐν πάσῃ ὑπάρχει θεοειδέϊ εὐταξίᾳ.
 οἷον τὸ τῶν ἑρμηνείων ἐρημὸν γῆρας. τὸ δὲ δῶτερον
 δῶτερος καὶ ὑφειμένως τὸ θεῖον τάξιν παραδε-
 χόμενον, ἢ ἀπείρητος μὲν ἐστὶ ἀμείνως τὸ δι-
 μιουργικῆς ὁμοιώσεως μεταλαγχάνει, ἀναμειν-
 τως δὲ καὶ ἀκακῶς τῶν πατεριῶν ὁπιστρέ-
 φεται νόμων· ὁ πῶς αἰθερείς ἀποδεδώκαμεν.
 τὸ δὲ τείων ὡς ἔρατον τῶν θεῶν γῆρας, ἢ μὴ-
 ρον τὸ * ὅπως αὐτῶν τρέπεται τὸ ὑπὸ τῆς
 ἑρμηνείας ὑπέστη, ἀλλὰ καὶ τὸ τὸ ποτὲ κακῶς εἶναι
 τῶν αἰθερείων ἀξίαν ὑπέστη. τὸ μὲν γὰρ αἰεὶ νοεῖν
 τὸ θεόν, καὶ ἠναμένως αὐτῆς πλὴν γῆρας ἔχειν,
 τῶν ἑρμηνείων πρὸς τὸ * αἰεὶ μὲν, θεξο-
 δικῶς δὲ, τοῖς αἰθερείς ἑστίαις ὑπάρχει· τὸ
 δὲ μήτε αἰεὶ νοεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ τῶν νοεῖν
 μεμερισμέ-

ἴσ. τῶν.

ἴσ. ὁ δ.

tur effectum quod casu & fortuito fit, ut usu-
venit in Architecto & similibus. Enimvero
Providentia & ordo, à Mundi parente & ef- *Provi-*
fectore Deo communiter ad omnia immorta- *dentia or-*
lia genera pertingit, potissimum vero ad *do.*
prima, & ea quæ continenter & proxime ab
ipso ortum ducunt, & deinceps ordine illum
sequuntur, ac proinde optima intelligibilium
bonorum fruitione potiuntur. Nam cum tria *Distinctio*
sint genera eorum quæ in mundo sunt, & in- *eorum quæ*
telligentiam movent; extremum & primum eo- *sunt in*
rum quæ ab opifice Deo procreata sunt, quod *tria gene-*
sine ulla sui commutatione & conversione *ra.*
similitudinis cum Deo particeps est, in omni *Primum.*
recta constitutione * Deum referente existit. *Deo quod dñs*
quale cœlestium genus esse pronuntiavimus. *cuñ a dñs*
Secundum ab illo locum obtinet id quod se- *Secundū*
cundo & remissiùs divinam constitutionem
admittit: neque sine immutatione sui, & par-
titione, opificis summi similitudinem refert;
sed sine peccati & vii labe paternis legibus
obtemperat. quam sortem æthereis tribuimus
& adsignamus. Tertium autem & ultimum è *Tertium.*
divinis generibus, non utcunque tantum ab
excellencia cœlestium recessit, verum etiam
interdum ætherei illius ordinis dignitatem de-
pravare studuit. Etenim Deum semper intel-
ligere, & arte cohærentem illius cognitio-
nem tenere, cœlestibus congruit. verum sem-
per quidem eum intelligentia comprehendere,
sed fusa & vaga cognitione, hoc æthereis ex
propria essentia inest. jam vero, neque semper
Deum intelligere, & intelligentia solum par-
ticulari,

μεμεισμένως νοεῖν, ἢ ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς
 ἴδιον ἀποδέδοται, ἀπολειπομέναις καὶ φύσιν
 ἢ τε ἀμείβεσθαι νοήσεως ἢ ἐρανίων, καὶ ἢ ἐν
 τάξει πληθυσιομένης γνώσεως ἢ αἰθερίων· ἐ-
 πεί μήτε ἐνιδίως μήτε αἰδίδως νοῦσιν αὖται
 ἔμψα καὶ ὅταν πρὸς τὴν αὖ νοεῖν ἀξίαν ἀνάνην,
 τὴν αἰθερίαν μιμουμένη γνώσιν, καὶ ταύτη
 ζυγοπόδην ἢ νοητῇ καρποῦται τὴν θέαν.
 ταύτη τοι καὶ Πλάτων τὸ διάφορον ἢ πρὸς ἡμᾶς
 αὖ θεῶν προνοίας ἐνδείκνυσι, ἐν νόμοις λέγων,
 ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ μὲν θεῶν τύχη καὶ κα-
 ρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερεῖν ὅσι ζύμπαντα. ἔξ
 ὧν δὴ δὴ δὴ πῶς μὲν ἀπαθείσι καὶ αἰεὶ τελεί-
 οισι, καὶ διὰ τὸ ἀναμάρτητοις, ἢ καὶ θεῶν καὶ
 μονοειδῶν αὖ θεῶν ὁπσησας προνοίαν. τοῖς δὲ
 καὶ εἰς ἀγνοίαν ποτὲ ὑποφερεμένοις λογικοῖς, καὶ
 διὰ τὸ κακίας ἀναπυπλάμενοις, τὴν ζυμ-
 μιγῇ κατεῖς καὶ τύχαις πρὸς ἀνοίαν ἀποδίδας.
 ἔστι γὰρ ἡ μὲν ἢ ἀγαθῶν προηγεμένη δόσις, καὶ
 ἡ ἢ καὶ φύσιν προσόντων τηρησις, ἴδιον ἔργον
 τῆς καὶ θεῶν προνοίας· ἡ δὲ ἢ παρὰ φύσιν
 διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἰ ἢ ἀμάρτημα-
 των ἐκδιώξις, ἢ ἐνύλας, καὶ τύχαις καὶ κατεῖς
 προηγεμένης. ἔστι γὰρ καὶ ἢ προηγεμένης λόγον
 ἢ θεῶν καίσις τοῖς δὲ μὲν ἢ ἐμφέρει τὰ
 δεινὰ, τοῖς δὲ δὲ τὰς ἐυπαθείας ἀποδίδωσιν.
 ἔμψα

ticulari, divisa atque interrupta frui, humanis
 mentibus, tanquam peculiare, conceditur:
 quia deficiunt natura sua ab individua illa in-
 telligentiâ coelestium, & cognitione æthereo-
 rum, quæ suo ordine completur & perficitur.
 quandoquidem neque cohærenter, neque per-
 petuo intelligunt: & tum cum ad intelligendi
 vim adducuntur, ætheream cognitionem æ-
 mulantur, eamque consequendo, earum re-
 rum quæ sub intelligentiam cadunt contem-
 platione fruuntur. Hac certe ratione *Plato Lib. 4.*
 discrimen Dei erga nos Providentiæ ostendit, *leg.*
 in Legibus sic dicens, *Deus quidem omnia, &*
cum Deo fortuna & opportunitas res omnes hu-
manas administrant. Ex quibus perspicuum
 est *Platonem* iis naturis quæ ab affectionibus
 liberæ sunt, & usquequaque perfectæ, atque ita
 peccati expertes, puram, simplicem, & unius-
 modi Dei providentiam constituere: aliis vero
 ratione quidem utentibus, sed ab ignorantia
 & inscitia quandoque abreptis, ideoque vitio
 plenis, permixtam occasionibus & fortunis
 providentiam declarare. Est enim bonorum *Provi-*
 antegressa largitio, & eorum quæ natura in- *dentia pu-*
 sunt conservatio, opus proprium puræ provi- *ra.*
 dentia: at correctio & emendatio eorum quæ *Prov.*
 præter naturam constituta sunt, & delictorum *mixta.*
 coercitiones, ejus providentiæ sunt quæ ma-
 teriæ sordibus inhæret, & fortunis atque com-
 moditatibus inservit. Neque enim divinum
 judicium, præsumpta quadam ratione, his
 quidem infert calamitates & perpeffu aspera,
 aliis vero voluptates & delectationes præbet:
 sed

28. τι
δίδοντα.

ἡ δὲ ὁρμή ὑποθέσεως τῆς τῆς περὶ βεβαιωμένων ἀ-
ξίας. ἐπεὶ γὰρ καὶ ἔοικεν ἢ κείσιν ἢ ἐφεσώπων
ἡμῶν δικαστῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἢ παραλαβῶ-
σα τὰ ἀφ' ἑαυτῆς νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ
* δέον αὐτοῖς βιωτῶν καὶ χαρῶν, ὃ ἂν αὐ-
τοῖς τοῖς θεραπευομένοις εἴη λυσιτελές. καὶ
διὰ τούτου ἢ μὲν ἀξία τῆς κεινομένων, ἄλλοτε
ἡ δὲ πυγχανόσα, καὶ τὴν αὐτεξουσίαν, κινήσειεν ἐν-
δυνατωμένη τύχῃ, ἢ περὶ ἡμᾶς πρὸνοιαν βιω-
μήνυσιν· ἢ δὲ περὶ ἡμᾶς ἐκείσιν ταῖς τὸν
τὴν πτωχείας καὶ τὴν κατάρσεως χαρῶν συνεισάγει.
τύχης δὲ καὶ χαρῶν τῇ δαίμῃ περὶ οὐρανὸν συνταττο-
μένων, τὸ ὅλον πλάσμα γίνεται εὐδαιμόνεια, ἐν
μὲν τὴν ἀνθρωπίνης περὶ αἰσθησεως τύχῃ περὶ
λαβῶσα, ἐν δὲ τὴν δαίμῃς κρίσεως ἐμφύεσσα τὸν
χαρῶν. καὶ γὰρ τὴν τέχνης ὅστις ἀφοεῖσαι τὰ μέτρα
τὴν περὶ αἰσθησεως· τὰ δὲ ἀνθρώπου διατεταῖαι ἔ-
ως, ὥστε τομῆς δεινύσαι, ἢ χαρῶν, ἢ ἡ δὲ
τῆς ἀλλοτρίης περὶ αἰσθησεως. ὁ μάλιστα ἐν νόμοις κεί-
σονται τοῖς ἀνθρώποις, ἐδὲ λογισμὸς εἰκὴ δέ-
δοται, ἐδὲ τὸ βελούεσθαι παρέλκει, ἐδὲ τὸ εὐ-
χεσθαι περὶ τὸν, εἰ περὶ οὐρανὸν τῆς ἀνθρωπίνων
περὶ γμάτωι ἡρώτο, νόμος καὶ δίκη τὰς ἀμοιβὰς
τῆς περὶ αἰσθησεως τάττεται. ἐδὲ μὲν εἰ ταῦτ'
ἀναγκάσθαι, καὶ κατὰ καὶ σωτήρεια, ἢ τὴν περὶ οὐρανόθεν
εὐδαιμόνειας ταῖς ἀνθρώποις τὸ ἀφ' ἡμῶν τοῖς ἐκ ἐφ'
ἡμῶν

sed pro ratione & meritis anteaactæ vitæ. Quandoquidem similitudinem aliquam habere videtur cum medica Arte iudicium eorum. *Comparatio medicæ artis cum iudicio divini* Judicum qui nobis præsent : illa siquidem ars, dum curandos suscipit eos qui sua culpa in morbum inciderunt, cuncta, ut par est, ipsis præcipit tempestive & opportune, ut ægrotorum valetudo postulat. Ob eandemque causam, æstimatio quidem eorum de quibus iudicium statuitur, cum alio tempore alia sit, & liberis permotionibus Fortunas variet, providentiam illam commiscet quæ nos spectat; verum ordo singulis conveniens, supplicii & purgationis tempus simul inducit. Fortuna vero & occasione cum divina providentia conjunctis & copulatis, tota illa connexio est Fatum; quod ex humana quidem eligendi optione fortunam adsumpsit, ex iudicio vero divino opportunitatem infert. Etenim artis est definire modos curationis: hominis autem, ita describere & disponere, ut incisione opus habeat, aut adustione, aut alia quavis dura & acerba sanatione. Non ergo frustra leges constitutæ erunt hominibus, neque ratiocinandi vis temere iisdem concessa est, neque consultatio & deliberatio est supervacanea, neque vota & preces redundant, si providentia humanis negotiis præsit, lege & iustitia voluntatis & propositi præmia constituens ac decernens. Neque vero, si hæc necessaria, pulchra & salutaria perhibentur, fati providentiæ adjuncti ordo plane tollitur, qui liberum nostrum consilium & arbitrium instruit iis affectionibus quæ minime in nobis

D. Ambr.

Ser. I. in

Ps. 118.

Plato 9.

de leg.

Legum, rationis, con-

filii, &

precum usua

ex Provi-

dentia.

August.

lib. 5. de

civit. Dei

x. primis

capitibus,

ἡμῖν παιδίσκῃ παίδεσιν· δι' ὁμήλων δὲ ταῦτα
 βεβαίως μᾶλλον, ἢ διὰ δατέρε δατέρον ἀναι-
 ρεῖ. θεωροῖαι γὰρ ἔσῃς, ἀνάγκη καὶ λογισμὸς, καὶ
 νόμος, καὶ εὐχαὶ πλείστα ἡμῶς ὠφελεῖν· μὴ ἔ-
 σῃς δὲ, ἔ μόνον ἀνόνητα παντελῶς ταῦτα, ὅτι
 ἔδὲ τὴν ἀρχὴν ὑποστήναι δυνάμει. διὸ καὶ τὸ
 ἐφ' ἡμῖν τὴν θεωροῖαν συνιστάγει, καὶ ἡ θεω-
 ροῖα τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἢ γὰρ ἡμετέρεα θεωρήσεις ἢ
 διακρίναι εἰς δυνάμειν κατὰ τὴν αὐτὴν αὐτεξέ-
 σπον ἡμῶν κίνησιν βεβαίως. ἢν εἰ μὴ καθάρων καὶ
 λελογισμένων θεωρημάτων τῶν δεῶν, νόμοις ἐμ-
 μόνοντες, καὶ εὐχαὶ ἡρώμενοι, καὶ εὐδελίαν τι-
 μωρῶτες, καὶ διὰ πάντων ὁπμιέλειαν αὐτῶν ποίε-
 μένοι, ἢ μέρων ἀγαθῶν τῶνδε. εἰ δὲ
 τὴν ἀντίαν πάντως παρὰ τῶν τέτοις τεταγμέ-
 νων δικῶν τὰς ἰατρικὰς οἰσμοὺς ἀλφειόνας, πα-
 ρὰ τὸ * δεῖον μεταμανθάνοντες. πρὸς αὐτὸ δὲ
 αἰετίν. ἐν τῷ κατὰ τὸ καλῶς ἡμῶς διατελεῖν τῆς χείρῃ κα-
 Κτιστοφ. θάρδαντας θεωρήσεως, πλείων φέρει συν-
 ὁφὲ με- τέλειαν εὐχή, καὶ νόμῳ, καὶ συμβολῇ, καὶ τὰ τοιαῦ-
 ταυάνθ. τα, εἰς τάξιν ἀγόντα καὶ συμφωνίαν θεωρητῆ
 ἢ ἡμετέραν διάνοιαν. ἔ τὴν ἀναιρεῖ τὸ αὐτ-
 ἴσ. αὐτῶν ἐξέσπον τὴν ἀνθρωπίνης ψυχῆς. εἴτα ὑπὸς * αὐ-
 ὅτι τῶ. τῆς ὅτι τὸ εἶν διανέμειν καὶ ἀποδιδόναι ἐκάστω
 πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν διαδέσεων· μάλιστα γὰρ πρὸς
 ἀρετὴν καὶ κακίαν αὐτοκινήσει ἡμῶν ἢ θεωρητικῇ
 εἰμῶ-

nobis sitæ sunt: quinetiam hæc mutuas sibi operas præstant potius, quam alterum alteri perniciem adferat. Nam stante providentia, necesse est ut nobis rationum momenta, leges, preces, plurimum opis & adjumenti adferant: Sin tollatur, non tantum illa nobis inutilia prorsus erunt, sed neque ab initio constare potuissent. Quapropter liberum nostrum ar-
bitrium Providentiam secum adducit, & Pro-
videntia voluntatis & consilii libertatem. Provi-
dencia
Nostra enim voluntas seu eligendi optio, ju-
stum confirmat fatum: atque ipsum fatum *connexio*
corroborat etiam voluntariam nostram mo-
tionem. *Quod si eam puram & perpensam Deo obtulerimus, legibus obtemperantes, & precibus utentes, consiliiq; prudentiam pluri-
rimum facientes, summa consequemur bona.*
Sin minus, & his contraria fecerimus, pœna-
rum his rebus indictarum medicos & salutare
dolores perferemus, non eo quo deceret mo-
do [& quasi præpostero ordine] aliter nos
gerere discantes. Jam vero ut pulchre & præ-
clare affecti simus, à peiore proposito perpur-
gati, maximum adjumentum adferunt oratio,
lex, consilium, aliaque ejusmodi quæ intelli-
gentiam nostram in ordinem & concentum
*divino congruum affectui, adducunt. Non er-
go eripitur liberum humanorum animorum ar-
bitrium. Præterea absque libertate illa, quinam
integrum esset distribuere & reddere unicui-
que pro merito & dignitate affectionum? Nam
ad virtutem & vitium vel maxime fatum Pro-
videntiæ annexum, libera & spontanea mo-

Liberi ar-

bitrii cum

Provi-

dencia

connexio

Alludit

ad Prov.

Phryges

isti sapi-

unt.

* Cum

φωβία

θεοπαθεί

Plato. 3

de leg.

εὐφροσύνην δὲ ἵνα ἴδωμεν ὅτι ἐστὶν δικαία ἀπο-
 στροφὴ διανομῇ, μὴ ὑποδεσιν λαβεῖν τὸ ἡμέτε-
 ρον αὐτεξέουσιον. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ ἐπὶ ἐν φύσεως
 ἀφωρισμένον χρόνον πρὸς ἐκείνῳ, μέχρις ὅτου
 νῦν τὸν ὕδαρ κείνῳ ὅτι τὸ σῶμα σιν, καὶ εἰς τὸ πέ-
 ραν ἐκ αὐτοῦ ἐπὶ βίῳ. μὴ πάντως ὅτι πάντας πρὸς
 τὸ δυνατὸν τὸ σῶμα σιν ἀδικεῖν χρόνον διὰ
 τὰς ἐξωθεν βιαιάς ἐπιφορέας, αἷς ἐκφυγεῖν ἢ
 μὴ καὶ καὶ τὸ πρὸς νομιαν διατάττειν, ὅτι δὲ τῷ ἀλό-
 γῳ τῶν ὡς ἐπὶ χεὶν ἐπισυμβαίνειν. μὴ γὰρ ἀνάγ-
 κην εἶναι ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων, ἐπὶ καὶ ἐπὶ τῷ ἀλό-
 γῳ ζώων, τὸ τὰς ἐν τῇ φύσει φυλάττειν
 πρὸς τὴν αἰσίαν τὴν φύσιν ἀποδιδόμενῳ, ἐπεὶ
 καὶ οὐδὲν ὁμοίως ἡμῶν ἐκείνῳ εἰς τὴν βίον παρέχεται.
 ἡμᾶς μὲν γὰρ κείσιν δικαίων δαυμόνων ἀγαθῶν
 πρὸς πῶς πρὸς ἐξωθεν ἀξίαν λαγχάνομεν,
 ἐκαστὸν βίον ἐν ᾧ πάντα συνειληπται, ἐπὶ τῷ
 πόλιν, πατρί, μήτηρ, καὶ ἀποκνήσεως, σω-
 ματι καὶ ὅτι, ἀναστροφῇ, τύχῃ παντοῖα τῷ
 βίῳ πρὸς ἡμετέρας, τὸ πρὸς τῇ τελειότητι, καὶ ἀπο-
 τελευτῇ, καὶ τῶν ἀπάντων φύλαξ
 καὶ ἀποπληρωτὴς ὁ εὐλογῶς δαυμὸν ἐστὶν,
 αὐτὸν ἐπὶ ἐκείνων δαυμῶν πρὸς πῶς. τὰ
 τὰς ἐκείνων λογικῇ εἰς αὐτὴν λογικῇ πρὸς ἡμετέρας
 τὰς ἀλόγων φύσεως παντελῶς ὅτιν ἀλ-
 λοτεία, ὅτι δὲ καὶ ὅτιν οὐκ αὐτῆς
 ἀξίωσιν

tione nostra indiget : non enim alioqui iusta
 erit hæc inæqualis distributio, nisi pro causa &
 argumento libertatem arbitrii nostri sumpse-
 rit. Propterea enim natura etiam præscriptum *Tertul.*
 esse tempus quoddam unicuique, usque quo *lib. 2. ad-*
 satis in se opis & virium ad consistendum ha- *versus*
 bere possit : eaque fatali summa confecta, vi- *Marcio-*
 tam proferre ulterius nequeant. Proisus vero *nem.*
 omnes ad concessum constitutionis tempus
 pervenire non posse, ob eos incursus violen-
 tos qui foris adveniunt : eiusmodi antea di-
 ximus in nobis quidem statuere Providenti-
 am, in brutis autem animantibus temere ac
 fortuito contingere. Etenim minime necesse
 videtur, ut hominum generi, ita cæteris ani-
 mantibus rationis expertibus, ordinem mortis
 observare propter animi dignitatem traditum:
 quoniam non simili modo atque nos in vitam
 proficiscuntur. Nam iudicio bonorum genio- *Origeni-*
 rum, pro merito anteaactæ vitæ, unusquisque *ca & pro-*
 nostrum vitæ sortitur genus, in quo simul om- *fana opi-*
 nia comprehenduntur, gens, civitas, parens *nio, explo-*
 uterque, conceptionis tempus opportunum, *sa à Pa-*
 istiusmodi corpus, fortunæ conversiones va- *tribus*
 riæ ac multiplices vitæ congruentes, mortis *Christia-*
 ratio, opportunitas præscripta & constituta, *nis.*
 atque horum omnium custos & autor genius
 existit, quem quisque nactus est : quorum nul-
 la particula cum brutis communicata cerni-
 tur. Enimvero ea quæ naturæ rationis com-
 poti conveniunt qua ex parte ratione utitur,
 aliena plane sunt à natura rationis experte.
 Quare non æquum esset eadem Providentia

ἀξιοδυνάμει θεωρίας λογικῆς καὶ ἀλογαῖς· ἐπεὶ μὴ-
 δὲ εἰκὼν τῆ νοητῆς θεῆς τὸ ἀλογον καὶ ἀνόητον·
 πάντα γὰρ ἐκείνῃς εἰκὼν λογικῇ καὶ ἔννεος γινώσκουσιν
 τε ἑαυτὴν καὶ τὰ ποιήσαντα πέφυκεν. ὅμῃ ἐκείνῃ
 μὲν τὴν κατὰ εἶδος σώζεσθαι τὴν ἀρκῦσαν ἔχει
 θεωροῖαν· ἡμεῖς δὲ εἰ μὴ κατὰ ἓνα ἕκαστον θεω-
 ροῖσθαι, ὥστε μηδὲν ἀλογίζασθαι τῇ τῇ
 θεωροῖα τῇ κατὰ ἡμᾶς, ἔγωγε τῆς θεωρητικῆς
 τῆς ἐξόμμεθα κηδεμονίας. ὁρᾷ δὲ τὰς πρὸς ἀειθ-
 ρὸν ὠεισμένον ὑποσάντας ὑπὸ τῆς διμεργῆς,
 ἐπομένους τῇ ἀπὸ ἐκείνης ἡμέσῃ, καὶ κατὰ ἓνα
 ἕκαστον τῆς θεωρίας αὐτῆς μεταλαγχάνειν. ἔγωγε
 δὴ μίαν εἰργάσας ψυχὴν, ἕκαστον δὲ ἡμῶν ὥς ἐ-
 τυχεν ἀπὸ ταύτης ἀπομερίζω, καὶ πάλιν εἰς
 ταύτῃ ἀνακινῶται· ὅμῃ ἐκείνῃ ἀνθρωπί-
 νῃ ψυχῇ ἰδίῃς ὅροις περιγεγραμμένῃ ὑπέ-
 σθησε. διὸ καὶ ἐκείνῃς ὅτῃ θεωροῖα καὶ κείνῃς καὶ
 δίκη καὶ χάρις, καὶ εἰς γένεσιν ἐκπεμψίς, καὶ
 βίς λῆξις θεωρήκουσα, καὶ τελειότης ἐκ ἀπὸ
 ταυτομάτης συμβαίνουσα, καὶ μὴ τὴν τελει-
 οτήν εἰς ἄλλαν πορείαν, μὴ ἡγεμόνῃ τῆς τῇ ζώ-
 ῃ ἡμῶν εἰληχότῃ δαίμονι ἀγαθῇ· ὅτι μὲν
 οὐκ ἔστι τῶν ζώων καὶ θεωρητικῆς ἡμέτεροι, καὶ
 ἀμνηστικῆς ἀναγκῆς χεῖραι, παντοῖαι καὶ τυ-
 χηαὶ περιπτώσεις ἐκδιδάσκον· ἕκαστα πρὸς τὴν κατὰ

φύσιν

honorari & conservari ratione utentia, & ejus *Imago*
 usu carentia: Siquidem quod ratione & intelli- *Dei in*
 gentia caret, Dei, qui sola mente comprehenditur, *homini-*
 tur, imago non est. *Omnis enim illius imago ratione bus, non*
prædita, & mentis particeps, itaque informata est, belluis.
ut seipsam cognoscere & opificem suum valeat.
 Pecudes igitur eam nactæ sunt Providentiam,
 cujus beneficio per speciem & partes conserven-
 tur: Nos vero cura generi nostro conveniente *Provid.*
 non honorabimur, nisi singulis bene provisum *generalis*
 fuerit; ita ut nihil incongruum & inconcinnum *& partici-*
 sit ei Providentiæ quæ ad nos spectat. Decet eti-
 am eos qui à parente & effectore Deo ad præ-
 scriptum & præfinitum numerum subsistere de-
 bent, obsequentes ortus conditioni à Deo statu-
 tæ, separatim unumquemque divina perfrui Pro-
 videntia. Neque enim Deus unum tantum Ani-
 mum est fabricatus, cujus partem aliquam quis-
 que nostrum, ut fors tulit, obtinuerit, ut in eum * Idem
 denuo refundatur: sed singulos humanos animos tradit
 certis finibus comprehensos firmavit ac stabili- Justinus
 vit. Quapropter singulis adest Providentia, judi- Martyr
 cium, justitia, purgatio, ortus adsignatio, vitæ fors qu.
 conveniens, & interitus non casu & fortuito con- ad ortho-
 tingens, * & post obitum ad *Orcum* profectio, du- dox. An-
 ce bono illo genio qui vitæ nostræ moderator est geli qui
 constitutus. Ac aliis quidem animantibus singu- custodes
 lis, & voluntates nostræ, & mutæ internecio- hominum
 nis & devorationis causæ necessariae, atque om- sunt &
 nis generis occurfus & eventus varij, perni- comites,
 ciem mortemque adferunt, ante congruentem aut u-
 trumq; comitantur, Animū dico & corpus; aut certe animū co-
 mitantur post discessū ejus à corpore usq; ad tempus renovationis.

φύσιν διδύσεως, ἀτάκτως καὶ ἀορίστως φθείρεται,
 καὶ ὥς ἐκ παροβιωμένων αὐτοῖς δίκης ὑφετώ-
 σης, μήτε ἐφ' οἷς νυνὶ ποιεῖσιν ἢ πάχισι φύσεως
 παροδοκωμένης. ὅπῃ δὲ ἀνθρώπων δεσμοὶ πα-
 νοίας, καὶ δαιμόνων ἀγαθῶν κρίσις, καὶ βίων κληροί,
 καὶ παλαιῶν ἀμνηστιαίων ἀμοιβαί, τὰ τε ἔθνη
 καὶ τοὺς χαμῆς καὶ τοὺς τρέπας τὴν τελειότης ἀφο-
 εἰζέσιν· ὥστε καὶ τὰ ἐκ παροβιώσεως ἐνεργέ-
 μενα, καὶ τὰ ὥς ἐκ παροδοκωμένων συμπίπην, πρὸς
 πᾶσι ἐκείνοις ἡμῶν εἰμνημένῳ σωείρεται, καὶ τὸ
 ἀξίας ἀποπληρωῶν τύχῃ, αἰετῶν παρεληλυ-
 θότων τοῖς ἐφεξῆς πᾶσι αἰτίαν τὴν Συμβάσεως
 παροχομένων, καὶ τὰ ἐφ' ἡμῶν τὰς τῶν ἐκ ἐφ' ἡ-
 μῶν παροβιώσεως ἐφελομένων, τὰ τὰς ἀνθρωπίνης
 παροβιώσεως τὴν εἰμνημένης ἀποπληρωῶν γό-
 μοις, ἐς ὃ δεικνύμενος ἐπαξέειν ψυχῆς. τῶν γὰρ
 ἐνταῦθα παροβιωμένων ἡμῶν λόγον ὑπέχειν ἡ-
 μῶν ἐπεὶ τοῖς τὴν μέσῃ ληξίν λαχέσιν· ἅτε
 δὴ φύλαξι καὶ ἐφόροις εἴσιν ἡμῶν. πᾶσι δὲ τὴν πε-
 εἰ ἡμῶν αὐτῶν ἐνεργεῖαν εἰμνημένῳ καθεῖρεται, δι-
 κης νόμοις τὰ ἡμέτερα διαπρίττει. εἰ δὲ φύλα-
 κές εἰσι τὰ πρὸς πᾶσι ἀξίαν ἀφωρισμένους βίους, εἴ-
 σιν ἂν ἀποπληρωταὶ δηλονότι καὶ τὰ χροῖον ὅν ἐ-
 χετο· βίον ἐκληρώσατο. καὶ γὰρ τὴν χροῖον ἀει-
 σμένης, ἀνάγκη καὶ τὴν θάνατον ἀείρεται. τὴν δὲ ἀρχὴν
 τῆς γενέσεως οὐδεὶς ἢ τῆς ἐκείθεν ἐκπομπῆς
 εἰμνημένης, δεῖα βέλεσις εἴσιν, καὶ νόμοι τῆς
 τῶν

naturæ solutionem, nulla nec ordinis nec temporis habita ratione; quippe cum nulla præsit ipsis iustitia, quæ antea actæ vitæ rationem possit, nec ipsa natura attendat, cur quidve nunc agant aut pariantur. In hominibus vero Providentiæ vincula, & bonorum geniorum iudicium, vitæ genera & sortes, veterumque criminum expiationes, cæteraque ejusmodi & occasiones & modos interitus definiunt: Ita ut tam ea quæ voluntate & proposito perficiuntur, quam ea quæ temere & fortuito contingere videntur, connexa sint cum uniuscujusque fato, & dignitatis ac meriti fortunam compleant; cum præterita consequentibus connexionis causam præbeant, & libertate arbitrii *Libertas* ea quæ in nobis utique sita non sunt alliciant: *arbitrii.* eo quod humana studia & voluntates facile legibus dirigantur, quas summus opifex animis ipsis sancivit. At enim eorum quæ hic geruntur rationem reddere nobis convenit iis qui *Vide Cy-* mediam sortem nacti sunt, & custodes, quasi *rill.orat.* que præfecti & moderatores nostri sunt. Porro *de exitu* eorum omnis circa nos operatio atque efficiencia, Fatum appellatur, quod Justitiæ legibus res nostras regit atque administrat. Quod si custodes sunt vitæ ad meritum & dignitatem adsignatæ ac definitæ, illi videlicet munus habent complendi & absolvendi tempus vitæ quam quisque fuerit sortitus. Nam *Plato in* cum præscriptus sit ortus, & mortem quoque *Tim. ex* præscriptam esse necesse est. Originis autem *Orphæo.* principium præscribit Fatum ablegationis quæ inde fit, nempe divina voluntas, & justitiæ Dei

τῷ θεῷ δίκης. ὥστε καὶ τὸν θάνατον ὠεισμέ-
 νον τηρήσει ἢ τῆς ἐκείθεν ὃ ἐκείσε μεταστά-
 σεως εἰμυρόνη. διὸ ὠεισται καὶ τὸ διὰ τῶνδε
 μὲν παρελθεῖν εἰς τὸν βίον, διὰ τῶνδε δὲ ἐκ
 τῷ βίου ἀπελθεῖν. εἰ γὰρ ἀόριστα πάντα, καὶ ὁ
 βίος ἅπας ἀόριστος, καὶ τῆς κρείττοντος ὀπι-
 στασίας ἀμοιβῶν. πῶς γὰρ ἔπ' ἢ ἔν ποτ' ἡ θείας
 κρείσεως καὶ ἡ πρὸς ἀξίαν διανομῆς ἔσται ἢ
 ὀπιμέλεια, ἥν' ὡς τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτός ἐ-
 κή καὶ ὡς ἔτυχεν ἡμῖν συμπιπτόντων; εἰ γὰρ πάντα
 μὲν ἀτακτα κατὰ λείψον, τὰς δὲ δίκης προ-
 αἰρέσεις καὶ κρίσεις καὶ ὁρμαὶ ἀπὸ κρείττοντος
 ἀνάγκης ἐγγίνεσθαι φήσομεν. ἔγω γὰρ ἀρετῆς καὶ
 κακίας ἐχ' ἡμᾶς αὐτοῦ, ὅμ' ἐκείνων αἰπα-
 σάμεθα. ἐδὲ μὲν πάντα τῇ παρ' ἐκείνων ἀ-
 νάγκῃ ἔυλογον ἀναπθέναι· τὰ δὲ ψυχῆς λέγω
 καὶ σώματος καὶ ἥν' ἐκτός· ὅμ' ἐδὲ πάντα ἀνεί-
 δαι ταῖς ἀλόγοις καὶ ἀνεπικρότοις φροσῖναι, νῦν τῷ
 πάντων ἡγεμένῳ καὶ θεῷ ἥν' ὅλαν ὄντων αἰ-
 τία. ἀναγκαῖον δὲ τὸ λειπόμνον, τὰς μὲν
 προαἰρέσεις ἐφ' ἡμῖν, τὰς δὲ ὅπ' ταῖς προ-
 αἰρέσεσι δικαίας ἀμοιβὰς ὅπ' τοῖς αἰθερίοις
 κεῖσθαι, καὶ ὑπὸ θεῷ τεταγμένοις δικασαῖς,
 καὶ περὶ κόσιν ἡμῖν ὀπιμελεῖσθαι. τειῶν γὰρ
 ὄντων ἥν' καὶ ἡμᾶς, καὶ τὸ πάντα ἡναγ-
 κῶσθαι, καὶ τὸ μηδὲν, καὶ τὸ ἐπιπλαγ-
 μύτως,

PROVID. ET FATO.

278

Dei leges. Ita mortem quoque statutam servabit Fatum migrationis de loco in locum: quocirca definitum est etiam, per illa quidem in hanc vitam transire, per hæc vero è vita discedere. Etenim si indefinita essent illa, vita quoque omnis indefinita esset, & præstantioris provinciæ seu præfecturæ exsors. Ubinam ergo aut in quibusnam erit amplius divini Judicii cura, & distributionis pro dignitate studium, si ea quæ ad corpus & res externas spectant temere ac fortuito nobis contingant? Neque enim sane hæc inordinata relinqueamus, & justitiæ proposita, judiciaque & appetitus à præstantiori necessitate nobis irrogari adseverabimus. Hoc enim certe pacto virtutis & vitii causam non nobis ipsis, sed illi potius necessitati tribueremus. Neque profecto rationi consentaneum esset omnia ad eam Necessitatem, quæ ab illis rebus procedit, referre, ea dico quæ ad animum pertinent, tum quæ ad corpus, tum quæ ad externa referuntur: neque adeo omnia permittere temerariis & improbatis motionibus æquum fuerit, cum mens omnium gubernatrix, & Deus universorum autor & causa sit. Neesse est profecto quod relinquitur, studia quidem & voluntates in nobis sitas esse; Justæ autem vices & remunerationes, seu compensationes in voluntatibus, pendent ab æthereis & à Deo constitutis iudiciis, qui natura nostri curam & sollicitudinem habent. Nam cum tria sint ea quæ ad nos pertinent, & omnia necessitate adstringi, & nihil omnino cogi, & modo cogi modoq

Necessi

tatis r

stricti

si

nobis.

μύθους, καὶ ὥς δει, πῶς ἴστω ἀπείαν ἔχει, καὶ
 πρηνόας πάσης ὅτιν ἀναρεπική. ἢ τε γὰρ τὰ
 πρὸς ἀξίαν ὑπόδεσις πάντως συνεισάγει τὴν
 πρηνόαν, καὶ πῶς ἀπ' αὐτῆς εὐφροσύνη καὶ ἡ πρηνό-
 αση καὶ κείσιν δίκη καὶ νόμῳ τὰ ἀνθρώπων τὰ τ-
 τισα, τὴν αὐτεξέσιν ἡμῶν καὶ πρηνεπικῆς ἀρχῆς
 δεῖται ὥς μέγας ὅτι τὴν ὅλης πρηνόας εὐφρο-
 σύνη, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνους ψυχὰς διαστ-
 κῶς ἀρμολογούμενον. ἀνθρωπίνων ὅτι ψυχῶν ἐνέρ-
 γεια ἢ αὐτοκίνητη πρηνεπικῆς, καὶ τὸ λεγόμενον
 ἐρ' ἡμῶν. ὁ δὲ τοῖς θεοῖς διασταῖς ὑπόδεσις
 εὐλογεῖται γίνεσθαι τὴν ὁρίσει διανομήσει. τὸ ὅτι τυχαῖ-
 ον ὅλον τοῖς θνητοῖς καὶ ἀλόγοις ἀποδέδοται γινέ-
 σιν. ἔστι γὰρ καὶ ἕκαστον τετραγώνως, ἔστι καὶ τε-
 τραπεσὺς λελογισμένῳ ἀξίαν ἐκ μὲν τῆςδε τῆς πυ-
 ρὸς σβεσνυμένης, ὅδε ὁ αἶθρ γίνεται, ἐκ τῆςδε τῆς
 αἰθέρος παχυμένης, τόδε τὸ ἴδιον. ἔστι ἐκ τῶνδε
 μὲν τῶν σπινθῶν ἵππος ὥμα ἢ κύνος, ἐκ τῶνδε
 ὅτι ἀποπικῆς πάντα ἐκ πάντων ταῖς περιπέτε-
 σις μεταβολαῖς δυνάται γίνεσθαι, διὰ τὸ κοι-
 νὸν τὴν ὕλην, καὶ πρὸς πάντα ἐναρμονίαν τοσούτον
 τάξεως μετέχοντα καὶ θεῖας ἀνάγκης, ὥς καὶ
 γινέσθαι ἕκαστον διασπόμενον, καὶ συμπαραθεῖν
 πρὸς τὸ αἰετὸν τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποσταθεῖ-
 σιν * αὐτὰ αἰπτοῖς. ἔστι ἔπεισθηλδέ π' ἐν ἐκεί-
 νοις ἐκ τῆς αἰθερίας τόπος πῶς ὑπόστασιν
 ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θεῖα κείσιν παιδα-
 γωγῇ

γὰρ ὑπο-
 στασι.

modo non, aut quomodo oportet, æque absurda sunt, ac proinde Providentiam omnem de Provi-
medio tollunt. Enimvero ejus quod pro digni- dentiam
tate fit suppositio omnino Providentiam secum tollentia,
inducit, & fatum quod ab ea pendet, & Provi- & indu-
dentia adnexum Judicium, quod res humanas centia.

Justitia & Lege moderatur, libero arbitrio nostro, & voluntatis consiliique principio eget. Itaque Fatum constituendum est pars quædam Providentia totius: idque humanis animis judiciali more congruit. Humanorum autem Animæ
animorum operatio est voluntas seipsam mo- humanæ
vens, & quod dicitur situm in nobis. Arque operatio,
hæc probabilis ratio est, cur divini Judices non æquam distributionem habeant. Quod autem fortuitum est, id totum mortalibus & rationis expertibus tribuitur generibus. Neque enim in unoquoque sigillatim, neque pro dignitate & æstimatione ratione confirmata ex igne isto extincto hic aër oritur, ex hoc vero Ortus &
aëre denso hæc aqua, neque vero ex his qui- interitus
dem segetibus equi canisve corpus, ex istis au- ratio.
tem quidpiam aliud; verum omnia ex omnibus mutationibus ingruentibus nasci possunt, pro- Materia
pter materiae communionem, & facilitatem ad vis.
concilianda sibi omnia, quæ usque eo ordinis & divinae necessitatis partem habent, ut quæque per genus conserventur, & simul adspirent atque concurrant ad æternitatem perpetua successione, cum causis à quibus dependent & originem suam trahunt. Non enim advenit quicquam in illis quod ex ætherea plaga discessionem fecerit, ut divino quoque judicio instrua-

tur

γωγηθῆι πρὸς ἐπάνοδον, ὥς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ἀν-
 θρώποις· τὰς λογικὰς καὶ ἀθανάτους ψυχὰς ἐκεί-
 νων κατέστας ἀνάγκη πλείστον ὀπισθοφῆς καὶ κηδε-
 μονίας λόγον τυγχάνειν περὶ τῶν συγγενῶν πρὸς
 ἀνόρθωσιν τῶν εἰς κακίαν ὑποφορῶν. Διαπάχυσί τε
 καὶ αἰρῶν) ἐν αὐτοῖς τοῖς πάθεσι, καὶ πάλιν αἰρῶν)
 καὶ πάχυσι πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν αἰρεθέντων. διὰ τὸ το-
 ῦτον πολὺ τὸ ὥς ἔτυχεν ἐν τοῖς ἀλόγοις καὶ τὸ θείας
 κρείσεως ἀμεινον· ἐν τῇ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δο-
 κῶν ἐστὶ δίκαιον εἰς τὸ πρηνειπικῆς εἰς ῥυμψῆς
 ὑπερσεσίαν τελῆ· ὥς δοκεῖν μὴ ἀπὸ ταυτομάτης
 πάσχειν ἡμᾶς καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις, τὸ το-
 ῦτον πάσχειν πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὰ ὑκτός, ὃ ἡ ἔφορος
 κείσιν ὥρσει. τῇ γὰρ τῶν πρὸς ἡμᾶς ὀπιτάσει τε καὶ
 ὀνίσει, καὶ ταῖς παλαιοῖς τέτων μεταβολαῖς, τὸ
 αὐτεξέσιον τῆς ψυχῆς παιδαγωγῆι) πρὸς ἐνέξι-
 αν· δαῖττον μὲν εἰς ἐν γινωμόνως ὑποδέχεται τὰ
 πρὸς ταῦτα συμβαίροντα πάθη, ἐν πολλαῖς δὲ
 καὶ μακρῶν χρόνων περὶ ὁδοῖς, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοή-
 τως πρὸς αὐτὰ διατεθῇ. τότε γὰρ δίχας μὲν ὑπε-
 ρχῇ τῆς ὀγνωμοσύνης, ἐδὲν τῇ ἡττον δι' ὧν πάθει
 φέρεται πρὸς τὸ δέον. ἐ γὰρ ἀνδύθων ἔχουσι ἡ
 ψυχὴ τῆς ὀποιασθῆναι αἰρέσεως πῶς ὀρμῶν, καὶ
 ὑπὸ τῶν προσεχῶν κρείττον) ἡμᾶς ἐπτα-
 σίας ἀξίεται, δίκης καὶ κατάρσεως καὶ π-
 μωείας τυγχάνουσι αἰεὶ πρὸς πῶς ἀξίαν τῶν ἐ-
 αυτῆς διαθέσεων. καὶ τὸ μὲν ἐλέσθαι ἐπὶ
 αὐτῶν

tur ad reditum, prout in singulis hominibus
 usuvenit: siquidem animos ratione præditos
 atque immortales necesse est inde profectos
 magnam curæ & salutis suæ rationem obtinere
 à cognatis, ad directionem & emendationem
 proclivitatibus ad vitium. * Porro affectionibus * *Locus*
 torquentur, atque electione utuntur in ipsis *est muti-*
 affectibus: rursusque eligunt, ac patiuntur tur- *lus in Gr.*
 banturve ob rerum electarum dignitatem. Ie-
 circo magna temeritas inest in brutis, & alie-
 natio à divino judicio. In iis vero quæ ad nos
 spectant, quod justum videtur, ad Fati Provi-
 dentia adnexi ministerium refertur: ita ut nos
 casu & fortuito pati videamur, non secus ac
 brutæ animantes, idque ferre ac perpeti tum in
 corpore, tum in externis rebus, quod judicium
 perspicuens ac moderans omnia statuerit. At e-
 nim eorum quæ circa nos sunt intensione ac re-
 missione, atque eorumdem omnis generis mu-
 tationibus, liberum animi arbitrium instruitur
 ad bonum habitum: ac celerius quidem, si le-
 niter placideque admiserit affectiones quæ
 circa hæc contingunt; longis vero ac prolixis
 temporum intervallis, cum stupide, insane ac
 itolide in ejusmodi perturbationibus affectus fu-
 erit. Nam tunc quidem certe enormitatis &
 contumaciæ pœnas luit: verum nihilo secius ad
 id quod par est perducitur per ea quæ patitur.
 Cum enim animus immunem habeat impetum
 in quavis secta, à præstantiori genere continuo
 donatur præfectura, jure, purgatione, pœna,
 quæ semper consequitur pro merito suarum af-
 fectionum. Atque eligendi quidem optio penes
 ipsam

αὐτῶν καὶ τὰ πᾶσι ὅπου συμβαίνοντα ταῖς αἰ-
 ρέσεσι, τῇ δὲ προνοίᾳς κείσῃ ὥρῃ, πρὸς ἀξί-
 αν ἀμειβομένη τὰς ψυχὰς διαδέσκει. καὶ
 ἔτι αἰρεῖται τε ἅμα καὶ κληροῦται δὲ αὐτὸν
 βίον λεγόμεθα. ἡ γὰρ ὅπῃ τοῖς ἐργασμένοις ἡμῖν
 τεταγμένη ἀμοιβὴ καὶ τὴν αὐτεξέσπον κίνησιν,
 καὶ τὴν δεινὴν ὀψασίαν ἐμφαίνει ὥστε ἀπὸ ἀρ-
 χῆς εἰς τέλος αὐτεξέσους ἔχειν ἡμᾶς τὰς κινήσεις,
 καὶ ἀπὸ τῶν ἀμῶν μᾶλλον καὶ ἥττον. καὶ αὐτοὶ δὲ
 ἔχοντο αἰετὸς ἐν ἡμῖν διασώζομεν. ἐκ ἀδε-
 σπότης δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀντιδόσεις, καὶ
 δὲ ἀγνοεῖ ἡμᾶς πρὸς τὰ τῆδε, καὶ πάλιν ἐντε-
 δεν ἀπαγνοεῖ εἰμυμένον, πλέγμα ἔσαν καὶ σω-
 φροσύνη ἀνθρωπίνης προαφρέσεως καὶ δειῆς κρίσε-
 ως ὥστε ἐλέσθαι ἡμᾶς ἀβελόμενα, διὰ τὸ τῆς
 προαφρέσεως ἀβελωτον, πάθειν δὲ πολλάκις ἀ-
 μὴ βελόμενα, διὰ τὸ τῆς προνοίας ἀφελον.

A P-

ipsam est: quæ vero electionibus superadveni- *Remune-*
unt, Providentiæ judicio statuta sunt, quæ *rantur*
animi affectiones pro dignitate remunerat. *hominum*
Itaque eligere & sortiri eandem vitam dici- *merita.*
mus. Etenim ea quæ nobis constituta est
merces ob ea quæ à nobis gesta sunt, &
liberi arbitrii motum & divinam præfecturam
patefacit, ut ab initio ad finem liberas nos
habere motiones constet, atque alium ma-
gis minusque quam cæteri. quinetiam ipsi
non simili modo semper, quod in nostra po-
testate situm est conservamus; neque vero
sine herili imperio remunerationes pro meritis
adipiscimur; & fatum quod ad ea quæ hic
sunt nos adducit, indeque rursus deducit, nan-
ciscimur. Ac nexus quidam est & concursus
humanæ voluntatis & divini judicii, ut quæ vo-
lumus eligamus, ob electionis libertatem nulli
rei addictam; sæpe tamen quæ nollemus
patiamur, propter inevitabilem Providentiæ
vim.

D

AP-

Ο Αὐτὸς πρὸς τὸ αὖ λόγῳ τέλει φησὶν, ὅτι ὁρίσῃσαι ἄξιον, ὅτι ἀποδιδῆς ὁ Πλάτων φιλοσόφῳ καὶ ἐρωτικῷ διαφορῆς, καὶ πῶς ἰσότητως ἀνάγκη λέγον, φιλοσοφῆσαι ἀδύνατον λέγει ἢ θεωρεῖαν ἀνὰ πρῶτον πολιτικῆς ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἡμᾶ παρ' ἐδὲν δέμῳ, καὶ ταῖς καὶ δαρπηκαῖς ἀρεταῖς ἑαυτὸν παραδόντα τῇ πρὸς μόνῳ ἢ ἑρῶν τελείωσιν ἀγωγῇ. ὁ δὲ ἐρωτικὸς λέγει παρ' αὐτῷ ὁ πωδερχῶν μὲ φιλοσοφίας, ταῦτέστιν ὁ μὲ θεωρητικῶς νῦν πολιτὰς μὲν.

Corollarium hoc tametsi parum huic argumento congruere videatur, religio tamē nobis fuit id prætermittere, cum præsertim cum Philosophia conjungit; hoc est, qui cum breve, & scitu non indignum fit.

IDem sub finem Disputationis ait, animadversione dignum esse, quod Plato dum inter Philosophum & Eroticum, sive Amatorem, discrimen constituit, docens quomodo pari honore & dignitate præditi esse dicantur, in ea sententia sit, ut eum dicat sine dolo & furo philosophari, qui contemplationem sine civili actione vel Reip. administratione amplexus est, cæteraque omnia nullo in pretio habet: ac per virtutes purgandi vim habentes seipsum tradidit ei vitæ degendæ rationi, quæ in sola perfectione sacra occupatur. Eroticus autem dicitur apud eundem, qui amorem puerilem cum Philosophia conjungit; hoc est, qui cum contemplationis intelligentia Rempublicam regit & moderatur.

ΕΚ

ΕΚ ΤΩΝ ΙΩ. ΧΡΥΣΟ-

35

σόμυς εἰς τὸν θαλυπκόν.

Οὗ παρήγαγε μόνον ὁ
θεὸς καὶ κτίσιν, ἀλλὰ καὶ
παρὰχθεῖσαν αὐτὴν συλκρο-
ταῖ, καὶ ἀγγέλους εἰπής, καὶ
ἀρχαγγέλους, καὶ τὰς ἀνω
δυνάμεις, καὶ πάντα ἀπλῶς
τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, τῆς
περνοῖας ἀπολαύει τῆς ἐκείνης
καὶ ἔρημα γῆ) τῆς ἐνεργείας
ἐκείνης, ὅτι καὶ, καὶ διαρρέει, καὶ
ἀπόλλυται,

EX D. JO. CHRYSOSTOMI

Serm. in Paralytic. sub fin.

Non creaturam solum eduxit Deus, sed etiam
eductam sustentat & fovet. Angeli omnes
& Archangeli, omnes superæ potestates, omnia
denique visibilia & invisibilia, ipsius fruuntur
Providentia: cujus si careant efficacia, abibunt,
effluent, peribunt.

D 2

Ι Ε-

ἹΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΠΕΡΙ
ΠΡΟΝΟΪΑΣ ΚΑΙ ἙΙ-
μυμένης βίβλου.

Ἐκ τῆς Φωτίου Βιβλιοθήκης.

ΕΣΠΙ μὲν οὐδὲν πῶς προαίρεσιν φιλόσο-
φοι ὁ ἀνὴρ, ἢ ὅτι συγγραφή αὐτῷ
Ὀλυμπόδωρον κεινὴν προκαθ-
ίζει· ὃν καὶ παραχρῆν τὸ λόγου
τὴς ἀφορμῆς ὑποτίθει, καὶ
αὐτὸν ἔχοντα τὸ φιλοσοφεῖν ἔρωτα, ἢ μὲν ἔδῃ
τῇ πολιτικῆς σοφίας ἀπειρον· ἐμπαρῆσαι τε γὰρ
Ῥωμαϊκῆς προεσβείας, καὶ πολλὰ καὶ μέγιστα τῶν
βαρβάρων ἐθνῶν τῇ Ῥωμαϊκῇ συνάψαι λήξει,
αἵπνες αὐτῷ καὶ τῶν μεγίστων παρ' αὐτοῖς πμῶν
κατέστη· * αἵπαι. ὁ μὲν ἔν τῷ Ὀλυμπόδωρ;
πρὸς ὃν ὁ λόγος, τοιᾶντα. ὥς δὲ καὶ παραμυθητικὰς
λόγους ὁ συγγραφεὺς, ὅτι τέλει τὸ πρῶτον βιβλίον,
δεῖτε παιδὸς ἀποβολῇ πωγωνίῳ, περὶ δὲ τὸ
ὄντι καὶ σκυθρωπάζοντι, προσενώχεν. ἢ δὲ ἐπὶ
αγῆγία τῇ παρέσσης σκέψεως περὶ προνοίας, ὅτι
διδακτεῖν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλους
συνδιαπιδεμένῳ. συνάπτειν γὰρ βέλεται τοῦ ἀνδρὸς
τῇ δόξῃ, ἢ καὶ τοῦ λόγου τῇ προνοίας μόνον,
ἀλλὰ

HIEROCLIS

De

PROVIDENTIA & FATO Liber.
Ex Photii Bibliotheca.

Auctor hic professione Philosophus, cui liber ipse Olympiodorum quendam veluti censorem constituit, qui ejus scribendi causam dederit, cum Philosophiæ non vulgaris adinator, ne civilis quidem sapientiæ rudis esset. Clarum enim legationibus Romanis fuisse, multasque ac magnas è barbaris gentibus Romano adjunxisse imperio, quæ ipsi quoque ad magnos apud illas magistratus acquirere viam straverint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit: ad quem insuper libro primo extremo adjunxit Auctor consolationem, cum ille adoptivi filii amissionem supra modum lugens, non dolenti tantum esset animo, sed etiam vultu tristiore. Ipse autem commentarius *De Providentia*, disputationem præfert ejus qui erga *Platonis* non aliter, quam erga *Aristotelis* sententiam animo affectus esset. Conciliare enim horum Philosophorum inter se opiniones studet, non solum in iis quæ de Providentia disputant,

D 3

verum

ἀλλὰ καὶ ὅποι ἢ ψυχῇ φρονέσιν ἀθάνατον, καὶ εἴ τι
 πρὸς ἕρπυς καὶ κόσμῳ τέτοις περιλοσόφῃ. ὅσοι ὅ
 τοῦ ἀνδρα εἰς διαφωνίαν ἔστησαν, τέττες εἰς τὰ
 μάλιστα πεπλανῆσθαι τε ἢ ἢ ἀνδρῶν προθέσεως,
 καὶ ἐκπεσεῖν τῆς ἀληθείας ἀπολείνε. τοῦ μὲν ἐκόν-
 τας ἔειδεν καὶ ἀπονοία (φῶς αὐτοῦ προσημαδέν-
 τας, τοῦ ὅ καὶ προλήψει καὶ ἀμαθία δεδωλωμένος.
 καὶ πολὺ τοῦ ἐμπερθεῖν σῆσαι χρεὼν, μέχεις ὅτε
 ἢ Ἀμμωνίῃς σοφία διέλαμψεν, ὅν καὶ θεοδιδάκτον
 ὅπκηδεῖσθαι ὑμῖν. τῆσιν γὰρ τοῖς ἢ παλαιῶν ἀν-
 δρῶν διακιδάσθαι δοξας, καὶ τοῦ ἐκατέρωθεν
 ἀναφουμένους ἀποσκαδασάμενον λήγας, σύμφωνον
 ἐν τοῖς ὅπκηδεῖσθαι τε καὶ ἀναγκαστοτάτοις ἢ δο-
 γμμάτων Πλάτωνος τε καὶ Ἀειστοτέλης ἢ γνώμῃ
 ἀποφῆναι. ταῦτα διὰ τῆς γραφῆς ὁ Ἰεροκλῆς λό-
 γῳ σπευδῶν, κατὰ σκευάσει μὲν ἀμείνους φι-
 λοπμεῖ. δοξάζειν ἀνίστασθαι (ὅ καὶ πρὸς τοῦ ἐσπε-
 δακότας πᾶν ἀντί, Ἐπικλείας τέ φημι καὶ Σπυ-
 κας, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ὑποδύον, καὶ Ἀειστοτέ-
 λην, ὅ καὶ ὁρῶν δὲ τὰ ἀμείνων εἰσηγῶν. καὶ μὲν
 ὅσους ὁ ἢ ἡμεθελιδμογίας ἀνερτήσατο πόνθον διγέ-
 ρων ἀγει, (φραλερῶν αὐτῶν ἢ πρὸς τῆς εἰμυμῶνης
 ὅπκηδεῖσθαι δοξας. καὶ τοῦ ἢ προνοίαν ὅ καὶ ὄντων
 ἀποσκαδάζειν πολὺν τῆς μηχαναῖς πῶν ἢ γρηί-
 αις, ἢ ὁμοίαις ἢ λόγων ὑποβάλλει βασινοῖς. καὶ
 καὶ ὅλα φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἐνίσταται
 πᾶσας, ὅσαι πᾶν δείαν ἢ εἶναι προνοίαν,

verum etiam ubi animos docent esse immortales, aut de coelo quidpiam ac mundo iidem philosophantur. Quotquot autem hos inter se dissentire ac pugnare arbitrati sunt, eos longissime ab eorum sententia abductos, à veritate omnino aberrasse contendit; alios sua sponte contendendi studio atque vesanix sese addicentes, alios præoccupata opinione atque imperitia subactos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuisse numerum refert, donec *Ammonii* aliquando sapientia orbi illuxit, quem etiam *Divinitus edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum philosophorum opinionibus perpurgatis, & resectis quæ utrinque excreverant nugis, in præcipuis quibusque & maxime necessariis dogmatibus, concordem esse *Platonis* & *Aristotelis* sententiam, demonstrasse. Huc igitur *Hieroclis* scriptio magno studio connitens, & argumentis illa adstruit quæ ipsos sensisse contendit; & acriter cum iis certat qui contrariam tueri partem conati sunt; *Epicureos* dico, ac *Stoicos*, & quotquot forte *Platonem* atque *Aristotelem* colunt quidem, sed eorum sensa minus recte explicant. Eos item qui in *Genethliaca* desudant arte, redarguit, dum fallacem eorum esse ac lubricam de Fato opinionem ostendit. Imo & qui Providentiam rerum creatarum commentis quibusdam aut præstigiis tollere audent, iisdem prorsus rationum quasi quæstionibus explorandos subjicit. Ut autem simul omnia dicam, adversus omnes illas opiniones insurgit, quæ indoctiores eo adducunt, ut divinam Providentiam vel omnino non esse,

Ammonius.

αλ. πεί-
δειν.

ἢ ἔϊ) μὲν, φαύλῳ ὃ τὸν ἀμαθεσέρεος * πείθου
νομίζεν.

Καὶ χτ' Πλάτωνα θεὸν αὐτῇ ὑπεφίστησιν ἢ
σκέψις, πάσης ἐμφανὲς τε καὶ ἀφανὲς δημιουργὸν
διακοσμήσεως, ἦν ἐκ μηδενός φησιν ὑποκειμένη
περαταρεῖν τὴν τεχνίτῳ ἀρεκὴν γὰρ αὐτῷ εἰς
ὑπόστασιν ἢ ὄντων τὸ βέλημα. τὸ δὲ σωματι-
κῆς ἐσώσεως τῇ ἀσωμάτῳ ζωοτεταγμένης δι-
μιουργία, κόσμον ἔξ ἀμφοῖν τελεώτατον, δι-
πλὸν τε ἅμα καὶ ἓνα συστήσαι· ἐν ᾧ ἄκρα καὶ μέ-
σα καὶ τμήματα, τὴν κοσμοποιὸν σοφίαν χτ' οὖσιν
διακρίναι. ὧν τὰ μὲν ὑπερῶτα λογικὰ, ἐξάντια τε
καὶ δεῦς καθεύδου. ἃ δὲ ἢ μετ' ἐκείνο τὸ σύστημα
ἔχειν ἔλαχε χάρις λογικὰ, αἰδέειά τε καὶ ἀγα-
θὸς δαίμονας ὀνομάζει, ἢ τε ζυμφορέντων
ἀνθρώποις ἐρμηνεύας τε καὶ ἀγγέλους ἡγομένους
τὸ δὲ ἀνθρώπειον φύλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπ-
έχειν, ὅς ἐστιν ἀνθρώπου ζῶα καὶ ἀνθρωπίνους ψυχὰς,
καὶ (ὡς ἂν εἴποι Πλάτων) ἀθανάτους ὀνομάζεσθαι
ἀνθρώπους. τὰ δὲ τεία ταῦτα γῆν ὡς ἐν ἐνὶ ζῶῳ
ἢ χρεῶν καὶ ζυμφορῶν ζωοτητῶν μὲν ἀμύλοισι,
ἀσύγχυτον δὲ τῇ ἐνώσει καὶ ἀμύλοισι καὶ χτ'
φύσιν αὐτῇ διακρίσιν ζωοτητῶν. καὶ ἡγεῖσθαι
μὲν ἢ κατὰδεσέρεων τὰ περὶ τεταγμένα, πάντων
ὃ αὐτῇ βασιλεύειν τὴν πατέρα θεὸν καὶ δημιουργόν.
καὶ πάντῳ τὴν πατρωνυμικῶς αὐτῇ βασιλείαν,
φρόνοιαν καὶ νομίζεσθαι καὶ ἔϊ), ἢ τις ἐχάσῃ γῆν τὰ
περὶ σήκοντα

vel nullius esse momenti ac despiciatui ducendam patent.

Ex *Platonis* igitur sententia supponit hæc disputatio, Deum natura ante illam [providentiam] esse, velut universæ simul adspectabilis & inadspectabilis hujus molitionis opificem, quam ex nulla re subjecta vult à suo artifice productam: ut cui sola sufficeret voluntas, quo rerum natura subsisteret. Cæterum corporea substantia per creationem cum incorporea conjuncta, mundum ex utraque natura perfectissimum, duplicem simul & unum, constitutum esse: in quo summa, media, & ima mundi opifex sapientia juxta cujusque naturam decreverit. Horum prima *Ratione prædita cælestia*, & *Deos* vocari ait: Quæ vero proximæ post hunc ordinem regioni attributa sunt, ea cum *Ratione prædita æthereæ*, tum *Dæmonas bonos* appellat, bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos: Humanum denique genus infimum tenere locum, eosque *Terrena animantia*, & *Humanas animas*, atque (ut *Plato* diceret) *Mortales homines* appellari tradit. Hæc porro tria genera in uno velut animante, vel choro atque concentu, ita esse aptata invicem atque connexa, ut naturalis eorum distinctio per unionem illam ac nexum mutuum minime confusa conservetur. Ac præesse quidem præstantiora inferioribus; omnibus tamen omnino imperare ipsorum Patrem atque conditorem Deum. Hoc ergo ejus tanquam à patre denominatum regnum, & videri, & vere esse Providentiam, quæ quod cuique generi convenit,

παροήκοντα διανέμει· ἥ μὲν τοιγε τῇ παρονοίᾳ
 βιωπομένῳ δίκῳ εἰμῶμένῳ καλεῖται· εἰς
 γὰρ πλείω σημαινόμενα ἐνὸς τῆς ἑἰμῶμένης ὀνό-
 ματος ὑπὸ τῆς χαίροντων ἡ χαίροτομίαις κατα-
 σκευαζέμεντο, ἔκ τῃ δὲ νόμῳ νομίζειν αὐτὸν εἰμῶ-
 μένῳ, ὅτι ἢν Ἀειστέλει καὶ Πλάτῳ νομίζειν
 δίδωσι· πῶς τε γὰρ τῆς χρεθλιαλότητος ἀλόγιστον αὐ-
 νάγκῃς ἐστὶ ὅπως παροίε, ἔδὲ τῇ Σπώκῃ βί-
 αν· ἔκ τῃ δὲ ἡμῶν ὅτι ὁ ἔξ Ἀφροδισιάδος· δοξα-
 ζει Ἀλέξανδρον, τῇ Πλατωνικῇ τῇ βιωμάτων
 φύσει εἰς ταυτοποίησιν παύτως· ὅτι ἔδὲ τῇ
 ἐπιδόξῃ καὶ θυσιῇ παροτρυνόμενῳ χύσιν· ἐ-
 κρίνῃ δὲ, καὶ τῶς ἐφῃκειν, παροβόλῃ, ἢν οἱ παρὰ
 Πλάτῳ βέλον· ἢ τῇ τῇ ἐκκαίνοντων χύσι· ἡ
 παρονοίας δεσμὸν διγασκῇ τῇ δὲ τῇ ὑπάρχει ἐνέρι-
 ρεια, τῇ καὶ εἰμῶ πρὸς τῇ παροτρυνόμενῃ ὑπο-
 θέσει τῇ αὐτεξέσει ἔργων ἐπαγορευμένη τῇ
 καὶ ἡμῶν· ὅτι γὰρ ταῦτα μὲν ὅτιν ἴδῃν τῇ
 *ἐμφερέ· ἡμῶν *ἐμφορμένῳ χύσι· ὁ πλείστος δὲ αὐ-
 τῇ καὶ μέγας ἀγών, ἢ τῇ ἀνθρωπίνων ψυχῶν ὅτι
 παροίωτῇ καὶ μετενταμάτωσι· ἡ γὰρ ἔξ ἀλόγων
 ζώων, ἢ εἰς ἀλόγα μετὰ τῇ ἀναδεχόμεντο,
 πῶς ὅτι ἔξ ἀνθρώπων εἰς ἀνθρώπους μετὰ τῇ ἀνα-
 δαιολογούμενος, ταύτην ὅτι τῇ ὁπισθογῇ καὶ ματαίαν
 ὑπόληψιν ἀνὰ καὶ τῇ παροίε· δι' αὐτῇ μὲν, ὅτι
 οἶε, τῇ τῇ παροίαν καλύνων, δι' αὐτῇ δὲ
 τῇ ἐφ' ἡμῶν καὶ αὐτοδέποτον καλὰς ἀλάζων· ναὶ δὲ
 καὶ

venit, hoc illi distribuat : At vero iustitiam illam quæ Dei providentiam comitatur, vocari *Fatum*. Uno enim Fati nomine in plures notiones, ab iis qui novitate gaudent, distracto, non aliud tamen *Fatum* sibi videri, quam id quod *Aristotelem* & *Platonem* credidisse tradit. Neque enim illam temere positam *Genethliacorum* necessitatem ullo modo admittit, nec *Stoicam* item vim, neque illud etiam *Fatum* quod *Alexander Aphrodisiensis* statuit, eoque tandem deducit, ut idem prorsus cum natura corporum *Platoniorum* efficiat; sed nec eam, quæ carminibus magicis aut sacrificiis à consueto naturæ ordine deflectatur, *Genesin* : sed illud tantummodo *Fatum*, uti diximus, extollit, quod cum suis *Plato* vult; Rerum scilicet evenientium secundum Providentiæ leges judicalem quandam Numinis operationem, bono ordine ac serie res nostras dirigentem in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo proposito feruntur. At enim isthæc huius viri scripto cum contineri videas, frequens nihilominus ipsi & magnum certamen est de humanorum animorum priore vita, deque eorum in alia corpora transmigratione. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta transfusionem non recipiens, at vero hominum in hominem transitum studiosè defendens, periculosam hanc atque ineptam opinionem sursum deorsum versat. Per illam quidem, ut credit, divinam providentiam corroborans : Per hanc, liberum arbitrium, liberumque suipsius dominatum adstruens; *Fato*
certe

καὶ τὸ φίλιν αὐτῷ ὀπικερῶν εἰμῶμένιν, ἔξ' ἀ-
 * ἀσυτά-λοκότων μὲν ὀπνοιῶν ὁρμώμεν, * ἀσυτάτων
 τας. ὃ ἦν ἐπιχειρημάτων τὰς νομιζόμενας κατα-
 σκαδὰς περὶ αὐτῶν. ἔξ' ὧν δὲ ὡς ἀληθῶς τὸ τὸ
 * ἔδε περνοίαις ἂν παρεστῇ δόγμα, * ὃ δὲ ὅτι νῦν
 βλητόμεν. μᾶλλον δὲ εἰς πρὸς τῶ ἀνδρὸς τὸ
 ἀληθεῖαν περὶ μᾶν ἐδέλοι, δι' ὧν ταύτῃ ἀ-
 γωνίζε) κατασκαδάζειν, παντὶ ὡς αὐτῆς τὸ
 ἀναιρέσειν ῥωμαιοῖς. σαφρὰν γὰρ αὐτῇ βάραν
 ὑποδείξ, ὡς ἐν ἄλλοις τὸ ὑποδείξως ἀπαιτέ-
 * ὑπερί-σης πλατύπερον ὑπεδείξαι, * ἀπερίτρεπτον
 τρεπτον. αὐτῷ περὶς περὶ αὐτόν καὶ ἀνυπόστατον ῥωα-
 πέφηνε. τὸ γὰρ ἦν ψυχῶν περὶ αὐτῆς καὶ μετεν-
 σωματώσεως, ἣν αὐτὸς ἔρεσιμα καὶ δεμέλιον
 τὸ περνοίαις ὑπεδείξαι, καὶ τὸ αὐτεξέσις καὶ
 τὸ εἰμῶμένους, ταύτης περὶ αὐτῆς εἰς τὸ ἀλο-
 γόν τε καὶ ἀδυνάτην ὑπὸ τὸ ἀληθείας ἔξο-
 τρακίζομένης, διλονόπ συγκατατρέφει) πρὸ
 δὲ ἐκείνων ταῦτα περὶ αὐτῆς αὐτῆς καὶ ἡ
 περνοία, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ εἰμῶμένη, καὶ
 εἰς ἡμῶν αὐτῆς τὸ πολυμοχλὸν διδόνει) ἀπεί-
 δισμα.

Ἐπὶ δὲ λόγοι αὐτῶν ὀπικερίζοντι τὴν
 ἀπεδίω. καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἰς ἐκδεσιν διατυ-
 πῶ), ὧν αὐτὸς ἐφ' αὐτῶν περὶ περνοίαις καὶ
 δικῆς, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων εἰς ἡμᾶς
 καπνέσης κρίσεως ῥωμαιοῖς αὐτό τε καὶ διε-
 σκέψατο. ὁ δὲ δεύτερος δὲ τὰς Πλατωνικάς
 συλλέγων δόξας, τὸ πρὸς αὐτῶν, ὧν
 Πλάτων ἔγραψεν, ὀπτικῶν. ὁ δὲ τρίτος
 τὰς ὑποφωρῆς, αἷς ἂν πρὸς χεῖρα, περὶ
 ἐναντίωσιν τῶν δαδουγμένων παρὰ αὐτοὺς
 διαλέγειν αὐτῶν τὴν ὀπικελίω) περὶ αὐ-
 τῶν.

certe tam ei grato auxilium ferens: idque non absurdum tantum commentis incitatus, sed etiam ex minime cohærentibus argumentationibus suas, quas putat, probationes producat: cum interim, per quæ revera providentiæ dogma constitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Imo vero, si quis huic homini veritatem anteponeere studeat, quibus illam argumentis adstruere nititur, his ipsis eandem omnino evertit. Nam qui infirmum argumentum semel veritati substravit, (ut alibi, cum res ita postularet, copiosius ostendimus) is in contrariam facile partem converti illam posse, quin & nequaquam subsistere, simul demonstravit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora transmigratione (quam ipse basim ac fundamentum Providentiæ, liberoque arbitrio, ac Fato illi subicit) omnino inter absurda & impossibilia per veritatem ablegata, nimirum una cum illo qui per ista hæc molitur efficere, etiam Providentia, & liberum arbitrium & Fatum evertitur, atque in nugas operosa illa machinatio abit.

Porro in * septem libros universum Opus dividitur: quorum Primus quidem exponere instituit ea quæ ipse apud se de Providentia, de Justitia, & de Sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus esset. Secundus dein *Platonice* colligens opiniones, suas cuique probationes ex ipsis *Platonis* Operibus apponit. Tertius objectiones proponens, quibus uti quispiam adversus ea quæ tradita sunt queat, dissolvere harum cavillationes conatur.

* *Equorum primis excerpta quæ mox sequuntur.*

τῆς). ὁ δὲ τέταρτος, τὰ λεγόμενα λόγια καὶ
 καὶ ἱερὰ πλὴς δεσμῶς εἰς συμφωνίαν σιωπᾶν,
 οἷς Πλάτων ἐδογμάτισε, βάλει). ὁ δὲ πέμ-
 πτος εἰς Ὀρφέα καὶ Ὀμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι παρὰ
 τὸ Πλάτωνος ὁπφανείας ἐγνωρίζοντο, τὸ Πλα-
 τωρικῶς περὶ τῶν περκειμένων φιλοσοφίαν ἀν-
 ἀπει. ὁ δὲς τὸν μὲν Πλάτωνα πάντας, αὐτὸν
 Ἀεισοτέλιον κορυφαῖον λαβὼν, μέχρις Ἀμμι-
 νίου τῶν Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν γνωρίμων οἱ ὁπφα-
 νῆσαι τοὶ Πλωτῖνός τε καὶ Ὀρειγῶνης* τὸν ἔν μὲν
 Πλάτωνα μέχρι τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, ὅσοις
 ἐπὶ σοφία γέγονεν ὄνομα λιπεῖν, τέττες ἅπαν-
 τας ὁμοδοξεῖν τῇ Πλάτωνος κατασκοπᾷ κρί-
 σαι. καὶ ὅσοι διίσταντο τὴν ὁμοδοξίαν Πλάτωνα
 καὶ Ἀεισοτέλιον ἐπεχείρησαν, τῶν φαύλων τε καὶ
 ἀπορροπαίων τίθησι. πολλά τε νοθεύσαι τῶν
 Πλατωνικῶν λόγων, καὶ τοὶ Πλάτωνα διδά-
 σκαλον * ὁπφρα-φομένους. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν
 Ἀεισοτελικῶν γραμμάτων, τὸν πῦν ἐμῆν
 μερίδα πρᾶν ὁμολογῶντας. καὶ δι' ἑξῆς ἕτερον
 τέτοις τὰ πρᾶν μεμνηανῆσθαι, ἢ ἔν ἑ-
 χοίεν συκράειν τὸ Σπαρτιάτιον περὶ τὸ Ἀεί-
 σωνος.

Ὁ δὲ λόγος ἀρχῶν ἰδίαν ὑποσηπᾶμεν,
 περὶ τὸ διατελεῖς τὸ περιειρημένον Ἀμμι-
 νίου ἀναλαμβάνει καὶ ὡς Πλωτῖνός τε
 καὶ Ὀρειγῶνης, καὶ μὴ καὶ Πορούειος, καὶ
 Ἰάμβλιχος, καὶ οἱ ἐρεξῆς, ὅσοι τὸ ἱερὸν (ὡς
 αὐτός φησι) χυεῖς ἐπὶ φῶτες, ὡς Πλα-
 τῶν τῶν Ἀθηναίων, ὃν καὶ καθηγητῶν αὐτὸς τῶν
 τοῖς τὸν ἀναγρᾶν δογμάτων ἔτοι πάντες τῇ
 Πλάτωνος διακεκαθαρμένην συνάδου φιλο-
 σοφία.

Ἐστ

natur. Quartus Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & *Platonis* dogmata invicem conciliare studet. Quintus *Orphæo*, *Homero*, & cæteris qui ante *Platonem* celebrabantur, *Platonicam* de modo dictis doctrinam tribuit. Sextus omnes qui post *Platonem* fuere, ipso quoque *Aristotele* principe adsumpto, usque ad *Ammonium Alexandrinum*, cujus in familiari-
Ammoni-
 bus celeberrimi *Plotinus* & *Origenes*, ad hos in-
us.
 quam usque *Platonis* posteros, qui quidem a-
Plotinus.
 liquod sibi nomen sapientiæ pepererunt, ejus-
Origenes.
 dem ad unum omnes cum *Platone* esse sententia, argumentis probat. Quod si qui consentientes *Platonis* & *Aristotelis* opiniones dirimere aggressi fuerint, eos & nihili homines, & fugiendos statuit. Multa insuper *Platoniorum* scriptorum adulterasse eos etiam, qui hunc sibi præceptorem adscriberent; ut & *Aristotelicorum* Operum eos, qui se hujus partem maximi facere profiterentur: non a iam id utique ob causam, quam ut committere inter se *Stagiritem* atque *Aristonis* F. possent.

Septimus Liber proprio sibi sumpto argumento, de *Ammonii* superscripti Disputatione studiose disserit; utque *Plotinus* & *Origenes*, imo & *Porphyrus* atque *Iamblichus*, & dein-
Porphyrus.
 ceptis ordine cæteri, qui divina (quemadmo-
us.
 dum ipse quidem loquitur) generatione sunt *Iamblichus*, usque ad *Plutarchum Atheniensem*, quem
chus.
 etiam auctorem talium ipse nominat dogma-
Plutar-
 tum, ut, inquam, hi omnes purgatæ *Platonis* Phi-
chus A-
 losophiæ addicti sint. *theniensis*

Ipsa

Ἔστι ὃ ἡ φύσις τῶν ἀνδρῶν σαφὲς μὲν καὶ καθαρόν, καὶ σπουδὴ φιλοσόφῳ παρέπεσται· ἐ μὲν γὰρ τοῖς κεκαλλωπισμένοις καὶ περὶ τοῖς ἐξωραϊζόμενι χρώμασιν τε καὶ ποικίλμασι τῆ ῥηπτερίας.

Καὶ μετέπειτα ἐν τῇ αὐτῇ Βιβλιοθήκῃ·

ἹΕΡΟΚΛΕΟΥΣ Ὁ

πρὸς Περνοίαν.

Αἰ πρῶτος, φησὶ, καταλέγω σοι τέτταρες, ὅπως καὶ τῇ Πλατωνικῶν πνεύματα ἐκ ὁρῶν τῶν πρὸς τὰ δημιουργεῖν θεὸς διασώζειν ἔννοιαν; ἐ γὰρ ἰσχυρὸν αὐτὸν εἶναι ὡς ἡδη αὐτοτε-

al. ὑπο- λῶς * ὑποστῆται δυνάμει κόσμον οἰκεία δυνά-
 μει καὶ σοφία ἐξ αἰδίου ἐνεργεῖντα * ὅθεν ἀγνήτης
 * al. διὰ ὕλης συνεργία, καὶ τῇ μὴ παρ' αὐτῆς ὑποστάσει
 γεννητῆς & φύσει καταχρώμενον μόνως δημιουργεῖν δυνά-
 μει. πάντων μὲν δυνάμει παρέποκειμένων ἐν
 αὐτῇ λεγόμενῃ ὕλῃ, αὐτῇ δὲ οἶονεὶ διαζωγραφεῖν-
 τῶ αὐτῇ, καὶ τὰ τῶν μόνων, καὶ διακρίνοντος
 (μόνον) ἐκ τῆ ὕλης γήματῶ. ὁ περὶ ἐργία
 μάλλον ἀνείη, ἢ ἀγαθότητῶ θεῶ. πρὶν δὲ μα-
 δὼν ἂ μὴ ὑπέστητε διατάττειν περὶ, πάντως
 * al. ἀγ- πρὸς τῆς εὐταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ * ἀγνήτης τῆ ἐ-
 νησίᾳ. αὐτῇ φύσεως κειμένης; τὸ γὰρ ἀγνήτης καὶ ἐ-
 αὐτοῦ φεσὶς εἰς πᾶσι περὶ λάβοι, παρὰ φύσιν περὶ
 λήψῃ. τὸ ὅ παρὰ φύσιν διατεταταῖ, κακὸν τῶ
 μετατρέπομένῳ. ὥστε ἐκ ἀγαθὸν τῇ λεγόμενῃ ὕ-
 λῃ τὸ κοσμεῖται, εἴπερ ἀγνήτης εἴη μὴ ἀπὸ χερόν
 μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ αἰτίᾳ καὶ ὁ σημαίνοντος
 καὶ τῶ θεὸν ἀγέννητον λέγοντος. ὅθεν ἐπὶ ὁ θεὸς
 * αὐτὸς

PROVIDENTIA.

49

Ipsa vero hujus Autoris dictio perspicua est ac pura, & philosophicum decens studium: tametsi fucatis & supervacaneis coloribus, aut bene dicendi varietate non exornetur.

Postea etiam in eadem Bibliotheca

H I E R O C L E S

De

PROVIDENTIA.

Ur, inquit, hæc tibi colligo, quando *Platonici* quidam non rectam de conditore Deo opinionem tuentur? Non enim satis posse Deum sustinere mundum propria virtute & sapientia ab æterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitæ materiæ, & natura ab eo non dependente utentem, solum creare posse. Siquidem omnia prius in dicta materia prima sunt potentia, eaque Deus velut delineet, ac solum digerat, atque ex ipsa materia educat. quod supervacaneæ potius esset diligentia, quam bonitatis Dei. Quorsum enim ea quæ non condidit digerere conatur, cum omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita consistat. Si quid enim ingenito, ac per se subsistenti addatur, præter naturam fiet. Quod autem præter naturam efficitur, vitatur: quare dictam materiam ornari minime bonum, siquidem non solum in tempore, sed & absque causa ingenita sit. qua significatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus

E

ipse

* al. αὐ-
τοῖς.

* αὐτὸς κακῶν ἀναίποτος ἔσται, ἢ ἀρχὴν τῆς δι-
μικρίας ἀπὸ τῆς κακοποιίας ἐνσησάμενος.
τῷ πατρὶ φύσιν διαπιδέναι τῇ ὁπίσθης αὐτῷ ἀγέ-
νητον ἔσσαν πειράσας, καὶ τῇ ἀδελφῷ, ἣν τὸ αὐ-
τῷ αὐτῷ συνήγαγε, μὴ εἶναι μῦθεον ὅτι τῇ
ἀγρήτε τάξεως. πρὸς τῷ μὴ δυνατὸν εἶναι κατα-
σχῆσαι πειράματα ἰσοπῶς ἀγρήτε πυγχα-
νοντο. εἴτε ἔξ αἰδὸς ποιῶν τῇ τοιαύτῳ ὁπι-
κροῦται, εἴτε ἀπὸ χρόνου ὁπικροῦται. καὶ μάλ-
λον αὖν εἴη τῇ ἀληθείας ἀφροσύνης, εἰ πρὸς τῷ ἐν-
δεῖν τῇ ὑλικῇ ἐνεργείας, καὶ χρόνος πνός, κοσμεῖν
ἤρξατο, ὅπερ ἐκ ἐξ μῦθεον αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ
ἦδει. εἰ γὰρ ἀμεινον μὴ ποιῶν, πῶς εἰς τὸ ποιῶν
μεταβέβηκεν; εἰ ὅ τὸ ποιῶν, ἢ μὴ ἔξ αἰδὸς
ἐπεκτείνεν; εἰ ὅ ἀδιάρροον αὐτῷ καὶ τὸ ἔξ αἰδὸς
ποιῶν ἐφάνη. εἰ μὴ ἀρεὰ φύσεως αὐτὸν εἰποι-
πας ἀνὰ μέρους ποιῶν τε καὶ φθείρειν δυναμῶν,
αὐτῷ γὰρ ὅ δὴ μὴ ἀδενέσσης. διότι ἢ τῇ ὕλης
κακία, ἢ πειράσας, ἢ ὁπίσθου καὶ ἐπεισοδιώδη
τάξιν ἀποσεῖν) συνεχῶς, εἰς τῇ ἀγρήπην αὐ-
τοῖς (ὡς αὖν εἰποιμι) ἀταξίαν ἀνατρέχουσα;
καὶ ἔτι ἀνὰ μέρους τοῖς χρόνοις κόσμον καὶ ἀκο-
σμίαν ὁπικροτεῖν, ἢ, ἀληθεύον ἐπείν, αἰεὶ ἀκο-
σμίαν ἐπεί καὶ ἡ κόσμησις πρὸς φύσιν ἔσται διὰ-
δεσις, ἀκοσμία τῷ ἰσθῶς λογισμῶ φανή-
σε).

Ὅτι σύμφωνοι ἐν τοῖς δόγμασι Πλάτωνος καὶ
Ἀριστοτέλους.

* al. συγ-
κρίσειν.

* al. φα-
σί.

Ὅτι πολλοὶ τῇ ἀπὸ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους
* συγκρίσειν ἀλλήλοις τοῦ ἑαυτῶν διδα-
σκαλῶν καὶ τῶν κακίᾶς, φησὶ, τῇ δόγματι συνεδῶν
καὶ μὴ ἐπὶ εἰσενήνοχότες, μέχει τέτα φιλονει-
κίας καὶ τολμῆς ἤλασαν, ὡς καὶ τὰ συγκρίματα τα
στῶν

P R O V I D : E T F A T O :

51

ipse innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod præter naturam afficere æqualem sibi ingenitam substantiam conetur : & sororem, quam spontanea voluntate sibi conjunxit, non sinat permanere in ordine ingenito, quod non possit res æque ingenita contineri ; sive ab æterno hanc sibi potentiam, sive in tempore facere cœperit. & potius à veritate recederet, si ob indigentiam materiatae operationis, & alicujus temporis ornare cœpisset, nec manere illam in suo statu permisisset. Si enim præstantius erat non fecisse, quare ergo facere incepit ? si vero fecisse melius erat, cur non ab æterno fecit ? si vero indifferens ei ab æterno facere (nisi forte quis dixerit natura sua eum singulatim facere & destruere posse, æterna autem facere non posse;) quare materiae improbitas, qua utitur, impositum & superfluum ordinem rejicit continuo, in ingenitam illis (ut ita dixerim) inordinationem declinans, ut per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut deformitas superet : aut, ut verius dicam, semper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur ?

Plato & Aristoteles doctrina concordant.

Multi Platonici & Aristotelei suos inter Platonis se præceptores aliquando contendere & Aristoteli impulerunt, adlato à singulis in medium quid Aristoteli cuique meditato videretur, & eo usque audacis & contentionis processerunt, ut & scripta

consensus

E 2

præ-

τῶν σικείων νοθεύσαι διδασκάλων, εἰς τὸ μᾶλλον
ὁπιδείξαι τοὺς ἀνδρας ἀλλήλοις μαχομένους. καὶ
διέμνε τὸ το πᾶθ' ὅτ' φιλοσόφοις διαλειβαῖς
ἐν κῆφον, ἕως Ἀμμιωνίς τῆς δεοδιδάκης. ὅτ' γὰρ
πρὸς τὸ ἐνθεσιάζας πρὸς τὸ τ' φιλοσοφίας ἀλη-
θινόν, καὶ τὰς τ' πολλῶν δοξας ὑπιδόν, τὰς πλεί-
στον ὁνείδ' ὅτ' φιλοσοφία περστωμένης, εἶδε κα-
λῶς τὰ ἑκατέρω, καὶ Σωτήρα γὰρ εἶνα καὶ τ' αὐ-
τὸν νῦν, καὶ ἀσυστάσιν τ' φιλοσοφίαν παρδεδωκε
πᾶσι τοῖς αὐτῶν γνώμοις, μάλιστα ὅτ' τοῖς αἰείτοις
τῶν αὐτῶν συζητηνόντων, Πλωτίνω καὶ Ὀρειγένη, καὶ
τῶν ἐξῆς ἀπὸ τούτων.

Ὅτι Πλάτωνα φησὶ, τὰς ἀνθρωπίνους μόνους ψυ-
χαῖς μετενσωματῶν, καὶ ταύτας ἔχ' ἀπλῶς, ὅτ'
ἀνθρώπων ὅτ' μόνων εἰς ἀνθρώπους. ὅτ' ἀλόγων ὅτ'
ζώων εἰς ἀνθρώπους μετέβασιν, ἢ εἰς ἄλογα ὅτ'
ἀνθρώπων, ἔδαμῶς αὐτὸν φησὶ δοξάζειν.

Ὅτι Δημικρὸν θεὸν, φησὶ, περὶ φύσιν οὗ
* al. ὑφ- Πλάτων * ἐφεσῶτα, πάσης ἐμφανῆς τε καὶ ἀφα-
εσῶτα. νῆς διακοσμήσεως, ἐκ μηδενὸς περὶ ποικιλίας
γενημένης. ἀρκεῖν γὰρ τὸ ἐκείνου βέλημα εἰς ὑ-
πόστασιν τῶν ὄντων. τῆς δὲ σωματικῆς φύσεως
Σωτητεργαλῆς τῇ * ἀσωμάτων Δημικρία,
* al. ἀπα- κόσμον ὅτ' ἀμφοῖν ἴσχυαι * τελεώτατον, διπλῆν
μάτῳ. αἶμα καὶ ἔντα. ἐν ᾧ ἀκρῶς εἶ, καὶ μέσα, καὶ τελε-
* al. τε- ταῖα. ὧν τὰ μὲν περὶ τα, ἐργῶν καλεῖ καὶ δε-
λεώτατα, ἔς τὰ ὅτ' μέσα, λογικά, αἰδέσια, καὶ δαίμονας
τόν. ἀγαθῶς, ἐρμηνεύας τε καὶ ἀγγέλους τῶν Συμφε-
ρόντων ἀνθρώποις γινωσκόντας. τὰ ὅτ' τελε-
ταῖα, λογικά, καὶ πείγεια, καὶ ἀνθρωπίνους
ψυχὰς, ἢ ἀθανάτους ἀνθρώπους. καὶ τῶν
μὲν ὑποβεβηκότων τὰ περὶ γένητα αἰεὶ ἡγεί-
σται, πάντων τε βασιλεύειν τὸν ποιητὴν
αὐτῶν

præceptorum suorum depravarent, quo magis viros inter se pugnantes exhiberent. Atque ea perturbatio perduravit philosophicis exercitationibus illapsa, usque ad divinum *Ammonium*. *Ammonius* Hic enim primus æstu quodam raptus ad *Philosophiæ* veritatem, multorumque opiniones, *Alexander* qui magnum dedecus Philosophiæ adferrent, *drinus* contemnens, utramque sectam probe calluit, & *Philosophus* in concordiam adduxit, & a contentionibus liberam Philosophiam tradidit omnibus suis auditoribus, & maxime doctissimis æqualibus suis *Plotino*, & *Origeni*, & successoribus. *Plotinus*

Ait secundum *Platonem* solos hominum animos in corpus transmigrare, & illos non simpliciter, sed ex solis hominibus in homines: ex brutis vero in homines transitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere. *Origenes*

Plato opificem Deum censuit sustinere omnem adspectabilem & inadspectabilem mundum, nulla prius existente materia productum. Sufficere enim illius voluntatem ad sustinendum universum. Ex corporea vero natura incorporeæ conjuncta, mundum perfectissimum statui, duplicem simul & unum; in quo summa esse, media, & infima. quorum prima quidem cœlestia vocat, & Deos: media vero ratione prædita, aëria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt: infima denique ratione prædita, & terrestria, & humanas animas, vel immortales homines. Et inferioribus superiora semper dominari: omnibus vero Deum eo-

αὐτῶν θεὸν καὶ πατέρα. καὶ ταύτῃ τῇ πατρὶ-
 μικρὴν βασιλείαν αὐτῆς, προνοίαν ἔχοντα τὴν ἐκείνου
 * al. τὰ - γένει τὰ προσηκόντα νομοθετήσαν. τῇ τῇ * αὐτῇ
 τη. ἐπομάρτυ δίκῃ, εἰμάρτυ καλῶς. καὶ γὰρ
 τῇ τῇ γυνεθλιαλόνων ἀνεπλόγητον ἀνάγκῃ, ἐ-
 δὲ τῇ Στωϊκῇ βίῃ, ἐλ' ἢν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀ-
 * al. τὰ - φροδισιὸς οἶον, εἰς * ταύτῃ τῇ Πλατωνικῇ
 τὴν. τῇ σωματικῇ φύσει ταύτῃ φειδύων, ἐδὲ τῇ
 ἐπιδόξῃ καὶ θυσιῇ παρὰ τὴν ἐπομάρτυ γένειν,
 ὡς οἶονταί πινες. ἀλλὰ τὴν τῇ ἐμβαιόντων τῇ
 τῇ προνοίας θεσμὸν δικαστικῇ τῇ θεῷ ἐνέργει-
 αν, τάξιν καὶ ἐξουσίαν πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑπο-
 θέσεις τῇ αὐτεξουσίᾳ ἐπανορθωμένῃ τῇ κατὰ
 ἡμᾶς.

Τίς ἡ Προνοία καὶ Τάξις.

ΟΤΙ κοινῶς μὲν ἡ προνοία καὶ τάξις ὑπὸ τῆς
 δημιουργίας θεῷ δίδεται ἐπὶ πάντα τὰ ἀνά-
 νατα γένει, μάλιστα τῇ καὶ προνοήσεσθαι ὅτι τὰ
 τῶν καὶ προσηκόντων ἀπὸ αὐτῆς τὴν γένειν ἐ-
 * al. ἐξῆς. χοντα, καὶ * ἐφεξῆς ὄντα ἐκείνῃ, καὶ τῇ τῇ
 νοητῇ ἀγαθῶν δόξης μετεσθῆς ἀπολαμβάνοντα.
 τῶν γὰρ ὄντων τῇ ἐγκοσμίῳ νοερῶν γένει
 τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ τῶν τῇ τῇ δημιουργίας
 γένει γυναικῶν ἀπρέπῃ καὶ ἀμεταβλήτῃ τῇ
 πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως τυγχάνον, ἐν πάσῃ ὅτι
 θεοειδὲς εὐταξία, οἷον τὸ τῇ ἐρασίᾳ ἐφα-
 ρμὴν γένει. τὸ δὲ δώτερον, δώτερος καὶ ὑφεί-
 μέρως τῇ θεῷ τάξιν παρὰδεχόμενον, ἐκ ἀ-
 πρέπῃ μὲν, ἐλ' ἀμείσως τῇ δημιουργικῇ
 ὁμοιώσεως μεταλαγχάνει, ἀναμάρτητος τῇ καὶ
 * ἀκακίᾳ τῇ πατεικῶν ὅτι τῇ νόμων, ὁ
 τῶν.

rum architectum & patrem. & hoc paternum
 ejus imperium providentiam esse, unicuique *Provi-*
 generi convenientia distribuentem. Justitiam *dentia.*
 vero subsequenter illam Fatum vocari. Non *Fatum*
 enim genethliacorum temerariam necessita-
 tem, non *stoicam* violentiam, nec quam *Alexan-*
 xander *Aphrodisicus* putat, eandem illi condi- *der A-*
 tionem, quam corporum naturæ attribuens, *phrodifi-*
 neque incantationibus & lirationibus inauspica- *ens. Ejus*
 tum nativitati fidus, ut quidam sentiunt: sed *dei ei-*
 veterem providentiæ legem transeat, judicia- *us ad hunc*
 lem Dei operationem, ordine ac serie juxta *quædam*
 causarum liberarum proposita res nostras di- *exstant*
 rigentem atque consilia. *Græce.*

Quæ sit Providentia & Ordo.

Communiter quidem providentia & or-
 do à creatore Deo extenditur in omnia
 immortalium genera, maxime vero & con-
 junctius ad prima ac summa, & continenter
 ab ipso ortum ducentia, & deinceps quæ ab il-
 lo condita sunt, quæque intelligibilium bono-
 rum optima communione fruuntur. Cum
 enim tria sint genera in mundo ratione prædi-
 ta: summum & primum communicans sine
 ulla commutatione cum divina imagine, di-
 vinum omnino ordinem compositionemque
 habet, qualem cœlestibus inesse diximus. Se-
 cundum vero consequenter divinum ordinem
 admittens, non incommutabiliter, nec indi-
 vise creatoris similitudinem sortitur, sed sine
 errore ac vitio paternis volvitur legibus, quod

τοῖς αἰθερίοις ἀποδεδωχάμεν· τὸ δὲ τεῖτον, ὡς
 ἔχαπεν τῆς θείων γυνῶν, ἔ μόνον τὸ ὁπωσὲν τρέ-
 πεως τὴν ὑδροχμῆς τῆς ἑρανίων ὑπέβη· ἀλλὰ καὶ τὸ
 ποτε κακιώεως τὴν αἰθερίων ἀξίας ὑπέβη. τὸ
 μὲν γὰρ αἰεὶ νοεῖν τὴν δεδόν, καὶ ἰωμυρόως αὐτῇ τὴν
 γυνῶσιν ἔχειν, τοῖς ἑρανίοις παρέσσι. τὸ δὲ, αἰεὶ μὲν,
 διεξοδικῶς δὲ, τοῖς αἰθερίοις κατ' ἐσίαν ὑπάρχει.
 τὸ δὲ, μήτε αἰεὶ νοεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ τῶν νοεῖν μεμε-
 ρισμένως νοεῖν, ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς
 ἴδιον ἀποδέδοι, ἀπολειπομένης καὶ φύσιν τῆς τε
 αἰερίσεως νοήσεως τῆς ἑρανίων, καὶ τῆς ἐν τούτῳ
 πληθυομένης γνώσεως τῆς αἰθερίων. ἐπεὶ μήτε
 ἐνιαίως μήτε αἰδιῶς νοεῖσιν αὐταί. ἀλλὰ καὶ ὅταν
 πρὸς τὴν τῆς νοεῖν ἀξίαν ἀνάγκην, τὴν αἰθερί-
 αν μιμῶν [τάξιν] γυνῶσιν, καὶ πύτη (ωεπόμε-
 ναι, τὴν νοεῖν κατὰ τὴν τὴν δέαν. μὲν δὲ τὸ τεῖ-
 τον νοερόν γινώσκον, τὸ ποτε μὲν νοεῖν, πάντε δὲ μὴ

* αἰ. τὸν νοεῖν, εἴη αὖ * τὸ μηδέποτε νοεῖν, καὶ τὴν τῆς τελείας
 μηδέποτε διαιρέσεως λόγον. ὁ δὲ φύσει ὄσιν ἀνόητον, ἀλη-
 νοεῖντα. θείας τε καὶ ἀρετῆς * ἑδαιμῆ μετέχειν διυάμενον.
 * αἰ. ἑδαι- διὸ καὶ τὸ εἶναι γινώσκον ἐκείνους ἐκβάλλει. πῶς γὰρ
 μιμῶν. εἰκὼν τῆς νοητῆς θεῆς τὸ ἀλόγον, καὶ ἀνόητον; πᾶσα
 γὰρ ἐκείνους εἰκὼν ἐννεος καὶ λογικῆς, γινώσκον ἐστὶν
 τὴν καὶ τὴν ποιήσαντα πέφυκεν.

Ὅπ τῆς ἐνθάδε περὶ τοῦ μὲν ἡμῖν, λόγον
 ἡμᾶς ἔπειτα, φησὶν, ὑπέχειν τοῖς τὴν μέσῳ
 λῆξιν λαχοῦσιν, ἅτε δὲ φύλαξι καὶ ἐσό-
 ροις ἔσιν ἡμῶν. πᾶσαν δὲ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐ-
 τῆς ἐνέργειαν εἰμυρόμενον καλεῖσθαι, δίκης
 νόμοις

PROVIDENTIA.

57

ætheriis assignavimus. Tertium vero, tanquam postremum, non solum cœlesti dignitate quomodocunque vertitur, sed & ab ætheriis interdum vitiatur. Et quidem semper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitionem habere, cœlestibus inest. Illud vero semper fuse, æthereis secundum essentiam subest. Non semper autem intelligere, atque intelligendo divisum esse, humanis animis tanquam proprium datum est, non adsequentibus in natura indivisam intelligentiam cœlestium, nec in ordine suo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuo animi cognoscunt. Sed cum ad cognitionis præstantiam ducunt, ætherium ordinem imitantur, eumque concomitantes, intelligibilem visionem percipiunt. Post tertium autem intellectuale genus, aliquando quidem intelligens, aliquando non intelligens, esset nunquam intelligens, secundum rationem perfectæ divisionis. Quod certe natura est non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam potest esse particeps; quare & hoc genus rejicitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei, quod ratione & intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoscere seipsam & sui factorem solet.

Consentaneum, inquit, est actiones nostras humanas subesse iis, quæ mediam regionem sortitæ sunt, tanquam custodibus & inspectoribus nostri. Omnem enim operationem eorum in nobis Fatum vocari, justitiæ legibus

* al. δι- νόμοις τὰ ἡμέτερα * διατάττει. εἰ δὲ φύλακας
 ἀμάρτυ- εἰσι, φησι, τὰ πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφορίζομεν βίαν, δι-
 σαν. λονόπην καὶ τὸν χρόνον εἶναι αὐτῶν * ἀποπληρωτὰ, ὃν ἔχα-
 * ἰσ. ἀπο- σθ βίον ἐκληρώσουτο. ἔτι γάρ οἱ τὸν βίον πρὸς τὸν
 κληρωταί. χρόνον τὸ ἀόριστον ἔχοντες. ὥστε δὲ τὸ μὲν χρόνον
 M. M. αἰετός, διὰ τὸ * σωζέσθαι τὸ εἰς μὲν βίον * τὸ
 * al. αὐ- τὸν χρόνον τὸν τελειωθέντα (σωδωμένον) τὸν χρόνον, ὡς
 ξέσθαι. μέγας ὄντα τὸ ἔχοντα τὸ * πρὸς τὴν ἀξίαν ἀπονε-
 * πρὸς μηδέντες βίαν. καὶ γὰρ τὸν χρόνον ὡς οἰσμένης, ἀνά-
 τε ἀξίαν. κη καὶ τὸ θάνατον αἰετός. τὸ δὲ ἀρχὴν τὸν χρόνον
 * al. νό- βύλησις ἔσται, καὶ * νόμος τὸν τὸν δὲ δίκης. ὥστε
 μωι. καὶ τὸ θάνατον ὡς οἰσμένης πρὸς τὸν * ἐνδένδε
 * al. ἐκ- ἐκείσε μεταστάσεως εἰς μὲν βίον. διὸ ὡς αὐτὸν καὶ τὸ
 εἰδένδε. διὰ τῶνδε μὲν παρὰ τὸν εἶναι τὸν βίον, διὰ τῶνδε δὲ
 ἐκ τῶν βίαν ἀπὸ τῶνδε. εἰ γὰρ ἀόριστος ταῦτα, καὶ ὁ βίος
 ἅπας ἀόριστος, καὶ τὸ κρείττονος ἐπιστάσεως ἀμοιρος.
 πρὸ γὰρ ἔπαι, ἢ ἐν τῇσι, τὸ θείας κείσεως καὶ τὸ πρὸς
 ἀξίαν διανομῆς ἔσται ἢ ὁππότε αἰετός, τῶν πρὸς τὸ σω-
 μα καὶ τὰ ἐκτὸς εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχεν ἡμῖν συμ-
 πόντων; ἔτι ταῦτα μὲν ἀτακτα κατὰ θεοῦ φορμῶν.
 * al. πύ- τὰς δὲ * ψυχῆς πρὸς αἰετός καὶ κρίσεις καὶ ὁρμὰς
 ρίς. ἀπὸ κρείττονος ἀνάγκης * ἐγγίνεσθαι φήσομεν.
 * al. ἐγ- ἔτι γὰρ ἀρετῆς καὶ κακίας ἔχῃ ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀλλ' ἐκ-
 γίγνεσθαι. εἰναι αἰσπασίμεθα. ἔτι μὲν πάντα τῇ παρὰ
 ἐκείνων ἀνάγκῃ εὐλογον ἀναπένειναι, τὰ δὲ ψυχῆς
 λέγω καὶ σώματος, καὶ τῶν ἐκτὸς. ἀλλ' ἔτι πάντα
 ἀνείδεις τὸ ἀλόγους καὶ ἀνεπικείτοις φοραῖς, νῦν τῶν
 πάντων ἡγεμένους, καὶ δεῦρ' ἔτι ὅλων ὄντων αἰτία.
 ἀναγκαῖον δὲ τὸ λειπόμηνον, τὰς μὲν πρὸς αἰετός
 σεις ἐπὶ ἡμῖν εἶναι. τὰς δὲ ὅτι τῶν πρὸς αἰετός
 * al. ὡς δικαίας ἀμοιβὰς, ὅτι τοῖς αἰσπασίμοις καὶ, * καὶ
 ὑπὸ δὲ τεταγμένοις δικασταῖς, καὶ πεφυκόσιν ἢ
 μὲν

legibus nostra dirigens. Si vero, inquit, cultodes vitæ pro merito definiti sunt, constat & vitæ tempus, quod singuli sortiti fuerint, impleturos. Non enim licet vitam servare tempus indefinitum habentem. Quare oportet tempus definiri, ut fatalis vita conservetur. Modum vero mortis simul determinari cum tempore, tanquam partem ultimam vitæ pro merito distributæ. Etenim ortu definito, necesse est & finem definitum esse. Initium ortus definit Fatum migrationis è vita, quod Fatum divina voluntas est, & lex justitiæ Dei. *Fatum,*

Quare etiam mortem definitam servabit Fatum transitionis hinc illuc. Quare definitum est, quibus ad vitam, & ad mortem veniemus. Si enim hæc destinata non sint, & omnis vita infinita, nec melioris sortis particeps. Ubi enim, aut in quibus, iudicii divini, & distributionis secundum merita erit cura, dum ea quæ in corpore & externis temere, ac fortuito nobis accidunt? Non enim hæc inordinata relinquemus, animi consilia & iudicia, & impetus à meliori necessitate fieri dicamus. Sic enim virtutis & malitiæ non nos ipsos, sed illam accusaverimus. Neque enim æquum est fatali necessitati adscribere, quæ animo, vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis casibus par est: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium existente causa. Necessario itaque relinquatur arbitrium liberum in nobis esse, & justas retributiones liberis actionibus penes ætherios esse à Deo iudices ordinatos, & nostri

μὴν ὁππυελείδης. τριτῶν γὰρ ὄντων τ' καθ' ἡμᾶς, καὶ
τὰ πάντα λυαχέει, καὶ τὸ μηδέν, καὶ τὸ ἐπιπλεον-
μέπως ἢ ὡς δεῖ. τ' ἰσὺν ἀτοπίαν ἔχει, καὶ παρ-
νοίας πάσης ὁπίσης ὅτιν ἀναρεπκόν. ἢ τε γὰρ τῶ
παρὲς ἀξίαν ὑποθεσὶς, πάντως. Συνεπαίγει τ'
περνοίαν, καὶ τ' ἀπ' αὐτῆς εἰμυρόν. καὶ ἡ παρ-
νοητικὴ κρίσις, δίκη καὶ νόμῳ τὰ ἀνθρωπεία
τάττεται, τ' αὐτεξέσις ἡμῶν καὶ παραιρεπκῆς ἀρ-
χῆς δεῖ. ὥστε μέρθ' ὅτι τ' ὅλης παρνοίας ἡ εἰ-
μυμένη, τὸ παρὲς τὰς ἀνθρωπίνους ψυχὰς δι-
χαστικῶς ἀρμολογούμενον. ἀνθρωπίνων δὲ ψυχῶν
ἐνέργεια ἡ αὐτοκίνησις παραιρεσις, καὶ τὸ λε-
γόμενον ἐφ' ἡμῖν, ὃ δὴ τοῖς θεοῖς δικαστῆς
ὑποθεσὶς ἐυλογεῖται τῆς ἀνίστασθαι διανομῆς.
τὸ δὲ τυχεῖον, ὅλον τοῖς θνητοῖς καὶ ἀλόγοις ἀπο-

* αλ. γέ-
ρεσιν. δέδο.) * γνέσεται. ἔ γὰρ καθ' ἑκάστον τεταγμέ-
τως, ἔδὲ κατὰ πᾶν λελογισμένῳ ἀξίαν, ἐκ μὴν
τῶδε τῶ πυρὸς σβεγνυμένῳ, ἀνὴρ γινέται, ἐκ δὲ τῶ
ἀέρος παχυνόμενῳ, ὕδωρ, ἔδὲ ἐκ τῶνδε μὲν τῶ
σιπῶν, ἵππεσσι σῶμα ἡ κυνὸς, ἐκ τῶνδε μὴν ἄλλοι π.

* αλ. παρ-
αππῆσαι. ἀλλὰ πάντα ἐκ πάντων τ' * παρπαπῆσαις μέλα-
πῆσαις. βολαῖς δυόα.) γινέσθαι, διὰ τὸ κοινὸν τ' ὕλης, καὶ
παρὲς πᾶν ἐν ἀνθρώπῳ. τοσῶτον τάξεως μετέχοντα
καὶ θεῖας ἀνάγκης, ὥστε κατὰ γὰρ ἑκάστη διασώζε-
σθαι, καὶ συμπαραθεῖν παρὲς τὸ αἰδίον τῶ διαδο-
χῇ τοῖς ὑποστήσασιν αὐτὰ αἰτίοις. ἐν δὲ τοῖς κατὰ
μέρος ζώοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀψυχοῖς,
ἔδὲν διώκειται, ἔδὲ τέτακται, ὡς παρὲς ἀξίαν ἀ-

* αλ. παρ-
βιωτῆς. ποδιδομένον πάθος τῷ μήτε ἐκ * παρβιοτῆς ἀ-
μολίας πᾶς αὐτοῖς ἐπορεύεται, μήτ' ὅτι τοῖς
νῦν δρωμένοις παρδοχῶς ἐυθυμίας. ἔ γὰρ ἐπει-
σῆλθέ π' ἐν ἐκείνοις ἐκ τῶ αἰθερίου τόπου πᾶν
ὑποβασιν ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θεῖᾳ
κρίσει

ſtri curam gerentes. Cum enim tria ſint in nobis, omnia nimirum neceſſario fieri, aut nihil, aut viciffim, vel ut oportet, æque abſurdum eſt, & æqualiter omnem tollit providentiam.

Merita enim præviſa una ſecum omnino inducunt providentiam, & deinde Fatum, & judicium providens, juſtitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio.

Quare pars eſt totius providentiæ Fatum ad humanas animas judiciaria lege accommodatum. Humanorum vero animorum operatio,

libera actio eſt, & quod dicitur in noſtra eſſe poteſtate, id divinis judicibus rationi conſentanea occaſio eſt inæqualis diſtributionis. Fortuitum vero totum mortalibus & brutis tribuitur generationibus. Non enim in ſingulis ordinatè, neque juxta præviſa merita procedit; ſiquidem ex igne extincto aer fit, ex aere condenſato aqua; neque ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis vero aliud quid exiſtit. Sed omnia ex omnibus temere poſſunt produci propter communem materiam, & omnia in ſe ſuſcipientem, eumque ordinis, divinæque neceſſitatis modum participat, ut ſingula ſuo quæque genere conſerventur, & occurrere ad æternitatem ſucceſſione quadam, cauſis ſubſiſtentibus. In animalibus ſingulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum neque ordinatum eſt, quaſi pro meritis merces, quod ex priore vita remuneratio nulla illis debeatur, nec pro iis quæ nunc faciunt poena exſpectanda. Non enim iis aliquid accedit ex locis ætheriis, quod baſim conſtituat, ut divino

Vide initium Erichridii Epicteti.

judicio

κρίσει παιδαγωγῇ πρὸς ἐπαινον. ὥς ἐν τοῖς
 καθέκαστα ἀνθρώποις τὰς λογικὰς καὶ ἀθανάτας
 * al. ψυχὰς ἐκείδεν κατέσας, ἀνάγκη * πλείστον ὅπ-
 πλείστης. σροφῆς καὶ κηδεμονίας τυγχάνειν παρὰ τοῦ συγγενῶν
 πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς εἰς κακίαν ὑποφορῆς. διὸ
 * al. ἀν- πάλιν * αἰρουῖ, καὶ πάχου πρὸς πῶς ἀξίαν
 αἰρεῖ. διὰ τοῦτο οὐκ πολὺ τὸ ὥς ἐτυχεῖν
 ἐν τοῖς ἀλόγοις, καὶ τὸ θεῖας κρίσεως ἀμοιβήν. ἐν
 τῇ τοῖς κατ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκεῖν εἶναι τυχαῖον. εἰς τὴν
 περὶ νοητικῆς εὐδαιμονίας ὑπομερίαν τελεί. ὥς
 δοκεῖν μὲν ἀπὸ τυτομάτε πάχειν ἡμᾶς, καὶ ὁμοί-
 ως τοῖς ἀλόγοις ζώοις. τὸ δὲ πάχειν ὀφεί τε σω-
 μα, καὶ τὰ ἐκτὸς, ὃ ἢ ἐφορᾷ κρίσις ὤρει. τῇ γὰρ
 τῇ ὀφεί τε ἡμᾶς ὀπιτάσει τε καὶ ἀνέσει, καὶ τὴν παν-
 τοίαις τέτων μεταβολαῖς, τὸ αὐτεξέστον τῆς ψυχῆς
 * al. εὐε- παιδαγωγῇ πρὸς * εὐταξίαν. διὰ τὸν μὲν, εἰ
 ξίαν. εὐγνωμόνως ὑποδέχεται τὰ πρὸς ταῦτα συμβαί-
 νοντα πάθη. ἐν πολλαῖς δὲ καὶ μακράς χρόνους
 πειλοδοῖς, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοήτως πρὸς αὐτὰ
 διατεδῇ. τότε γὰρ δίκας μὲν ὑπέχει τῆς ἀγνωμοσύ-
 νης, εἰδὲν δὲ ἥττον δι' ὧν πάχει, φέρεται πρὸς τὸ
 δέον.

Ὅτι αὐτεξέστις ἔχει ἡ ψυχὴ τὰς κινήσεις. καὶ
 πρὸς τὴν Περνοίαν.

Ὅτι ἡ ψυχὴ, ὅταν, ἐκ ἀνδύθωνον ἔχουσα
 ὅποιασιν αἰρέσεως πῶς ὁρμῶν, καὶ ὑπὸ
 τῆς πρὸς τεχνικῆς κρείττοντος ἡμῶς ὀπισθοστροφῆς
 ἀξίεται, δίκης καὶ κατάρσεως καὶ πρῶ-
 ρίας τυγχάνουσα αἰετὸς πρὸς πῶς ἀξίαν τῇ ἐ-
 αὐτῆς διαδέσει. καὶ τὸ μὲν ἐλέει, ἐπὶ
 αὐτῇ καὶ τὰ δὲ ὀπισθοβαίνοντα τῆς αἰρέ-
 σεσι,

PROVIDENTIA.

63

judicio ad reditum ducerentur : quemadmodum in singulis hominibus animos rationis participes & immortales inde advenientes, necesse est maximæ curæ ac sollicitudini cognatis esse, ne in malum, id quod proni sunt, dilabantur. Propterea patiuntur quidem, & simul patiendo acquiescunt : & rursus libere volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrii consequendum. Quapropter fortuitum, & carentia divini judicii brutis convenit. In nostris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur præviso Fato inservit : adeo ut Fortuna nobis, non secus atque brutis, dominari videatur ; eaque nobis accidant in corpore atque externis bonis, quæ judicium præsidis instar definivit. Remissione enim & intentione, variisque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum statum deducitur : citius quidem, si adversa quæ circa hæc accidunt constanter ferat ; longiore vero tempore, si impotenti atque amentis animo illa toleret. Tunc enim perfidiæ poenas dat, & nihilominus quæ patitur ferat necesse est.

Animam liberos habere motus, & de Providentia

Cum anima, inquit, quibuscunque in actionibus liberis crimine non vacet, & digna sit quæ à potestate sublimiore continenter regatur, poenam, purgationem, atque supplicium pro meritis adipiscitur. Atqui libera electio ab ea pendet ; quæ vero liberis contingunt actionibus,

σεσι, τῇ δ' αὖτε κείσεται ὡς αὖτε, πρὸς ἀξίαν
 ἀμειβομένη τὰς ψυχρὰς διαθέσεις· καὶ ἔτω αἰ-
 ρεδαὶ τε ἅμα καὶ κληρώδεις τὸ αὐτὸν βίον λεγόμε-
 να. ἢ γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰρηασμένοις ἡμῖν τέλει μὲν
 ἀμοιβῇ, καὶ τὴν θείαν ὀπίσθιαν ἐκφαίνει. ὥς τε ἀπὸ
 ἀρχῆς εἰς τέλος αὐτεξούσιος [μὲν] ἔχειν ἡμᾶς
 τὰς κινήσεις, εἰ καὶ ἄλλοι ἄλλων καὶ ἄλλων καὶ ἡττο-
 νων, καὶ αὐτοὶ δὲ ὁμοίως αἰετὸν ἐφ' ἡμῖν διασώζο-
 μιν, καὶ ἀδελφοὶ δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀντιδό-
 σης καὶ τὸ πᾶν [εἶ] τὴν ἀγνοίαν ἡμᾶς πρὸς τὰ τῇδε, καὶ
 πάλιν ἐντελευτῶν ἀπαγνοίαν * εἰ μὴ μὲν ἡμῶν, πλέγμα
 ἔσται καὶ (σωδισμὸν ἀνθρωπίνης περὶ αἰρέσεως καὶ
 θείας κείσεως. ὥς τε ἐλομένους ἡμᾶς ἀβελόμενα,
 διὰ τὸ τῆς περὶ αἰρέσεως ἀδύλωτον, πάσχειν πολ-
 λάκις ἀμὴν βελόμενα, διὰ τὸ τῆς * περὶ αἰρέσε-
 ως ἀδιάπτωτον. ἐν ὅλῳ δὲ τῷ ἀφοριζομένῳ τῷ
 τε ἀμὰ καὶ, ὅσα (σωκλικά τῆς ἀνθρωπίνης
 ζωῆς καὶ ὁ καμὸς, καὶ ὁ τρέπον τὸ θανάτου τῷ
 τῆς εἰ μὴ μὲν ἡμῶν (σωδιατέτακται).
 Ὅπως οὖν, ἐπὶ τῇ αὖτε ἀξίᾳ. ὥς ἡ ψυχὴ ἔτα ἐν
 τῇ πρὸς τὴν σφοδρὴν τὴν πρὸς ἀνομιάν ἐν ἀδε-
 ρειαν ἀφῆρε, ἔτε ἐν τῇ ἐσχάτῃ κακίᾳ πᾶν
 τὸ αὐτὸ νοεῖν δυνάμιν καὶ ὁρῶς μετανοεῖν.
 εἴσει γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τοιαύτη διμικρῶν
 θεῶν, καὶ πρὸς τὴν θείαν ἐνζώϊον, καὶ πρὸς τὴν
 διηγετὴν ἡμέρῃς ὁπτιθεῖως ἔχει, ἀνὰ μέτρον ἐκα-
 τέραν περὶ ἀλλοῦ δυνάμιν, ἐπεὶ καὶ κατὰ πρό-
 νοιαν θεῶν πρὸς ἅμων γελῶν. ἔτω γὰρ τὸ μὲν
 δυνάμει αὐτῷ πολιτῶν εἶναι, κατ' ἐπίαν κελῆ-
 ται. τὸ δὲ πλείονα χρόνον ἀνὰ διάλειψιν ἢ κατὰ
 πρὸς τὴν αὐτοκίνητον αὐτῆς συμβαίνει διαθεσιν.
 διὸ αἱ μὴ μυεῖται, αἱ δὲ τελεχίαι τελεῖται
 λέγονται ποιεῖν, τῆς ἀρετῆς ὁπτιμενομένης

* al. ἐι-
μὴ μὲν.

* al. κρί-
σεως.

ribus, Providentiæ judicio affectus animi pro
meritis compensante definita sunt: & sic eli-
gere, atque una sortiri vivendi genus dicimur.
Compensatio autem meritis nostris definita
divinam ostendit Providentiam. Itaque ab ini-
tio ad extremum usque, liberos animi motus
habemus, aliis plus quidem, minus alii; nec
ipsi similiter semper in nobis illam libertatem
servamus, nec mercedem æquam omnes con-
sequimur. Atque id quod nos huc ducit, &
hinc rursus abducit, nexus videlicet & con-
cursus voluntatis humanæ atque divini judicii,
Fatum est. Quo fit ut libertate arbitrii nostri,
quæ volumus agentes, frequenter propter
certum Dei judicium, quæ nolimus patiamur.
Generali itaque decreto cum ea quæ vitam hu-
manam participant contineantur, tum tempus,
ac mortis genus una cum Fati decreto ordi-
nata sunt. Operæ pretium est, inquit, scire,
animam neque tum cum ad mentem converti-
tur, imbecillitate aliquando intelligendi pri-
vari, neque in extrema malitia rursus, intel-
ligendi atque resipiscendi facultate. Sic enim
anima humana natura sua condita est, ut par-
tim ad divinam felicitatem, partim ad huma-
nos casus accommodata sit, ac per vices utram-
que facultatem promat, siquidem juxta Dei
Providentiam ad utrumque apta est. Sua enim
natura sic regitur. Quod autem diutius in sum-
mis quam in infimis degat, id arbitrii sui li-
bertate consequitur. Quocirca alix intra de-
cem millia annorum, alix intra tria millia cur-
sum conficere dicuntur, virtute errorem reci-

ἢ πλάνω, καὶ τὸ ζωόντων ἢ ἀγαθῶν ἕρως ὁ ὑφ' αἰσχυρὸς ἢ πειρίε λετεργείας τὸ πολυχρόνιον.

Ἐκ τῆς β'. λόγος.

Τίνα καὶ ἑσάν λέγει ποιεῖν.

* αλ. αὐ-
τῆς.

Οἱ τι, φησὶ, καὶ ἑσάν ἐκεῖνα λέγει ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀπερίπῳς ἐν τῇ * αὐτῇ ἑσάν καὶ ἐνεργεία, καὶ μηδὲν ἐαυτῇ ἀπομειζούσα, μηδὲ κινῶντα ποτὲ ἢ τῇ θνητῶν ὑπόστασιν, καὶ αὐτὸ μόνον τὸ ἐν ὁ δὲ παρὰ τῇ ἢ δ' αὐτῶν γῆρας. οἱ ἔπειτα μὴτε ὑλὴ ποσυχῆς, μὴτε ἀπὸ χρόνου ποιεῖν, μὴτε εἰς χρόνον παύσεως, μὴτε ἔξω ἢ τῇ ποιεῖν ἐνεργείας καὶ τὸ μινόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα τῇ καὶ συμβεβηκός ἐνεργεία παρέπει, ὡς ἐπὶ τῇ οἰκοδόμῳ καὶ τῇ ὁμοίῳ.

Οἱ, φησὶν, ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ λέγων· ἢ ἢ ὑποκρίνιον τόπον ἔτε τις ὑμνησέ πω ἢ τῇ τῇ ποιητῆς, ἔτε ποτὲ ὑμνήσει κατ' ἀξίαν. τόπον νῦν ἢ καὶ κυρίως φησὶν, ὅτι γὰρ σωμάτων ὅτι περικλινός· τόπον ὃ νῦν ἀπὸ τῇ ἑσάν ποιῶνδε, καὶ γὰρ ποιῶνδε, λέγει, οἷον ὑποκόσμιον καὶ νοητὸν, ὡς εἰς αὐτὸν περὶ γεγραμμάτων πινῶν διηγέμενοι λέγειν.

Οἱ κατ' ἐκεῖνον ἢ τὸν τόπον τῇ λόγος γινόμενοι, ἐρῶμεν, τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο καὶ τὸ ἐν τῇ περὶ γεγραμμάτων, τόπον καλῶντες.

Οἱ ἐν τοῖς νόμοις Πλάτων, φησὶ, τὸ διαφέρειν τῆς αὐτῆς ἡμᾶς τῇ δεῖν θεωρίας ἐνδείκνυται, λέγων· ὡς δεὸς μὴ πάντα, καὶ μὴ δεῖν τῇ καὶ καμρὸς τὸ ἀνθρώπου διακρίνωσιν. εἰς μὴ πᾶσι. ὅτι * δὴλόν ὅτι τοῖς

* ἴσ. δὴ-
λός ἐστι.

PROVIDENTIA.

67

dente, & vehementi bonorum studio terreni
obsidii diuturnitatem tollente.

E libro secundo.

Quanam dicantur per se agere.

Illa, inquit, per se agere dicuntur, quæ cum
sine mutatione in sua essentia atque operati-
one maneant, & sine ulla sui mutatione ad eo-
rum quæ generantur sustentationem movean-
tur, eo solum quo sunt id quod sunt, res à se di-
versas producant. Ex quibus efficitur, illa neque
materia uti, neque ab aliquo tempore incipere,
neque in aliquod tempus desinere, neque extra
agentis operationem id quod fit consistere.
Hæc enim omnia secundum accidens operan-
tem comitantur, verbi gratia, in ædificante, &
id genus aliis.

Plato in Phædro ait, locum cœlestem Poe-
tarum ullum neque laudasse hactenus pro di-
gnitate, neque laudaturum. De proprio autem
loco non loquitur, qui corporum est capax.
Sed per locum talem essentiam, aut tale genus
intelligi, qualis cœlestis est, quæque intellectu
percipitur, uti solemus de scriptis quorundam
loquendo dicere. Quo etiam modo loquendi
dicimus, caput & formam rerum locum appel-
lantes.

Idem *Plato* de Legibus, discrimen divinæ er-
ga nos providentiæ ostendens, ait, Deum, omni-
a, unaque Fortunam & Occasionem humana
cuncta gubernare. Hinc constat adsignasse il-

*Plato l. 4.
de legib.*

τοῖς μὲν ἀπαθείαι καὶ αἰτελείοις, καὶ διὰ τὸ αὐ-
 ναμῶρτήτοις, ἢ καὶ δαράν καὶ μονοειδῆ τῶ δεῦ ὀπ-
 σήσας πρὸ νοιαν· τοῖς δὲ καὶ εἰς ἀνοίαν ποτὲ ἰπ-
 φερμένοις λογικοῖς, καὶ διὰ τὸ κακίας ἀνα-
 πιπλαμένοις, τὴν συμμιγῇ καιρῶς καὶ τύχαις
 πρὸ νοιαν ἀποδιδέσ· ἐστὶ γὰρ ἡ μὲν ἡ ἀγαθῶν πρ-
 ηγμένη δόσις, καὶ ἡ τῶ κατὰ φύσιν * πρὸ σιόν-
 * αἰ. πῶν τήρησις, ἰδίον ἔργον ἢ καὶ δαράν πρὸ νοίαι· ἢ
 πρὸ σιόν- πῶν ῥήσις. ὅ ἢ παρὰ φύσιν διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἰ τῶ
 αἰμῶρτημάτων ἐνδύσαι, ἢ ἐνίλας, καὶ τύχη καὶ και-
 ρῶ πρὸ σιόν. ἢ γὰρ κατὰ τὴν πρὸ σιόν ἡμῶν λό-
 * Συμ- γον ἢ δὲ κρίσις τοῖς δὲ μὲν ἡμῶν * ἐμῶν τὰ
 φέρι. δεινὰ, τοῖς δὲ δὲ τὰς ἐπαθείας ἀποδίδωσιν·
 ἀμῶρ τῶ πρὸ σιόν τῶ πρὸ σιόν ἀξίας.
 ἐπεὶ καὶ ἔοικεν ἡ κρίσις τῶ ἐφῶν τῶν ἡμῶν δι-
 κασῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἢ παρὰ λαβῶν τὰ
 ἀρῶ ἐαυτῶν νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ δέον αὐ-
 τοῖς σωτῆται κατὰ καιρὸν, ὃ αὐτῶν τοῖς δε-
 ραπτομένοις εἶναι λυσιτελεῖ. καὶ διὰ τὸ ἡ μὲν
 ἀξία ἢ κεινομένων ἀλλοτε ἀλλή τυχάνουσα, καὶ ἢ
 αὐτεξουσίαις κινήσιν ἐνδύται, τὴν τύχην τῇ
 αὐτῇ ἡμῶν πρὸ σιόν συμμιγῇ. ἢ δὲ πρὸ σιόν
 ἐκείνοις τὰς, ἢ ἢ πρὸ σιόν καὶ ἢ καὶ δαράν και-
 ρὸν σωτῆται. τύχης δὲ καὶ καιρῶ τῇ θείᾳ πρὸ σιόν
 * πρὸ σιόν- σωτῆται, τὸ ὅλον * πλέγμα γίνε· αἰμῶ-
 ρα. μῶν ἐμῶν τῶ ἀνθρωπίνης πρὸ σιόν τῶ πύ-
 χην πρὸ σιόν, ἐμῶν τῶ θείᾳ κρίσεως ἐμῶν
 σιόν τῶ καιρῶ. καὶ γὰρ τῶ τέχνῃ· ὅτιν, ἀφορίσαι τὰ
 μέτρα τῶ δερματίας· τῶ δὲ ἀνθρώπου, διατεθῆ-
 ναι ἔγω, ὥστε τῶ δεινῶν, ἢ καὶ σιόν, ἢ
 ἀμῶν πρὸς ἀλγεινῆς θεραπείας. πολλαχῶς δὲ,
 φησὶ, καὶ ἀμῶν ὁ Πλάτων τὰ ποιαῦτα φιλο-
 σοφεῖ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ τῆς
 ἀπά-

lum Dei Providentiam puram & sui similem, rebus affectione carentibus, semperque perfectis, ideoque non aberrantibus; iis vero quæ aliquando in amentiam incidunt ratione prædita, ideoque malitia implentur, Occasioni atque Fortunæ mixtam Providentiam attribuisse. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentium conservatio, puræ proprium est opus Providentiæ. Eorum vero quæ præter naturam composita sunt correctio, erratorumque poenæ, materiæ est opus Providentiæ, utentis Fortuna & Occasione. Non enim, ut ex prædictis colligitur, divinum iudicium hominum quosdam calamitate afficit, alios vero prosperos reddit, sed ex cuiusque antecedente merito. Cum autem medicinæ simile sit iudicium iudicum nobis præsidentium, quæ ars ægrotantium curam suscipiens, omnia illis, ut par est, opportune præscribit, pro ut infirmis expedit: propterea meritum eorum qui iudicantur, cum alias aliud sit, atque arbitrii libertate mutetur, Fortunam divinæ erga nos Providentiæ commiscet. Ordo autem singulis conveniens, supplicii atque expiationis Occasionem secum inducit: Fortuna autem & Occasio divinæ Providentiæ conjuncta, generale Fatum efficiunt, ex humana voluntate Fortunam accipiens, ex divino autem iudicio Occasionem. Etenim artis est curandi modum definire, hominis vero sic affici, ut sectione indigeat, vel ustione, vel alia quadam molesta curatione. Passim vero & aliquid hoc modo *Plato* de humana natura, & Fato, providentia

* *ἔωδ-* * ἀπὸ δυνάσεως ἡμᾶς θεωρητοπικῆς εἰμυρμένης
δυνάσεως. Τίς ἢ φιλοσόφος καὶ ἑρωτικῆ διαφορά.

Ο Τὶ ἀποδιδέξ, φησὶν, ὁ Πλάτων φιλοσόφος
καὶ ἑρωτικῆ διαφοράν, καὶ πῶς ἰσοπῆμας
ἀνάγκῃ λέγειν. φιλοσοφῆσαι μὲν ἀδόλως λέγει ἢ
θεωρίαν ἀνὰ πρῶτον πολιτικῆς ἀγαπήσεια,
καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' ἐδὲν δέμῳ, καὶ ἢ κα-
ταρπικῆς ἀρεταῖς ἐαυτὸν παραδόντα, τῇ πρὸς
* ἀναγω- μόνῳ πῶ ἱερῶν τελείωσιν * ἀγωγῇ, ὡς ἐν
* ἡ. Θεαίτητῳ διέξεισιν. ὅμ' ὁ μὲν * ἀδόλως φι-
* ἀδολος. λόσοφ' ἢ Πλάτωνά τοι' ἔστ' ὁ δὲ ἑρωτι-
* αλ. ὡς. κὸς λέγεται παρ' αὐτῷ, * ὅς καὶ παιδερασῆσαι
* πρῶ. μὲν φιλοσοφίας, ὁ τῷ * πρῶ. γυμναστικῆς ἀρεταῖς
* κπικαῖς. διὰ τὸ θεῖον καὶ [τὸ] αὐτοκαλὸν ἐνασκηθεῖς,
καὶ τῷ νοητῷ ἀγαθῷ ἢ μετὰ δὸν ὁπτιηδύ-
σας, πολιτικὸν τῷ ὄντι καὶ παιδευτικὸν τρόπον τῷ
βίῳ μεταχειρίζομεν. καὶ τὸ ἐν πολιτείᾳ πα-
ραδίδωσι, τοῦ φιλοσόφου λέγων ἀρχόντας ἢ πό-
λεσιν ἐφεστάναι, ἵνα λήξωσι ποτε τῷ κακῷ καὶ
* εὐδα- ὡς ἐκ ἀν ποτε * εὐδοκίμησιν πόλιν, εἰ μὴ αὐ-
* μωνήσεις. τὴν διαχράσειαν οἱ τῷ θεῷ παραδείγματι χρώ-
μοι. τίς ἢ ὁ τῷ πρῶτῳ ἢ διασεφῆς; ὅπ λαβόν-
τες, ὡς περ πῖνακα, πόλιν τε καὶ ἡδὴ ἀνθρώπων,
πρῶτον μὲν καὶ δαράν ποιήσεται, καὶ μὲν τὸ ἔω-
χράσαντο ἀν τὸ ἄρμα ἢ πολιτείας. ἔπειτα, οἶμαι,
* αλ. ἀν- ἀπεργαζόμενοι αὐτὴν, πυκνὰ * ἀν ἐκ τέρωσιν ἀπο-
* τεκτέ. βλέπειν, πρὸς τε τὸ φύσει δίκαιον, καὶ κελόν, καὶ
* βωσε. σωφρον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ * πρὸς ἐκείνο
* αλ. ὡς. αὐ, ὁ τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιεῖ, * καὶ, ὡς Ὀμηρος
* αλ. ὡς. ἔφη, τὸ θεοειδές * π καὶ θεοεικελόν καὶ τὸ μὲν ὁ-
* καί. ξαλείφοιεν, τὸ ἢ πάλιν ἐξήρατοιεν ἐς * ὁ, π μάλι-
* αλ. τε. σα τὰ ἀνθρώπινα ἡδὴ θεοφιλή ποιήσεται. τοι-
* αλ. ὅτε. τὸς ὅτι πολιτεῶν ζώεσθ' ὁ παιδεραστῶν μὲν
φιλοσο-

dentia quadam nostra regente, philosophatur.

Differentia Philosophi & amatoris.

PLato discrimen ponens, inquit, inter Philosophum & amantem, & quomodo honore inter se pares dicantur, Philosophari quidem eum dicit, qui soli deditus contemplationi, ab aliis omnibus abstinet, purisque virtutibus se dedicat, ut tandem perfectus evadat, quemadmodum in *Theateto* ait. Atque hic absolute *Platoni* Philosophus est. Amatorius vero ei vocatur, qui ut cum Philosophia liberos amet, propter ipsam honestatem ac divinitatem in virtutibus quæ ad operationem tendunt exercitatus, & spiritualium bonorum usum adeptus, civilem vitam rationem, educationesque liberorum sectatur, quod in libris de *Repub.* tradit: Philosophos potissimum civitatum esse principes, ut eas aliquando malis eripiant; neque florentes unquam fore *Resp.* nisi divino utentes exemplari, eas definiant. Quæ autem definitionis aut descriptionis hujus ratio est? nimirum sumptam civitatem, moresque hominum veluti tabulas puras imprimis reddant; deinde *Reip.* formam pingant. Denique eo confecto, frequenter, & undique ad id quod natura justum est & honestum, & his similia, respectum habeant, rursusque ad eam quæ hominibus insita est, ut *Homerus* ait, Dei similitudinem ac formam; & aliud quidem expungant, aliud vero insculpant, quod moribus Deo maxime charos mortales reddat. Talis est rerum pub. pictor amans cum

* al.
περὶ.

* al. γάρ.

* al. φι-
λανθρω-
πία.

φιλοσοφίας, ταύτης, ὁ μὲν θεωρητικῆ νῦν πολι-
τῶμεν. παῖδα γὰρ εἶναι τὴν αἰδησιν καὶ τὸ ἐν
αἰδήσει καλῶν, * ὡς παρὰ βύτῳ καὶ παιδαγωγὸν
τὴν αἰδήσεως, τὴν νῦν. διὸ τὴν τῶν μόνων χρώμενον ἐν
ὑποψία τῇ τῇδε σώρῃ, ἀδύλως φιλοσοφῶν
ἀποφαίνει, ταύτης, ἀπειργάσας καὶ αὐλως καὶ
ἀρρηδύτως. ζητῶν γάρ πως ἡ αἰδησις ἐθέλει
ζῶντα, καὶ ἀναπαύειν τὴν λογισμὸν, τῇ ἐν-
λῶν πᾶσι τὸν ὑπολαμβάνειν οἰκῶν. τὴν τὴν αἰ-
δησιν χτὶ νῦν διατάττοντα, παιδεύειν λέγει
μὲν φιλοσοφίας, φυλακτικῶν ἔχοντα μέγιστον τὸ
ἀνεξάπατήτως χτὶ τὴν αἰδησιν ἐνεργεῖν, τὴν θεω-
ρητικὸν νῦν. ἡ εἰκόνας εἶδεν καὶ δημοσίᾳ χράσας
ἐρεῖ, τὰ τῇ ἀνδρώπων ἐπανορθώμεναι εἶδη, ἕως
εἰς ὅσον ἐνδεχέσθαι θεωρητικῇ ποιήσας. αὐτὸς ἐκεῖ
ὅρα, ἐργάσας ἐν ὁμοίᾳ σφραγίσας. ὁ τῶν δεινῶν χρώ-
μεναι παρὰδείγματα ζῶντας. ἐδὲν μὲν τὸ
παρὰ τὴν χτὶ νομῇ ἀπολείπειν, φιλανθρωπία τὴν
αὐτῶν δοκῶν διαφέρειν, ὡς αὐτὸς ἐκεῖναι τέτε
τῇ ἰδιοπροσώπῳ κελεῖ. τοιαύτης τὴν περὶ ἀλήθειας
ἔχοντες διαφορῆς. ὁ μὲν, τὸ ἀδύλως, ταύτης
ἐνδεῶς καὶ ὁ νεπερόφως τῇ ἀνθρωπίνων παρὰ μὲν
τῶν. ὁ δὲ, τὸ ἐρωπῶς, ὁ παύτεν ὅτι τῶν φιλαν-
θρωπῶς καὶ κοσμητικῶς τὴν σφραγίσας. ὁ μὲν διὰ τὸ
μῖαν αὐτῶν καὶ τὴν αὐτῶν φιλοσοφίαν κελεῖ, τὴν
ὑποκαταστάσας ἰσοτήτως τῇ χράσας λέγειν, ἰσο-
χρονίως

P R O V I D E N T I A

75

Philosophia, hoc est, qui una cum speculatione in Repub. versatur; cui pro liberis Sensus sunt; quodque in iis honestum elucet, & his longe antiquior ac major, veluti Sensuum pædagogus, Mens sit. Propterea eum, qui sola mente utendo, in rerum humanarum despicientia moderate versatur, perfecte philosophari, hoc est, sine labore, à materia sejunctum, ac sine præstigiis affirmat. Sensus enim Menti conjunctus fascinare rationem, atque flectere studet, ut quod materiæ conjunctum est, bonum sibi proprium existimet. Qui vero Sensus mente gubernat, eum demum liberorum cum Philosophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro custodia sit ac munimento, ne Sensibus operando fallatur. cujus quidem mentis imagines pingere publice privatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad fieri potest, Dei amantes, hoc est, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perspectum habuit, divino usus exemplari, id aliis quoque insculpere conatur; nihilo quidem hic altero Philosopho mente inferior, cum humanitate superior appareat, quemadmodum ille huic privatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter se discrimine differunt: Philosophus quidem perfecte, hoc est, parum aut nihil humana curans negotia; amatorius vero, hoc est, cognatorum atque affinium negotia gerendo, in eos beneficus: nihilominus quia æqualiter Philosophiam adepti sunt, pari quoque perfectionis gradu censentur, pa-

ri

ῥεονίως πηρέεσθαι, καὶ τῆς αὐτῆς ἀναγωγῆς ἀξί-
εμενοι.

Ἐκ τῶ γ' λόγου, κεφ. ι.

“Οπνόμοι, καὶ λοισμοὶ, καὶ ἀρεταί, καὶ ὅσα
τοιαῦτα, τὴν προνοίαν ζωοει-
άγουσιν.

ΟΤ μάλιστα ἐν, φησὶ, νόμοι κείσονται τοῖς
ἀνθρώποις, ἐδὲ λοισμοὶ εἰκὴ δέδοται,
ὅδε τὸ βέλεσθαι παρέλκει, ἐδὲ τὸ εὐχεσθαι πε-
τὸν, εἰ προνοία τῶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων
ἡγοῖτο, νόμον καὶ δίκην τὰς ἀμοιβὰς τῶ προαιρέ-
σεων τὰ τέτα. ἐδὲ μὲν, εἰ ταῦτα ἀναγκάζει, καὶ
καλὰ καὶ σωτήρια, ἢ τῶ προνοητικῆς εἰμυμένης
τάξεως ἀνήρη, ἢ τὸ ἐρ' ἡμῖν πῆς ἐκ ἐρ' ἡμῖν
παιδιδόσθαι παθεσι. δι' ἀλλήλων δὲ ταῦτα βε-
βαιῶνται μάλιστα, ἢ διὰ δατέρας δατέρον ἀναι-
ρεῖ. προνοίας γὰρ ἔστις, ἀνάγκη καὶ νόμος, καὶ
* al. λοισμοὶ, καὶ εὐχὰς * πλείστα ἡμᾶς ὠφελεῖν. μὴ
πλείστας. ἔστις δὲ, (ε) μόνον ἀνόνητα παιτελῶς ταῦτα,
ἐπὶ ἐδὲ τὴν ἀρχὴν ὑποσῆναι δυνάμενα. διὸ
καὶ τὸ ἐρ' ἡμῖν τὴν προνοίαν ζωοειάγει καὶ
ἢ προνοία τὸ ἐρ' ἡμῖν. ἢ γὰρ ἡμετέρας προ-
αίρεσις τὴν δίκαιον εἰμυμένῳ κρατῶσι,
καὶ αὐτὴ τὴν αὐτεξέσιν ἡμῶν κίνησιν βε-
βαιῶνται. καὶ εἰ μὲν καὶ δατέρον καὶ λοισ-
* al. εὐ- σμένῳ προαιροῦμεν, τὸ δὲ, νόμοις ἐμμέ-
εσλίας. νοντες, καὶ εὐχὰς ῥεονίως, καὶ * εὐεσλίαν
τηρῶν.

ri tempore veluti alis sublatis, & eadem evectione digni habiti.

E libro tertio, cap. 10.

*Leges, rationes, virtutes, & siqua similia,
Providentiam inducere.*

Non frustra, inquit *Hierocles*, Leges conduntur hominibus, neque Ratio iis temere data, neque voluntas frustra est, hec vota facere supervacaneum, si res humanæ Providentia regantur, Justitia & Legge mercedem liberis actionibus tribuente. Neque vero si hæc necessaria, honesta & utilia sunt, idcirco Fati providentis vis tollitur, quod Fatum externis malis id quod in nostra est potestate corrigit: sed hæc per se magis invicem confirmant, quam mutuo se destruunt. Providentia enim existente, etiam Leges necesse est, Rationes, & Vota plurimum nobis prodesse: illa vero sublata, non solum nihil profuerint, sed nec tueri quidem Remp. imperiumque poterunt. Propterea quod in nostra est potestate Providentiam inducit; & vicissim Providentia, id quod in nostra potestate est. Nostra enim voluntas justum Fatum corroborat, & rursus Fatum liberum arbitrium confirmat. quod si purum ac meditarum Deo adjunxerimus, Legibus stantes, Votisque usi, & Prudentiam sectantes,

τηρῶντες, καὶ διὰ πάντων ὀπιμέλειαν ἑαυτῶν ποι-
έμενοι· ἥντιν μερίτων ἀγαθῶν τὰ ἐξόμεθα. εἰ δὲ
τὰναντία· πάντως περὶ ὅτι τέτοις τεταγμένων
δικῶν τὰς ἰατρικὰς οἴσομεν ἀλγυθόντας, πείρα
τὸ δέον μεταμανθάνοντες. πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ εὖ
καὶ χαλῶς ἡμᾶς διατεδύσαι, τὸ χεῖρον ἢ κα-
ταρρώσασθαι προαιρέσεως, πλείω φέρει. Σω-
τέλειαν εὐχῇ, καὶ νόμῳ, καὶ συμβουλῇ, καὶ τὰ ποι-
αῦτα, εἰς τὰς ἰν ἀρῶντα καὶ συμφωνίαν θεοκείδη
τὸ ἡμέτερον δianoian.

Ποταπὸν ὅτι τὸ ἡμέτερον αὐτεξέσπον.

ΟΤΙ ἔστι τὸν ὅτι, φησὶ, τὸ ἡμέτερον αὐ-
τεξέσπον, ὡς δὲ ἑαυτὸ προαιρεπικῶς κί-
νησεν πάντα μεταπιδέναι διώκεται, τὰ ὄντα,
καὶ τὰ γινόμενα. ἔγω γὰρ ἂν ἔμῳνον καὶ ἕνα ἕκα-
στον ἀνδρῶν κοσμοῦ ἄλλῳ ἐγχετο, καὶ ἄλλη
βίη κατασκήνη, μὴ τὰ αὐτὰ βελονῶν ἀπάν-
των ἡμῶν· ἀλλὰ καὶ τὸ ἕκαστον διαδέσσειν, εἰ-
περ δραστικῶς ἦσαν καὶ ἐσοποιοὶ, Συμμετέδωκε
τὰ πάντα, ταῖς ὁξυρότοις μεταβολαῖς ἥντιν ἀν-
δρωπίνων προαιρέσεων Συμμοιεύμεθα. διὸ ἐν-
λόγως ἢ διωκίμης τὰ * ὁνδρῶν αὐτεξέσπον, ἐν-
κινήτω ὅντι καὶ ἐφημέρι, ἀδρανῆς ὅτι παν-
τελῶς πρὸς ὑπόστασιν πνῦ, ἢ μετὰ δεσιν, μὴ
Σωεργικῶν ἐξωθεν. ἀλλὰ δὴ τὰ ὄντα, φη-
σὶ, μὴ μεταπιδέτω ἢ ἀνδρωπίνῃ προαιρέσεως,
ἐπεὶ δὲ δεῖ ὅτι αὐτὰ φερεῖ, μηδὲ ἥντιν κί-
νουμένων ὅσα εἰς κοσμικὰς ἐνεργείας Σωπεί-
λει.

* ἀνθρω-
πίνῃ.

Διὰ

sedantes, ac per omnia curam eorum gerentes, maximis fruemur bonis: contra vero, dolores perferemus his præfixos, sed qui medicinarum adferant, experimento officium edocti. Ut autem bene aut male afficiamur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Consilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deoque consentientes efficiunt.

Arbitrii nostri libertas qualis sit.

Non tale est, inquit, liberum nostrum arbitrium, ut suis liberis actionibus omnia quæ sunt, quæque fiunt, transferre possit. Sic enim singulis hominibus novus mundus conderetur, aliusque vitæ apparatus esset, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, sed pro singulis cujusque affectibus (siquidem essentiam constituere possent) omnia traducerentur, mutata subitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur potestas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino est ad aliquid vel conficiendum vel transferendum, nisi aliunde juvetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex divina illa conservet, neque eorum quæ sunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Διατρίβη τὰ ἀνθρώπινα διαθήσει) ὡς
βέλε).

ΟΤΙ ἐδενός ὅτι κρεῖα πάλιν ἐαυτῆς, καὶ τὰ
ἐαυτῶν ἀμείνονα ἢ χείρονα ταῖς διαθέ-
σεσιν ἀπεργάσασθαι· κερτακὴ μόνον ἔσα τῶν ὄν-
των, καὶ ἀποδεκτικὴ τῶν γινομένων. καὶ ἔτις ἀ-
ρετῶν ἢ κακίαν κληρονομή, τῶν ἐν ἢ κακῶς ἐν τῇ
οἰκείαις ἐνεργείαις διατεθῆναι. τὸ γὰρ αὐτεξέ-
* al. ἐν. σπον τὲ το μόνον * ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ δηλοῖ, τὴν μετὰ-
δεσιν ἢ ὡς αὐτῶν πρὸς τὸ δοκεῖν ἡμῖν τὰ περὶ
κεκρυμμένα σώματα, καὶ τῶν ἐκτός, ἐς συναισθημα-
τῶν τὰ αὐτεξέστω. εἰ γὰρ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡ-
μῖν παρ' ἑδὸν τὴν ἔσσαν, ἐν ἢ ἴδρυν, καὶ ὡς περ
ἐν ἀμοιβαίᾳ χάριτι γινόμενον, ἀλλὰ ἐπ' αὐτῶ
ἐστὶ βεληθῆ, ὅς τὸ σῶμα, ἢ τὴν κληρονομίαν· μυεί-
ων ἐναντιωματῶν περὶ τὴν, μὴ καὶ συν-
πὸν περβαίνοντων αὐτῶ τῶν πραγμάτων, καὶ
μυείων διήσει) (τῶν) συνεργούντων, εἰ μέλ-
λοι πὶ τέτων καὶ γεν αὐτῶ γινώσκειν. τὸ δὲ
τὰ ἐναντιώμενα μὴ συμβῆναι, καὶ τὰ συνερ-
γούντα, ἐκ τῶ ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἄλλης πινός καὶ
μακροῦς ὑποδέσεως, καὶ τῆς ἐπομῆς ταύτης
πείξεως, ὡς ἢ εἰσπρόσβλησις ἐπιτελεῖν λέγεται,
κρίσις θεία ἔσα ἐν τοῖς ἐκ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς
τὴν ἀξίαν ἀμοιβῶν τῶν ἐφ' ἡμῖν. ἐ γὰρ ἀναι-
ρεῖ) τὸ αὐτεξέσπον τὸ ἀνθρώπινος ψυχῆς, εἰ
τὰ ἐκτός αὐτῆς ὅπῃ τῶν θεῶν εἴη διανέμεν,
καὶ ἀποδιδόναι ἐκάστω πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν
διαθέσεων. μάλιστα γὰρ πρὸς ἀρετῶν καὶ κα-
κίαν αὐτοκινήσις ὡς ἢ ἢ περνοητικὴ εἰσπρό-
μην δίδται· ἐ γὰρ ἄλλως ἔσα δικαία ἢ ἀνι-
εῖ

ὡς ἢ εἰ-
μυμένη
καὶ τὸν
Πλάτω-
να.

PROVIDENTIA.

Cur res humanae non fluant ex voto.

Libera voluntas in nullum habet imperium, præterquam in se, utque seipsam meliorem pejoremve affectionibus reddat; res solum judicans externas, factaque recipiens. Quo fit, ut pro virtutibus aut vitiis acquisitis, bene aut male in suis actionibus dirigatur. Libertas enim hoc solum penes nos esse demonstrat, nimirum ut nos applicemus, prout visum fuerit, vicino corpori, externisque rebus, quæ libera minime sunt. Si enim arbitrium (quo de hactenus) essentiam, in qua situm habet, transcenderet, ac veluti in aliena regione alia penes se esse vellet, verbi gratia, corpus, aut possessionem: sexcenta adversantia haberet, rebus ei ex anima sententia non succedentibus, infinitisque auxiliantibus indigeret, ut aliquid ex voto flueret. Non est autem in nostra manu positum, ne nobis adversa accidant, aut ut auxiliantia nanciscamur, sed alicujus alterius in potestate est; longeque antea propositi, & qui hoc consequitur, ordinis: quæ Fatum complere dicitur. Quod Fatum divinum quoddam est judicium in iis quæ in nostra potestate non sunt, ad justam eorum quæ in nostra sunt potestate, mercedem. Non enim arbitrii tollitur libertas, si penes Deum sit, externa prout vult distribuere, ac singulis pro meritis præmia dare. Maxime enim ad virtutem aut vitium libertate nostra providens Fatum indiget, alioqui justia non esset inæqua-
lis

HIEROCLES DE

Θ Διανομή, μὴ ὑπόδεισιν λαβεῖσαι τὸ ἡμέτερον αὐτεξέστιον.

Ὅπ ἐν τῷ τέλει τῆ Τιμαίης ὁ Πλάτων, φησὶ, πε-
 εὶ σωματικῶν παθῶν διαλεγόμενον, καὶ τῶν
 δευραπείας, καθάρσεις φαρμακωπικῆς ἀπαγο-
 ρῶει χρῆσθαι ὑπερβαίνει, διὰ τὸ δεῖν φειδόμεν
 καὶ κατὰ φύσιν τῶν νοσημάτων πέπαισιν, καὶ μὴ τῶν βι-
 αίοις ἐκτοκμαῖς πολλαπλάσια ταῦτα ἀπεργά-
 ζεσθαι. καὶ ὅπως ἐκ τῆ ἀκολυθίας ὑπερβαίνει, ἐκαστὴ
 νόσος χρόνον πρὸς φύσιν τεταγμένον ἀποφαίνεται,
 τῇ τῶν ζώων συστάσει ἀνάλογον· ὡς ἡ ζωὸς ἡ
 νῆα τεταγμένως, (ὡς) φησὶν, ἔχουσα τὸ εἶναι τῶν
 χρόνων καὶ κατὰ φύσιν. οἷον, ἵππος μὲν ποσὶδε ἔτι
 ζήσει τὸ μήκιστον, βῆς δὲ ποσὶδε καὶ καθάρσει,
 οἷον. ὅδε ὁ βῆς συστάσει ἔτι δεκά, εἰ μὴ διεῖον, ἢ
 ἄλλη τις ἐξωθεν συμπίπτουσα πείσσει αὐτὸν ὑπερ-
 ἀνέλκει. καὶ ὅδε ἐκ φύσεως ἀφαιρεσιμῶν χρόνον πρὸς
 ἐκαστον, μέχρις ὅδε δυνατὸν ὅστις ἔσται τῷ σύ-
 στασιν, καὶ ὅδε εἰς τὸ πέραν ἐκ αὐτοῦ ἐπὶ βίῳ. μὴ πάν-
 τως ὅδε πάντας ὑπερβαίνει τὸ δυνατὸν τῆ συστάσεως ἀφι-
 κνέσθαι χρόνον. διὰ τὰς ἐξωθεν βιαιάς, ὅππο-
 ρος ἂν ἐφ' ἡμῶν μὲν τῶν χρόνων διατάττειν ἔφα-
 ρται, ὅππῃ ὅδε τῶν χρόνων ὡς ἐπὶ χεν ὅππῃ συμβαί-
 νει. μὴ γὰρ ἀνάγκη ἐστὶν, ὡς ἐπ' ἀνθρώπων, ὅππῃ
 καὶ ὅππῃ τῶν χρόνων ἢ τῶν φύσιν τῶν τῶν δα-
 νάτω φυλάττειν ὡς τῷ ἀξίαν ψυχῆς ἀποδο-
 μένῃ. ἐπεὶ μὴ δὲ ὁμοίως ἡμῶν ἐκείνα εἰς τὸ βίον
 παρέρχεται. ἡμεῖς μὲν γὰρ κείσε δινασῶν δαιμόνων
 ὡς τῶν ὑπερβαίνοντων (ἡμῶν) ἀξίαν καθάρ-
 νομῶν ἔχουσα βίον ἐν ᾧ πάντα συνείληται, ἔδωκε
 πόλιν, πατῆρ, μήτηρ, καὶ ἀποκνήσεως, σῶμα
 τοῖόνδε, * ἀναστροφῆς, καὶ πύλαι παντοῖαι τῶν βίῳ
 προσήκουσαι, βόπος τῆς αὐτῆς, καὶ καὶ ἀποσέτα-
 μένον

* ἀνα-
 ραί.

lis illa rerum distributio, nisi occasionem ei arbitrium nostrum præberet.

Plato in extremo *Timæo* de corporis differens affectionibus, earumque curationibus, vetat iis uti temere purgationibus, quas medica ars adhibet, quod naturalem morborum maturitatem expectare, ne sectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et sic serie quadam procedens, singulis morbis tempus aliquod à natura præscriptum, ab simili animalium compositione ostendit, quorum congressus ordinate fit, vitæ continens tempus, atque in suo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutissime, bos autem tot, & sic de cæteris; ut bos decem vixerit annos nisi fera, aut alia reliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim singulis præfinitum tempus est, ad quem terminum, nec ultra, perveniri potest. Non omnes autem ad terminum usque pertingere possunt, impediente extrinsecus casu aliquo violento, quem Dei erga nos Providentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, juxta cujusque merita attributa, eodem modo est metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa eodem quo nos modo nascuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum judicio generantur, vitamque accipiunt qua hæc continentur, natio, civitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bona ad vitam tuendam, mortis genus, tempus destinatum;

μένθ· κὶ τέτων ἀπάντων φύλαξ κὶ ἀποπλη-
 ρωτῆς ὁ εἰληχὼς δαίμων ἐσηκεν. ὧν ἕδεν ἐπ'
 ἐκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ γὰρ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ
 * αἱ παν- ὡς λογικῇ προσήκουσα, τ' ἀλόγου φύσεως * παν-
 τέλες ὡς. τελεῶς ὅτιν' ἀνότεια. ἡ δὲ δικαίον ἐν ὅτι, τ' αὐτῆς
 ἀξιοῦται προνοίας λογικῆς κὶ ἀλογα. ἀλλ' ἐκείνα
 μὲν πῶ καὶ εἰς ὅσας οὐκ ἐστὶν, τ' ἀρκῶν ἔχοντες προ-
 νοίαν· τὸ γὰρ μόνον ἀθανάσιον, κὶ αἰεὶ τὸ αὐτὸ
 διαμένον· ἡμεῖς δ', εἰ μὴ κὶ κατ' ἕνα ἕνασιν προ-
 νοηθῶμεθα, ὥστε μηδὲν ἀλογισάμενον εἶναι τῇ
 προνοίᾳ τῇ κατ' ἡμᾶς, τῆς προσηκούσης ἐπὶ
 τὰς οὐσίας κηδεμονίας. πρέπει δ' τοῦ πρὸς
 αἰεθμόν ὡρισμένου ὑποστάντος ὑπὸ τῆς διμερ-
 γῆς, ἐπομένους τῇ ἀπὸ ἐκείνου γένεσι, καὶ κατ'
 ἕνα ἕνασιν τῆς προνοίας αὐτῆς μεταλαγχάνειν.
 ἡ γὰρ δὴ μίαν εἰργάσατο ψυχῇ, ἕκαστος δ' ἡμῶν
 ὡς ἔτυχεν ἀπὸ ταύτης ἀπομειλίζει, κὶ πάλιν εἰς
 ταύτην ἀνακινῶται· ἀλλ' ἕκαστος ἀνθρωπίνῃ
 ψυχῇ ἰδίῳις ὅροις περιγεγραμμένῃ ὡρίσθη-
 σε. διὸ κὶ ἐκάστης ὅτι προνοία, κὶ κείσης, καὶ
 δίκη, κὶ κάρσις, κὶ εἰς γένεσιν ἐκπεμψίς, κὶ
 βίη λήξις προσήκουσα, κὶ τελευτῇ ἐκ ἀπὸ ταύ-
 τομάτε Συμβαίνουσα, καὶ μὴ πῶς τελευτῇ
 εἰς ἄλλα πορεία μὴ ἡγμένον, τῆς πῶς ζώ-
 ῃς ἡμῶν εἰληχότ' ἀνάμεινον. ὅτι μὲν οὖν
 * αἱ πρὸς τῇ ἀμῶν ζώων καὶ φύσιν, καὶ περιτρέ-
 πῳ. οἷς ἡμέτεροι, καὶ ἀλληλοσχίης ἀναγκαῖ-
 * διὰλυ- αὶ χρεῖαι, παντοῖαι καὶ πηχεαὶ περιπλοκαί,
 σιν. ἐκδιὰζον· ἕκαστος * πρὸ τῆς κατὰ φύσιν
 * ὡς μή- * διαλύσεως ἀπάντως καὶ ἀδείας φθείρε-
 τε. δαι· * ὥστε προβιβωμένων αὐτοῖς δίκης
 * αἱ ἐφε- * ὑφ' ἐστῶσης, μήτε ἐφ' οἷς νυκτὶ ποιοῦσιν ἢ πά-
 σῶσης. γούσι κείσεως προσδοκωμένης. ὅτι δὲ ὁν-
 τῶν,

stinatum, horumque omnium custos ac minister Genius: quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, quæ prædita sunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena sunt. Non igitur æquum est eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque ea præditorum. Siquidem illa Providentiæ tantum adipiscuntur, quantum ad speciem conservandum satis est, quæ æterna est & immortalis: nisi a. nos providentiam singulatim experiamur, ut nihil non ab ea regatur, non debita erga nos sollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, juxta ortus productionem Providentiæ ejus singulatim sortiri. Neque enim unicam condidit animam Deus, à qua singulæ partem mutuarentur, aut in quam vicissim resolverentur; sed singulas animas terminis suis circumscripsit. Quamobrem etiam singularum est Providentiæ, & judicium, & poena, & expiatio, & ad Orcum missio, vitæque terminis conveniens, mors quoque non fortuita, & post mortem ad inferos cum Genio qui nobis obtigit descensus. In brutis vero ac stirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia invicem se devorant necessitate adaucta, denique ob varios ac fortuitos casus, fit ut sine ordine ac termino, ante tempus à natura præscriptum, extinguantur, ut nulla iis constituta sit poena, neque ratio reddenda eorum quæ in vita egerunt, aut perpeffa sunt. In ho-

* al.

δεσμός.

* ἀπαξι-
ας.

δράπων, * δεσμοὶ θεονομίας, καὶ δαιμόνων κεί-
σεις, καὶ βίων κληρονομίας, καὶ παλαιῶν ἀμνηστικῶν
ἀμνηστικῶν, τὰ τε ἅλλα, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τοὺς βό-
πας τῆς τελειότητος ἀφαιρῶσιν· ὥστε καὶ τὰ ἀπὸ θεο-
αίρεσεως ἐνεργήματα, καὶ τὰ ὡς ἐτυχὲ δοκῶντα
συμπιπτεῖν, πρὸς τὴν ἐκείνου ἡμῶν εἰσβολὴν σω-
εῖσθαι, καὶ τὴν * ἀξίας ἀποπληρῶν δίκην· αἰεὶ
τῷ παρρησιόδοτον τοῖς ἐφεξῆς πρὸς αὐτὴν τῆς
συμβάσεως παρεχόμενον, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν τὰς τῷ
ἐκ ἐφ' ἡμῖν πειρασμοὺς ἐφελομένον, τὰς τὰς ἀν-
δραπίνας ἀφαιρέσεις τοῖς εἰσδυμένῃς ἀπώ-
δυεσθαι νόμοις, ὅς ὁ δημιουργὸς ἐταξε ταῖς ψυ-
χαῖς. λέγει.

Τ Ε' Λ Ο Σ.

minibus Providentiæ leges, Deorumque iudicia, vitæque conditiones, & male ante-actæ vitæ pœnæ, cum alia omnia, tum tempus, mortisque genus definiunt; ut quæ libere sunt acta, vel fortuito accidisse visa sint, cum cuiusque Fato jungantur, & pœnam meritorum impleant, dum ante-actæ vitæ sequentia respondent, & ea quæ in nostra potestate sunt, eorum quæ non sunt in nostra potestate necessitatem attrahunt. Quo fit, ut humanæ voluntates Fati legibus, quas conditor Deus præscripsit, regantur.

F I N I S.

LII GREGORII GYRALDI
FERRARIENSIS AD ILLUSTR.

*Joan. Thomam Picum Mirandulam, Philo-
sophi Pythagoræ Symbolorum in-
terpretatio.*

Præfatio.

Scribit *Lysis Pythagoricus* in quadam ad *Hipparchum* epistola, eos qui corruptis obliccenisque moribus sermones divinos & præcepta immiscent, non secus omnino facere, quam si quis cœnoso puteo limpidissimam infundat aquam, quæ & cœnum ipsum putei conturbet, & suum contamine nitorem. Qua putro ratione factum, ut antiquissimi illi poetæ, qui & theologi vocati sunt, omnis (ut sic dicam) sapientiæ antistites, res ideo divinas & naturales fabularum quibusdam figmentis involutas cecinerint: quod in *Dialogis de Poetis*, pluribus, ut spero, ostendemus. Hos poetas imitati sunt, qui religiones, novasque leges, vel ipsi primi instituerunt, vel à Deis immortalibus acceptas, mortalibus attulerunt, vel posuerunt. Nam & ipsi obscuris plerumque operis sermonibus usi sunt, adeo ut nec ænigmatum involucris, metaphorisque ac parabolis, quas vocamus, & iis interdum longe repetitis abstinuisse videamus. Quem sane loquendi morem, ut jam vetustate desitos mittamus, *Zoroastres, Zamolxes, Zaleucos.*

Zaleucos, Dardanos, Charondas, Numas, aliosque; nonne & Magmed, quem vulgo Mahometen vocamus, cum in suo Dialogo, tum in eo etiam quem à Deo sibi datum suis persuasit, Alchorano uturpasse videmus? Sed & si inter impios meminisse licet, nonne Mosem, cæterosq; Hebræorum vates, qui Græca voce prophetæ dicuntur, iis sæpe usos esse conspiciamus? & parcius quidem Christum Deum, Dominum & Servatorem nostrum? Nam ut sancte, impius tamen ipse, *Julianus Cæsar* ait; Amat Divina natura celari, & abdita ejus substantia non patitur nudis verbis in aures introire pollutas. Quin eadem ratione *Maternus Firmicus Matvortium Lollianum* his verbis obtestatur, in ultima sui voluminis parte: Celari, inquit, & abscondi plurimis tegumentis natura Divinitatis ab initio voluit, ne omnibus facilis esset accessu, neve cunctis patetacta Majestatis suæ origine panderetur. Hinc inprimis *Pythagorici* & *Platonici* ænigmatis symbolisque usi sunt, quia sciebant Deo naturæque inimicam esse nudam apertamque expositionem: qui sicuti vulgaribus hominum sensibus, ut *Aur. Macrobius* ait, intellectum sui vario rerum tegmine operimentoque subtraxit; ita à prudentibus arcana sua voluit per arcana tractari. Sic ipsa mysteria figurarum quasi cuniculis operiri volebant, ne vel hæc adeptis, nudam rerum talium se divina natura præberet, sed summatibus tantum viris sapientia interprete, veri arcani consciis, contenti ut sint reliqui ad venerationem, figuris & involucris detendentibus, à vilitate secretam. Quare *Numenius* philosophus curiosior, offensam pertulit numinum, quod sacra *Eleusinia* interpretando vulgaverit. Visum enim ei fuit in somnis, videre Deas ipsas habitu meretricio in fornice prostantes. Id cum, mirabundus quid id esset, percunctatus fuisset: ei responsum fuit, Ipsas Deas iratas, ab ipso pudicitæ adyto

vi abstractas, passimque ab eo prostitutas. *Pausanias* quoque ait, se prohibitum eadem sacra *Eleusinia* in sua historia vulgare. Quare minus mirum videri potest, si *Theodectes* poeta oculis captus fuisse dicitur, cum *Hebræorum* quædam suis carminibus arcana profanasset, & publicasset. & si *Theopompus* historicus, ut *Aristeas* scribit, se dixit supra 30. dies mentis turbatione correptum, quod ex *Judæorum* lege secretiora quædam in suis historiis transferre conatus esset: sed cum per morbi intervalla Deum implorasset, ei per somnium demonstratum, id sibi ideo contigisse, quod divina in vulgus transferre tentasset. Hinc ergo factum reor, ut in prodendis sacris, vel Deorum vel naturæ arcanis, magni illi inter scriptores heroes, tenebris plerumque plus quam *Cimmeriis*, flexuosisque meandris, & (ut sic loquar) labyrinthis usos esse videamus. Quin & hæc sacra symbola vocat divinus *Arcopagita Dionysius*: eademque de causa à doctissimis quibusdam triplex Theologia dicitur, Symbolica, Mystica, & Teletica. Sed de his satis in præsentia: neque enim de divinis, ut recte monet *Pythagoras*, sine lumine loquendum. Rectius vero, *Pice*, de his, quæ etsi à nostra religione aliena, nonnihil tamen institutionis ad bene beateque vivendum afferre possunt; atque imprimis de *Pythagoræ* symbolis agemus, quod ea nostro de ænigmati libello satis convenire videntur.

Iamblichus ex *Chalcide Syriæ* philosophus, *Σειϐ*, hoc est divinus cognominatus, inter alia multa, quæ in omni philosophia monumenta reliquit, de secta & vita *Pythagoræ* libros edidit, in quibus *Pythagoram* ait, griphis & ænigmati, quæ Symbola dicuntur, usum fuisse. idem scribit *Demetrius Byzantius*, & *Naucratica Athenæus*: idem *Olympiodorus*, & *Hierocles*, & *Cyrillus Alexandrini*, & in iis quæ contra *Ruffinum* noliter scripsit

Hie-

Hieronymus. Idem & *Porphyrius* philosophus, in iis libris quos de vita *Pythagoræ* scripsit. Quo fit, ut tantorum virorum exemplo ac auctoritate monito, meo *Ænigmaton* libello addere placuerit, quæ de Symbolis *Pythagoricis* vel legi, vel ipse excogitavi: idque in libelli alterius formam redactum, ad te simul cum altero, *Pice*, mittere.

Pythagoras igitur, qui vulgo quidem *Samius*, à plerisq; *Syrius*, ab aliis *Tyrius*, à Græcis quibusdam *Tyrrhenus*, à nonnullis (ut scribit *D. Ambrosius*) ab *Hebræis* originem duxisse existimatus est: & perinde etiam, ut ait *Theodoretus*, à circumcissione non abstinuit, ab *Hebræorum* prophetis, & inprimis à *Mose*, multa desumpsisse facile videri potest: id quod & *Iosephus* contra *Appionem*, & *Aristobulus* philosophus Peripateticus, *Hebræi*, & *Eusebius*, & *Hieronymus* Christiani, prodidere; quod nec negat *Iamblichus*, & aperte ostendit *Hermippus*, diligentissimus historiæ perscrutator, in primo de *Pythagora* libro. *Pythagoras* (inquit) discipulorum uno vita functo, nomine *Chalciphonte Crotoniæ*, illius animam dicebat secum esse diè noctuque, sibi præcipere, ne transiret de loco, unde asinus onus portaret: & ab aqua sæculenta, omnique blasphemia & calumniâ abstinere. tum subiungit; Hæc autem agebat atque dicebat, *Judæorum* & *Tarsensium* sententias ac opiniones imitatus. Hæc *Hermippus*. Sed ista nos toto libello plenius ostendemus. Atque ideo mirandum magis, id *Lætantium Firmianum* fugisse, virum eloquentissimum pariterque eruditissimum: quippe qui palam neget, *Pythagoram* apud *Hebræos* unquam diversatum. Igitur, ut institutū sequar, cum auditores ille suos, quorum civiles alios & extrarios, hoc est, πολιτικὸς & ἑωτερικὸς appellare consuevit; alios intimos & sanctos, h. e. ἑσωτερικὸς & Θεωρητικὸς; alios mathematicos & physicos, aliisq; nominibus

nibus, ut apud *Iamblichum* & *Suidam*, & ab his diversa apud *Gellium* legimus: cum inquam ille ad bene beateque vivere dum institueret, sententias quasdam perbreves, diathecas à Græcis dictas, illis occultius proponebat, quibus eorum mentes à cogitationum intentione ad tranquillitatem traducebat. Harum quidem aliæ Aurei versus dicuntur, hoc est *ῥήματα ἔμνηστα*, & quæ à *Philolao*, ut à plerisque creditur, *Pythagorico* carmine compositæ sunt, & cum ab aliis, tum præcipue ab *Hierocle Alexandrino* philosopho interpretatæ: aliæ obscuriores & ænigmati similes, *Symbola* dictæ, quasi notæ & signa, & suæ quædam philosophiæ ac disciplinæ indicia, vitæque pariter & sancte degendæ. Hæc, inquam, *symbola* antiquis *Anaximander Milesius*, is qui junior dictus est, & *Alexander Polyhistor*, interpretati sunt: quorum, quod sciam, interpretationes ad nos non pervenerunt. *Plutarchus* quidem, & *Athenæus*, & *Laertius*, aliique ex parte & hinc inde interpretati sunt: sed nostro tempore *Germani* duo, viri doctissimi, id quidem potius incepere, quam perficere; *Erasmus* videlicet *Roterodamus*, & *Joan. Phorcinus*. nam ante hos ex nostris senior *Beroaldus*, pauca quædam suo quodam libello collegit. Quamobrem nos in iis impares licet, tibi majore cura & studio ea ipsa nunc *symbola* exponere tentamus.

Symbola utique *Pythagoras*, ut in *Symposiacis* *Plutarchus* ait, à *Tyrrhenis* accepisse creditur, apud quos & natus & nutritus existimatur. Quin eorum nonnulla id palam ostendunt, quæ & *Plutarchi* ætate, & nostra quoque, apud *Tyrrhenos* ipsos in usu esse videmus. Ea tamen, ut scribit *Iamblichus*, ab *Ægyptiis* potius imitatus accepit. eo enim genere *Ægyptii* occulta naturæ mysteria significabant. Nam ut alio in opere idem ostendit *Iamblichus*, *Ægyptii* per lutum mundi

mundi corpus materiamque genitabilem intelligebant: per loton vero aquaticæ arbori insidentem, Deū ipsum principatum rerum omnium tenentem, nec ipsum tene-ri significabant: ea quando arbor est lotos, quæ omnia rotunda habeat, tum folia tum fructus. ex qua re & significari putabant mentis actionem in orbem sese moventis, per eadem videlicet, & eodem sese modo habentis. Deum quoque per navis gubernatorem intelli-gi volebant, qui mundi totius curam & administratio-nem continue gerat, ei que provideat. Sed enim & *Cy-rillus Alexandrinus*, de hujuscemodi *Ægyptiorum* sym-bolis, in eis quos contra *Julianum Cæsarem* libris, ita propemodum: *Ægyptii*, inquit, Deum significare volentes, summam scilicet, & quæ super omnia est natu-ram, pingebant oculum, cui & baculum substituebant: ut per hoc intelligatur, quod omnia videat, & sit ei etiam regia dignitas. nam sceptrum fere semper regis intelligitur symbolum. Quamvis etiam per stantem baculum idem significatur, quod nullo modo divina na-tura corrumpi & labefactari possit, sed semper stare, & quodammodo sustinere & fundare omnia dicatur. Di-cuntur & iidem aspidem fingere in figuram cœli, eo quod in circulum feratur. Iidem serpentem in figuram temporis, eo quod longus sit, & multis spiris ac volu-minibus sese regyret, repatque absque strepitu. Insu-per & furorem & iram ænigmate quodam declarantes, craticulam effingebant, cui ignis subiectus esset, & cor illi superimpositum. Sed satis in præsentia de his *Ægyptiorum* arcanis, quantum scilicet ad symbola per-tinet. Alii plura ex *Chæremone* philosopho, itemque *Horo*, & *Philippo* qui *Horum* transtulit: & post hos *Pie-rius* noster, qui Hieroglyphica *Ægyptiorum* est execu-tus. Sed nec *Hebræi*, nec *Chaldæi* symbolis abstinu-erunt. Hujusmodi quidem multa apud *Mosē* *Solo-monemque*

monemque & Hebræorum cæteros vates legendo offendes, à quibus *Pythagoras* ipse (ut paulo ante dixi) multa decerpfit. Quin & probati quidam scriptores, *Solomonis* quæ *Parabolæ* dicuntur vulgo, symbolorum nomine nuncupant. Ab *Hebræis* quidem & *Ægyptiis* *Rheucelin* exiltimat *Pythagoram* symbola sumpfisse. De *Chaldaeorum* vero symbolis cum alii, tum multa *Psellus*, in his quæ *Zoroastri* magica oracula seu *Chaldaica* vocantur: quin & *Clemens* in *Stromatis*, & *Cyrillus*, itemque *Porphyrus*, *Pythagoram* scribunt æmulatum fuisse *Zoroastrem*. Sunt autem ejusmodi *Chaldaica* symbola, ut est hoc; *Quære paradysum*, hoc est, *Ζήτησον παράδεισον*: quod *Psellus* interpretatur, paradysum esse dicens omnem divinarum virtutum chorum, & cætera quæ scribit ad similitudinem *Mosaici* paradisi, non solum ipse, sed & *Magmed* in sua impia illa theologia. Item illud, *φλογὶν ῥομφαία καὶ σπερδαίον*, hoc est, flammeus gladius & versatilis: quod & *Psellus* idem sic exponit; Implacabilis virtus, immitisque potestas, his qui indigne ingrediuntur paradysum: qua de re tamen longe plura *Philo Alexandrinus*. *Chaldaicum* & istud est, *Materiæ stercus igne cœlesti absumamus*: quod sic *Græce*, *ὕλην σιμβάλον πρὸς θεῖον ἔκδραπνήσομεν*. hoc est, ut idem *Psellus* exponit, divino lumine corruptibilem & sordidam hominis partem eluamus. De his vero *Chaldaeorum* symbolis, liber curiosa quadam doctrina refferus apud *Græcos* exstat mancus, apud *Chaldaeos* vero copiosior & absolutior. Placet & hoc tibi loco *Zoroastri* symbologicon illud de anima adferre, quod illius esse *Chaldaei* interpretes adserunt: Animam scilicet alatam esse; cumque alæ excidunt, illam in corpus præcipitem ferri; tum demum illis subcrescentibus, ad superos revolare. Eum autem discipulis percunctantibus, quo pacto alis bene plumantibus volucres animos fortirentur?

tur? Irrigetur, inquit, alas aquis vitæ. Iterum sciscitantibus, unde has aquas peterent; illis per parabolam respondit: Quatuor fluvii Dei Paradisus abluitur & irrigatur, inde vobis saluare aquas haurietis. nomen fluminis quod est ab aquilone, quod rectum denotat: quod ab occasu, quod expiationem: quod ab ortu, quod lumen: quod à meridie, quod nos pietatem interpretari possumus. Et hæc quidem Zoroastris. Porro fluviorum nomina *Hebræa* hæc sunt: *Phison*, qui est *Gange*: *Geon*, qui est *Nilus*: *Chiddechel*, qui est *Tigris*: & *E-rath*, qui est *Euphrates*, ut interpretatur *Hieronymus*. Sed enim & præter quas nominavimus, aliæ etiam gentes sua symbola habuere, non *Græci* modo, sed & *Romani*: quibus inter alia, ne singula enumeremus, papaver fertilitatis & urbis symbolum fuit: cennubii, malum cydonium: fructuum, *Adon*: libertatis, *Liber* pater: florum, *Atys*: spuma, genituræ: *Satyrus*, libidinis: atque hujus generis multa, quæ *Plutarchus* & *Eusebius* colligere. Non id tamen missum fecerim, quod ab *Eustathio* in *Dionysium* proditum est, *Ammonem* in *Libya*, oracula per symbola tantum reddere solitum. Nunc & tibi breviter, quid symbolum significet, absolvam. Symbolum igitur, quoniam deductum est *πυγὴ τὸ Κυβέλλω*, ἢ *Κυβέλλω*, quæ verba apud *Græcos* diversa significant, ideo & ipsum diversa & varia significat, quæ à *Græcis* & *Latinis* grammaticis collecta sunt. Nam & interdum collatio illa est, qua plures quid in unum conferunt ad celebranda convivia, & ipsum etiam interdum convivium: quomodo apud nos *Terentius* & *Plautus*, & alii. tamen quidam fœmineo genere symbolum hoc significatu potius malint dicere. *Ἐγνων* dixit *Homerus* & *Hesiodus*, & ab his alii plerique. unde eum *A-symbolon* dicere consuevimus, qui conviva nil conferens admittitur: quam vocem etiam ad alia cum Latini

Latini tum Græci transtulerunt. Symbolum etiam interdum est signum, quod vel epistolis, vel vasis imprimitur, ne resignentur à quibus non oportet. Significat præterea bellicum signum, & tesseram, quo in bello uti consuevimus. Aliquando insuper indicium seu conjecturam, qua aliquid prænoscamus: & ab hoc ad varia transfertur. Nam & annulum nuptiarum symbolum denotat: item nummum seu nomisma, ut sit civitatis vel principis indicium. nunc etymologiam, seu argumentum symbolum significat, nunc augurium & vaticinium. quamobrem Græci quidam ita symbolum definiunt, ut id sit quo aliquid conjectamus & cognoscimus; hoc est, ut eorum verbis utar, *Σύμβολόν ἐστιν ὃ ἐξ ὃ ἐστιν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γινώσκειν*. Differre autem dicunt à *τεκμηρίω*, hoc est conjectura, quod hoc naturale est, ut lac in puerpera, fumus ex igne: symbolum vero, quod non à natura, sed positione fiat. Hic mitto quæ *Moschopulus* multa hac de re. Sed ut urbium & legum symbola Græci posuere: ita & sententiarum arcanarum, mysticarumque rerum, quare *Rufinus Aquileiensis*, Apostolos ait ea ratione sua symbola posuisse, quibus, quod eorum quisque de religione sentiret, in medium & in unum contulere. Pari modo & *Pythagoricorum* symbola fuerunt, quibus arcano sensu & mystico brevissime quid præciperetur ostendebant. Hic plura non inculco, quæ ab aliis in medium sunt adlata. Illud tantum non omiserim, Symbolorum id proprium esse, ut mæandris obscurisque sententiarum involucris involvantur: quod in iis mire est observatum, quæ sine controversia *Pythagorica* sunt. Nam, ut videbis, aliqua sunt, quæ quoniam ea non sunt ratione conscripta qua cætera, propterea plerisque dubitatum an sint legitima. Illud quoque *Demetrius Phalereus* in symbolis attendendum ait, ut cum gravitate & brevitate quadam plurimum sensus sub his intelli-

telligamus. Dat ille exemplum, ut si dicamus, Humi nobis cicadæ canunt: cum intelligamus, Arbores nobis excisas esse. Est ergo symboli propria & peculiaris brevis cum gravitate quadam, quæ plura uno significatu comprehendat. Sed nec minus illud attendere oportet, quod est à *Plutarcho* traditum: pleraque esse in symbolis, quæ prohibita videri possint, quæ ab ipsis tamen *Pythagoricis* nec aversata nec formidata sunt, verum per ea deterrentur ab iis quæ per ipsa significari volebant. Quale illud est, Sub vitem non eundum: hoc est, vitandam esse ebrietatem, quæ non pedes modo debilitat, sed & caput noxiis pertentat vaporibus. Contra *Ægyptii* per vitem lætitiā intelligebant sacris suis literis: quo modo & symbolum exponere queas, non nimis voluptati ac lætitiæ indulgendum esse. Nec illud te lateat volo, symbolorum pleraque proverbiorum naturam habere: cum & ideo *Pythagoram* adagiis non abstinuisse legamus. Quippe, si *Apuleio* credimus, iis nonnunquam usus sit: ut cum non ex omni ligno faciendum esse *Mercurium* diceret; & significare vellet, non ad capeffendas disciplinas cuncta apta esse ingenia: atque ob hanc causam priusquam in consortium & contubernium discipulos admitteret, cujus habitus naturæ essent diligenter explorabat. quæ de re & alii multa, & ego nonnihil alibi. Ad hæc, quæ per symbola traduntur, nos ad mentem intellectumque per corporeos sensus transferunt: & ea trifariam esse dicuntur, hoc est, moralia, naturalia, theologica: id quod & tibi ex horum interpretatione liquido constabit. Verum quoniam *Pythagoram* sua acroamata, hoc est auditiones, trifariam divisisse accepimus: in eo videlicet quo quid est, ut quid quaternarius numerus, quid ternarius; & in eo quo quid maxime, ut quid iustissimum, quid optimum; & in quid agendum, quid non,

ut

ut an piscis & faba in cibis sint habendi : in omnibus his tribus symbola reposuisse creditur. his etenim uti præceptis quibusdam, ut dixi, discipulos quid agendum fugiendumve monebat. In his vero interpretandis minus tibi mirum videndum, si varias plerumque sententias attulero, & nonnunquam fere contrarias, ac oppositas, cum & *Pythagoricos* ipsos in iis non convenisse videamus. Eorum enim aliquos nude ea & simpliciter exposuisse accepimus, alios altiores & in iis occultiores sensus indagare & perscrutari voluisse : id quod de aliquibus omnino contenderim, & à me quoque fiet. Ordinem autem in recensendis his meum ipsius, non aliorum, ea ratione secutus sum, quod varie à veteribus digesta videmus, immo plerumque confuse adlata. Illud vero nos ideo primum fecimus, quod est de iustitia & æquitate : quia sine ea nihil usquam recte beneque fieri conspiciamus.

Fugum ne transilias.

Fugum, stateramve ne transilito: quod Græce dicitur, *ῥυγὸν μὴ ἐκπλάττειν*. Hoc Symbolum nos primum adferimus, quoniam eo philosophus nos admonet, ne æquitatis iustitiæque viam deseramus, quomodo *Plutarchus* & *Hieronymus* exponunt. Quis enim ignorat, lance & statera iustitiam significari? Huic non ab simile proverbium illud esse videtur, quod est Trutina iustior : quod de iis dici solet, qui sunt & iustissimi & æquissimi : unde & æquilibrium dicere solemus. *Cyrillus* tamen *Alexandrinus*, Stateram, inquit, ne transilito, hoc est, avarus ne esto. Idem & *Athenæus*, qui hoc symbolo *πλεονεξίαν*, hoc est avaritiam fugiendam ait, & æqualitatem sectandam. Sunt qui præcipi putent, studiis actisque omnibus moderamentum adhibendum. qui-

quidam simpliciter ad mensuras & pondera referunt, quæ
 iusta esse debent : quo modo & nostri & *Hebræi* præcipi-
 unt. At nos ad omnem potius æquitatem referendum
 arbitrati sumus : illud certe mirati, quosdam (alioqui
 doctos) fuisse, qui unum hoc symbolum in duo diviserunt,
Græca (ut puto) lectione decepti, in qua modo jugum,
 modo stateram invenias. Cum illud certe magis fuerat
 observandum, *Plutarchum* in *Symposiacis* ita enunciare,
 μὴ πῖον ἡρεσθαι, quo loco *Saron* quidam pro *Zygon*,
 positum crediderunt, mendumque in codicem irrepsisse,
 quo modo pene innumerabilia in iis *Plutarchi* codicibus.
 Alius vero quid *Saron* significaret minus videns, *Saron*
 transtulit ne transilito, alii mensuram, seu *Babyloniorum*
Chaldæorumque numerum: At cum *Plutarchus* idem in
Quæstionibus de eodem symbolo agat, illud, ut puto,
 rectius examinavi, & hoc à priore aliud omnino esse sta-
 tui. quod à quapiam fluxisse consuetudine existimo, quæ
 & hodie est in vulgi frequenti sermone, qua monemur,
Scopas non transiliendum : quippe σῆς Θ, teste *Polluce*,
 instrumentum illud est quo pavimenta & areas verrere
 solemus, & Latine scopas vocamus ; deductum à verbo
 σῆς σαρῶ, quod verro significat : unde & pavimenta
 quæ verri non posse videntur, *Asarota* dicuntur. Hoc
 vero symbolo monemur, ne scopas transiliamus : hoc
 est, ne proni simus ad iracundiam, neve levi causa à ra-
 tione excedamus. Nam, ut modo dicebam, in ore &
 frequenti vulgi sermone est, Ne scopas transilito. De-
 tortum id putant *Hetrusci* à vulgari opificum sellulario-
 rumque consuetudine, cum res eorum vetustior longe sit.
 Atque de jugo & saro non transiliendo fatis.

In chœnice non sedendum.

IN choenice ne sedeto, Quidam inter Græcos sic, *χοίνικα*
 μὴ ὀρθοῦναι. *Suidas* alii que nonnulli, ὅτι χοίνικος μὴ
 ὀρθοῦναι.

re. *Diſciv.* *Marsilius* vertit, Supra modium non sedendum; *Politianus*, Supra sextarium: quidam alii, In semodio: quifque ut sibi viſum fuit. *Commodius* mihi, In choenice. nam cum, *Laertio* & *Suida* testibus, choenix fit, quam *Clearchus* Hemerotrophin nuncupat, id est diurnus cibus, & dimensum quod indies alicui impenditur, quasi dicas, quod à recentioribus Latinis sportula dicitur, & salarium, eo modo quo apud *Homerum* in *Odyſſea* à grammaticis choenix ipsa exponi solet: hac ratione symbolum plerique interpretantur, æque præſentis & futuri victus habendam esse rationem. *Rhemnius Fannius*, alii-que nonnulli, choenicem mensuram quampiam esse dicunt quaterni sextarii, hoc est, ut ipse *Fannius* cecinit,

Qui quater adsumptus fit Graio nomine choenix.

Neque vero hic ego rem ad obryzum repeto, ut *Budaus*, cui, ut videmus, omne studium fuit, sub assis ratione omneis *Italæ* nationis literatos vellicare. Sic enim disputat, quantum choenix capiat, si nunc demum *Damascenæ Alexandrinæ* merces ea mensura præstinentur, atque ita ipse symbolum interpretatur: Cum unus, inquit, diei victum paraveris, ne eo statim acquiescas. Id quod multo ante *Athenæus* his verbis docuerat: Quæ præſentis (inquit) sunt diei, non consideranda, sed quæ futura dies adferat: terminus enim & vitæ finis mors est. ac si nos moneat, non sollicitos esse debere de victu, sed de morte. *Plutarchus* cum priore sententia convenit: non enim otio indulgendum ait, sed in posterum prospiciendum. id quod etiam scribit *D. Cyrillus Alexandrinus* in his libris, quos contra *Julianum Cæsarem* scripsit. *Roterodamus* vero *Erasmus*, multæ vir eruditionis & facundiæ, non oportere ait per inertiam atque secordiam cibum alienum sectari, sed sua quemque industria necessaria sibi comparare, quando

do (ait) aliena sit fœdum vivere quadra. At *Picus* senior, tuas, *Pice*, magnus patruus, symbolum alia lance perpendens, ad altiore sensum, in quadam sua oratione sic exposuit, ut omnia videlicet nos rationali anima metientes, ad mensuram & regulam cuncta dirigamus. Præcipit, inquit, *Pythagoras*, ne super modium sedeamus: id est, rationalem partem, qua anima cuncta metitur & examinat, ne ociosa desidia remittentes amittamus, sed rationis exercitatione ac regula & dirigamus assidue, & excitemus. Hæc fere ille. Sed si quis *Pythagoram* dixerit hoc symbolo præcepisse, non esse de victu semper cogitandum, non fortassis male interpretabitur: atque ideo non super choenice sedendum. Cui **CHRISTI** Domini sententia convenit, præcipientis, non sollicitos nos esse debere de crastino, nec (ut ait *Seneca*) ex illo pendere. quo modo & *D. Hieronymus* exposuit: De victu, inquit, in crastinum ne sollicitus fueris.

Onus simul tollendum, non simul ponendum.

ONus simul tollito, non simul deponito. quod *D. Hieronymus* ita vertit: Oneratis superimponendum onus, deponentibus non communicandum: seu, ut legunt alii, non connitendum. Græce sic enunciat, φορτίον *ὑψαδαιρῆν*, μὴ δὲ *ὑναποτιθέναι*. vel sic, ut alii legunt, φορτίον *ὑψαδαιρῆν*, μὴ δὲ *ὑναποτιθέναι*. *Marsilius* sic Latine vertit: Viro qui pondus elevat, auxiliare, non tamen cum eo deponas. *Oecolampadius* veto: Onus portantibus imponendum, non autem simul deponendum. Et suam interpretationem fecit *Erasmus*, ita n. ipse: Tollenti onus auxiliandum, haud adjuvandum tamen qui deponit. *Rheulin*: Onus simul deponere, non autem simul imponere. haud secus atque si dicas, Id
H 2
coadjuva-

coadjuvato, ut homines molestia leventur, non graventur. Symboli quidem sententiam interpretes omnes adsequi videntur, si minus verba, quæ sic certe se habent; Simul quidem tollendum onus, non simul tamen deponendum. quo fit, ut is clarius (ut mihi quidem videtur) vertere potuisset, qui *Laertium* est interpretatus, si onus una tollendum, non abjiciendum dixisset. Hoc vero symbolo monebat philosophus, ad virtutem tendentibus præcepta indies augenda esse: contra, ocio se atque inertiae dedentes relinquendos, neque cum iis communicandum. Certe in eos Symbolum dici potest, qui pridem aliquod sanctioris vitæ institutum professi, ad laxiorem demum se vivendi normam, ne licentiam dicam, transtulerunt: quo in genere innumerabilis cum alias semper, tum hac præcipue temporum fæce multitudo apparet: unde & tot indies in Christiana religione cooriuntur dissensiones & turbæ. Sed nos nostra symbola potius explicemus, istosque sic dissidentes Dei igneo versatili gladio vindicandos mittamus. *Olympiodorus* quidem in *Platonis Phædone*, symbolum hoc ita legebat, *μὴ ἀποτιθέναι ἑνὰ συντιθέναι δύο*, hoc est, Non deponenda, sed una subeunda onera. Quod ita ipse exponit: Simul in vita operandum, non autem contra faciendum. hoc est, *συνεργεῖν τῇ ζωῇ, ἐκ ἀντιποθέσειν*. Cum quo sentit *Cyrillus*, sic scribens: Non oportet, inquit, cooperari cuiquam ad ignaviam, sed ad virtutes & labores. Idem innuit & *Plutarchus* in *Symposiacis*. *Suidas* tamen, ubi de hoc symbolo meminit, hoc ipsum ita legere videtur, *φορτίον μὴ συγχεύειν, μὴ δὲ συντιθέναι*: h. e. onus neque simul ponendum, neque simul tollendum. quæ si legitima sit lectio, alia quoque erit adhibenda expositio. Neque enim eo loco onus pro virtute sumendum, sed ejus contrarium. Plures tamen cum prior sententia conveniunt.

Hirundines

Hirundines familiares non habe.

DOmesticas hirundines ne habeto; hoc est Græce, ὁμωροφίς χελιδῶνας μὴ ἔχειν. Profertur & hoc Latine varie. Nam D. Hieronymus, hirundinem in domo non suscipiendam, transtulit. alius, Sub eodem tecto hirundinem ne habeto. Marsilius, Hirundinem domi ne suscipias. Sed quisque, ut commodius sibi visum, Certe ὁμωροφίς Græce ex vi verbi, ejusdem vel tecti vel culminis significat. At nos hoc loco sensum potius perquiramus. Hieronymus & Cyrillus, & quidam alii putant nos hoc symbolo moneri, ne garrulis & nugacibus fidem præstemus, neve eorum consuetudinem consortiumque habeamus. Ea etenim est hirundinis natura, & ideo κωπίδι appellari dicitur, ut apud Hesiodum scribit Proclus; eodem & ab Anacreonte & Simonide nomine nuncupata. Omnia, quidem, ut Æsopus ait, mala ex lingua provenire solent: id quod & Plutarchus, in iis qui sunt de Nugacitate, & de Audiendo, plane ostendit. Græca huic Symbolo sententia congruere videtur, quæ ait, Nugacem hominem e demo ejiciendum. Alii sic interpretantur, ut cavendum dicant ab iis amicis, qui infelicitatis tempore recedunt, & qui (ut cecinit Horatius) diffugiunt cadis cum fæce ficcatis, ferre jugum pariter dolosi: & quos in Satyrico sic insectatus est Petronius Arbiter,

Dum fortuna manet, vultum servatis amici:

Dum fortuna perit, vertitis ora fuga.

Talis est profecto hirundinis natura, ut garrula sit; & bono tempore, hoc est verno & æstivo, nobiscum sit; malo vero & turbido, hoc est hyberno, demigret, proculque a nobis recedat. & ut ille, (quisquis fuit qui ad Herennium scripsit) Ut hirundines æstivo tempore præsto

sunt, frigore pulsæ decedunt: ita falsi amici sereno vitæ tempore adsunt, simulatque fortuna immutata est, devolant omnes. *Alexander* quoque *Myndius* & *Dionysius Heliopolites*, hirundinem in somnis malum significare prodiderunt. Contrarium tamen sentit *Artemidorus* libro secundo *Onerocriticōn*, ubi de hirundine quædam scitu digna scribit: quæ ideo præterimus, ne symbolis misceamus. Alias vero alii hujus symboli adferunt expositiones, sed hanc à *Plutarcho* in *Symposiacis* magis probari video. Ne ingratum, inquit, instabilemque amicum & convictorem nobis comparemus. Una enim hæc inter minutas aves esse perhibetur, quæ raptò & carne vescatur, etenim Musis dicatas cicadas venatur, humilisque nonnunquam volans, minutis insidiatur animalibus. Eos quoque *Plutarchus* reprehendit, qui ad tragœdiam hoc symbolum transferunt, qua triste infausumque augurium hirundinem facere tradatur. Nunc quæso, mi *Pice*, vide quid prudentum & sapientum hominum symbola præstent. Quotus enim quisque tam sacri quam profani ordinis princeps est, qui non libentius nugaces & blaterones, & hoc genus locutuleios nebulones in convictu & familiaritate admittat, quam qui doctrina & prudentia spectati sunt? Quid mirum igitur, si indies & male cum populis agitur, & ipsorum principum si scepra vacillant?

Ne retrovertare, cum ad terminum veneris.

Non revertendum, cum perveneris ad terminos: hoc est Græce, *μὴ ὀπιστρέφειν ὅτι τὸ ὄρος ἐλθόντας*. *Rheuchlin* ita: Ne reflectas, ubi ad terminos perveneris. At *Suidas*, *ἀποσπῆναι ἐν τοῖς ὅροις ἀνεπιστρέφειν*. quod sic Latine *Hieronymus* enunciat: Cum profectus fueris, ne redeas. *Marsilius* vero: Cum domo discesseris, ne revertaris: Furia enim congregi-
entur.

entur. Multorum sane opinio est, apud gentes *Pythagoram* primum animorum immortalitatem ostendisse : nec aliud metempsychosi & palingenesia significasse existimatur, hoc est, cum in nova corpora animas ingredi & regenerari diceret. Monebat igitur *Pythagoras* hac sententia, non desiderandam post mortem hanc ipsam vitam, ut *Hieronymus* & plerique exponunt. At *Plutarchus*, in eo qui est de Educandis liberis : Cum moriendum est, inquit, & vitæ terminum in proximo esse videamus, facile id & æquo animo ferre debemus. Consona scribit his *Rheucelin* : Hoc symbolo, inquit, non tantum trepidare mortem prohibet, verum etiam quicquid in fati est, quantumcunque terreat. hi namque sunt termini definiti & determinati, quos transire non poteris. Frustra igitur times, quod reflectere aut vitare nequeas. Ab ejusmodi quippe casu nusquam resilire, fortitudinis quidem laudatæ ac egregiæ magnanimitatis est. Hæc ille. Sed quæ à *Suida* adfertur expositio, nescio quo pacto mihi magis arridet. ait enim : Cum peregrinatum est in finibus, non retroflectendum : vel, quod idem fere est apud *Diogenem*, in finibus peregrinanti non redeundum : hoc est, non in concupiscentiis & desideriis, mutata jam vitæ ratione, vivendum esse, neque iis agendum voluptatibus, nec illecebris, quibus antea. Et propterea quidam Symbolum ita enunciant : Qua via iveris, ne redito. id quod & nostra lege prohibemur, cum & novum hominem induere jubemur, nec ad aratrum respicere. Sed & Deus per *Mosem*, per eandem viam non revertendum, Hebræis præcipit. idem & prophetæ ad *Hicroboam* misso, ut *Iosephus*, & Regnorum libri testantur.

Per viam publicam ne vadas.

PER viam publicam ne ito. hoc est Græce, λεωφόρου μὴ βαδίζεις. Sic vero *Olympiodorus* enunciat, φεδ-
 H 4 7ειν

γειν τὰς λεωφόρους ; hoc est, fugiendas vias publicas. D.
 quidem Hieronymus, viam populo usitatam & communem
 interpretatur. Idem, ad Irenæum D. Ambrosius : idque
 uterq. e ex libris Hebræorum delumptum affirmant, mul-
 torumque & vulgi errores nos sequi non debere interpre-
 tantur. Idem dicit Philon Alexandrinus. Sed & Ori-
 genes eodem fere sensu evangelicum illud exponit, spa-
 ciosam & latam viam declinandam. At vero Iamblichus
 per latas publicas vias incedendum non esse, eodem sen-
 sensu protulit. alii, prostritas ac populares vias non ad-
 sectandas : h. e. λεωφόρους ὅδ' οὐκ ἐν πλῑν : nosque moni-
 tos aiunt, ne multitudinis ac vulgi sententiis rumori-
 busque adhærere debeamus. Idem fere Athenæus &
 Olympiodorus. Ficinus symbolum ipse sic enunciat : Po-
 pulares vias fuge, per diverticula vadito. Politianus :
 Regiam viam declinato, per semitas ingreditor. Idem
 Erasmus, qui & sententiæ Evangelicæ convenire ostendit,
 cuius modo meminimus. Sed enim unamini fere con-
 sensu sacri nostri interpretes angustam viam exponunt,
 angustæ vitæ regulam, qua vivendo ad normam dirigi-
 mur : cuiusmodi sunt cœnobitæ, & solitariam in com-
 muni vitam sectantes monachi. Sunt & qui hoc ipsum
 per Ypsilon literam à philosopho designatum fuisse vo-
 lunt, quæ de litera & multa & sæpe audyisti : atque ideo
 nunc ego tibi parcus. Sed & ad symbolum deduci illa
 sententia potest, Ne in gentium viam abieritis : hoc est,
 gentium errores declinetis. Illud præterea te meminisse
 velim, apud Lactium hoc ipsum symbolum ita enuncia-
 ri, Extra publicam viam ne ito : hoc est, ἐκ τῶν λεωφόρων
 μὴ βαδίζειν. quod & ab Erasmo etiam probatur. Ego
 vero an Pythagoricum sit, nescio. quare jam satis, ne &
 ego popularem viam ingredi videar.

Ignem gladio ne scalpas.

Ignem gladio ne scalpito : hoc est, *πῶρ μαχαίρῃ μὴ σκαλιδεῖν*. D. Hieronymus, Ignis gladio non feriendus. Politianus vero, quod puto aliquando legerat *πῶρ σιδήρῳ μὴ σκαλιδεῖν*, Ignem ferro ne fodicato, transtulit. Aliqui eum secuti, Ignem ferro ne fodices. Exponitur quidem, potentiorum iram, ac superbiorum non commovendam. Quidam malitiam & impotentiam : quo modo ex nostris quidam apud Iezekielem. Cyrillus vero, & Plutarchus, & Laertius, & cum his Athenæus, furentem hominem & iracundum asperis verbis non irritandum interpretantur. Ignis enim (ut inquit Athenæus) ira est, gladius lis est & contentio : & flamma, ut ait Laertius Diogenes, quo magis exagitur, hoc magis atque magis invalescit. D. quoque Clemens libro *ἀναγωγέων* sexto, ignem pro iracundia & furore sumere videtur, cum ait ; Puto quod satis dignas habeatis iracundiæ causas, ex quibus iustissimus ignis iste coalescat. Pythagoram secutus credo Plato, ignem igni non addendum esse dicebat ; hoc est, *πῶρ ἐπὶ πῦρ*. Basilium tamen, idemque Plato, iymbolum usurpare videntur de iis qui aliquid frustra moliantur, ut notavit Erasmus. Sunt & qui ab antiquo genere ludi deductum putent, quo ignis gladio cæditur, vel (ut alii dicunt) dividitur. Id enim quod apud Basilium legitur, *ἀτεχνῶς εἰς πῶρ ζάλλοντες*, ignem cædentes incienter & sine arte : Leonardus vertit, vere ignem dividentes, *ἀληθῶς* viz. non *ἀτεχνῶς* apud Basilium legens. Sane Porphyrius, Ignem symbolum esse divinæ naturæ, scriptum reliquit : & propterea in templis ait adservari, capitaleque fuisse, si sacerdotes ignem ipsum extinguere permisissent ; quo pacto apud Romanos virgines Vestales, & apud Persas. quæ de

de re & alii, & *Clemens* non parum multa. Et ideo symbolum ita quoque interpretari possumus, divinam naturam, hoc est Deum ipsum immortalem, non gladio impetendum, hoc est linguæ acumine, & maledicentia. Quæ utique expositio si non vera, at certe & pia, & speciosa. Verum & hoc non te lateat, hoc unum ex iis symbolis esse, quæ *Andocidæ Pythagorico* à Græcis scriptoribus, non *Pythagoræ* ipsi adscribuntur: veluti etiam hoc quod statim subjungemus.

Animalia unguicurvia non nutrienda.

A Nimalia unguicurvia ne nutrito. hoc est Græce, *καμίσουχα μὴ τρέφειν*. *Theodorus Gaza*, & cum secuti alii, unguia *καμίσουχα* interpretati sunt. utrumque, & hoc & illud, novum: sed belle, ut videtur, expressum. Monemur vero hoc symbolo, ut rapaces homines fugiamus, neve inter familiares & domesticos habeamus: quoniam rapiendi desiderio, insatiabilique aviditate omnia confundunt, & conturbant. Id quod præcipue in Principum & potentiorum aulis est videre, in quibus fere hujusmodi rei familiaris magistri præficiuntur de industria, qui aliquid amplius corradere & conservare dominis ostentant, ut eo amplius ipsi rapiant & furentur. Unguicurvia igitur non nutrienda, nec domi habenda. Nunc quoque hujusmodi hominum genus, si non potius ex Harpyiarum stirpe, recurvis esse unguibus, in quotidiano sermone dicere solemus. Fuit etiam *Hebræis* religio, vesci iis avibus unguibus, nam & tales antiqui effingebant, rapax avium genus, Harpyias, ut scribit *Servius*.

Angustum annulum non ferendum.

A Ngustum arctumque annulum ne gestato. Quod Græce scribitur, *μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον*: hoc est,

est, Ne feras arctum annulum. A D. Hieron. exponitur, non debere quemquam anxie vivere, nec semet in servitutum conjicere: tum nec sese in ejusmodi vitæ instituto implicare, unde mox se nequeat, cum libuerit, explicare & eximere. Idem & *Plutarch*. Flamines etiam Diales apud *Romanos* ea ratione utebantur pervio & casto annulo.

Dei figuram in annulo ne insculpas.

NE Dei imaginem in annulo insculpito. At si Græcorum autorum fidem sequi volumus, & *Iamblich* imprimis, ita est pronunciandum, ἐν δακτυλίῳ εἰκόνα θεῶν μὴ περιφέρειν, hoc est, in annulo Dei imaginem ne circumfero, ea scilicet ratione, ne polluat. *Marsilius* sic transtulit, Dei figuram ne annulo insculpas. Deorum imagines, inquit *Cyrillus*, in annulis ne feras: hoc est, sententiam & sermonem de Deis ne facile manifestes, & divulges. Idem fere existimavit *Erasmus*: ait enim, ne passim Dei memoriam misceamus. Sed *Rhodiginus Cælius* sic interpretatur, Non esse animam, quæ imago Dei est, mersandam in corpus, quo plane, uti annulus gemma, animæ vis contineri videtur, nec mancipandam. Non ab hoc multum diversa *Rheudin*. Sed mea quidem sententia (quid enim prohibet, & nos nostri aliquid adferre?) Symbolum nos monet, ne in deliciis & propatulo Dei effigiem ac memoriam habeamus. Nam non temere & vulgo Dei nomen pronunciandum *Hebræis*, nobisque: opertanea enim & arcana esse oportet divina mysteria.

A fabis abstinendum.

A Fabis abstineto: quod Græce est, κνδάμων ἀπέχεσθαι. A fabis vero non tantum homines ut abstinerent, præ-

præcepit *Pythagoras*, sed & bovem quoque: cui cum in aurem locutus esset, à fabulo perpetuo abstinuisset, pluribus *Iamblichus* prodidit, & paucis in *Lamia* repetit *Politianus*. Quare autem à fabis abstinentum monuerit, tamen si additum occultumque profanis ipse esse voluerit, adeo ut *Timycha Pythagorica*, cum eam *Dionysius* cogeret id mysterium revelare, ipsa arcanum ne proderet, mordicus sibi linguam præciciens, in faciem tyranni exspuisse dicitur, quod idem scribit *Iamblichus*, & *Olympiodorus* his fere verbis in *Plat. Phædone*; Mulier, inquit, *Pythagorica*, coacta enunciare, cur fabam non comesset, dixit, *φάριον ἄν, ἢ ἐπιφάριον ἄν.* rursus coacta ut comesset, ait, *ἐπιφάριον ἄν, ἢ φάριον ἄν.* & demum linguam sibi abscidit, instrumentum scilicet & loquendi & gustandi: tamen si additum est (inquam) fabæ mysterium, varias tamen hac de re, quas apud auctores reperi opiniones, tibi hoc loco breviter recensere placuit. Quidam enim nimis inepte existimant, ne simul breviter & minuta quæ in fabis inveniuntur animalia, *Mydas* scilicet appellata, devorentur. Ineptius quidam, & fabas ipsas animalia esse dixerunt. *Simeon Antiochenus* de fabæ natura & proprietate pleraque scribit, in eo libro quem de cibariis facultate ad Imperatorem *Michaelen Byzantium* scripsit, inter quæ hæc, ut à me interpretata sunt: Ferunt autem, inquit, fabas propterea quod malum succum habent, infomnia turbulenta facere, & adducere, hancque ob causam *Pythagoras* ab iis abstinuisset. Alias insuper multas & diversas causas adferunt harum abstinentiæ, de quibus nunc non dicendi, tempus. hæc ille. Sed quod de faba *Simeon*, idem & *Plinius* in nat. historia, & *Suidas* adferunt, & *Heron* in secundo Rei rusticæ libro ex *Geoponicis Didymi*, ut videtur. Adjungit idem *Heron*, quod in earum flore auspiciam quoddam lugubre inve-

inveniatur. Hunc *Heronem* secutus est *Constantinus Imper.* seu quisquis ille fuit, qui totidem quot *Heron* libris, hoc est 20. de tota re rustica scripsit apud Græcos: qui & illud quoque prodidit, *Amphiaraum* primum à fabis abstinuisse, ob vaticinia per somnia. Circumferuntur & *Orphei* versus, quos Latine ita nos vertimus:

O miseri, à fabulo, miseri, subducite dextras:

Esse fabas, simile ac caput absumpsisse parentum.

Græci hi sunt:

Δειλοί, πάνδειλοι, κυάμων ἀπὸ χείρας ἔχοντες.

Ἐκ τῶν δὲ κυάμων φαγέειν, κεφαλὰς τε ποκείων.

Gellius tamen in *Att.* noctibus, hunc priorem *Empedoclis* verum, non *Orphei* nomine citat. *Origenes* in eo quem ipse φιλοσοφικῶν inscripsit, *Zaretan* ait *Chaldaum* has adferre causas, cur à fabis esset abstinendum: Omnium, ait, quæ in terra consistunt, comparisonem quandam & principium faba habere videtur. Conjecturamque hanc ille adferebat, quod si macerata ad solem per aliquod temporis spacium dimittatur, seminis humani odorem contrahere. Clarius etiam hoc profert exemplum, quod ea florente, una cum flore in olla circumlita si concludatur, humique obruatur, & post aliquot dies effodiatur, pudendi muliebris effigiem habere reperietur, & mox etiam puerilis capitis. Hæc ego quidem brevibus, quæ pluribus ille recensuit. *Lucianus* quoque miranda in eo dialogo scribit, cui βίων περὶ σίτης est inscriptio: ubi ilud præcipue, quod si viridem fabam folliculo exuas, apparere virilibus genitalibus similem; coctam autem si nocturno tempore ad Lunam certo spatio dimiseris, sanguini persimilem fieri. Idem fere his verbis *Acron*: A faba, inquit, *Pythagoras* abstinuit, quod viridis in pyxide ærea servata, vertitur in sanguinem. *Plutarchus* vero in eo qui est de Educandis liberis, abstinendum interpretatur à suffragiis, quæ

quæ per bicolores fabas ut plurimum feruntur: id quod & *Athenienses* imprimis fecisse in principibus & magistratibus sortiendis, testis est in eodem quem supra diximus loco *Lucianus*. Unde & *καμπτῶς* apud Græcos proverbii vice dicitur, in eum qui inde vicitur, hoc est, in dandis præstandisque suffragiis: quasi Latine dicas, fabæ resor. Hinc fortassis & illud emanavit, quod in *Ænigmatibus* retulimus, Ne allium, neve fabam edas: etsi *Suidas* interpretatur, quod iudices ne dormitent, illas esse soleant. Scribit *Plutarchus* in *Quæstionibus*, legumina inflare, atque præcipue fabulum; ideoque venerem stimulare: & ea ratione *Pythagoricos* ab iis abstinere. Idem *M. Cicero* tradit in libris de *Divinatione*: Ex quo, inquit, etiam *Pythagoreis* interdictum putatur, ne faba vescerentur, quæ res habet inflammationem magnam. Is enim cibus tranquillitatem mentis quærentibus, constat esse contrarius. Hæc quidem *M. Cicero*. Scribit *Pausanias*, quod *Phencatæ Arcadiæ* populi, fabam ideo immundam & impuram existimant, quod cum illic *Proserpinam* quærens dea *Cercus* divertisset, omnibus qui eam hospitio suscepissent legumina præbuit, præter fabas, quo argumento eam impuram esse cognovere: atque iccirco eam *Pythagoras* prohibuit. & fortassis eadem ratione *Orpheus*, dum terræ hymnum concinit, cui thymia ex omni seminum genere adhibet, excipit fabam. *Gellius* tamen ex *Aristoxeni* sententia, *καμψς*, fabas non significare voluisse *Pythagoram* docet, quippe qui fabis vesci usus fuerit: sed testiculos: idque etiam carmine *Empedoclis* significari tradit. Videtur, inquit, de cyamo non esitato causam erroris fuisse, quia in *Empedoclis* carmine, qui disciplinas *Pythagoræ* sectatus est, versus hic invenitur,

Δειλοί, πάνδελοι, καμψς ἀπὸ χεῖρας ἔχεις.

(quem ita vertit *Gaza*,

Ab miseri, à cyamo miseri subducite dextras.)

Opi-

Opinati n. sunt plerique, κύαμον vulgo legumentum dici: sed qui diligentius anquisitiusque carmina *Empedoclis* arbitrati sunt, κνάμης hoc loco testiculos significare dicunt, eosque more *Pythagoræ* κνάμης appellatos, quia sint εἰς τὸ κύνειν σεῖροι, καὶ αἱ ποὶ τὰ κύνειν, hoc est, in ferendo utero validi, causæque uteri ferendi, & genituræ humanæ vim præbeant. Idcirco *Empedoclem* versu isto non à fabulo edendo, sed rei veneræ profluvio voluisse hominem deducere. Hactenus *Gellius*. *Aristoteles* vero in libro de Fabis, ut est à *Diogene Laertio* relatum, ab iis ideo abstineri mandasse ait, quod ex pudendis sint similes, vel inferiorum portis; unum enim hoc legumen est genituræ expers: vel quod corrumpat: vel quod sit universi naturæ simile: vel quod ad paucorum dominatum, quam ὀλιγαρχίαν Græci vocant, pertinet, quæ plerumque fabis sortitionem faciat. *Marcellus Vergilius* nostra ætate κνάμης ova interpretatus est, cyamonque quasi κύνειον, id est fœturam & conceptum animalis intelligere maluit: ac si per ipsas fabulas philosophus non minus ab animalis principio semineque abstinendum jubeat, quam ab absoluto jam & perfecto animali. *Macrobius* quoque ovum ait mundi symbolum esse, unde & ab initiatis *Libero* patri colebatur. Sed hæc fortasse nimis longe repetita videbuntur: idcirco ad alia transeo. Quidam sunt qui tradant, *Pythagoram* ideo fabis abstinuisse, quod in ipsius fabæ flore lugubres reperiantur literæ. Existimant præterea *Magi*, mortuorum animas fabis inesse, quibus dum parentamus, fabas ipsas comesse moris sit. Quare, ut puto, hoc etiam nunc tempore, in defunctorum celebri die fabas passim & esitamus ipsi, & aliis impendimus. Alii fabas esitare interpretantur, ut dixi, quæstum ex suffragiis facere, & muneribus capi: id quod scribit, præter supradictos citatos, is qui ex *Gregor. Nazianzeno* histo-

rias

rias Græce collegit. idem & *Suidas*. *Theon* apud *Plutarchum*, *Ægyptios* ait in tantum fabas venerari, ut eas nunquam serant, neque comedant, nec etiam fas sit adspicere: idem quoque scribit *Herodotus*. Ab *Ægyptiis* igitur, ut etiam à principio diximus, multa *Pythagoras* accepit, quod & *Plutarchus* & *Iamblichus* & alii prodiderunt. Fabæ quoque segetem ne pedibus calcaret *Pythagoras*, cum inimici eum insequerentur, deprehensus, occisus est. vel ut alii tradunt, incendio una cum discipulis consumptus est.

A piscibus abstinendum.

Pisces ne gustato: hoc est, ἰχθύων μὴ γάλαξ. Variæ vero & hujus symboli interpretationes à *Plutarcho* adferuntur. Quidam enim, inquit, in silentium & taciturnitatem referunt, quam (ut diximus) ἰχθυὶν ἡσυχία ille vocabat, quod inter animalia pisces sint sine voce, ut & in proverbium res deducta sit, magis, quam piscis mutus: quam opinionem *Athenæus* in septimo approbavit, illud subjungens, silentium rem esse divinam. Alii dicunt, ideo quod nihil magis naturæ humanæ sit hostile & inimicum, quam mare. atque *Ostriden* maximum *Ægyptiorum* Deum in mare dejectum periisse. qua causa factum est, ut qui in eo nascuntur piscibus, *Ægyptiis* sit nefas vesci: qui & nautæ eadem ratione alloqui indignantur. Sunt qui ea ratione *Pythagoram* scribant prohibuisse piscium escam, quod ipse ex iis quæ deis sacrificata essent, vesci esset solitus: quæ hierothyta Græce dicuntur. Neque enim de piscibus rem sacram faciebant antequi. De *Ægyptiis* utique intelligendum: nam & apud antiquas gentes de thynno & de anguilla rem sacram faciebant: quod pluribus ostendit *Athenæus* in septimo, & apud *Persum Flaccum*

Cor-

Cornutus grammaticus, quem *Probi* nomine quidam citant. *Persius* enim ita ait, Cauda natat thynni. Sed & *M. Varro* libro tertio Rei rusticæ, de certis piscibus rem sacram fieri apud *Lydios* scribit. Sed & hoc ab *Ægyptiis* deductum ipse crediderim. nam ut est apud *Herodotum*, ipsi piscibus abstinebant : qua ratione quoque, cum nefas inquinamentumque iidem significare volunt, piscem pingunt, quod pisces mutua carne vescantur, & inter se esca sint, ut *Horus Ægyptius* scribit : quod tamen & ad *Osiridis* fabulam referri potest. Sane præter *Ægyptios*, & *Syros* etiam piscibus abstinuissæ legimus. Unde apud eos *Atergatis* dea colebatur, quæ interpretatur sine pisce : quippe *Syrorum* lingua *Ater* privativa est dictio, & *Gatis* piscem significat. *Athenæus* libro octavo deam hanc appellatam scribit ex sententia *Antipatri Tarsensis Stoici*, & *Mnaseæ* ; à Regina quapiam sic vocata, cujus & historiam pluribus colligit, quam commodius in Deorum cognominibus referemus. de hac quoque dea plura & *Strabo*, nec semel. Sed quod *Syri* abstinerent piscibus, apud *Hyginum* & alios in fabulam relatum videmus. Porro *Pythagoram*, scribit *Plutarchus*, à piscatore retium jactum emisse, ut quicquid piscium eo jactu caperetur, statim emitteret : quod & fecit. Idem & avium aucupes, hoc est, ὀρνέων ὑποδραστής detestabatur. Sed, ut ad rem redeam, symbolo ea interpretatio magis convenire apud *Plutarchum* existimatur, quæ est, quod piscis animal sit ejus naturæ, ut nullo modo hominem lædat, eique nihil officiat : iccirco impium esse, piscem lædere. tum & illud subjungitur, quod non ad saturitatem eduntur, sed ad luxum & gulæ irritamenta. Multa hoc loco mitto, quæ, ut hoc adstruat, *Plutarchus* in Convivalibus adfert. Sed & *Homerus* videtur abstinentiam piscium adferere, quod nusquam suo carmine piscium esum ostenderit : quod

quod idem *Plutarchus* scribit. *Meleager* tamen *Gadadea* in *χελειοι* tradit, *Homerum*, cum *Syrus* esset genere, juxta patrium morem fecisse, ut antiqui illi *Heroes* piscibus abstinerent. Cæterum *Pythagoras* & ea quoque ratione potuit piscium convivia interdicare, quod ab *Hebræis* didicisset pisces ignobilissima esse animalia. Nam ut est à *Philone* in mundi constitutione traditum, primi inter cætera animalia pisces creati sunt, quod illorum videlicet sit anima ignobilissima, ut hominis est acutissima. Animarum, inquit, aliqua quidem est tardissima, & minus expressa, quæ piscium generi obvenit; aliqua vero acutissima, quæ hominis est: quæ autem ambarum est intermedia, terrestribus & volucris data est. Magis n. hæc sensilis, quam in piscibus: hebetior vero, quam quæ in hominibus. Quamobrem, inquit, inter animantes Deus pisces primos condidit, magis corporis substantiæ, quam animæ participes, & quodammodo animalia & non animalia, mobilia inanima: atque ad ipsam solam corporis conservationem Deus illis indidit spiritum animale, ceu (ut dicitur) sal carnibus inspergitur, ne facile putrescant. Non omni tamen piscium genere *Hebræi* abstinuere: quippe qui tantum iis vesci prohibiti sunt, ut est apud *Mosem*, qui pinnulis & squamis carent. Super qua re nostri theologi, & imprimis *Cyrillus Alexandrinus* in nono libro contra *Fulianum Cesarem*.

Melanuros ne gustes.

Melanuros ne gustato. quod sic Græce scribitur, *μὴ γαστρίᾳ μελανέρον*. *Marsilius Ficinus*, ut reor, quod illum fugeret *Melanuros* ex piscium genere esse, sic vertit: Ab eo quod nigram caudam habet, abstine: terrestrium enim Deorum est. Secutus videtur *Marsilius Gnarinus*, qui in eo *Plutarchi*, qui est

ἡ μελανὺν ἀγῶν inscriptus, ita transtulit : qui nigrantes caudas habent, gustari non oportere. *Guarinum* & *Marsilium* est *Erasmus* in Proverbiis æmulatus, & *Rheulinus*. Symbolum vero sic *Plutarchus* explicat ; *Pythagoram* eo monere voluisse auditores suos, ne cum improbis commercium haberent. quare & *Antiphanes* poeta, suo ænigmate, ut diximus, à melanuro & mugile cavendum suavit : & nostri quoque scriptores, malos & improbos nigros & atros vocant. ut illud *Catulli*, Albus anater ; & *Horatius*, Hic niger est, hunc tu *Romane* caveto. *Tryphon* grammaticus & alii, symbolum, à falsis sermonibus & mendacibus cavendum esse, interpretati sunt. nam mendacium extremis partibus obscuratur & nigrescit. Quidam pessime ad sepiam referunt, quin & sepiam ipsam *Melanuron* vocatam, perperam autumant : quos inter *Laertii* est interpretes. *Suidas* certe, aliique nonnulli, *Melanurum* piscis genus esse aiunt, à quo abstinendum quidem voluisse *Pythagoram*, sed secretiore occultioreque, eo quem supra diximus, sensu. *Melanurum* apud *Aristotelem Theodorus* Oculatam vertere visus est, cum tamen *Plinius* Oculatam à Melanuro diversam manifeste facit. *Melanurum* vero valde timidum piscem esse, & prudentem, *Ælianus* tradit. Sed naturas hoc loco piscium complexi, nostri non est instituti. *Melanuri* meminere *Artemidorus* in secundo *Onirocriticon*, & apud *Athenæum* Græci quidam poetæ, & præcipue *Aumenius* in *Halieutico*, & *Icesius* in libro de Piscib. sed apud Latinos meminit *Columella*, libro 9. & *Ennius* illo carmine,

Melanurum, turdum, merulamque, umbramque marinam.

In quo primus pes est anapæstus. Exstat & proverbium apud Græcos, Sequitur perca melanurum, cujus meminit *Athenæus*. quo loco in sepiam impegit *Erasmus*. Alia insuper multa à *Pythagoricis* mandi sunt

verita, quæ tamen fere inter symbola reponuntur: ut illud est,

Non edendus Erythinus.

NE Erythinum edito: hoc est, μή ἐρυθίνον ἐσθίειν. Cum vero erythinus piscis genus sit, coloris rubri, nos à sanguine & vindicta abstinere monet *Pythagoras*, imitatus *Hebræos*, quibus ideo præceptum est ne sanguine vescantur: quod planius infra ostendemus. Qui piscium naturas scripserunt, Erythrinum cum R. litera hunc piscem appellaverunt, ut *Speusippus* & *Dorion*, quibus adstipulatur *Artemidorus*, *Daldianus*, & *Athenæus*, & *Suidas*. *Clitarchus* quoque Erythrinum ait à *Cyrenæis* Dycen vocari, *Zenodotus* Hyccam. *Plinius* in hoc genere piscis marem non esse ait. De Erythrino & suo carmine canit *Oppianus*. *Theodorus Gaza* Erythrinum apud *Aristotelm*, Rubeculam interpretatus est: Rubellionem, *Hermolaus Barbarus*: & Erythrinum, non Erythrinum vocat, aliumque esse ostendit ab Eritimo. Quibus omnibus de rebus mirum videri potest, quo pacto & hic *Ficinus* in errorem impegit, qui symbolum transtulit, Rubrum aliquid ne suscipias. Nam licet Erythrinus rubrum significet, non ideo tamen piscis ipse ruber vocatur.

A Scaro præterea pisce *Pythagoras* abstinendum præcepit, quod πρυγνάγος, id est, vorator uvæ sit; cujus duæ species traduntur, Oniæ & Æoli cognominatæ.

Item à mugilibus, & labrace, id est lupo, abstinebat: quod sint, ut Græci dicunt, περιμολόγοι, hoc est seminum leguli: & cætera, quæ *Plutarchus* in 8. *Symposiacon* enumerat. Est & proverbium Græcum, λάβρος & μάλιστος, in avidum & stolidum.

Urticam

Urticam quoque marinam non edendam (piscis id genus) præcipiebat, quæ ἀκάλυφον Græce dicitur, quod ea Veneris stimulos adferre dicitur. alii, quod Hecata sacra sit, ut tragla quoque, de qua protinus agemus. Sed cuiusmodi urticæ marinæ forma & natura sit, plane *Aristoteles* in quinto de Historia animalium, & *Aristotele* plura ex variis scriptorib. in secundo *Athenæus*, qui & eam alio nomine κνίδαν vocari ait, ejusque duo esse genera. *Diphilus* vero *Siphnius* medicus, hanc urticam ventri & stomacho, & urinæ ciendæ utilem esse prodidit: quodque si attingatur, pruritum commoveat, ut etiam ejus nominis herba.

Sed & à trigla abstinendum monebat. Est autem trigla, quam Latini mulum appellant, nunc vulgo Romæ Græcum servat nomen: sic appellata, teste *Aristotele*, quod in anno ter pariat. Id quod & *Aristophanes* in *Aristotelis* commentariis, & *Artemidorus* in secundo *O-nirocriticōn* comprobant. Ideo autem ab ea *Pythagoras* abstinuit, quod ea dæx *Hecata* sacra putaretur, quæ & triformis, & triodites, hoc est, trivialis, & τριγλωτ, hoc est (ut sic dicam) triocula cogcominata est. Quare vero *Hecata* sit sacra, in septimo scribit *Athenæus*. Fuit & *Athenis* locus Trigla nuncupatus, ubi & simulachrum fuit *Hecatae Triglanthinae*. At *Hegesander Delphus*, triglam ait in sacris *Dianæ* præferri, quod scilicet venetur trigla lepores marinos hominibus noxios: atque ideo venatrici dæx venatorem piscem apponi. Sane nec te id fugiat volo, quid sicuti est à Latinis mulus barbatus appellatus, ita & à Græcis τριγλη ὄρεαπς, à barba videlicet cognominata est, ut *Sophron* ostendit. Quidam præterea ea causa *Pythagoram* tradunt trigla abstinuisse, quod per eam ternionis numeri mysterium coleret: cum quando numerum in sacris adhibendum putavit, ut alibi ex *Aristotele* & *Aufonio* & *Eusebio* ostendimus.

Iamblichus tamen *Pythagoram* ait *Apollini* ex ternario numero sacrificasse, propter (ut ait) tripodem, *Veneri* autem ex senario. Scribit *Theon Smyrnaeus Platonicus*, ternarium numerum in libaminibus ea causa adhiberi solere, quod primus ipse inter numeros dicitur omnia esse, in numeris enim eo minoribus, non omnes dicimus, sed unum vel ambos, de tribus vero omnes. Sed hæc non hujus loci.

Vulvam quoque non edendam, *Pythagoras* dicebat; quod ea esset generandi sedes: & perinde etiam coitum & venerem fugiendam monebat. *Hierocles* quidem philosophus ita exponit: Si, inquit, simpliciter præceptum consideres, à re quidem minima terrena nos abstinere præcipit *Pythagoras*; si vero ad profunditatem intellectus, totius rei veneræ doceris abstinentiam: & ut in cibo ab ea abstinebimus, ita in purificatione corporis, id quod per eam intelligimus exercebimus. Atque hæc quidem fere *Hierocles*. Meminit & hac de re *Plutarchus*, *Aristoteles* & *Gellius*.

Abstinuisset & à *συντιμίοις*, id est, si Latine recte dicitur, à morticinis animalibus. hoc est, ab iis quæ per se mortua sunt: & hoc plane ab *Hebræis* desumpsit, ut facile ex libris *Mosis* cognoscitur, ex quibus & immundos ac impuros esse illos colligimus, qui ea attigerint, nedum comederint. At verò melle & favo plerumque vesci solitum accepimus, quod hæc scilicet sine hominum labore parentur, & quasi cœlestis sit cibus: & propterea etiam in sacris libris, pro cœlestibus deliciis nonnunquam sumi videmus, id quod & pluribus ab antiquis theologis proditum est.

Milio quoque & pane vescebatur *Pythagoras*, vino vero penitus abstinuit: idque ut etiam facerent discipuli, idem monebat, *οἶνον μὲθ' ἡμέραν μὴ γαστρίῳ*, hoc est, Vinum interdum ne gustate.

Codis

Coctis autem oleribus, & imprimis lactucis, quæ Eunuchi (ut *Pythagoricus Ibycus* ait) ea causa dictæ sunt, quod venerem sistant, libentius vescebatur. Atriplicis duo sunt genera, sylvestre & sativum : sativum vero *Pythagoram* culpasse legimus, quod difficillime coquatur : quo fit, ut in hortis minus juxta ipsum quicquam nisi languidum ac imbecille nascatur. Longa est inter nostrorum temporum scriptores disputatio, an *Spinachia* dicta ejus sint generis. Quidam omnino negant, quidam nescio quo modo recipiunt : sed certe quæ *Atriplices*, & *Chrysolachana* dicuntur, sunt quæ nostrate vulgus *Trepese*, hoc est *Atriplex* vocat. Sed hæc nos hoc tempore non disquirimus. De *Pythagoricorum* vero parsimonia, non parum multa ab *Iamblichō* in libris de secta *Pythagoræ*, & ab *Athenæo* ex diversis scriptoribus collecta, in secundo *Dipnosophistōn* legimus, quibus satyricorum jocos facilius poteris adsequi de epulis & prandiis *Pythagoræorum*. Verum enimvero, non omnia quæ præcepta erant, *Pythagoricos* vitavisse, ab initio ex *Plutarcho* diximus. quare cætera exsequamur.

Cor non edendum.

NE cor edito : μή ἐδίεν ἢ καρδίαν. Quod symbolum sic exponitur, non animum angoribus cruciandum, nec doloribus subinde affligendum. Et ut *D. Cyrillus* ait, Ne cor edas : hoc est, ne te ipsum conficias curis. *Homerus* de *Bellerophonte*, ut *Cicero* vertit,

Ipse suum cor edens campis errabat Aleis.

Et *Phocylides*, apud ignem sedentem cor frustra non minuendum, præcepit hoc versu ;

Μὴ δὲ μάττω ἐπὶ πύρρι καρδίαν μινύθης φίλον ἦτορ.

& quidem recte. Nam præterquam quod infirmam valetudinem, & corpori adversam invehit, nec cogitatio-

num quoque studiis liberum permittit esse animum. Non est igitur cor edendum, si simul & sapere & valere cupimus. Sunt qui ideo symbolum à philosopho institutum velint, quod cordis caro suapte natura comesta difficiliter concoquitur. Quid si pro mente cor posuerit? quo modo apud autores sæpe in sacris literis, ut illud, Si cor haberet: & Ex corde cogitationes malæ; & similia: ut intelligat, quæ mentis sunt, non voranda, nec abjicienda. Ad hæc supra ex *Cyrillo* diximus, cor supra craticulam impositum, prunis & igne supposito, apud *Ægyptios* significare iram furoremque. Sed quod non edendum esset cor, *Pythagoras* eadem ratione cerebrum non edendum, hoc est, ut Græce dicitur, *μὴ ἐδίειν ἐγκέφαλον*, hoc est, Cerebrum ne mandito: quod ab aliis exponitur, oblivionem fugiendam esse. Verum *Iamblichus*: Cor ideo, ait, & cerebrum, mandi non permisit *Pythagoras*, quod quasi duo sint duces, & quasi gradus, sedesve vivendi & sapiendi. Illud notandum hoc loco, quod *Philon* scribit *Alexandrinus*, Deum nequaquam sibi sacra fieri præcepisse de corde, aut cerebro, quæ (ut ille ait) ante alia jure fuerant sanctificanda. sed quod Deus in sacrificiis tacite, id expresse Philosophus in mensa vetuit.

Sal apponendus.

Salem apponito. hoc Græce dicitur, *τὸ ἀλά πικρὸν*. Hoc vero symbolo plerique omnes philosophum præcepisse volunt, Amicitiam dirimendam non esse. Sal enim à putrefactione omnia conservat, & ex purissimis liquidissimisque rebus constat, aqua scilicet & mari: tamen ex omni pene re sale chymici confieri tradunt. Sed nostros nunc autores sequor. Huic symbolo nonnihil congruit proverbium illud, quod est, *Salem & mensam ne præterito*: nam sale & mensa amicitia

tia sancitur. unde & nostri reverentiam mensæ, pro quadam amicitia lege dicere consuevere, ut *Juvenalis* & *Claudianus*: & longe ante hos *Euripides* in *Hecuba*, & *Theocritus* in *Hylo*. Sane & sal amicitia symbolum est, unde & hospitibus ante alios cibos apposuisse antiquos legimus, quo amicitia firmitas significabatur: vel quia conservat & perdurat sal plerarumque rerum corpora: vel quia ut ex aquis multis & fusilibus sal cogitur, & in solidum quid & unum coalescit; ita ex diverso convenientes animi conjunguntur. Sunt tamen qui hoc symbolo justitiam significari putant, de qua supra per jugum & libram *Pythagoram* locutum ostendimus: atque hoc quidem *Diogenes* ex *Aristotele* & *Alexandro* prodidit. *Rheucly* pertinere existimat ad affectiones nostras: Sal, inquit, nota modestia, quoniam in cibatu hominis admittitur nec plurimus nec minimus, nam utrumque respuitur. Salem præterea mystice sapientiam prudentiamque significare legimus, atque ea de causa in quotidiano sermone dicere consuevimus, Omnibus in rebus sal adhibendus. Sed & faceta & mordaci quodam lepore dicta salem, & sales, nostri sæpe dixere. Quin & pro acrimonia sal sumitur, ut oleum pro mollitie. juxta quod *Aristoteles* secundo *Rhetoricorum* ait, τὸ ἐλαίον δὲ πείραξι καὶ τὸ ἀλάς: hoc est, oleum oportet redimi, & salem. Etsi codices quidam ἐλαίον male, pro ἐλαίον, scriptum habent. Hoc vero loco tibi plura adferre possem, quæ sunt de conservatione, purificatione, aliisque salis proprietatibus, quæ à *Plutarcho* in *Symposiacis*, & à *Dioscoride* & *Plinio* referuntur; itemque de varia salis differentia. quæ omnia brevitatis causa mitto. Verum nequaquam illud quod à *Platone* scribitur, præteribo; salem divinis rebus maxime convenire: iccircoque ab *Homero* divinus sal appellatur: id quod tamen ab *Hebræis* *Plato* accepisse videri potest, apud quos

quos *Moses* omnia quæ in sacrificio offeruntur, sale condi-
diri præcipit, cum ait, καὶ πᾶν δῶρον δυοῖας ὕψος ἀλὶ ἀμι-
δίσει. id quod & alibi præcipit, nec semel, idem *Mo-*
ses. Verum & nobis quoque in Evangelica historia, sed
& alio sensu dicitur, Omnis victima salietur. Apud gen-
tes præterea, ad placandos deos sal apponebatur. Unde
apud Latinos *Ovidius* in Fastis cecinit,

Ante deis homines quod conciliare valeret,

Far erat, & puri lucida mica salis.

Sed & nos ipsi Christiani in sacris lustrationibus, & sacra-
mentis olei & aquæ, aliisque simul & seorsim sale uti ju-
bemur. Unde mirum videri potest, *Ægyptios* sale ab-
stinuisse, ut *Plutarch.* scribit, adeo ut & pane sale con-
dito non vescerentur. Sane ebrios & delirantes oleo &
sale perungere solebant antiqui, quod in Nephelis *Aristo-*
phanes innuit, ut ejus observant interpretes. Vinum
præterea conservari audimus, ne stupefcat, neve acef-
cat, si in eo sal indatur. Sed de sale satis.

Panis non frangendus.

PANEM ne frangito. Hoc Græce dicitur, ἄρτον μὴ
καταγνῆναι. Quidam sic interpretati sunt, quod
non sit hominis vita distrahenda & consumenda, ea
scilicet ratione, quod panis sit vitæ humanæ subsidium:
juxta illud Dominici oraculi, ἄρτον ἐπὶ σπονδῶν, quod
Latini quotidianum panem quam substantialem vertere
maluerunt. Aliis placuit ita interpretari, ut eo ad
concordiam communionemque conservandam induca-
mur. nam ut ex multis granis unus panis conficitur, un-
de est homini nutrimentum: sic ex multorum voluntate
& consensu eommunio & concordia conflatur: quibus
ita parvæ res crescunt, ut contra maximæ dilabuntur.
Sic vero alii exponunt: Quo pacto ex pane victus
constat

constat humanus, ita ex concordia amicitia & pax. Sumptum videri potest, ut *Iamblichus* & *Diogenes* tradunt, quod ad panem veteres amici in unum coibant, quemadmodum etiam nunc Barbari, ait *Laertius*. quo loco videtur Christianos significare, qui ad unum sacrum & coelestem panem in primitiva ecclesia conveniebant. Et quo scripsit tempore *Laertius* & *Iamblichus*, frequentius Christiani quam nunc, plurimorum frigescentibus animis, ad *εὐχαισίας* sacratissimum CHRISTI panem conveniebant: vel certe eo loco *Laertius* Christianorum antiqua illa convivia insinuat, quæ à dilectione & charitate Græco *ἀγάπης* nomine (teste *Tertulliano*) vocabantur. Scribit tamen *Qu. Curtius*, cum *Alexander Macedo Roxanis* amore captus, eam uxorem duceret, eum in medio cupiditatis ardore iussisse adferri patrio more panem, quod erat apud *Macedones* sanctissimum coeuntium pignus, quem panem divisum gladio uterque libabat, Credo, inquit *Curtius*, eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu ostendere voluisse iungentibus opes, quantulo contenti esse deberent. Sed ut ad symbolum redeam, Non comminuendus & frangendus panis, id est, pax & communio, ex quibus oci-um & vitæ tranquillitas populis præstatur. At quam parva ex causa, ne momento dicam, hoc nostro tempore, non à populo & plebe modo, sed à Regibus, & ipsis Pontificibus, panis frangitur, & in frusta & micæ confcinditur, divellitur: cum eorum una ea potius cura studiumque esse deberet, ut panis nusquam frangeretur! id quod cum alias, tum nuper quoque vidimus, cum ea causa totus pene Christianus orbis discordiarum & bellorum turbinibus agigaretur: quibus de rebus quotidie communis hostis aliquam ex nostris regionem suæ adjungit tyrannidi. Sed quid hæc ego breviori orationis filo deslenda, attingo: cum id multo me eloquentiores viri

virī, elegantissimis orationibus frustra & sæpe officium præstiterint? Sed vide quam ab huiusmodi *Pythagorica* superstitione nostra sit religio & pietas aliena, quæ in fractione panis maxime consistit, id etiam *Luca* attestante: Perseverantes, inquit, erant discipuli in fractione panis, hoc est, in communione. Sane *Anaximander*, *Anaximandri* filius, *Milesius* junior, historicus, qui per tempora *Artaxerxis* cognominati *Amymonos* scripsit symbolorum *Pythagoricorum* interpretationem, de integro & solido pane non comedendum, symbolum pronuntiabat: hoc est, ἀπὸ ὁλοκλήρου ἄρτους μὴ ἐδίειν quod nobiscum, id est Christianis, fere convenire videtur. Sed & apud *Plutarchum* in *Symposiacis*, *Lucius Tyrrhænus* eos *Pythagoricos* reprehendit, qui in amicorum sociorumque coenīs panem non frangebant.

Cibum ne in scaphium immittas.

NE cibum in scaphium seu matellam injicito: quod Græce sic enunciatur, σιπίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν. Est vero amis apud Græcos, vas in quo urinam & excrementa deponuntur: qua ex causa quidem symbolum ita interpretantur, sordidos ac inhonestos homines non esse nutriendos. Sed *Plutarchus*, sapientem ac urbanum sermonem non immittendum esse ait in flagitiosi & icelerati hominis animum: nam nec inter fues, ut sacro docemur sermone, spargendæ sunt margaritæ. Cibum quoque interpretantur sacri scriptores, locos qui in scripturis difficiliore videntur: quod eos quasi diutius mandere oporteat, qui recte intelligere, & penitus scrutari velit. Recte igitur monemur, ne in vas stercorearium & sordidum, quæ animum nostrum pascunt & nutriunt, cibaria immittamus.

Gallina

Gallum nutrias, ne tamen sacrifices!

Gallum nutrito quidem, ne tamen sacrificato: est enim soli & lunæ dicatus. Et hoc ab aliquibus inter symbola repositum est. Sunt qui hoc dimidiatum tantum efferant, hoc est, Gallos enutrias. Sunt quidem inter ea quæ præcepta dicenda sunt potius, quam symbola: quamquam & symbola præcepta, ut de aliis etiam quibusdam observavimus. Nihil enim aliud hoc loco quidam *Pythagoram* intellexisse volunt, quam gallum ipsum. Si quis tamen altius & hoc considerare voluerit, ad reliquorum symbolorum rationem modumque interpretari poterit, ut scilicet nos philosophus moneat, gallos nutrire, hoc est, ut patruus magnus tuus (*Pice*) scribit in oratione, ut divinam animæ nostræ partem, divinarum rerum cognitione, quasi solido cibo & cœlesti ambrosia, pascamus. Sed si tam alta negligis, exponas ab hoc diverso modo: Gallos, id est milites ac bellatores homines, in civitate habendos esse, & in contubernio retinendos, non tamen rei sacræ causa. seu urbis vigiles & custodes intelligas, quando ii per gallos significari videntur. Nam & fabulæ gallum *Marti*, rei bellicæ & militiæ præsidii, comitem ac satellitem fuisse tradunt, ut ex *Luciani* Gallo, in *Ausonii* poetæ gripho ternario pridem docui. Quod vero soli & lunæ dicatus sit, id innuit, quod tempori hoc hominum genus inservit, quod per solem & lunam intelligitur: vel quod nos gallus suo cantu admoneat. Alius aliam comminisci poterit expositionem, ut gloriosos & stolidos homines, nimiumque sibi arrogantes habendos illos quidem, & non penitus ejiciendos: non tamen ad sacra, i. e. arcana admittendos, minusque in seriis & gravioribus sermonibus & rebus habendos. Quod secus tamen hodie à plerisque regibus &

prin-

principibus fieri conspiciamus. Alius amantes, & qui continue amore depereunt, interpretari per gallum poterit: quo pacto videntur significasse *Athenienses*, cum *Anteroti* aram constituerunt, in qua pueri nudi & formosi signum inerat, in ulnis geminos sustinentis generosos gallos, & se in caput impellentes, quibus *Timagoram* & *Meletam*, seu *Melitim*, (utrumque enim legimus) qui amore perierunt, significabant. Historia notissima apud *Pausaniam*, & *Suidam*. quanquam nonnihil inter se varient, ille in *Attica*, hic in dictione *Melitus*. Nec te id hoc loco latere velim, quod etiam de gallo gentes rem sacram facere consueverunt, eumque vel inprimis *Æsculapio* mactabant; quod & *Socratem* testamento cavisse, apud *Platonem* legimus: cujus rei & *Eusebius*, *Tertullianus* & *Lactantius* meminere. *Artemidorus* quoque in libro *Onirocriticōn* quinto, somnium cujusdam narrat, qui gallum *Æsculapio* vovit, si sanus foret. *Ovidius* tamen in *Fastis*, *Nocti* à *Romanis* gallum cedi, his versibus ait,

Nocte deæ Noctis cristatus ceditur ales,

Quod tepidum vigili provocet ore diem.

Mercurio tamen gallum attribuit *Fulgentius*, ob mercatorum videlicet vigilantiam. Est & apud *Plutarchum* traditum, *Lacedæmonios*, cum hostes profligassent, gallum sacrificare solitos. Verum ne à proposito aberremus, scribunt *Lacertius* & *Suidas*, gallum album non attingendum, inter symbola esse: hoc est, *ἄμετρον ὄν* *μὴ ἀπὸ τοῦ λαοῦ*. quod *Jovi*, inquit, sacer est, & lunæ, atque horarum nuncius, & diei. Meminit & *Plutarchus* quarto *Symposiacōn*, sed causam non adfert. Vide quæso quam superstitiose gentes ante CHRISTI lucem degerunt. Scribit *Pausanias* in *Lacon*. *Methaniam* urbem ad *Isthmum*, in qua cives contra *Africum*, vineis florescentibus ac germinantibus infestum, galli pennis

albis ac niveis remedio usos fuisse, quem gallum homines in diversa trahentes discerpebant, per vineas discurrentes: demum in eundem locum redeunt, ubi discerpserant, gallum sepeliebant. adeo hi diversi fuere à *Pythagoræ* institutis, quem tradunt gallum album adeo amasse, ut si quando videret, fratris germani loco saluaret, & apud se haberet: suis vero sectatoribus, qui civiles, id est politici dicti sunt, permisisse ait *Iamblichus*, ut gallum, agnum, & alia quædam paulo ante nata, præter vitulum, rite sacrificarent. Idem fere scribit *Suidas*. Sed & *Laertius*: Sacrificiis, inquit, utebatur *Pythagoras* inanimis. Sunt qui dicant, gallis gallinaceis, & hœdis etiam lacteolis, quos teneros dicunt, agnis autem minime. Cæterum *Aristoxenus* apud *Gellium* cuncta illum animata in cibum permisisse ait, bove aratore & ariete exceptis. Idem scribit *Suidas*, qui & illud ait à *Theoclea* sorore, vel potius (ut est apud *Laertium*) *Themistoclea*, hæc placita illum sumpsisse. At vero Christiani theologi nonnulli, ut de nostris quoque nonnihil adferam, per gallos concionatores & divinos homines intelligunt, qui nobis verba salutis enunciant, quique jacentibus in tenebris & umbra mortis lucem, qui Deus est, prænunciant, & à nobis mentis nostræ veterum ac torporem suo cantu excutiunt.

Non frangendi dentes.

NE dentes frangito: hoc est, quod Græce dicitur, *ὀδόντας μὴ καταγνῆναι*. Monuisse nos puto philosophum hoc symbolo, ne in quenquam obrectantes maledicentesque simus. Nam & genuinum frangere eodem pene modo Latini dixere scriptores, uti & apud *Persium* satyricum, & *D. Hieronymum*. *Martialis* etiam in obrectatorem: Quid dentem dente juvabit rodere?

& *Horatius*, dentem *Theoninum* pto maledico dixit in Sermonibus. Unde & apud *Ufiten Fobum*, *D. Gregorius* illud exponit, Per gyrum dentium ejus formido; de eo qui contra CHRISTUM futurus est *Antichristus*. Sed *Iamblichus* ea causa *Pythagoram* monuisse innuit, quod dentes existimaret primam esse genituram humidæ naturæ, & nutrimentum quoddam communis & prioris, ut ait, materiæ.

Non cuique dexteram facile porrigendam.

NE cuique dexteram facile porrigito. hoc est Græce; *μη ῥαδίως παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν*. *Ficinus* hoc modo transtulit, *Dextram* ne ad omnia facile injicias. *Erasmus*, ut puto, *Plutarchum* secutus, ῥαδίως particulam non adscripsit: quod nec multi refert. *Suidas*, nec παντί. Exponitur vero symbolum hoc: Non oportere temere, nec inconsulto cum omnibus amicitiam inire, nec in adsciscendis amicis præcipitandum. Id quod etiam notissimo versiculo edocemur:

Nec cito desisto, nec temere incipio.

Idem præcipit *Plutarchus*. Convenit etiam cum ea *Solonis* sententia, quæ est apud *Laertium*: Nec cito tibi compares amicos: cum paraveris, ipse nec relinque. hoc est, ut ille Græce dixit, φίλους μὴ ταχὺ κλῶ· ἔς δ' αὖ κλήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε. Sane porrigere & dare dexteram, proverbii vice dicimus, suppetias auxiliumque ferre: Dare vero manus, victum se fateri: Manum injicere, vim inferre: Manus addere, deridere. Sed hæc Grammaticorum figuræ sunt loquendi. *Dextera* insuper pro bono opere in sacris literis aliquando legitur. Dicimus & *dextera* & *læva* in auguralibus. Verum jam satis.

Ne

Ne coronam decerpas!

Coronam ne carpito: quod Græce dicitur, *στέφανον μὴ δέμειναι*. Rheuclin, Coronam ne carpsieris: ita & Erasmus. Hoc symbolo Pythagoras monebat, ut Cyrillus & Hieronymus, aliique tradunt, discipulos, ne urbium civitatumque, in quibus eos esse contingeret, leges decretaque offenderent, neve violarent, sed ea custodirent, ac inviolata servarent: neve magistratus principesque urbium, qui & hodie per coronarum & diadematum insignia significantur, laceffendo provocarent. Id quod & nostri Christiani proceres suis scriptis à principio præceperunt. Tametsi hoc ipsum non observasse Pythagoram, cum alii, tum Tertullianus adferat, ut qui tyrannidem adfectaverit apud Crotorniatas.

In cinere ollæ vestigium confunde.

Ollæ vestigium in cinere confundito: quod Græce sic habet, *χύψας ἵχνος Κυρξαίν ἐν τῇ τέφρᾳ*. Hoc ipsum symbolum nos monet, post inimicitias nulum iræ vestigium seu signum nos servare debere: & ut in Symposiacis scribit Plutarchus, ipsa cessante iracundia, ejus omnem memoriā abolendam. Malorum etenim, ut ille sapienter cecinit, iram est meminisse. Id etiam nunc quidam observant, ut cum primum ad ignem accedunt, si ollæ adsit vestigium, statim conturbent. Posset & fortasse quispiam alius aliter interpretari, hoc est, ut est prophetæ vaticinium, olla igne & carbonibus succensa: hoc est, cor plenum curis & sollicitudinibus. Olla pro corde, cinis pro poenitentia interdum apud sacros scriptores fumitur.

K

Herbam

Herbam Molochen sere, ne tamen edas!

Herbam Molochen serito, ne tamen mandito. *Politianus* vero ita Latine vertit: Malvam, inquit, transferto, sed eam ne comedito. Sed *Ficinus*, Herbam Molochinam (inquit) sere, ne tamen edas: usus videlicet vocabulo, quo *Arabes* utuntur, parum à Græco deflexo. Videtur quidem *Pythagoras* hoc symbolo nos ad mansuetudinem & placabilitatem invitare apud cæteros: at non ita erga nos ipsos, in quos acres iudices esse debemus. nam cum Moloche herba sit inter malvæ species, cujus virtus est mollire & solvere, facilitatem ac mollitudinem, ut sic dicam, innuere videtur. Quin & apud Barbaras nationes hoc tempore ipsa Molochia vocatur, passimque in *Africa* & *Babylone* per fora & vicos venditari solet. Molochen cum sole circumagi, cum Græci tradunt, tum suo carmine *Modestus Columella* cecinit:

Et Moloche prono sequitur quæ vertice solem.

Molochinum colorem ab herbæ huius flore *Nonius Marcellus* interpretatur: ab eadem & *Plinius* Molochiten gemmam. Malache enim & Moloche, ut est apud *Athenæum*, malva est. Tametsi ab his nominibus, quidam malvæ duo genera constituunt: Molochen scilicet majorum foliorum in sativis, Malachen vero è sylvestribus. *Dioscorides* quid è hortensem, & chersæam, id est terrestre facit, libro secundo, quo loco & nomina & vires earum exsequitur. Sed & aliæ præterea ejus sunt species, quas non est cur hoc loco tibi perscribam: non enim hoc nostrum est institutum. Illud certe te scire volo, pleraque ex his symbola & ænigmata à similitudine quadam intelligi & exponi debere, quod & aliquibi *Plutarchus* prodidit. Quale est illud, quod de nubentibus

tibus dici vulgo solebat, Sesamum aut hordeum sere, aut projice: cum fecunditatem, & multiplicem generationem ac foetum significare volebant. Sunt enim hujusmodi semina multæ fecunditatis, & ut Græci dicunt, πολύρ-
va. Sed quod de sesamo dicimus, aliqui ex eo placentam fieri solitam in nuptiis, eadem ratione tradunt.

*Unguium criniumque præsegmina urina non in-]
spargenda.*

Unguium criniumque præsegmina ne commingito, neve insitito: quod sic Græce dicitur, ἀπονοχίσματα καὶ κεφαῖς μὴ ἐπαρεῖν, μὴ δὲ ἐρίσαι. Hoc symbolum cum non expositum ab antiquis scriptoribus *Erasmus* invenisset, ita ille sua sententia absolvit, ut amicos & cognatos dicat, tametsi humiles atque abjectos, non tamen spernendos. Idem ferme & *Rheulin*. Quid vero dicas, si non calcandam, nec penitus negligendam rerum externarum curam, suo hoc symbolo nos *Pythagoras* mone-
re voluerit? & iccirco etiam, ut scribit *Iamblichus*, in die festo nec unguës secari, neque crines tonderi volebat: quam superstitionem & hodie à plerisque custodiri anxie videmus. At vero contrarium significare symbolum videtur, si, ut *Ficinus* transtulit, enunciemus. ita enim ille: Capillorum & unguium superfluitates, postquam abscideris, pessunda, ac si innæat, de externis minime curandum. *Theodoritus* quoque apud Græcos insignis theologus, mortalitatis symbolum capillos habere, his verbis ait: Capilli (inquit) mortalitatis symbolum; mortui enim sunt, nec doloris sensum habent. Diverse insuper à *Ficino* in *Lamia* symbolum *Politianus* protulit: Unguimum, inquit, criniumque tuorum præsegmina ne commingito, sed in ea dispuito.

Adversus solem ne mingas.

Contra solem ne meiito: sic *Politianus*, quod est Græce, *ὅπως τὸ ἥλιον τε ἀμύνον μὴ οἰμχεῖν*, hoc est, Versus ad solem ne melito. Hoc ipso utique symbolo discipulos monet Philosophus, ut omnibus in rebus, omnique loco pudorem verecundiamque servant. *Erasmus* tamen ad Magos pertinere arbitratur, ex *Plinii* sententia, qui ait eos vetare, ejus causa contra solem lunamque nudari, aut umbram cujusquam ab ipsa adspergi. quo in loco & *Hesiodi* poetæ carmen adfert. Sane quia in lotii hoc loco mentionem incidimus, *Osthanes Persa* illud contra mala medicamenta omnia promisit auxiliari, matutinis horis suum cuique stillatum in pedem. Ejusdem vero lotii perfusione maleficia atque incantamina averti solere, gentes credidere. Unde harum rerum *Apuleius* peritissimus, libro primo de Asino, *Aristomenem* scribit à veneficis sagisque mulieribus lotio fuisse perfusum. Id etiam manifestius in divorum historiis colligimus. nam cum arte magica Christiani, miranda quæ faciebant, patrare existimarentur, lotio inspergi jubebantur; quo modo *Numeriano Cesare* jubente, *Chrysanthus*, & *Lusia Syracusana* virgo, item *Ss. Fulianus* & *focii* martyres, equæ urina conspergi jussi. Verum ad avertenda maleficia, & unctio adipis, & abrasio capitis amuleta esse traduntur. Alias tamen lotii perfusio ignominia causa est etiamnum hoc tempore. Notissima historia apud *Tranquillum* de sacris *Isiacis*. Sed jam & nos aliam symboli adferamus interpretationem. Sol in sacris litteris pro Deo sæpe accipitur. Non (opinor) igitur errabis, si ita exposueris, ut non sint in Dei conspectu, vel coram eis qui nobis Deum ipsum repræsentant, ea facienda, quæ parum honeste & decore fiunt. Sedenim quoque *Fo. Picum* illum magnum patrum tuum, duo hæc *Pythagora*.

goræ symbola conjunxisse video, & enodasse: Cavenda, inquit, inprimis duo nobis *Pythagoras* significat, ne aut adversus solem emingamus, aut inter sacrificandum ungues secemus: ut scilicet, postquam per mortalem animæ partem, & superfluentium voluptatum fluxas eminxerimus appetentias, & unguum præsemina, quasi acutas iræ prominentias & animorum aculeos resecurerimus, tum demum sacris operemur; & cætera quæ scripsit *Picus* tuus. Possumus & hoc ita interpretari; Ne seces ungues: ne in rebus supervacuis & sordidis occuperis inter sacrificandum. nam & à *Marfilio* ita pronuntiatur, Juxta sacrificium ne incidas ungues.

Non a dversus solem loquendum.

AD solem versus ne loquitor. ita Græce enunciatur, *πρὸς τὸν ἥλιον τέλεγγυμένον μὴ λαλεῖν*. Quod sic ferre exponitur: Non esse in manifestis rebus, & in his quæ in aperto sunt, repugnandum. quid enim est sole clarius? Usu quoque comprobatum est, eum in disciplinis reliquis, nedum in re literaria, non multum profecturum, qui manifestæ veritati contumax repugnat. Adversus solem (inquit *Rheucelin*) ne loquaris, ne videlicet incidas in periculum: quod recte monet illud, Acutum gladium declines. id fit, si honesta verecundia utaris in publico: cujus hæc nota est, adversus solem ne meito, cujus paulo ante meminimus. Verum quoniam supra diximus, solem pro Deo interdum accipi, possis & hoc ita interpretari, adversus divinitatem non esse loquendum. Neque hoc loco te id latere velim, hunc Hebræorum esse loquendi morem, ut aliquid contra solem fieri dicant, quod in conspicuo & aperto fiat. ut est illud apud *Mosen*, quod 70. κατ' ἐναντι ἡλίου: *Hieronymus* noster, Contra solem, transtulit.

Non in meridie dormiendum.

IN meridie ne dormito: quod Græce ita habetur, *μη
δε καθ' ἡμέραν ἐν μεσημέρῳ*. Hoc symbolo viden-
tur monuisse Pythagorici, non esse in manifesta luce con-
nivendum, neque stertendum tum cum aperta nobis est
lux. Nam & Olympiodorus in Platonis Phædone, ait
ideo à Pythagoricis statutum, non esse in meridie dormi-
endum, quoniam sol ea hora validissimam suam ostendat
efficaciam. Eadem fere ratione, eodemque Olympiodoro
autore, lege apud Athenienses cautum fuerat, ne de quo-
piam interdiu necis supplicium fumeretur.

Cum è lecto surgis, stramenta confunde.

Cum è lecto surgis, stragula complicato, vestigium-
que corporis confundito. sic Politianus. Alii: Stra-
mentis surgens, ipsa colligito, figuramque confundito.
Sed vide quam concinnius hoc Græce enunciatur, *ἀνα-
στὰς ἐξ ἐνὸς κυτταρῶν τὰ σπώματα*. Commodius
igitur, si sic verterimus: E lecto surgens, ipsa conturbes
stragula. nam & Erasmus sic: Surgens è lecto, vestigium
corporis confundito. Idemque ipse significare ait, quod
illud de complicandis stragulis: id quod paulo post
declarabimus. Sed viderit Erasmus, an recte. Rheuclin
insomnia transtulit, ut paulo post dicemus. Plutar-
chus quidem in Symposiacis, hoc & ipse ad pudorem &
thalami reverentiam pertinere scribit. Sed certe hoc
in usu est quotidiano apud ingenuos, & præcipue in
Etruria. At mea quoque sententia symbolum commo-
de sic expones: Surgens à lecto, ac si dicat, è somno
mortalis huiusce vitæ, erigensque te ad diei lucem, hoc
est, ad coelestium divinarumque rerum contemplatio-
nem,

nem, stragula complicato, hoc est, corporeos sensus deserto; (id sic enim quidam interpretantur;) & perinde corporis vestigium & stragula confundito, hoc est, ne ad momentanea & mortalia, sensuique obnoxia respexeris, eorumve memineris: nam & in re sacra perficienda eadem ferme præcipiet, ut plane eo loco ostendemus. Non poterit ergo recte philosophari, qui fluxarum rerum curam non abjecerit. nam & sacri interpretes, per lectum & grabatum carnis voluptates exponunt.

Cantibus utendum ad lyram.

CArminibus utendum ad lyram: hoc est, ὡς δαὶς γεν-
δοι πρὸς λύραν. Institutum Pythagoræ fuisse le-
gimus, ut ante soporis initium, ad lyram cantibus ute-
rentur, ne videlicet perturbatis molestantur insomniis:
quæ si forte irruissent, surgentes iussit lecti stragula
excutere ac convolvere; hoc est insomniaglomerare,
in unumque rejicere, ut scribit Rheuclin, ne remorata
gravarent. Sane ut scribit Cicero primo de Divinat. &
repetit Gellius in 4. Plato sic jubet ad somnum profi-
cisci corporibus adfectis, ut nihil sit quod errorem ani-
mis, perturbationemque adferat. Per lyram vero signi-
ficabant honestam quandam temperantiam; nec sese
perturbationibus nimis dedere jubebant, cum dicerent,
neque risui neque tristitiæ manus dedendas: quod &
Lacertius.

Stragula semper convoluta sunt habenda.

Stragula semper convoluta habeto: hoc est, quod
Græce habetur, τὰ σπώματα δὲι (συνδεσμένα ἔ-
χειν. Erasmus ad verecundiam refert, quasi indecorum
sit incomposita habere stragula. Age, cur tibi præcipue,
quod

quod sentio, palam non adfero? Ego potius nos monere voluisse *Pythagoram* crediderim, ut parati atque expediti semper simus, quasque in procinctu, tanquam peregre abituri, nam & in castris, cum migrandum est, omnia convoluta habere, & colligata, convasataque solemus. Verum tamen hæc ad animum transferamus, ac si ab hac mortalitate sit migrandum, ne nos imparatos mors offendat. Quid si nos moneat, cum non firmam hic & stabilem mansionem habeamus, & varii plerumque casus immineant atque impendant, ut parati semper simus, quocunque locorum peregrinandum sit, sedesque mutandæ: nosque in nobis ipsis omnia nostra posita habere debere, omnesque fortunæ casus longe virtute inferiores esse ducere: & demum tales nos esse, quales erant illi, qui sua secum bona omnia in patriæ direptione ferre adseverabant? (duos quippe philosophos idem dixisse comperimus.) quod quidem tu symbolum à parente puer, maximo ac rarissimo exemplo, perdiscere potuisti.

In via ne ligna secas.

IN via ne ligna scindito: quod sic Græce habet, *ἐν ὁδῷ μὴ ξίλειν ὕλας*; ut legitur apud *Olympiodorum*. Hoc vero *Pythagorici* monentur, eodem autore, ne vitam nimis curis discrucient, ac inanibus cogitationibus agerent. Via enim, vitæ humanæ cursum; & lignum, fortem animum, etiam in sacris literis significare videmus. *Rheulin* tamen ait, nos moneri, ne publica, & quæ sunt universitatis turbare velimus.

Injussu imperatoris ex praesidio non decedendum.

Absque Imperatoris mandato, ex custodia non recedendum. Quod Græce sic effertur, *ἀνεξουσιοῦται*

μὴ ὁ τὸ ἀποκρίτορ ἐν τῷ φρεσὶ μὴ ἀναχωρεῖν. Quod
 suis ita verbis in *Catone M. Tullius*: Injussu, inquit, Impe-
 ratoris de statione & præsidio ne decedas. Hoc vero
 symbolo *Pythagoras* auditores monere volebat, eos non
 debere sponte ex hac vita migrare. per Imperatorem e-
 nim, Deum immortalem, moderantem omnia, atque re-
 gentem: per stationem & præsidium, vitam qua vivimus,
 intelligere volebat. Atque ita quidem *Cicero* exponit, qui
 & in libris de *Republ.* in hunc prope modum loquitur:
 Quare (ait) retinendus est animus in custodia corporis,
 nec injussu ejus, à quo ille est nobis datus, ex hominum
 vita migrandum est, ne munus adsignatum à Deo defu-
 gisse videamini. Atque hæc ille quidem totidem verbis.
 Hanc eandem sententiam, sed paucioribus verbis, eun-
 dem significasse *Pythagoram* ostendit *Olympiodorus*. ait
 enim eum præcepisse, quempiam seipsum non educere de-
 bere: hoc est, ut ille refert, μὴ ἑξάγειν ἑαυτὸν. Eadem &
Plato ipse, & qui ab eo sunt philosophi. Sunt & his simi-
 lia, quæ nobis sunt lege divina præcepta. Eadem & *Hebræi*.
 Unde elegans illa oratio apud *Egesippum* de *Iosepho Mat-*
thathæ, quem in lacum conclusum à *Romanis* militibus,
 comites hortabantur, ut sibi manus inferret potius, quam
 in hostium manus veniret. quam orationem idem ipse
Iosephus in sua historia copiose est exsecutus.

Elixum ne asses.

Quod elixum est, ne adsato: quod forte sic Græce, ἐ-
 φθόν μὴ ὀπλᾶειν. *Iamblichus* autem fere sic exponit:
 Benignitatem ac mansuetudinem ad iracundiam, non
 inducendam. Mitia enim, elixa esse dicuntur: Assa vero &
 rosta, immitia & iracunda. Sunt & qui hoc desumptum
 existiment à *Persarum* Magis, apud quos, ut jam diximus,
Pythagoras aliquamdiu est diversatus, & institutus.

Gladium

Gladium acutum avertite.

Gladium acutum avertito: quod Græce legitur, ὄξεί-
αν μάχην ἀποσπένειν. Quod symbolum ex re po-
tius, quam ex verbo interpretatus est *Marsilius*, Acutum
omne abs te dimove. *Rheucelin*, Gladium acutum decli-
nes. Sic vero fere ab omnibus exponitur: ab his qui pe-
riculum adferunt, vel adferre possunt, abstineto, caveto-
que; & quæ nocitura tibi vides, avertito. Qua ratione &
Moses gladium flammeum dixit & versatilem, qui lignum
vitæ custodiat: id est, divinam ultionem, ut ante memi-
nimus. Quidam & gladium, malam linguam interpre-
tantur: quo modo & illud *Jobi* exponunt, De gladio oris
liberabit: quæ & alibi gladius anceps dicitur.

Quæ ceciderint, ne colligito.

Quæ ceciderint, ne tollito: quod sic Græce legitur,
τὰ πρὸς τὰ μὴ ἀναρπείδης. *Diogenes Laertius* hoc
quoque inter symbola connumerat, idque interpreta-
tur à *Pythagora* imperatum, ut modeste ac decenter nos
esse doceret, & moderate vesci. adducitque *Aristopha-
nem* poetam in heroicis, qui ea quæ de mensa caderent,
heroum esse dixerit. Observatur & hodie à plerisque
symbolum, ut quod semel è mensa ceciderit, nec ipsi
edant, nec colligi patiantur: id quod ab hoc *Pythago-
ricorum* more effluxisse videri potest. Quem tamen mo-
rem si ad animum & animi cibum convertamus, non
superstitiosum videri poterit. Hujus & *Suidas* symboli
meminit, illudque sic protulit, τὰ πρὸς τὰ μὴ ἀναρπείδης
& eadem ferme quæ *Diogenes*
adfert. Sunt & qui sic efferunt, μὴ γαστέραν ἀρπάζειν
ἐν τοῖς τοῖς τρεπόμενοις ἡγεμονίᾳ: hoc est, Ne gustate
quæcun-

quæcunque in mensa deciderint. Porro *Rheudina* sic ipse symbolum interpretatur. Quæ deciderint, inquit, ne tollito: hoc est, non decere quenquam suarum rerum ardentio rem esse amatorem.

Non coacervanda ligna cupressina.

Ligna cupressina ne coacervato: quod sic Græce dicas, *κυπρίαινα τὰ ξύλα μὴ συνωρδένειν*. Vel ut *Hermippus* legit apud *Laertium*, *ἀπέχεσθαι ποδὲ καὶ Κορὴ κυπρίαινης*. A paucis quidem hoc inter symbola connumerari vidi. id tamen quoniam nos comperimus, hic ideo adscripsimus. Videtur vero *Pythagoras*, vel quisquis adscripsit, nos admonere, ne ex sacris rebus, & Deo divisque consecratis, nobis opes deliciasque comparemus: neve eas in nostros & proprios usus convertamus. Nam & ex cupresso, inquit *Iamblichus*, & repetit *Hermippus*, *φοῖς* sceptrum conficitur. Sacra quoque à prophanis indigne usurpata, & male parta simul & alia prophana destruere ac dissipare, & vulgo creditam, & jam pene persuasum. Sed & id considerandum, ne fortassis symboli autor nos monitos esse velit, ne de sepultura ac funere nimis solliciti anxique simus. Cupressus enim, ut nosti, Diti sacra est, & funeribus indicandis veteri instituto, ante ædium fores affigi solita fuit.

Imparia superis, paria inferis sacrificato.

Plutarchus & hoc *Pythagoricum* ænigma esse ait: Coelestibus imparia sacrificato, inferis vero paria. hoc est, τοῖς μὲν ἑραινίοις ἀειπὰ δύνειν, ἀρπὰ δὲ τοῖς χθονίοις. Quod cum *Plutarchus* non explicet, *Erasmus* ipse adfert, quod idem *Plutarchus* in *Quæstionibus* ait, primum videlicet mensam deis coelestibus habitum sacrum,

crum, secundum vero deis inferis, in quo & lustrationibus quibusdam uti mos erat, & mortuis parentabant. Quin etiam totius mensis tres dies principes & autores esse voluerunt: & reliqua quæ ille doctè adfert. Porro apud *Virgilium* notant eruditi de pari & impari numero multa, quæ ad hunc locum faciant. Lege *Macrobius* & *Servius*, & quæ supra de ternario diximus, & quæ infra dicemus.

Ex imputatis vitibus ne deis libes.

NE ex imputatis vitibus deis libato. Sic vero Græce habetur, *μη σπένδειν θεοῖς ὅξ ἀμπέλων ἀπιμήτων*. Docet hoc symbolo philosophus, ut actiones nostras Deo immortalī purgatas offeramus: quando illi nihil est gratum, quod non purum sit, & expurgatum. *Hebræorum* quoque maximus & philosophus & rex *Solomon*, vineam seu vitem hominis stulti, vitam intelligit, quæ sine doctrina est & bonis operibus. Verum hoc quod de vite imputata dicimus, non *Pythagoræ* tantummodo præceptum fuit, verum & antiquorum legibus cautum. Cujus rei meminit *Plinius*. *Maurus* vero *Servius* in sacris dici ait, ut is furore corripiatur, qui de vino sacrificaverit, quod de vitibus esset imputatis. *Romani* etiam, ut *Plutarchus* scribit, *Jovis* sacerdotem sub vitem ingredi noluerunt, quod eum scilicet ebrium fieri non deceret. Eundem & hederam attingere religio fuit, quod hederam spiritum quendam habere existimabant, quo hominum mentes in furorem agantur. *Plutarchus* idem in *Numa* putavit, regis fuisse institutum, non *Pythagoræ*, & hoc quod statim subjungemus. Sed de his jam satis: quare jam cætera.

Non

Non sine farina sacrificandum.

NE sine farina sacrificato. Præcipiebat *Pythagoras*, suos discipulos *μὴ δύνειν ἄτερ ἀλφίτων*, hoc est, non sine farina sacrificare : hoc est, ut mundi ipsi, & mente candida, & expurgata conscientia, & quod dicunt nostri, probe expiata, Deo sacrificemus. Unde & gentes mola, quæ ex farina & sale conficiebatur, victimarum capita, antequam mactarent, inspergere solebant. Non me præterit hoc loco, *Pice*, quæ à Græcis *ἄλφιστα* dicuntur, à nostris frequentius polentam verti solere, quod in medicæ facultatis scriptoribus facillime conspeximus, *Dioscoride, Galeno, Paulo* : quod, nec inconcinne forte hoc loco, volui tamen ego eos sequi, qui ante me symbolum exposuere, quos inter *Erasmus*, qui hoc ipsum ænigma ad morum mansuetudinem pertinere existimat. Sedenim & *Hebræi* eadem, ut puto, causa, sua pleraque sacrificia, farina & oleo conspersa, Deo Opt. Max. offerre consueverant, ut est apud *Mosen, Philonem, & Josephum*. Apud *Romanos* tamen, ut est autor *Plutarchus*, flameni diali nefas erat farinam attingere, quod ea cibus sit imperfectus & indigestus. neque enim farina semen est amplius, nec per se cibi usum præstat. Porro & illud considerandum, *Pythagoram* panem & vinum purum in sacris adhibuisse, quæ rex *Salem* multo ante Deo obtulisse in sacra historia legitur, & nos multo ac longe sanctiore sacramento quotidie offerre consuevimus.

Nudis pedibus sacrificandum.

Nudis pedibus rem divinam facito, & adorato. Et quoniam à nemine adhuc quod sciam, hoc symbolum explanatum reperi; ideo ne inenarratum tibi mitte-

mitterem, nonnulla hoc in loco collegi, ut illud saltem ipse quoquo modo aperirem. *Pythagoras* igitur & hoc ab *Hebræis* sumptisse videri potest, apud quos morem fuisse accepimus, sacra & sancta non ingredi loca, nisi nudis pedibus. *Mosi* certe Deus Max. præcepit, ut calceamentum solveret, quod in quo staret loco, terra sancta esset. Post *Mosen* quoque *Jesu Naves* filio idem est imperatum. Scribit & *Flavius Josephus*, *Berenicem* regis *Agrippæ* sororem, cum *Hierosolymam* profecta esset voti gratia, rem sacram facturam, idem fecisse, atque (ut ipse ait) ita nudipedem ante *Flori* præsidis tribunal stetit. Hinc illa quoque *D. Leonis* in quodam de jejunio sermone, exclamatio de *Hebræorum* jejunio, loquentis: Habeant illi nudipedalia sua, & in tristitia vultuum ostendant otiosa jejunia. Nunc quoque *Mauri* & *Sarraceni*, ejusmodique hominum genus, templa in quibus sacra facturi sunt, non ingrediuntur, nisi calceis depositis. Ergo *Pythagoram* monuisse puto, ut inter sacrificandum, mundi, & mundaniis relictis curis, & à scelerum inquinamenti expiati, rei divinæ operam darent. nam & lavare pedes myrtice, expurgare mentem dicimus: qua de re & Christiani nostri theologi, dum mandatum Domini de pedum lotionem exponunt, & simul illud, Excutiendos pulveres de pedibus. *Euthymius* quoque pedes pro cogitationibus, in *Psalmo* 72. exponit; Per pedes (inquit) cogitationes intelligit, veluti quæ animæ nostræ religionem pedum instar regunt, ac sustinent. Licet *Cassiodorus* arbitrium mentis eo loci interpretetur, cogitationes tamen & ipse *Psalmo* 120. pedes exponit. Sed longior sim, si ejusmodi multa tibi adferre velim. Cæterum apud scriptores proditum est, *Lacedæmonios* juxta *Pythagoræ* hoc institutum nudis pedibus adorare, & rem sacram facere solitos: quod nihil mirum. Nam, *Josephus* teste, *Lacedæmonii* *Hebræos*

locios

socios habuere, & ab ipsis ut alia multa, & hoc suscipere potuerunt. Porro Christianis nobis ex ceremoniarum ritu, & Pontificum institutis prohibitum est, sacram Eucharistiam nudis pedibus conficere: & *Paulus* monet, calceatos nos pedes habere debere in præparationem Evangelii. Idem repetit *D. Cyprianus*: Ut serpens, inquit, à nobis calcatus obteratur, neve armatos pedes possit mordere. Sedenim & per pedes humanitatem significari ii volunt, qui Evangelium illud exponunt, quod est de pedum osculo meretricis, & unguenti infusione. *D. Augustinus* per pedes, humanos affectus intelligit. At vero *Gregorius*, dum illud interpretatur, Calceamenta habebitis in pedibus: Calceamenta, inquit, in pedibus habere, est mortuorum vitam conspiceret, & nostra vestigia à peccati vulnere custodire. Sed de his plus jam satis.

Adoraturi sedcant.

ADoraturi sedento: quod Græce sic, καθήκον προσκυνήσας. Videtur vero *Plutarchus* hoc *Numa* regi adscribere. Exponitur vero sic: Oportere certa vota concipere, & in his quæ optima fuerint, perseverare. Ego ab eo deductum puto, quod sedentes meliorem pacatioremque animum adsequi existimantur, (nam sedendo & quiescendo animus, teste Philosopho, melior fit;) atque ea causa quoque rectius de quaque re censere. Unde etiam iudicem, dum sententiam est pronuntiaturus, pro tribunali sedere, tanquam Deo sacra fit facturus, legibus cautum est. *Erasmus* putat & alium subesse sensum: quod oporteat eos qui sacris operantur, non obiter ac velut aliud agentes, hoc facere; sed vacuos, ac totos rei divinæ intentos. Unde & *Plutarchus* tradit, quoties Pontifex auguria seu sacra aggrediebatur,

tur, præcones clamasse, Hoc age. Ea vox hortabatur, ut qui sacra adirent, reverenter & attente id facerent. Idem *Plutarchus* in *Quæstionibus* ait, qui deis vota fecissent, in templis manere, & quietem agere solitos, quod actiones hujus vitæ frequenter involvant hominem molestiis. hæc *Erasmus*.

Circumactus adora.

Vertigine actus adorato, vel (ut *Erasmus* ait) Adorato circumactus: quod est Græce, περιπατεῖν ὡς περισπῶν. *Plutarchus* & hoc *Numæ* Regi, non *Pythagoræ* adscribere videtur, qui & multa in *Numa* cognitione digna de vertigine in sacris adfert. Putabat *Rheucelin*, hoc symbolo prudentiam circa divinas preces indicare voluisse *Pythagoram*, ne in nos videlicet jure retorqueri posset, Nescitis quid petatis. Alii existimant, vertiginem hanc à *Pythagora* ea causa institutam, quod sacrificantes imitari cælum quodammodo videantur, quod continua vertigine agitur; Cælum namque gentes Deum esse putavere: vel quod ea cæli circulatione terrena averti viderentur. Idem fere ex *Ægyptiorum* disciplina *Apuleius*: idem & nos Christiani in sacris mysticis facere consuevimus, sed aliam ob causam. Nam & in dextram & in sinistram diversa ratione, dum rem sacram missam facimus, circumagimur, ut ritualibus nostris libris continetur. Sed & gentes ad orientem solem, quod innuit *Apuleius*, adorabant: ita & nostri templa construi præcipiunt ad solis ortum, tametsi *Laterana* & *Vaticana* Romæ basilicæ ad occasum vergant. Similes utique aliqua ex parte ceremonias gens unaquæque & natio in Deis colendis habuisse videtur: id quod superstitiosi quidam ex nostris, & indocti rerum, dicere piaculum autumant. At ne à proposito aberremus,

mus, apud gentes observatum legimus, ut peractis sacris, antequam populis missio fieret, id est, λαοῖς ἀφ' ἑσθ', sacerdotem sese ad dextram circumagere solitum, manumque, priore digito in erectum pollicem residente, ori admoveere; demum sedere: id scilicet innuentem, deos rata sacra & preces habuisse. Gallos vero ad lævam se circumvertisse, proditum est. Verum hæc non nostri instituti colligere hoc tibi loco, qui alias ex Plutarcho, Plauto, Suetonio, Iamblichō, Apuleio, aliisque, in Adnotationibus multa complexi sumus.

Cum veneris in templum, adora, nec interea aliud facias.

A Dorato cum veneris in templum, neque quod ad victum pertineat, quicquam aut dicito, aut facito. Inter symbola & hoc connumeravit *Marsilius Ficinus*: quod tamen *Olympiodorus* ita in *Plat.* Phædone ex *Philolai* sententia profert, ἀπόγν' εἰς ἱερόν, & δεῖ ὁμῶς προσέειναι: hoc est, Cum templum ingrederis, non convertere oportet. Monemur vero, cum sacratam viam & religionis instituta ingressi fuerimus, nos non debere profanis curis de cætero immisceri, & divina quæ cœpiimus, non humana tractare. Nam & **CHRISTUS** discipulos ideo sine pera & facculo, hoc est absque ulla rerum terrenarum cogitatione, in Evangelii prædicationem dimisit. Deus enim cœlestis pater iis providet, qui sincere templa ingrediuntur: hoc est, religionis semitam. Alii simpliciter symbolum ipsum interpretantur, ut ipsa verba sonant. Sedenim & *Seneca* in Epistolis, ait *Pythag.* & illud dicere solitum, Alium animum fieri intrantibus templam, Deorumq; simulacra ex vicino cernentibus, & alicujus oraculi opperientibus vocem. Quæ verba etsi simpliciter dicta videntur, monere tamen queunt, in rebus sacris hominem alium quam humanum

adsumere animum debere. *Iamblichus* item illud *Pythagoræ* præceptum, seu Symbolum fuisse ait, Non esse in templo re venerea utendum, ne scilicet polluatur: quomodo & Christianis prohibitum. Non in templo quoque pariendum esse, seu magis (ut reor) concipiendum, idem volebat philosophus; ne scilicet anima, quæ divinum quiddam est, in corpus (quod mortale est) immergatur, ut idem scribit *Iamblichus*. Verum hoc idem esse cum superiore videtur.

Ex itinere, præter propositum, in templum non ingrediendum esse.

EX itinere, præter propositum, ne templum ingreditor, neve orato, etiam si prope vestibulum transeas. Si huius symboli, quod dici solet, corticem, superficiemque verborum tantum inspexeris, irreligiosum quiddam & impium, ne leve & puerile dicam, philosophus præcipisse videtur: si vero medullam interioremque sensum intropexeris, aliud profecto significare videbis. Nam non decere rebus profanis & irreligiosis, divina & sacra commiscere, his verbis præmonet. Iter enim, vitæ communis cursum: & templum, contemplandi & adorandi rationem significare crediderim. Sunt qui symbolum utrumque sic exponunt, ut cum rem sacram facias, nil te tum aliud facere oportere: cum vero rem profanam, sacram non attingendam, nec cogitandam quidem. Quæ de re & *Plutarchus*: In profectis, inquit, diebus, & omnino in festis, per urbem sacerdotem præcones præcedebant, qui ut quiescerent, & ab operibus desisterent, jubebant. Nam ut *Pythagarici* dicunt, non præter propositum homines per transitum adorare deos immortales, illosque precari, sed continuo ex ipsa domo mente ad id paratos pergere. Ita & *Romanos* *Numa* instituit, neque

audire

audire quicquam rerum divinarum, neque adspicere per desidiā atque negligentiam, sed vacare à rebus cæteris oportere, mentemque sacris adhibere existimavit. Ex his tamen symbolis quæ diximus, & quæ mox item adferemus, pleraque potius præcepta esse videntur, iccirco & à nonnullis non legitima putantur.

Non absque lumine de rebus divinis loquendum.

DE rebus divinis absque lumine ne loquitor. Manifestum puto, quid hoc loco præcipiat *Pythagoras*. Lumen enim pro cognitione & scientia accipi videtur. Unde *Tertullianus Septimius* libro contra *Marcionem* primo: Ille, inquit, canicula *Diogenes* hominem invenire cupiebat, lucernam meridie circumferens. *Marcion* Deum, quem invenerat, extincto lumine fidei suæ amisit. Quo pacto & Rex *David*, lucernam pedibus suis dicebat mystice verbum Dei, & lumen semitis suis. Vel (fere quod idem est) intellige, uti legimus apud *Aristobulum*, *Hebræum* ex secta Peripatetica Philosophum, lucem & lumen pro sapientia: Tota nempe lux ex sapientia est, unde (ait) Peripatetici quidam λαμπτήρ ὁ αὐτῶν ἔχειν τὰξιν, hoc est, quod quendam fulgoris habeat ordinem. Qui enim luminis huius fulgorem sequitur, per totam vitam nullis tenebris, nulla confusione perturbabitur. Repetit hæc eadem *Eusebius*. Unde etiam lucernas ardentes dicimus mystice, ut idem ait *Tertullianus*, mentes fide accensas, & veritatis operibus relucens. Vel intelligamus, ut *Gregorius Nazianzenus* ait, φῶς νοητὸν, id est lumen intellectuale: quod cum duplex sit, cœleste per divinum afflatum, & humanum per doctrinam, de cœlesti mihi potius quam de humano intelligendum videtur. Qua ratione fit, ut ego de divinis superque cœlestibus parce admodum

semper loquar, & si quid interdum exeat, religiosæ cen-
suræ addictum volo.

Cum tonat, terra tangenda.

Cum tonat, terram tangito. Et hoc ab *Iamblico* ad-
fertur, ut videlicet memores simus mortalitatis, &
nostræ originis. Etenim cum cœli porta tonat, ut ait
poeta, signum est futuræ tempestatis. Ergo instantibus
signis iræ cœlestis, terram tange, & te mortalem memine-
ris. Vel sic exponas: cum tonat, hoc est cum nobis is qui
præfectus est, Rex, aut Pontifex, vel alius quispiam po-
testatem habens, te increpat & arguit, tu terram tange,
hoc est, te subijce, humilemque præbe.

Silentium, id est echemythia servanda.

Linguam coercito, Deum imitans. Inter præcipua *Py-
thagoræ* præcepta fuit, & silentium & taciturnitas,
quam *ἔρησις* ab illo appellari, à principio dixi. Præ-
cipuum continentiae signum, ut ait *Iamblichus*, *Pytha-
goras* esse putabat, linguam compescere: quam & pri-
mam esse virtutem is sapiens exultimavit, qui carmine
sententias complexus est, quique ait, se locutum sæpe
pœnituisse, tacuisse nunquam. Sed quantæ commenda-
tionis & utilitatis sit silentium, & jam nos nonnihil su-
perius, & præterea pleraque *Apuleius* in *Floridis*. & cer-
te exstat aureus *Plutarchi* libellus de audiendo, hoc est
ὑπερὸν ἀκούειν. Rex quoque & Propheta maximus ita can-
ticum illud suum inceptavit, Te decet silentium Deus
in *Sion*: etsi 70. interpretes pro silentio hymnum trans-
tulere. Scribit & *Athenæus* in 7. silentium rem esse di-
vinam. *Iamblichus* quoque in libro de mysteriis ad-
Porphyrium scribens, *Aegyptios* ait Deum habuisse, quem
Ἰαθον

Itthon vocabant, in quo primum esset intelligens, & intelligibile primum, quod solo silentio colebatur. *Porphyrus* etiam ipse in commentario Antri *Homerici*: De silentio *Pythagorico*, inquit, & *Ægyptiorum* sapientes, ne quis januam aut portam præteriens loqueretur, vetabant. Tunc enim silentio colendum esse Deum, qui principii rerum omnium autor est, jubebant: quin etiam in aliis januis quacunque hora, non modo meridiana, loqui nefas habebant, utpote januam rem sacram existimantes. Sedenim & *Olympiodorus Alexandrinus* ait; *Pythagoricos* per silentium arcana, hoc est ἀπορρητα Dei significare, quem utique Deum imitari debet philosophus, qua ratione videmus, quem modo dicebam sapientem, illud cecinisse,

Proximus ille Deo est qui scit ratione tacere.

Quinimo ut silendo discerent discipuli, *Pythagoras* volebat, adeo ut quinquennio eorum plerique sermone abstinere. Neque tamen certum & præscriptum erat omnibus æque silendi tempus. Nam aliqui triennio tantummodo tacebant, ut est apud *Origenem*; alii quinquennio; nulli tamen biennio minus, ut ait *Gellius*. Alio enim alius vel plus, vel minus, ut illius ferebat ingenium & natura, silere jubebatur: quod qui, ut præceptum sibi fuisset, servasset, ei mox abdita & philosophiæ mysteria communicabantur, jamque ad adspectum philosophi admittebatur. Sunt qui symbolum istud ad sacrificandi consuetudinem pertinere existiment, in qua linguis animisque favere jubemur. Unde est & mysterium, ut quidam existimant, nuncupatum, *πρὸς τὸ μὲν τὸ σὺν*. Qua de re plura in syntagmate de Sacrificiis.

De Deo, rebusque divinis, nihil tam mirabile dicitur, quod non credere debeas.

CAchinno obtineto: sic à *Marsilio*, Rifu effuso abstinere. Super hæc duo *Pythag.* præcepta verus quæ symbola,

bola, nihil amplius adfero. Sunt enim per se nota. Sed quare utrumque præceperit, cum nimis longa futura esset narratio, prætermitto. hoc enim à philosophis, illud à theologis commode & copiose disputatum est.

Non inspectandum ad lucernam speculum.

NE ad lucernam speculum spectato. Et hoc inter symbola connumeratur. Videri quidem & hoc leve & superstitiosum posset, si simpliciter intelligas. Sed cum *Pythagoras* hominem se recte nosse, monere velit; Ne speculum, inquit, ad lucernam intueri. ac si dicat, non ad alienam & mentitam lucem & scientiam, sed ad solarem & divinam, & propterea conspicuam, quæ omnibus patet & lucet, nec pro veris falsa ostendit. Qua de re & adhuc hodie est apud nonnullos in consuetudine, ne se ad lucernæ lumen in speculo intueantur. Trito etiam vulgi sermone, formam & gemmas æstimare ad lucernam vetamur: quando ad ejus lucem facillime hallucinamur, & decipimur, neque ad eam omnes latentes mendæ apparent; quin interdum pulchriora, quam re ipsa sint, esse videntur.

Non propter opes ducenda est uxor.

AUrum habenti ne in filiorum generatione adheris. Videtur vero hoc significasse *Pythagoras*, non divitias & opes homines respicere debere, cum liberis & soboli sunt operam daturi. Atque ita symbolum protulit, ut viris & foeminis præceptum esse videatur. Auditores enim cum mares tum foeminas habuit *Pythagoras*, ut nostro quoque tempore utriusque sexus sunt cœnobitæ. At vero *Iamblichus Pythagoram* ait dicere solitum, liberos procreandos esse ea in primis de causa,
ut

ut post nos, qui Deos colant, relinquamus. Tametsi hoc ad perpetuitatem potius philosophum alii dixisse adseverent. Sunt vero & alii, qui aurum interpretantur fluxam & momentaneam hujus mundi gloriam: quo modo in sacris, calix aureus *Babylon* dicitur, & aurea ab *Aegyptiis Venus*: atque ideo symbolum sic interpretantur, ut non ad inanem mundi gloriam & speciem respiciendum dicant, in procreandis & comparandis liberis. Etsi non me præterit, & aurum aliis sensibus accipi solere in rebus mysticis.

Unum duo.

Symbolum & hoc *Pythagoricum* esse legimus, hoc est, *év dvo*. *Rheuctinus* symbolum hoc ait de rerum principiis commodissimum, (quid enim citius occurrit res singulas intuentibus, quam unum & duo?) cum causas & originem universorum scrutari voluerimus. Legimus præterea, *Zaretam* *Pythagoræ* præceptorem unum duo per nomina propagationis pronunciare consuevisse unum, id est *eva*, patrem appellando; & duo, matrem, *Plutarchi* testimonio. Quin etiam prisci illi *Ζῆνα*, id est *Jovem*, unum: & *Ἥρα*, id est *Junonem*, duo vocabant: quod & *Phornutus* observavit. Symbolum igitur, Unum duo, ad naturæ principia: sed quod sequitur, ad trinitatem omnino pertinebit.

Inter cætera colendam esse perfectissimam trinitatem.

Honora inprimis figuram ac pretium denariorum trium. Est hoc vel symbolum, vel ænigma, vel utrumque, si non verius neutrum, quod unus *Marsilius Ficinus* inter *Pythagoræ* symbola retulit: quod nusquam adhuc apud alium, quantum ipse meminerim, le-

gi. accurate licet & multo studio, unde ille transtulerit, perquisierim, nusquam equidem vel ipse inveni, vel ab amicis discere potui. Quamobrem nondum (ut ingenue fatear) plane constitutum habeo, quid hoc ipsum (qualecunque sit) sani nobis adferat: atque ideo nihil etiam exploratum habeo, quod tibi proferam. Aliquis fortasse posthac me magis *Lynceus*, *Argus*ve fuerit, qui quod ipse non viderim, interius ipse perspiciat. Commenta igitur hic tibi varia, non expositiones adferam. Atque id imprimis: posset forte philosophus id monere, ut non multo pretio statuas ac imagines, quas colamus, comparemus: *Hebraeos* fere imitatus, qui nullas admittunt. ut denariorum trium dixerit, pro minimo. Vel intelligas, quod minus aliquibus fortassis displicere possit, imagines quidem & aras, & pretium trium denariorum, hoc est, ipsius divinitatis: ut cultum ac mysterium præcipere videatur, quod in sanctissima Trinitate consistit. Ut enim *Numenius* & *Porphyrus*, hostis licet noster, ostendunt, antiqui philosophi, imprimisque *Pythagorici*, trinitatem comprobarunt, ut *Arist.* docet, & *Auson.* innuit: ut nunc *Platon.* & *Plotin.* mittam, qui eandem ipsam fatentur. qua de re nostri quoque Christiani cum *Latini* tum *Græci* ex gentium autoribus plura collegerunt, ut *Eusebius* & *Cyrillus*, & alii. Verum & nos superius ostendimus, ne à proposita re discedamus, ternarium numerum in sacris *Pythagoram* habuisse. Quod autem denariorum trium ait, id etiam subinnuere potest, de denarii numeri perfectione, quem & perfectum, numerorumque finem, cum *Pythagoras* ipse, tum *Plato* prodiderunt: id quod etiam *Vitruvius* credidit, & *Aristoteles* tertio *Physicæ* acroaseos libro, omnes scilicet homines, tam barbaros quam Græcos priscam servasse consuetudinem, ad decem usque numerandi. *Cassiodorus* quoque ad *Boetium*: Denarius, inquit,

quit, numerus more coeli in se revolvitur, & nunquam deficiens invenitur. At eo plura etiam *Theon Smyrnaeus* ex *Philolao* & *Archyta Pythagoricis*, in libro de *Platoniciis* mathematicis. Porro denarium numerum ea ratione *δεκάδα* Græci vocant, quasi *δεκάδα*, quod omnem in se numerum recipiat quem & *Pythagoræi* mundum nuncupant, quod eo numero sit compositus; decem enim sphaeris constat. Sed & eo veteres iustitiam & fidem significabant, nam & in eis sancendis dextras iungebant, sic digitis denarium numerum repræsentantes. Sed & *Hebraeus Philon*: Denarius, inquit, numerorum est infinitatis terminus, circa quem, ceu metam, volvuntur & reflectuntur numeri: à cuius quidem numeri perfectione, ac divinitate quadam, decem continet coelum orbis, decem sunt divina præcepta, decima quoque dies dicata: hinc & denarius nummus, ad quem cæteri referuntur. Sed amplius & nostri decima quæque majora scripserunt; ut decumana porta, decumana ova, decumani fluctus, & cætera. Quinimo & provitæ præmio mystice intelligitur. Unde illud *D. Cypriani* ex *Dominica* sententia deductum: Adhuc vero, inquit, cum singuli ad denarium vocantur, quid est quod à Deo æqualiter distribuitur, humana interpretatione minuatur? Quid vero etiam si inde absolutissimam perfectissimamque trinitatem intelligere velimus, ut scilicet in primis & ante omnia honoremus & colamus imaginem, imaginem inquam quæ incorporea est, aram propter sacrificia, ac pretium trium denariorum, quod æstimari non potest? quod à Christiana pietate haud multum abhorrebit. Sedenim & *D. Gregorius Nazianzenus* in sua quadam oratione, trigesimum numerum à *Pythagoricis* cultum, & inter sacros relatum prodidit: quem numerum ab *Hebraeis Pythagoras* potuit facillime sumpsisse, apud quos longe ante prædictum erat de 30.

denario.

denariorum pretio. Qua ratione si trium denariorum trigessimum ipsum numerum intellexeris, trini denarii & maximi sacramenti ænigma *Pythagoricum* solves: quo etiam quasi per transfennam quandam Dominum Servatorem possimus intelligere, etiam à gentibus quoquo modo prænunciatam, ut à *Sibyllis* quoque, 30. denariis à proditore discipulo proditum iuri debere. Sed quod de trinitate attuli, plane à *Cælio Calcagnino*, viro eruditissimo, probatur, qui ad me scribens hac de re, ita ait: Monemur, inquit, hæc venerari, ut una postmodum pietate animus imbuatur. Sic nec *Dei* imago in annulo sculpebatur, neque *Socrates* per canem, neque *Zeno* per capparim pejerabat. Pretium autem denariorum trium pertinebat, puto, ad mylterium & *τεράδιον*. Hæc quidem *Cælius*. Verum jam nos ad reliqua.

Non oleo est sedes abstergenda.

Sedem oleo ne abstergito. sic vero Græce enunciatur, *Ἐλαίῳ εἰς δάκον μὴ ὀμβρύνειν*. Quod symbolum tua sententia sic *Erasmus* exposuit, Non esse abutendum rebus optimis & pretiosis, ad ea quibus neque dignæ neque utiles videntur esse. Sed viderint alii quantum conveniat *Erasmi* expositio. *Rheulin* vero ita nos moneri ait, ut amicorum omnia ita curemus, atque propria: neque blandis verbis & sermonum fūco placeamus, sed veri studio. Sedes enim amicitiae veritas est, non adulatio. Propter quod ait, Oleo sedem ne abstergas. Quid vero si nos ita interpretemur, ut *δάκον* pro throno & cathedra, ut Latini sedem & sellam pro folio & tribunali, id est, pro imperio & magistratu accipere solemus: & ut ait *M. Cicero*, de sublimi loco; Oleum autem pro adsentatione & blanditiis, palpoque ac fictis sermo.

sermonibus, id quod etiam in sacris libris invenimus? & perinde etiam ita sacri interpretes exponere consueverunt, ut illud præcipue, ἔλαιον ἀμύδτωλῆ μὴ λιπανέτω & κεφαλῷ μου, Oleum, inquit, peccatoris non pinguefaciet caput meum: quod certe Oleum peccatoris, 70. Græce vertere: in *Hebræo* aliter habet; pro eo enim posita est dictio polytēma, varia denotans. nam *Hieronymus*, oleum amaritudinis, alii oleum capiti, aliis oleum præcipuum, alii etiam unguentum, utcunque, id exponi solet pro palpo, atque ficto sermone: tametsi & alio loco, hoc est *Psal.* 22. oleum in bonam partem sumatur, ἐλίπνας ἐν ἐλαίῳ & κεφαλῷ μου. quod & oleum exultationis alio loco vocavit, quod & sentit *Euthymius*. Verum à priori quidem sensu factum est illud forte proverbium, Oleum ore ferre: quod de adsentatoribus & blandientibus dictum mihi potius videtur, quam (quod putavit *Domitius*) de iis qui loqui non possunt. Et propterea illud etiam *Martialis*, oleum ferre in auricula, videtur dici de eo qui adsentatoribus & adulantibus aures patefaciebat. quod mihi falsum magis videtur, quam quod alios ipse loqui non sineret. Non me fugit, quid super hoc dicat in suis Proverbijs *Erasmus*, de supina aure, & sublimi: quod potius ab animalibus sumptum est, in quibus iræ indicium aurium arrectio, id quod & *Physici* scribunt: & ita illud melius intelligitur ἀν' ἑς ἔχων, hoc est, in sublime habens aures. Sed ad oleum nos potius redeamus. Vide nunc rogo, *Pice*, quam multi reges hoc tempore, & principes, ne & pontifices maiores dicam, & minores, libenter oleum auribus ferant: quin adsentatoribus, & adulantibus, non sedes tantum perfundendas oleo, sed & caput & aures ipsas patulas sponte offerunt opplendas, & nullos magis admittunt ad contubernia & consuetudines, & si diis placet, ad arcana etiam tractanda. Verum tu, *Pice*,
quæ

quæ hoc libello interdum spargimus, perinde habeas velim, ac ipsi scribimus, non scilicet ut me quenquam unum insectari putes: & simul, ut in hoc ætatis lubrico, cavere & ipse incipias, ne & tibi sedes oleo abstergatur.

Adoranda est Echo, cum flant venti.

Flanibus ventis Echo adora. Nec hoc ænigma ab antiquorum ullo, nostrorumve temporum, interpretatum comperi: quinimo, nec inter symbola connumeratum, præterquam ab uno *Marsilio Ficino*. quod unde ille acceperit, non inveni, accuratius licet plures ejus rei gratia autores evolverim, atque ideo etiam ego temere nihil adferendum duxi. Difficillimum vero est. Existimarim quidem hoc discipulos monere voluisse philosophum, ut cum seditionibus ac tumultibus rixantes inter se cives viderent, ipsi in tuto sese reciperent, procul videlicet à litibus & tumultibus, quos per ventos flantes intelligit: & ad ea loca commigrarent, quæ septa atque munita videantur, ubi minus venti perflare queant. Vocem etenim in ejusmodi locis respondere & reciprocari, non à philosophis solum & poetis, sed & experientia ipsa conspicimus. Quare (ut puto) ideo est confictum, ut Echo ænea coleretur in eo loco, quo *Dodonides* responsa dabant, sic ea ferme de re scribente *Philostrato* lib. 1. Iconum: Æreaque eo loci colitur Echo, quam ori manum apponere vides, & cætera. Ita quidem symbolum interpreteris, ut non ad corporis tantum affectiones, sed ad animi quoque tranquillitatem securitatemque referamus. Sane *Cælius* noster *Calcagninus*, vir eruditissimus, Græco illi versiculo *Pythagoram* alludere voluisse existimabat, qui est, *ἡγε-
γῶ λατρεῖεν, μὲν δὲ ἀντιπνέειν ἀνάμοισι*, hoc est, Oc-
casioni

caſioni & tempori ſerviendum, neque ventis reſlandum. Porro cum nuper noſtri *Eugubini Steuchi* libros de Perenni philoſophia legeremus, cum propemodum ita ſcribentem invenimus, ubi de dæmonibus agit lib. 8. cap. 22. Fuit, inquit, alia magis recondita, & non minus perſpicua ratio, cur aer datus ſit dæmonibus pro domicilio. Sed nunc conſtet dæmonas, ait, eſſe aereos. Idem perhibet, incorruptibiles æternaſque animas habere aerem. Ad hanc rationem videtur *Pythagoras* locutus, cum præcipit, Venti ſtantis ſonitum venerare. quod explicans *Iamblichus*, αἰνίττει τὸ ὡς δὲ τῶν θεῶν ἐπὶ τὴν καὶ δυνάμεων τῶν ὁμοιότητι ἀγαπᾶν. Innuit, inquit, oportere divinarum ſubſtantiarum ac poteſtatum amare ſimilitudinem. Divinas ergo ſubſtantias, quibus aerem ſimilem dixit, fortasſe dæmonas intellexit. Haſtenus *Steuchus*. Ex quibus videmus illum hoc ſymbolo ἠχόν, ſonitum, non *Echo* nympham, ut *Marſilius*, interpretatum eſſe.

Non comedendum ex curru.

EX curru ne comedito: quod eſt Græce, μὴ ἐδίειν ἀπὸ δίφρου. *Plutarchus*, vir longe doctiſſimus, unus hoc inter ſymbola, quod memini, commemorat: nec tamen exponit. An vero forte hoc innuit philoſophus, quiete manducandum? quod qui in curru manducat, cum aſſidue agitetur, parum illi cibus prodeſſe videtur. An illud fortasſe verius; non luxui ac deſidiæ dandam eſſe operam, cum negotii gerendi tempus iſtat? Et ſi ad animum retuleris, qui humani vehiculi, hoc eſt, corporis auriga eſt, non ſane vana fuerit expoſitio: qua de re & *Platonici* multa, & *Philon Hebræus* cum alibi, tum in libro de Agricultura.

Dextrum

Dextrum pedem prius induendum, sinistrum vero prius lavandum.

IN calceum dextram præmittito pedem, in lavacrum vero sinistrum, at *Politianus* sic enunciavit: Dextrum (ait) pedem priorem calceato, sinistrum priorem lavato. Sed enim *Iamblichus* prius symboli membrum recitat sic, Oportere dextrum prius pedem induere. Verum enimvero *Suidas* ex *Aristophane* hexametrum carmen adducit: δεξιὸν εἰς ὑποπόδιον, ἀριστερόν εἰς ποδονίπτεον. Hoc est, in calceum dextrum, lævumq; impone lavacro. Est enim Podoniptron, vas in quo pedes abluere solemus, quam fortasse pelvim recte Latine dicas: ut & utriusque dictionis ostendit etymologia. Symbolum vero augurali videtur convenire disciplinæ, ut ejus periti providere, & historiæ probant: ut quæ de *Augusto* traditur. Sed hujusmodi omne genus à nostris ridentur. quo fit, ut magis mirum videatur, adhuc plerosque superesse, qui superstitiosa isthæc observent; & quidem religiose, publicatis etiam voluminibus. Verum hæc omnia *F. Petrarcha* à *Pythagora* orta esse, quodam suo libello existimavit, quæ longe ante ipsum *Pythagoram* ex vetustissimis scriptoribus liquido cognoscimus; *Homero*, *Hesiodo*, poetis, & sacris *Judeorum* libris. Sed nos, quam ista, illud nunc potius agamus. Hoc certe symbolo moneri possumus, ut ad bona opera, & civiles actiones, quæ ad calceatos pedes referuntur, incitemur. ad mollia vero, & luxui pertinentia, quæ balneis & lavacris significantur, sinistrum pedem proferre: hoc est, ad ea pigriores negligentioresque esse debere. Nam & eadem ratione calida lavacra *Homerus* in *Odyssæa* vituperat: & *Artemidorus* ostendit, Balnea antiquis minus in usu fuisse: & suo tamen tempore, hoc

hoc est *Adriani & Antonini*, & ante & post cibum frequentissima, quod & ex medicinæ scriptoribus est notissimum. Ad luxum enim & molliem inventa videntur. *Suidas* vero carmen quod diximus, non ut symbolum, sed proverbium exponit: in eos, inquit, dicitur, qui apertè & commode negotiis utuntur, atque ad ea se præparant. At *Cælius* nolter libro primo Epistolicarum questionum, ita explicat; nos moneri, ut exornemus & excolamus, si qua sunt in nobis honestamenta à natura tributa: & si qua vitia inoluta sunt, procurandum, ut ea quoque diligenter eluamus. Sane pedes in mysticis diversa significare videmus. Aliquando enim vitæ nostræ cursum: ut illud, *Dirige pedes meos*. Id quod pluribus ostendit *Cyrellus* in 2. contra *Julianum Cæsarem*. Aliquando cogitationes, ut *Euthymius*, & *Cassiodorus*. Aliquando conscientiam: quo modo illud exponitur, *E pedibus excutiendos pulveres*. Interdum etiam præsentiam: ut his verbis docet *Theodoritus*, *πόδα δὲ ἡ παρέσταν ἐπέλεσεν*, cum exponeret illud, *Et benedixit Dominus ante pedes meos*: qui sane apud *Hebræos* frequens est loquendi modus. Per pedes quoque *Ægyptii* diversa significabant, ut est apud *Horum*, quæ nihil ad nos. Pleraque alia de pedibus hujusmodi supra attulimus in symbolo, *Nudis pedibus sacrificandum*.

Per dexteram in templa ingrediendum, per sinistram egrediendum.

Libuit & hic adscribere, quod prodit *Iamblichus Pythagoram* quoque præcepisse: In templa, inquit, per dextram partem ingreditur: per sinistram exito. Et hoc augurali disciplinæ convenire videtur ea, quam supra diximus, rationem. *Iamblichus* tamen ait, dextram, quod sit imparis numeri, qui Deorum est immortalium: sinistram

sinistram autem pariter, qui mortalibus convenit. Quam rem & alii, ut *Aur. Macrobius*, prodidere: nostri vero in vertiginibus, quibus in sacris utimur, quarum ante meminimus, à dextra in sinistram, & à sinistra in dextram redeundo, idem propemodum significari tradunt.

Ab animalibus abstinendum.

AB animalibus abstineto: quod sic Græce dicas, ζῷων ἀπὲρ χρεῖ. *Seneca* quidem ad *Lucilium* quadam epistola, symbolum exposuisse videtur, cum ait: At *Pythagoras* omnium inter omnia cognationem esse dicebat, & aliorum commercium in alias atque alias formas transeuntium. Nulla (si illi credas) anima interit, nec cessat quidem, nisi tempore exiguo, dum in aliud corpus transfunditur. Quo certe modo & *Ovidius*, aliique intellexere. Sed & de abstinentia ab animatis, & philosophus *Porphyrius* intellexit, peculiari hac de re libro composito, περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων. *Plutarchus* in eo, πῶς ἂν τις ὡς ἐχθρὸς ὠφέλοιτο, eicorum ac mansuetorum animantium mortem solummodo interdixisse ait. Abstinuisset vero ab animalibus, plerique ea ratione factum arbitrantur, ne ad sanguinem fundendum proximiores essent homines: & simul etiam, ut cædibus invicem abstinerent. Sunt qui tradant, ideo abstinere iussisse, ut mortales ad faciliorem victum, & ad paratibiles cibos adsuefaceret, ne igne opus esset ad coquendum. Sed & *Brachmanas* *Indiæ* philosophos animalibus abstinuisset, *Megasithenes* & *Strabo* testes sunt locupletissimi. *Porphyrius* quoque in 4. de Abstinentia, & *D. Hieronymus* contra *Jovinianum*, colligunt ex diversis autoribus, alios plerisque ab carnium & animalium esu abstinuisset: quos brevitatis causa ego missos facio. At ex scriptoribus quidam, inter quos *Athenæus*, *Pythagoram*

goram tradunt reliquas quidem animantes aliquo modo attigisse, moderate tamen & parce, quasdam etiam immolasse. *Lycon* quoque *Jafus* in *Pythagoreo*, *Pythagoram* ait mediocri uti solitum alimento, nec animalibus penitus abstinuisse, ut etiam *Aristoxenus* scribit. *Apollodorus* etiam arithmeticus, & ipsum ait Hecatomben sacrificasse, cum nescio quid invenisset de triangulo recto. Sed & *Gellius* libro quarto: *Opinio*, inquit, vetus falsa occupavit, & convaluit, *Pythagoram* philosophum non esitavisse ex animalibus, tum paulo post subdit; Porculis quoque minusculis & hœdis tenerioribus victitasse, *Aristoxenus* refert. Quam rem videtur cognovisse ex *Xenophilo Pythagorico*, familiari suo, & ex quibusdam aliis natu majoribus, qui ab ætate *Pythagoræ* haud multum aberant. Hæc & de animalibus *Alexis* etiam poeta in comœdia, quæ *Pythagoræ* vita inscribitur, docet. Idem *Gellius* mox: *Plutarchus* quoque, inquit, homo in disciplinis gravi autoritate, in primo librorum quos de *Homero* composuit, *Aristotelem* philosophum scripsit eadem ipsa de *Pythagorico* scripsisse, qui non abstinuerunt edundis animalibus, nisi pauca carne quadam. Verba ipsa *Plutarchi* (quoniam res inopinata est) ut sunt à *Gaza* conversa, subscripsi: *Aristoteles* à vulva, corde, & marina urtica, atque id genus quibusdam aliis abstinere *Pythagoricos* dixit, cæterorum autem usum habuisse, hætenus. Quos quidam secuti, symbolum hoc interpretati sunt, non esse ratione sensuque humano carentibus hominibus utendum, eorumque fugiendam consuetudinem: atque ita hoc loco animalia exponunt, ea quæ bruta vulgo dicuntur, & rationis expertia. Sane quod carnes *Pythagoras* esitaverit, illud facit, quod is primus dicitur carnibus athletas aluisse, cum prius caseo molli & caricis aridis alerentur, & tritico, ut *Phavorinus* scribit in *Omnimoda* historia, & *Laertius* in 8.

tametsi alterum *Pythagoram* hoc instituisse quidam prodidere. Reprehenditur etiam apud *Plut.* 8. *Symp.* quidam *Pythagoricus* à *Lucio Tyrrheno*, *Modesti Pythagorici* discipulo, quod in convivio ab animatis abstinuerit, quod (inquit) magis philosophi dogmatis sequi scriptum, quam sententiam voluerit. quo loco & alia quædam de symbolis commemorat. Sed quod revera animalibus & animatis *Pythagoras* abstinuerit, præter quæ supra attulimus, id quoque comprobatur, quod de ursa *Daunia* traditur. Fuit hæc ursa magnitudine & feritate horribilis, quæ cum omnia undique arva pecoraque vastaret, hanc ad se *Pythagoras* vocavit, manuque blande permulsi, domique aliquamdiu pane & pomis aluit: nec multo post eam affatus adjuravit, ut de cætero animalibus abstineret. Illa abiens, in solitis sylvis & montibus diversata, deinceps animantium nulli obfuit. Verum nec te illud ignorare convenit, quod scribit *Iamblichus*, non paribus præceptis usum esse *Pythagoram* erga omnes discipulos. iis enim qui Politici, hoc est civiles dicebantur, quædam permittebantur, quæ minime iis qui interiores & Sebastici. Atque ea causa puto symbola nonnunquam varie pronuciari. Sane & *Plutarchus* ostendit, suo quoque tempore aliquos fuisse *Pythagoricos*, qui institutum ejus vitæ sequerentur, cum aliubi, tum in *Symposiacis*, ut supra attigimus. Scribit & *Seneca* *Sextium Romanum* philosophum plane *Stoicum* animalibus abstinuisse, sed diversa ratione: Dissimilis (inquit, de *Pythagora* & *Sextio* loquens) utrique causa erat, sed utrique magnifica. Hic homini satis alimentorum citra sanguinem esse credebat, & crudelitatis consuetudinem fieri, ubi in voluptatem esset adducta laceratio. Adjiciebat, contrahendam materiam esse luxuriæ. colligebat, bonæ valetudini contraria esse alimenta varia, & nostris ali-

ena

ena corporibus. Arque de abſtinentia ab animalibus ſa-
tis: nunc ad reliqua.

*Locus lapidibus obruendus, ubi ſanguis humanus
ſparſus eſt.*

UBi ſanguis humanus ſparſus cernitur, illico lapidibus
obruatur. Sunt inter Scriptores, qui & hoc inter
ſymbola connumerent: idque *Pythagoram* ſignificare
voluiffe exiſtimant, diſſenſionum diſcordariumque ac
belloꝝ memoriam non modo non renovandam, ſed
penitus, ſi fieri poſſit, abolendam. Maloꝝ eſſe (ait ſa-
piens verſificator) inimicitiarum reminifci. Idem ait &
Iamblichus. Cujus quidem *Pythagorici* ſymboli ſen-
tentia, ſi noſtrorum temporum reges ac principes, ut
pꝛæteritos mittam, parere voluiſſent, non interea, quo
noſ inter noſ ipſos diſcordiarum & belloꝝ civilium
tempeſtatibus ac fluctibus agitamur, occaſionem rei be-
ne gerendæ nactus communis omnium Chriſtianorum
hoſtis Turca, in noſtram perniciem & inſigne dedecus
tam late imperium & tyrannidis fines propagaviſſet, nec
magis magisque indies protendere ſtuderet. Sed quando
hæc noſ fruſtra in præſentia querimus, illud potius
videamus, unde ſymbolum *Pythagoras* deflexerit, &
quid de ſanguine myſtice tradatur. Scribit in primis
Mofes, ſi quis in venatione vel aucupio feram, vel
avem, quibus non ſit religio veſci, ceperit, fundat ſan-
guinem ejus, & illum terra operiat: quod ab interpre-
tibus ita exponitur, ut moneamur, deſideria à corde
excludere, & offenſam, quam ex eis contraximus, hu-
mane ſatisfaciendo abſcondere. Sane quoque prohiben-
tur *Hebræi* comefſe ſanguinem. Cauſam adfert *Mofes*:
Sanguis, inquit, animalium pro anima, & iccirco cum
carnibus edi non debet. Quo loco animam *Auguſtinus*
inter-

interpretatur pro vita. Alii pro ea animæ parte, quæ vegetandi vim habet, & sentiendi. Sed & *Homerus* & *Virgilius* purpuream ideo animam vocant: quod & sensisse videtur *Empedocles*, & (si *Themistio* credimus) *Criticus Socraticus*. Idem tamen *Hebræi* sanguinem in sacrificiis adhibere solebant, quasi id innuerent, quod per ipsum Deo anima offeratur. *Pythagoras* contra, hostias sine sanguine offerebat. Nam ipse sanguinem, vindictam, & ultionem, & crudelitatem interpretabatur. At nostri sanguinem interdum mystice bonas operationes & benefacta intelligunt, ut est in illo, In terra ne sanguinem meum operias, & illud, Sanguis ejus ornavit genas meas. Verum enimvero, hic sanguis non humi obtegendus, nec lapidibus obruendus, sed ut omnibus luceat, in apertum lucemque proferendus.

Mitem arborem nec violandam, nec cædendam.

MItem plantam neque vires, neque cædas: hoc est Græce, φυτὸν ἢ κτενὸν μὴ τε φθίνειν, μὴ τε σίνεσθαι. Hac sententia, seu symbolo, philosophus monebat, innoxios innocentisque prorsus non inquietandos esse, sed finendos. Meminit hujus *Laertius Diogenes*. Hoc idem & illo significabat, animal non violandum esse, quod homini non noceat: hoc est, ut ille Græce, μὴ ὅ φθίνειν ζῶον, ὃ μὴ βλάπτει ἀνθρώπων.

Concluduntur cum à Græcis quibusdam scriptoribus, tum à D. *Hieronymo* nostro, *Pythagoræ* symbola brevibus his sententiis: δεῖ φυγαδίζειν πάντα τρέφον, καὶ ἐκκόπτειν τὴν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπαίδυσιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσελγειαν ἀπὸ τῆς γαστρὸς, ἢ κασιγὰν ἀπὸ πόλεως, ἢ διαφάνειαν ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ κοίτην ἀπὸ πάντων τῶ ἀκριτέος. hoc est: Fugare oportet omni

omni modo & excidere morbum à corpore, ignorantiam ab anima, luxum à ventre, seditionem à civitate, discordiam à familia: in summa, ab omnibus intemperantiam. Atque hæcenus *Pythagoras*: alio licet modo ab aliis referantur, & imprimis in libello de Moribus qui *Anneo Senecæ* adscribitur. Ego verbum è verbo transtuli.

Hæc, mi *Pice*, habui, quæ tibi *Ænigmata* & *Symbola* & colligerem, & interpretarer. quæ si diligenter aliquando legeris, nec inutilia tibi, nec ingrata fore speramus. Cum ætate, à nobis majora indies te decet expectare: his ludicris interea animum oblectare. Vale, mi *Pice*: tibi que persuade, quod si eo cursu, quo cœpisti, ad virtutes & bonas artes contenderis, te magno patruo tuo & parenti non inferiorem fore, qui ad illas capeffendas tibi suo exemplo stimulos & calcaria addere debent.

FINIS.

LILIUS GREGORIUS GYRALD!
 ARNOLDO ARNELIO SUO.
 S. P. D.

Cum tu superioribus diebus hinc Bononiam esses rever-
 sus, Bernard. Barbuleius Adrianus noster efflagita-
 vit cum suo, tum tuo nomine, ut aliquid ei nostrarum inepti-
 arum exscribendum traderem, simulque Artemidori Daldi-
 ani *ὁνειροκρίτης*, & Parthenii Nicaensis *ἑρμηνεύς* nobis tuo
 nomine dono attulit. Ego vero utrique vestrum rem gratam
 facere cupiens, nostra illi commentariola in symbola Pytha-
 goræ philosophi exscribenda tradidi: quibus cum aliquid
 addere mecum cogitarem, ut videlicet nonnihil volumen ex
 alieno studio & industria crescere videretur, nonnulla mea
 antiquarum rerum collectanea in manus sumpsi. quæ cum
 evolverem, commodum in libellum quendam incidi cui titu-
 lus est, Pythagorica præcepta mystica à Plutarcho inter-
 pretata. Libellus est scitu dignus, sed qui minime inter
 Plutarchi scripta Græca reperiatur, summa sit licet à me
 & cura & diligentia conquistus. Erat autem perscriptus
 manu Pandulphi Collenutii Pisarenensis, viri omnis anti-
 quitatis studiofissimi. Hunc tibi libellum, quoniam eadem
 pene quæ nos in plerisque nostrarum interpretationum bre-
 vissime exponit, tibi dono dare constitui, pignus ut sit per-
 petui mei erga te amoris ac benevolentiae. Vale, Germanicæ,
 atque adeo Belgicæ elegantia & eruditionis decus. Ferraria,
 Idibus Decembris. 1543.

PYTHA-

PYTHAGORICA PRÆCEPTA
MYSTICA A PLUTARCHO
INTERPRETATA.

Dextram cuique injiciendam non esse: id est, non conciliari omnibus oportere.

Angustum annulum non gestandum: id est, victus rationem habendam, & parsimoniam nequaquam nimis adstrictam.

Panem non frangendum: id est, amicitiam non violandam.

Sal apponendum: id est, laudandam in omni vita justitiam, vel prudentiam, quod ea cuncta servantur.

Ignem ferro non cædendum: id est, non irritandum furem.

Cor non manducandum: id est, curas abigendas.

Fabis abstinendum: hoc est, a magistratibus abhorrendum.

Cibum in scapham putridam non ponendum: id est, improbis non esse committenda secreta.

Euntem non retro verti: hoc est, metu mortis cursum vitæ non perturbandum, vel viam virtutis ingressum pœnitere non debere.

Staterem & jugum non transiliendum: id est, rationem & legem non debere transgredi.

Super modio non consistendum: id est, otium fugiendum.

Quæ ceciderint, non tollenda: hoc est, antiquatas consuetudines non novandas.

Gallo albo abstinendum: id est, saluti cujusque purissime favendum.

Stramenta semper haberi colligata: id est, succinctos esse oportere, quo facilius tempori & naturæ pareamus.

Dei imaginem in annulo non circumferendam : id est, est, de divinis parce differendum.

Ollæ vestigium in cinere confundendum : hoc est, si opera voluptati data sit, curandum ne pateat.

In superfluis capillorum unguiumque segmentis non meiendum : hoc est, nec homines quidem abjectissimos floccipendendos.

Sub eodem tecto hirundines non habendas : id est, mutabiles homines in amicitia non habendos, vel alienos in locum nostrum non habendos.

Oleo sedem non commaculandam : id est, nihil agendum quod cujusquam otium perturbet.

Aves recurvis unguibus abigendas : id est, paratos ad rapinam excludendos.

Extra publicam viam non eundum : id est, consuetudines & instituta publica servanda.

Converso ad solem vultu non clamandum : id est, contra virtutem & rationem non pugnandum.

Gladium acutum seponendum : id est, vitandam iracundiam.

Sepiam piscem non edendam : id est, res implicitas non recipiendas.

In limite non consistendum : id est, in ambigua sententia non commorandum.

Progredienti gregi è via cedendum : id est, multitudi non opponendum.

Mustela è transverso offensa retro cedendum : id est, homines delatores fugiendos. nam mustelam ore parere affirmant.

Arma à muliere sumministrata rejicienda : id est, non sumendos esse animos à fraude, vel effoeminata aliqua consuetudine.

In tenebris absque vestitu aliquo non vadendum : id est, nudam & apertam sementiam in obscuris rebus non proferendam.

Rectum

Rectum pedem promovendum: id est, recta esse & iusta proferenda.

In poculi fundo residuum non relinquendum: id est, Artes quas coeperis, funditus exhaustiendas.

Colubrum intra aedes collapsum non perimendum: hoc est, hospitem quanquam nocivum, perhumaniter tractandum.

Offensa in vestibulis obscœna vetula, non egrediendum: id est, res quarum turpia sunt principia, non esse prosequendas.

Noctu in tenebris deambulanti cavendum: id est, mortalibus enitendum, ut fuisse in vita videantur.

Sole collucente ignem deferre nefas: id est, rebus clavis & conspicuis rationem non adferendam.

Lapidem in fontem jacere scelus. i. e. in eum qui det operam utilitati publicæ, durum aliquid injicere scelus.

Pede in limine illiso, retrocedendum: id est, quæ in ipso principio noxia sunt, non prosequenda.

Lumen post caput appensum detinere, flagitium. i. e. industriam & providentiam non in postremis habendam.

Sinistra manu sumere cibum nefas: id est, non nisi recto & legitimo lucro vivendum.

In sacrato sepulchro dormire periculosum: id est, res superis consecratas ad voluptatem & socordiam non subternendas.

Minuta panis pedibus conculcare turpe: id est, quamvis minimam degendæ vitæ rationem non pessundandam.

Egredienti introeuntique valvas exosculandas: id est, Initia & fines actionum & institutorum complectenda.

Lynam illotis manibus non attingendam: id est, purissimum eum qui dicat, esse oportere.

Sudorem ferro abstergere, tetrum facinus: id est, labore parta nemini vi & viribus eripienda.

In solitudine sine baculo non ambulandum : id est, cum amicis in necessitatibus conferendum & consulendum.

Apud quadrupedem poema non canendum : id est, apud ignaros seria non proferenda.

Faciem in fluvio non lavandam, vel spectandam : id est, ex labili re & penitus instabili specimen non appetendum.

Hominis vestigia non esse ferro configenda : id est, hominis memoriam non esse lacerandam.

Integrum fasciculum in igne non esse ponendum : id est, non una opes omnes in unum discrimen ponendas.

Egredienti è laribus sinciput, redeunti occiput scalpendum : id est, præcautionem & diligentiam ad res agendas excitandam, his peractis memoriter examinandas.

De rheda junctis pedibus non exiliendum : id est, de statu in quo sis, in alium nisi sensum transeundum.

In astrum nunquam esse digitum intendendum : hoc est, de supremis viris nihil est temere loquendum.

In arundineto non confabulandum : id est, cum levissimis hominibus familiaritatem non habendam.

Candelam ad parietem non applicandam : id est, tardis & frigidis hominibus sapientiæ laudes non commodandas.

In nive non scribendum : id est, stupidis & mollibus animis nihil committendum.

Vulturem avem in augurio infelicissimam : id est, innocuos homines facile esse infelices.

Facilius emori hominem, cui oculi claudantur : id est,

est, hominem ipsum ex negligentia facile in miseriam cadere.

Puerum aut foeminam stricto vagari gladio, omen malum: id est, non defuturum malum, si gubernatio ineptis & levibus tradatur hominibus.

In chœnice non sedendum: id est, non tantum præsentis, sed & futuri curam habendam. Est enim choenix diurna esca.

Duorum temporum quam maxime habendam curam, matutini & vespertini: id est, eorum quæ acturi sumus, & eorum quæ gesserimus.

F I N I S.

M. CASAVBONI,

ISAACI Filii,

IN

HIEROCLIS

Commentarium

Notæ & Emendationes.

L O N D I N I,

Typis J. Redmayne, MDCLXXIII.

MR. CASAR BOY.

12401 Fm

IN

HIEROCLIS

Commentarium

Yolk & Emendationes.

L O N D O N

Typis & Rebus MDCLXXIII.

MERICUS CASAUBONUS

IS. F. Lectori,

S.

Hieroclis in Aurea, ut vulgo vocantur,
Pythagoræ Carmina Commentatio-
nem, nemo certius aut uberius lau-
daverit, quam qui ad lectionem non
integri modo Operis, sed cujusvis fere, quæ se
prima cunque temere volventibus offeret, pagina
lectionem provocet: adeo ubique, quæ ad veram
vitam, id est, constantem & inoffensam animi
tranquillitatem & erumpas eximie faciant, sese
ingerunt: contingat modo lector, cui sanioris vel
mica judicii, cuique veteris illius ac melioris
gustus aliquis Philosophia, ut dogmata omitta-
mus, quæ ad Christianæ doctrinæ puritatem &
sanctitatem, quantum ab homine non Christiano
sperare fas est, proxime accedunt. Vir sane sum-
mus & incomparabilis, Hugo Grotius, in quo
raro exemplo cum judicio certabat ingenium, cum
utroque, quæ natura bona, multo usque studioque
parta

parva insignis eruditio; adeo vir ille summus insig-
 ne hoc Hieroclis scriptum in succum sanguinemque
 jugi lectione totum converterat, ut crebrioribus ex
 nullo autore testimoniis sua scripta, posteriora præ-
 cipue, tanquam totidem pretiosi metalli crustis &
 emblematis distinxerit. Ego quoque cum ante de-
 cennium, jam olim magna cum voluptate lectum,
 non minore fructu relegendam sumpsissem; dolebam
 Latinum Interpretem, qui Parisiensi editioni ad-
 nexus est, tam sæpe à mente autoris & sensu verbo-
 rum, quem repræsentant edita Græca, discedere:
 sed id magis, ipsum textum Græcum tot mendis
 scatere, ut ne illi quidem qui Græca legerent, ad
 sensum scriptoris per tot vitia scripturae, nisi qui in
 istis exercitatissimi, pervenire possent. Hinc novæ
 editionis cupiditas inceserat. Sed postquam re cum
 bibliopola communicata differri me viderem, & alia
 mox intervenirent, quæ otium & animum meum
 occuparent, nihil ultra quam volui; & sic quoque,
 ut & in aliis plurimis, bonæ voluntatis conscien-
 tia satis bene defunctum me credidi. Nuper-
 rime cum Londini curandæ valetudinis causa ver-
 sarer, & ab amico, viro doctissimo, didicissem,
 Parisiensem istam editionem Londini recusam,
 jamjam foras extrudendam esse; dolui, nec mi-
 nus illi quorum intererat, me non antea rescivisse:
 ceterum & δολογῇ πλοῦν, pactis aliquot dierum,
 dum

dum in Appendicibus occupantur, & ego interim
ad libros meos redeo, induciis; ommissa versione
de multis Græci contextus, ut in tantis angustiis,
correctionibus, quæ majorem verborum appa-
ratum postulassent; paucas selegi, quæ non minus illæ
quidem necessaria, sed magis obvia, & extra
contradictionis aleam posita videbantur. Hæc
causa brevitatis & paucitatis Notarum, quam
tibi notam esse, candide Lector, è re mea, & Hi-
eroclis esse credidi. His igitur aquis frui, &
Vale.

Compositis jam Notarum notarum typis, & in suas
 paginas dispositis; Typographus averſæ hujus pa-
 ginæ grandiore offensus hiatu, cum aliquid à me requi-
 reret, quod hic inferi non incommode poſſet: arrepto
 Hierocle, commode incidi in pag. 289. ubi lin. 2. & 8.
 vox ἀνέσις ſe obtulit, quam ego ſpuriam & irreptitiam
 eſſe quovis pignore contenderim. Quid enim Ψυχῆς
 ἀνέσις ad Carminum, quæ præceſſere, quæque χῆρ' ἵπ' οὐ
 perſequitur Hierocles, contextum? Imo quis ſenſus ex
 illis, ad cæteram Hieroclis interpretationem commodus,
 efficitur? At ſi pro ἀνέσις, reſcribamus ἀνέσις: en
 ipliſſimum Pythagoræ (vel qui Pythagoræ nomen
 præfert hic) verbum, p. 273. Ἐξ ἀνέσις Ψυχῆς ἡ πόσις
 ἀπὸ τῶνδε σωσεις. Et obſervet Lector quam pulchre,
 ut Cωθεία in verbis Hieroclis τῶς [Cωσεις] in Carmine;
 ita & ἀνέσις, τῶς [ἐξ ἀνέσις,] utroque loco reſpondeat.
 Cæterum, quod hic ἀνέσις Ψυχῆς, p. 278. (ἢ τῆς ἀνδρ.
 ψ. δεξιᾶς):) δεξιᾶς. δεξιᾶς. & ἀνέσις, ſynonyma:
 non item δεξιᾶς. & ἀνέσις. Et hæc quidem tam clara, ut
 vix quenquam tam tardum putem, qui dubitaturus ſit.
 Jam ut una (quod aiunt) fidelia, &c. (in eodem ſiqui-
 dem ſanationis non opere tantum, ſed & verbo perſiſte-
 mus:) p. 265. l. penult. τὸ τῆς κατὰ γ. δω. ῥῆμα: τὸ
 ῥῆμα quam hic eſſet importunum, ſatis vidit Interpres,
 qui ad oram τὸ ἔργον adſcripſit, idque in verſione ſua
 ſecutus eſt. Atqui neutrum eſſe legitimum, ſed ἰαμα
 legendum eſſe, tum ex ipsis Pythagoræ verbis, p. 105.
 Ἰαμα ἡ ὁρῶνται, &c. quæ perſequitur Hierocles p. 125. &c.
 tum vero maxime ex proximæ pag. verbis, πλὴν γὰρ
 κατὰ γ. ῥοπλὴ τῆς ἀναγ. δ. μ. ἀν ἰαοαίμεθα: ſed &
 ex verbo ἀκθ in præcedente linea; cuius paulo qui ſit
 attentior, & in his verſatus, liquido conſtare queat.

¶ Ad *SHIDÆ* locum, in

HIEROCLE;

qui *Commentario* præfixus est.

EΤύπητο τὰς ἑξ ἀνθρώπων πληγὰς.] Versio *Curterii*: plagisque crudelissime acceptus fuit. Non incommoda sententia, sed quæ ex ingenio afficta, non expressa ex Græcis: quæ, ut edita sunt, hoc dicunt; Cæsum illum plagis, quæ, vel quales ab hominibus inferri solent. Quod, quid est? Fundus *Curterianæ* versionis, in eorum conjectura, qui pro ἑξ ἀνθρώπων, legi volunt uno verbo, & mutato casu, ἑξανθρώπως quod interpretantur, ἀπανθρώπως, *crudeles*. Sed hæc longe petita. Res expedita & plana, si sine ulla literarum, sola spiritus mutatione legamus, τὰς ἑξ ἀνθρώπων. Sex Lictores intelligit, qui Prætoribus provincialibus (ut & Procoss.) assidui comites, potestatis eorum præcipua insignia. Unde & ipse magistratus, ὄρχι ἑξαπέλεκυς, i. e. *potestas sex securium*, (quot secures autem, tot & virgas fuisse, cum singulæ secures virgis involverentur; vulgo notum:) sive *pratura*, *Polybio* non semel dictus; de quo plura in *INDICE* nostro *Polybiano*, qui nunc præ manibus. An fortasse peculiaris aliquis *Byzantii* magistratus, οἱ ἑξ ἀνθρώπων dictus; qualis qui *Romæ*, *Triumviri*; & *Athenis*, οἱ ἑνδεκα, de quibus tot locis *Plato*? Ut autem *Græcus* hic scriptor, ἑξ ἀνθρώπων

πληγὰς, id est, *sevirales* (utroque enim modo lapides antiqui: *SEVIRAL.* & *SEXVIRAL.*) *plagas*: ita *Horatius* (quo nihil similis esse queat:) *Triumviralia flagella*, in *Epodis* dixit.

Hieroclis pag. 6. lin. 19. ἐνδεῖναι τοῖς ἀκροαταῖς.] Malim, ἐκθεῖναι. Sed nec ἀναγνώσματα sunt *persuasiones*; sed tractatus & disputationes philosophicæ; & in genere scripta quæcunque.

Pag. 10. l. 22. ὅτι τὸν θεομικτικὸν μόνον αὐτῷ θεόν.] Scripsit *Hierocles*, aut ego fallor; *θεομικτ.* νόμον, non μόνον: quomodo etiam jam supra locutus est, & postea non semel loquitur: per νόμον, Deum intelligens. Semel autem recepto in textum spurio isto μόνον, aliquid excogitandum fuit, quo sensus constaret; & inde vox θεός fuerit. Mox autem pro ἀναφέρειν, scribo, ἀναφέρει. τὸ σεβας αὐτῷ: id est, cultus qui illis tribuitur. Optime sic omnia cohærent. *Curterius* aliter syntaxi consulebat: pro ὅτι τὸν, scribendo ἐπὶ τε: quo nihil opus fuerit, si nostra stant. Judicet lector. In superioribus certe nihil mutandum; quæ per transpositionem (& ita sententia postulat) explicanda, quali scriptum esset: Τὸ γὰρ ἐγνωκέναι τε, καὶ τιμᾶν, καὶ μήτε ὑπαίρειν πλὴν αὐτοῦ. μήτε ἀπολ. τ. ἐν ταῖς π. α. ἐννοίας. τὸ δὲ δεινὸν γ. καὶ λακ. &c. Hæc nos omnia pluribus aliquando, si Deo visum, & faverit opportunitas.

Pag. 13. l. 16. καὶ μήτε πρὸς ἀντιδιαστολήν.] Τῷ μήτε nullus hic locus, neque si loci sententiam spectes, neque si verborum contextum. Perversissima sententia, quam affinxit *Latinus* Interpres. Plane enim contrarium dicit *Hierocles*, Deos, ἀδαράτους, ad differentiam animarum

rum humanarum, ab autore *Carminis* esse nuncupatos. In quo autem consistat istud discrimen, planissime ostendit. Scribendum, μήποτε: in cuius voculæ usu, vis inest affirmationis; ut ad *Antoninum*, in *Auctario Not.* ex *Aristotele*, aliisque docebamus. Videri autem possit bis idem dicere *Hierocles*, nisi magna subtilitas adhibeatur. Sed quicquid hujus sit, τὸ μήτε ferri non potest: & tolerabilius est, ut idem bis dicat; quam ut ipse sibi tam manifeste contradicat. *Hieroclis* certe orationem περισσολογία interdum laborare, non potest non observasse, quisquis illum legerit.

Hac eadem pagina, in præcedentibus verbis, pro *Σωπεταγυμνός* scribendum *Σωπελαμένος*, (de quo itidem verbo ad *Anton.* lib. 2. p. 116. quemadmodum etiam legisse videtur *Latinus* Interpres.

Pag. 14. l. 7. ἀδεία καὶ ἀνοία.] Imo ἀγνοία, non ἀνοία, ut ipse postea sæpius repetit, & exponit.

Pag. 18. l. 22. τῇ ἀταξίᾳ.] Vir doctus, quicum multus mihi usus, postea nominandus, emendabat, τῇ ἀξίᾳ: quæ certissima est vel ex p. 22. ubi iterum occurrit, emendatio: & nos in nostris oris pridem ita notatum reperimus.

Pag. 22. l. 18. ἥτις ἐστὶν.] Corrige, ἡ τῆς ἐπίας.

Pag. 26. l. ult. δὲ ἀπορρ. ὅρκων ὄνομα.] *Joannes Pearson*, vir doctissimus, & in Græcis literis & libris omne genus, (quod ex luculentis *Hesychii*, & *Suidæ*, quas dudum molitur, editionibus, si vita suppetet, qua dignissimus est, literatis aliquando constabit;) eximie perlatus, certissima, ut ego judico, conjectura emendabat, δὲ ἀπορρ. ὅρκων: ut dicat *Hierocl.* τὸν εὐλαχὴ τῆς φρένας, &c.

δι' ἀπορρήτων, (i. e. mystice,) ὄρχον esse nōminatum.

Pag. 34. l. 20. πῶς ἂν ὁ θεός τ' ὦ.] Corrigat ocyus, qui non ineptire vult cum Latino Interprete, (cui mifere & improbe vox nihili θεός τ' ὦ imposuit ;) ὁ τρέπτ'. nam voci θεός τ' ὦ, nulla vel coloris umbra hoc loco retinendæ. Τρέπτ' χριστός, hic : cui p. 53. μοχθηρία τρέπτ' opponitur.

Pag. 37. l. 23. εὐ χαλῶς ἔξδειξ'.] Satis ingeniose *Curterius* ad oram : εὐ καὶ κ. ἔξδειξε) : præcipue cum illud εὐ καὶ χαλῶς alibi quoque occurrat. Magis obvia tamen, & eo probabilior alicui videbitur emendatio, si pro εὐ χαλῶς, substituatur εὐχομαι : atque ita syntaxi sequentis infinitivi consulatur.

Pag. 54. l. penult. ὥς περὶ γὰρ μήτε δι' αὐτεργίας θεοῦ.] Scribe, μήτε πῶς δι' αὐτεργ. θεοῦ. quorum verborum sanctissima sententia est ; ad perfectum scilicet parentum cultum, qualem Deus à nobis requirit, non sufficere ut honorem illis, in suppeditandis quæ necessaria sunt, exhibeamus ; sed ne ipsi pro re nata, vilia officia, & ministeria (propriis manibus obeunda) detrectemus : quæ quanto per se viliora, & serviliora ; tanto nobis ἐννημονέστερα, id est, honestiora, & laudabiliora, ut filiis, putanda sint. Pessime hæc accepta à Latino Interprete.

Pag. 74. l. antepenult. καὶ εὐ μὲν μοι δοκεῖς λέγειν.] Scribe : καὶ, εὐ μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, Πέπυδα ὦ, &c. Sunt enim ejusdem Poetæ, cujus & sequentia. *Videre mihi recta quidem dicere ; Sed quod ὦ multis, id mihi nunc accidit : [Meliora ut videam,] minime autem per-*

persuadeat. Hæc sententia est; non quam finxit Interpres.

Pag. 85. l. 15. καὶ πῶς δίκ. τῆς ἀλογίας ἀνέχεσθαι.] Scribo (nec aliter sensus:) καὶ πῶς δίκ. ταῖς ἀλογίαις ἀνέχεσθαι. Necessitas hujus correctionis facile se probabit attento lectori, cui perpensa perspectaque cohærentia: qui quoque eadem opera *Carterianæ* versionis τὸ ἀπερσοδόνυσον non potest non intelligere. Vocat autem *Hierocles* ἀλογίας, numero multitudinis; quas p. 77. ἀλόγως δυνάμεις, & pag. 85. ἀλογα εἶδη. Poteramus in eandem sententiam aliter quoque: καὶ τῆς δικαιοσύνης πῶς ἀλογίαν ἀνέχεσθαι. Sed hoc melius: & paulo ante, in eadem re, παρέπε.

Pag. 101. l. 10. καὶ τὸ δοκεῖν μόνον αὐτῷ εἶναι.] Planior & plenior, sed & aliorum dictis convenientior sententia: καὶ τὸ δοκεῖν μόνον, ὅτι τὸ εἶναι ἀγαθόν.

Ibid. l. 19. τὸς μὴ ὁμοίως περβεβηκότας.] Miseret me *Latini* Interpretis, qui περβεβιωκότας, non περβεβηκότας legendum esse, adeo clare clamitante sententia, cum etiam proxima pagina verbum περβεβιωτής occurrat, non viderit.

Pag. 105. l. penult. ὃ καὶ ἐπὶ τῷ δοκέντων πάθῃ.] Vox ἀγαθῶν excidit, typographorum fortasse *Parisiens.* incuria: agnoscit enim Interpres. Scribe igitur: ὃ καὶ ἐπὶ τῷ δοκ. ἀγαθῶν πάθῃ.

Pag. 110. l. 5. εἰ ὃ μὴ δὲν ὁπιστατέῃ τῷ πύτων λέξεων.] Quid, malum, λέξεων hic faciat, in τῷ πύτων, seu sortium humanarum distributione? Aut quis ferat *Lat.* Interpretis ineptias & oscitantiam? *Hierocli* igitur

igitur suum verbum restituamus; id est, λύξεων (solvam,) quo non semel utitur. Mox; καὶ τοῦ μὲν εἴη: corrige, καὶ τοῦ μὲν εἴη.

Ibid. l. 16. εἰ μὲν δεῖον --- εἰ δὲ οἰκεία] Scribe, ἢ μὲν δεῖον --- ἢ δὲ οἰκεία; & interpretem corrige: nihil enim certius.

Pag. 113. l. 4. καὶ τὸ αὐτεξέσιον τῆς ψ. καὶ ἀθάνατον.] Nihil hic quicquam est, quod ad immortalitatem animæ pertineat. Scribe, αὐτόματον: ut & infra, p. 125. l. 9. καὶ τὸ ψ. ἡμῶν αὐτόματον ἔσαν.

Ibid. l. 16. ἥδ' ἀπὸ περνοίας --- περνηγμ. ἐνεργεμένοις.] Scribe, ἐνεργεμῶν.

Pag. 114. l. 21. τὸν ἀγαθὸν μὲν εἴη, καὶ ψω.] Excidit vox πάντα, quam etiam Lat. interpretes agnoscit. καὶ ἀγαθὸν μὲν εἴη πάντα, καὶ ψω. De sententia verborum, nos alibi pluribus.

Pag. 117. l. 7. ἡ δίκη βλάπτει.] Non hoc dixerit Hierocles, aut qui alius Stoicæ, seu Platonice philosophiæ peritus, καὶ δίκην βλάπτειν, justitiam, vel iusta Dei iudicia nocere; quam prodesse potius, id sane spectare, ut profint, hic disputatur. Sed scribendum ἡ δίκη βλέπει: quemadmodum & alibi idem loquitur.

Pag. 125. l. 14. πόθεν πρὸς Πρ.] Scribe, πόθεν τὸ Πρ.

Pag. 133. l. 14. ἐδὲ γὰρ ἡλθεν ἀδυνατῶσα οὐκ ἐπεόδου θεῶ.] Imo ἀδυνατῶσα οὐκ ἐπέδου: quæ sunt ipsissima Platonis in Phædro verba, ubi de anima-
rum

rum *παραρρησέναι* & prolapsu in terras, sublimissime disputat. Frustra autem se in his *Hierocliis* intelligendis fatigent, quibus illa *Platonis* non lecta prius & cognita probe sint. Habemus iterum pag. 254. sed ibi plura, ex *Platonis* *Timæo*, perobscura, quæ paucis absolvi non possunt.

Pag. 134. l. 13. τὸ μὴ συγχέσθαι τῇ λ. Scribe, τὸ μὴ συγχέχ. τῇ λύπῃ. quod & *Lat.* Interpres videtur agnovisse.

Pag. 157. l. 5. χειμάτων ὅσιν ἢ ἀφαίρεσις.] Imo ὅσιν & ἀφαίρεσιν, post verbum προσάξει: quod & *Latinus* expressit Interpres.

Pag. 166. l. 9. κινδυνεύει γὰρ ---- διὰ τῆς εἰς τὸ μὴ παρὰ φ. ἐκτροπῆς.] Scribe κινδυνεύει: & εἰς τὸ μὴ παρὰ φ. ἐκτροπ. vel certe, quod eodem redit, deleto τῆς μή εἰς τὸ παρὰ φ. ἐκτροπ. quod & *Latina* suadet interpretatio.

Pag. 178. l. 14. εἰ δὲ τὸ μὴ ἀμάρταν.] Mirum in loco tam plano cæspitasse Interpretem. Prius dixerat & docuerat aliud esse τὸ μὴ ἀμάρταν. & τὸ κατὰ τὸν: utrumque igitur seorsim curandum. Quod si fiat: ἐν δὲ (non, εἰ δέ,) τὸ μὴ ἀμάρτ. &c. quid ex utroque boni consequatur, porro docet. Nihil ineptius ne fingi quidem possit *Latinorum* verborum sententia; præcipue si cum præcedentibus comparentur.

Pag. 198. l. 21. τὸ μὴ δὲν ἄγαν κιν.] Non dubium, quin Interpres in suo Codice repererit, τὸ μὴ δὲν ἄγαν μὴ κιν. quod & recte expressit, & sententia palam requirit.

Pag. 205. l. 1. Α Σ Ε Μ Η Μ Ε Τ Ε Π Ε Ι Τ' Α Ν.] Multa hic in paucis lineis errata, sed quæ attendentibus tam conspicua, ut prodigio simile sit ab aliis antea non animadversa. Nam primum, ista textus verba, Μ Ε Τ Ε Π Ε Ι Τ' Α Ν Ι Η Σ Ε Ι, ex pag. 181. nescio cujus oscitantia hic repetita, quæ hujus loci propria erant, Μ Η Β Λ Α Ψ Ε Ι, legitima sede deturbarunt. In sequente linea, ὄντως, non ὄν & scribendum. & mox, τῶτον δὲ βλέπειν; scribend. τῶπιν δὲ βλέπειν, vel βλέψειν. Quæ tam certa sunt, ut indicasse sufficiat.

Pag. 210. l. 6. πῶς μὴ μὲν ἀναλαμβάν. ἀρετῆς εἶναι κα.] Quæ hæc syntaxis? vel quis sensus, qui ex his verbis erui potest? Et syntaxis constabit, & sensus, quem requirit coherentia, si legas, ἀρετῆς ἢ καὶ κακίας. quæ sæpius ita juncta in hoc libro reperire est, Ita p. 17. l. 5. Μήτε ἀρετῇ καὶ κακίᾳ πῶς τ. & p. 101. l. 22. πρὸς ἀρετῇ ἢ κακίαν ὁρμώσης. p. 126. l. 7. ἢ εὐσεβ. μ. τῇ ἀρετῇ --- καὶ π. κακίας ἢ γ. p. 129. l. 13. καὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἐκλογ. p. denique (ut omittam, quæ memoria mihi nunc non suggerit; quæ fortasse non pauca:) 250. l. 7. τῇ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνάμ. &c. Hæc ego pluribus hic, ut amici dubitationi satisfacerem. quæ tamen si abessent, non video quomodo sine hac emendatione sententia stare possit. Eo enim pertinet istud ἐν τῇ, quod ordine, ac seorsim quæ bene vel male facta, seu dicta, recensendo, scrutinium hoc conscientiæ institui velit. Ita p. 69. ἐν τῇ πείρῃ πρὸς πέση: ubi de tum bonis, tum malis, non promiscue, sed diversa ratione diligendis. Et p. 73. ἐν τῇ πείρῃ χαλινώσωμαι, est, separatim coercere vel frenare, (cui mox respondet vox ἐφε-ξῆς:) non quod somniavit Interpres, in ordinem cogere & frenare.

Pag. 234. l. 23. τὸ δ' ἄρρὸν ἐκλύσει τῆς ΕΥΧΗΣ τὸ δ' ἐρᾶς ἔργον.] Quis ita loquatur, τὸ ἄρρὸν τ' εὐχῆς (nam ita postulat coherētia; quod prius dixerat, τὸ ἀνενέργητον τ' εὐχῆς :) ἐκλύσει τ' εὐχῆς τὸ δ' ἐρᾶς ἔργον. quasi dicat, preces ignavæ, (seu, operis expertes : apage illud inefficaces Interpretis :) solvunt, vel tollunt precum vigorem ? Atqui solemne est scriptoribus antiquis in hoc argumento, strenuam sedulitatem, quæ Deos implorat ut fautores, non ut mancipēs & ἐργολάβους ; ignavæ eorum pietati opponere, qui modo sint in precibus & votis assidui, Deos sibi vel dormientibus confecturos quæ volunt, sibi promittunt. Notissima inter alios præcipui Historici verba : Non votis neque suppliciiis muliebribus auxilia Deorum parantur. vigilando, agendo, &c. Ubi socordia tece, atque ignavia tradideris, nequicquam Deos implores : &c. Quis igitur dubitet, quin scripserit Hierocles, non τ' εὐχῆς, (orationis,) sed, τ' ψυχῆς (animi,) τὸ δ' ἐρᾶς ἔργον, seu vigorem ? Confirmant quæ sequuntur : sed ista vel maxime ; ποιῶντι ἢ τ' περὶ δὴς, καὶ τ' εὐχῆς ἐνῶσις : ubi περὶ δὴς, seu industria propria, & εὐχῆς sive preces iterum opponuntur.

Pag. 250. l. 19. καὶ τ' ἀνεξαπατήτε ἀπάτης τυγχ.] Crucem dicas, non Grammaticis, (quod Virgilius olim de suis griphis,) sed lectoribus Hieroclis figere voluisse, qui hujus lectionis (si conscii tamen, & prudentes,) autores primi tuere. Quid enim monstrosius his verbis ? Nam ὁξυμῶρεος quæ vocantur, ut δῶρα ἀδωρα, perissem nisi per. &c. nullus hic locus. Si quis sententia contentus est, legat, me sponfore, ἀνεξαπατ. ὁπισήμης : quæ quidem sententia ex aliis plurimis locis facillime confirmatur. Ita tamen hoc loco scripsisse Hieroclem, minime ego præstem. Remotior enim vide-

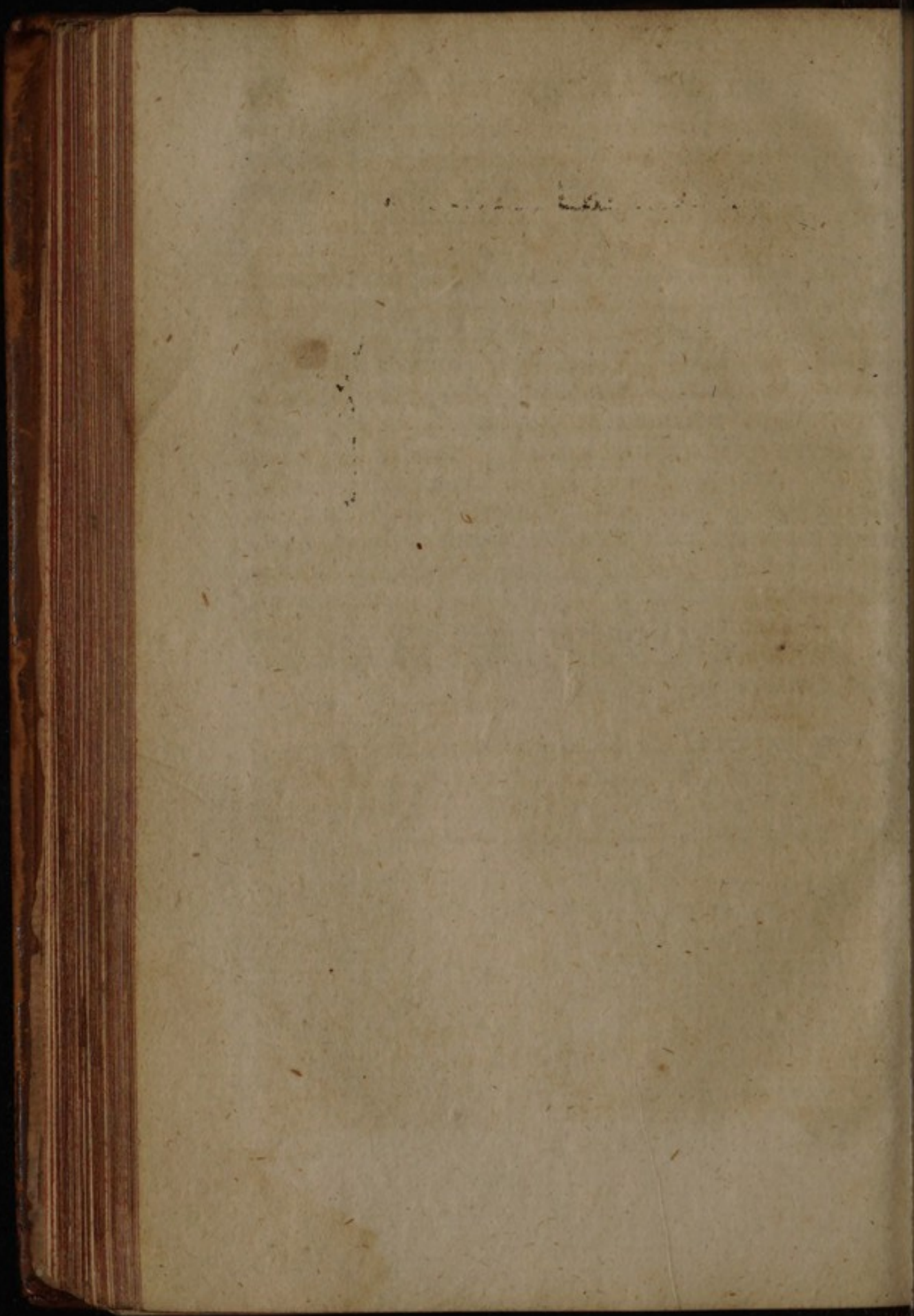
videtur vox *ὀπισήμης*. Fortasse scripserat *Hierocles*, καὶ τὴν ἀνεξάπατ. ἀπάντων ὀπισήμης : (vel ἔξεως, ut p. 146. οὐδὲν δὲ τῆς ἀπάντων ἀνεξάπατ. ἔξεως :) τυχ. Postea cum casu, qualia in omnibus libris non pauca, excidisset vox *ὀπισήμης*, & substantivo careret sententia; quod proximum erat ab oscitante lectore arreptum est, & de ἀπάντων, quod syntaxi repugnabat, vox ἀπίτης efficta est: nec parum fortasse sibi videbatur ingeniosus, qui una, quod aiunt, fidelia duos parietes ita dealbarat.

Pag. 258. l. 16. αὐτοὶ ἑαυτὸν ταῖς ἀμειννίαις τῶν παδῶν καταπλ.] Nemo non videt, qui aliquid Græce intelligit, quam contra mentem Scriptoris, & rei ipsius quotidiana omnium experientia testatissimæ veritatem, vox ἀμειννία hunc locum occupet: quod & *Latinus* Interpres satis vidit, qui quod sententia requirebat, non quod edita verba præferebant, expressit. Et ad sententiam quidem quod attinet, facile esset ex pag. 266. l. 7. τῆς ἀπειρίας τῶν π. & p. 198. l. 6. εἰς τὸ ἀπειρον τῆς ὀπιδυμίας: hic quoque, ταῖς ἀπειρίαις τῶν παδῶν, optimo sensu, restituere. Quia tamen si scripturam spectemus, non facile quis assequatur, qua ratione ex ἀπειρίας, (ex usitatis enim scribarum compendiis, sæpe contingit ut longiores voces decurantur; ut quæ breviores autem producantur, rarius est:) importunum illud ἀμειννίαις profluxerit; cum *Hesychius* ἀμειννία, πολλὰ interpretetur ex usu *Laconico*; conjicio *Hieroclem* ἀμειννίαις scripsisse: & hanc eum vocem ex trivio sumpsisse, quales apud alios, philosophos præcipue, qui de verbis non adeo solliciti, non paucae; quamvis ab elegantioribus vitatae. Μερμήρεον alioquin, vocem probam, non ignoro: sed & illam, ut à vulgata remotiorem, non hic probem. Amicus malebat, ἀμειννίαις; quod

quod eo probabilius fuerit, si alibi sæpius in hac re ab Hierocle usurpatum fuerit. Quanquam ne sic quidem conjecturæ meæ me poeniteat, quæ ut Hesychio præcipue nititur, ita & ipsius verba non parum illustrat.

Pag. 298. l. 6. &c. διδαχὴν καὶ ὡς ἐν βρώμασι.] Totus hic locus, qui sententias aliquot complectitur, ab interpunctione falsa mirifice laborat; sed nec alioquin ab omni scripturæ vitio plane liber. Attendat lector peritus; non dubitabit rescribere: διδαχὴν καὶ ὡς ἐν βρώμασι. τὸ πρὸ ἐπεσοισόμεθα. ἔτι καὶ τοῖς τὸ ἀνγ. καὶ. τὸ ἀπὸ τ. νοῦ. ἐπιτηδύσμεθα. ὁμοίως καὶ τὸ κ. μὴ ἐδ. περηγν. μὲν εἰς πλὴν τὸ θυμικὸν κατέσταν μὴ εἶναι λέγει καὶ ἐπακολ. &c. Interpres autem Lat. non aliter quam una liturâ sanandus: sed in eo tamen maxime culpandus, quod τῆς ἡμέρας ἀποχλῶ, rei venerea abstinentiam, reddiderit. Deus bone! quenquam qui vel à limine philosophos Græcos salutaverit, quid ἡμέρας in Ethicis ipsis sit, ignorare potuisse? Sed exclusi tempore, ista nunc non attingimus.

Pag. 305. l. 12. τῆς μαθηματ. πλείων ὅπως περιεχ.] Deest vox σῶμα, vel ὄνομα, vel tale quid, quod vel invenit in suo codice, vel ex ingenio supplevit Interpres. Et hæc quidem pro modulo temporis, hætenus.

H

p

fin
tra
long
inla
alio
rem
adu
tis p
mon
die
tue
in b
fene

COMPENDIUM HIEROCLIS

DE
PROVIDENTIA, FATO,

Et eo quod nostræ est potestatis :

Hugone Grotio Interprete.

Propositum est huic libro ea exponere quæ de Providentia nosci possunt, ex *Platonis* & *Aristotelis* sententia, his qui eos sequuntur. Horum enim opinionationes inter se conciliare laborat *Hierocles*, imo & affirmat eos qui hos Philosophos inter se dissentire arbitrantur, longe ab hujus & illius aberrasse sententia, longeque recessisse à recta ratione : alios dum nimio & infano contradicendi studio non nisi semet consulunt ; alios adjuncta ad inscitiam temeritate ; quæ pars majorem gregem constituit, priusquam *Ammonii* sententia adfulgeret. Hic enim *Ammonius* cum veterum sententias purgata dedisset, *Platonis* & *Aristotelis* in maximi momenti placitis concordem atq; consonantem ostendit esse sententiam. Eius vero discipuli exstiterunt, *Plotinus*, *Origenes*, *Porphyrus* & *Iamblichus*. Et hoc ipsum in hoc sermone tractans *Hierocles*, quas isti secuti sunt sententias plurimum roborat : Ingens vero & acre suscepit

cepit certamen adversustuentes contraria, Epicureos puta & Stoicos, atque alios qui Platonis quidem & Aristotelis prætendunt nomina, sed prave exponunt quæ ab illis bene sunt tradita: redarguit præterea Genethliacos, qui in natalis horæ observatione operam ponunt negotiorum, quorum Hierocles opinionem incertam esse dicit atque fallacem. Præcipue vero in illis refutandis versatur, qui rerum omnium Providentiam tentarunt destruere, nescio quibus commentis præstigiis & quæstionum torturis. Et ut breviter comprehendam omnia, oppugnat omnes illas opiniones, per quas inducti homines imperiti, aut nullam esse Providentiam, aut pravam esse existimant. Hæc igitur tractatio ex Platonis ponit sententia, Deum hujus quæ conspicitur materiæ opificem, quam ipse de nihilo fecit existere, non autem è re alia ante existente eduxit: quippe cum sufficeret ei ad efficiendum, ut natura existeret, sua voluntas. Ita ex substantia corporea & efficientia incorporea inter se junctis, pulcherrimum hunc Mundum duplicem simul & unicum existitisse, in quo sapientia Mundi fictrix summa à mediis, media ab imis secundum naturam cujusque separavit atque distinxit. In his prima sunt quæ ratione sunt prædita; cœlestia, aëria, terrestria. Tria hæc genera quasi unum essent animans, aut unus chori concentus, inter se ita connexi, ut tamen naturalis eorum distinctio in illa compage mutuoque connexu pura minimeque confusa servetur, præsentque præstantiora inferioribus: omnibus vero Deum præesse Mundi artificem. Hujus, inquit, regis paternam appellationem obtinet Providentia, estque, & creditur ea esse quæ unicuique generi convenientia tribuit; Justitiam vero hujus Providentiæ sociam ac comitem, Fatum appellat, quæ sit justitiæ diviniæ efficiëntia in iis, quæ ex Providentiæ decreto eveniunt,

niunt, res quæ hic agunt ordine quodam ac serie dirigens, sicut voluntatum decreta dirigunt ea quæ ipsis videntur dirigenda. Sed melius hæc perspicere poterit, qui Philosophi ipsius commentarium evolvat. Sic igitur orditur disputationem. Et cur hos, ait, enumerem, cum & *Platonici* quidam de summo rerum opifice Deo rectam sanamque sententiam non teneant. Neque enim in ipso Deo satis esse censent virium, ut plene atque perfecte per potentiam suam & sapientiam cuncta ab æterno efficientem, Mundum hunc in statu suo conservare possit. Sed ope materiæ genitæ, & sic natura extrinseca existente, sed ipsi subjecta urentem id præstare posse; ideo quod omnia potestate quadam in materia prius sint posita, quæ Deus, quasi penicillo digerat ordinetque, & separet ab ea figura quæ inerat materiæ; quod ipsum magis ostenderet laboris quandam in Deo redundantiam; quam ejus bonitatem. Cur enim quæ ipse non constituit, regere & ordinare aggreditur? Nam quod indigestum erat in illa natura, id ipsum ortus expers, ut volunt, erit. Quod vero nullam originem habuit, & per se subsistit, id quod aliunde sumit, sumit id præter naturam: atqui id quod præter naturam sit, malum est, & ad exitium tendit. Quare non erit ipsi materiæ bonum accipere ordinem & ornatum cum ipsa nullum habuerit ortus principium, non tantum temporis ratione, sed & causæ. Quo sensu etiam Deum esse dicimus sine originis principio. Sed ne Deus quidem ipse sic absolvi poterit, ne malorum sit causa, cum opificii sui initium à malitia duxerit, quippe cogens præter naturam disponere substantiam sibi coæternam atque ingenitam, sororem suam quam casus aliquis ad ipsum adduxerat; neque eam finens eo in statu in quo ab omni æternitate fuerat, ut alium teneret, quem servare non posset: imò sibi submitteret rem paris hono-

ris, & æqualis æternitatis, ut in eam ab æterno obtineret dominatum. Aut si non ab æterno, sed in tempore id aggressus est, non minus hoc ipsum caret ratione, quod cum nihil necessarium deesset materiæ, ipse tamen ab aliquo tempore accurate eam pingere cœperit, ac sic non manserit ipse in quo erat affectu atque proposito. Nam si melius fuit non eam struere atque ordinare, cur ad struendum se contulit? Sin melius fuit eam exstruere, cur non ab omni æternitate id fecit? Nisi dicamus potuisse eum quidem per naturam partibus originem tribuere & adferre interitum, sed non id habuisse valentiæ ut æterna cuderet: quia scilicet materiæ, quam utendam habet, talis est vilitas, ut adversus ordinem illum extrinsecus adscitum recalcitret, ut eum excutiat, & sic redeat, ut forte aliquis dixerit, ad statum suum sine ordine eumque non genitum: inde fieri ut per partes & per tempora, modo id quod excultum est, modo id quod confusum turbidumque est præpolleat; vel ut exactius loquamur, vigeat semper indecora quædam ornatus egestas, cum & ornatus ipse, siquidem dispositio sit atque pictura præter naturam, æque æstimanti ea ipsa res turbulenta videbitur. Illa enim secundum naturam, simulque secundum substantiam dicuntur operari, quæ permanent constanter & sine mutatione in sui substantia, facultate & actione, neque ullam sui partem divellunt, aut propellunt ut subsistere faciant res procreatas, sed pro ratione tantum ejus quod sunt, producunt primas & posthumas de se Ioboles. His consequens est, Deum non ad usum suum adhibuisse materiam, neque efficere ab aliquo temporis initio aut in tempore, neque ad certum tempus desinere, neque id quod fit esse extra operationem opificis. Hæc enim omnia consequentia sunt ejus affectionis quæ casu aut fortuito fit, ut observare est in archite-

cto

cto ac multis similibus. At vero Providentia & ordo ab ipso Mundi parente ac opifice Deo in commune ad omnia immortalia genera pertingit, potissimum vero ad prima illa quæ continenter proximeque ab ipso originem ducunt, & deinceps ad ea quæ suo ordine sequuntur, fruunturque dulcissimo pastu rerum quæ non nisi intellectu percipiuntur. Cum enim tria sint eorum quæ sunt in Mundo, quæque intelligentiam movent, genera, summum horum generum, quodque primum ab opifice Deo productum est, hoc est, quod sine ulla sui commutatione atque conversione participat Dei similitudinem, & in recto ordine deiformi consistit: quale esse diximus coelestium genus. Alterum ab hoc locum obtinet, id quod secundo & remissiori modo divinum statum admittit; non quidem sine immutatione sui & partitione, sed tamen sine peccati vitiique labe paternis legibus obtemperans: quam sortem adsignamus attribuimusque aeriis. Tertium vero & ultimum ex divinis genus, non aliquatenus tantum à coelestium eminentia decidit, sed etiam ordinis illius aerii dignitate est inferius. Nam Deum semper intelligere & inseparabilem ejus tenere notitiam, coelestibus congruit. At eum semper quidem intelligentia percipere, sed fusa quadam vaguesque notitia, hoc est quod aeriis suapte natura inest. Jam vero neque semper Deum intelligere, sed & intelligentia frui partim divisa atque interrupta, humanis mentibus proprio quodam jure concessum est. Jacent enim suapte natura, non tantum infra coelestium intelligentiam, sed & infra eam quæ est in aeriis cognitionem, quæ sui ordinis vi completur atque perficitur. At humanæ mentes neque continenter neque perpetuo intelligunt, & cum ad intelligendi vim perveniunt, æriam æmulantur cognitionem, & eam consecutæ, earum rerum quæ sub intelligentiam cadunt fruuntur

contemplatione. Hoc modo ejus divinæ Providentiæ, quæ circa nos versatur, discrimen sic explicat in legibus; Deus quidem omnia, sed & cum Deo Fortuna & occasio res omnes gubernant. Ex quibus perspicuum est *Platonem* circa eas naturas quæ imperturbatæ & usquequaque perfectæ, ac proinde peccati expertes sunt, puram, simplicem & uniformem constituere Dei Providentiam: circa alias vero ratione utentes, sed inscitie & ignorantie nonnunquam obnoxias, ac propterea vitio obstitas, permixtam occasionibus atque fortunis Providentiam tribuere. Nam antecedens bonorum largitio, ut eorum quæ natura insunt conservatio, opus proprium est Providentiæ puræ: at directio & emendatio eorum quæ præter naturam sunt constituta, & delictorum castigationes, ejus sunt Providentiæ quæ materiæ facti inhæret, quæque Fortunæ & occasionibus famulatur. Neque enim divinum Judicium antecederet ac principaliter his adversa infligit & calamitates, aliis præbet voluptates & oblectamenta, sed pro modo ac meritis vitæ antea factæ. Habet enim eorum qui nobis præsunt Judicium judicatio nonnihil simile cum arte medica. Nam ea ars postquam curandos suscepit eos qui sua culpa in morbum inciderunt, cuncta quæ oportet ipsis præcipit pro tempore & occasione, ita ut ægrotantis valetudo postulat. Ob eandem causam æstimatio eorum de quibus judicia exercentur, cum alio tempore alia sit, & liberis motibus fortunas faciat varias, commiscet illam quæ circa nos versatur Providentiam. Ordo vero singulis conveniens adfert supplicii & purgationis tempora. Connexis vero junctisque Fortuna & occasione simul cum divina Providentia, hic nexus Fatum est, quod ex humano quidem delectu fortunam adsumpsit, ex divino vero judicio adfert occasionem. Artis quippe est definire curationis modos: hominis vero

vero eos aptare cuique & accommodare, prout opus habeat incisione aut adustione, aut alia quavis dura atque aspera sanatione. Non ergo frustra leges statuta sunt hominibus, neque sine causa ratiocinandi facultas concessa est, neque supervacua sunt deliberatio & consultatio, neque vota & preces sunt irrita, dum Providentia res humanas gubernat, per legem & Justitiam voluntati & delectui cujusque mercedem constituens, & reddens. Neque vero si hæc quæ diximus necessaria, pulchra & salutaria creduntur, ideo Fati quod Providentiæ adjunctum est ordo tollitur, qui liberam nostram voluntatem & arbitratum instruit iis additamentis quæ in nostra non sunt potestate. Quin tantum abest ut horum alterum alteri perniciem adferat, ut præstant inter se mutuas operas. Nam stante Providentia, necesse est ut nobis rationum examina & leges & preces multum opis adjumentique adferant: Sublata vero eadem, illa alia non tantum inutilia nobis erunt, sed nec ab initio existissent. Quare libertas voluntatis nostræ Providentiam infert, & Providentia voluntatis arbitriique libertatem. Nostra scilicet voluntas atque delectus justum ostendit esse fatum: Fatum vero corroborat liberas voluntatis nostræ motiones. Quam si puram exactamque Deo obtulerimus, tum legibus parentes, tum utentes precibus, ac plurimi facientes in consultando prudentiam, summa adipiscemur bona. Sin hæc omiserimus, aut fecerimus contraria, dolores ferendi erunt medici ac salutare, poenarum scilicet istis culpis indictarum, & discendum posterius quod ante disci gerique debuit. Ut vero pulchre & egregie simus affecti postquam à malis institutis purgati sumus, ad ea multum adferunt adminiculi lex, consilium, & alia ejusmodi quæ intellectum nostrum ducunt in ordinem & concentum divini affectus. Non ergo his datis eripitur humanis ani-

mis volendi libertas. Nam si absque ea esset libertate, quinam rectum esset distribuere cuique ea quæ meritis ejus respondent, quibusque dignus esse creditur? Nam ad virtutem vitiumque Fatum Providentiæ adnexum libera nostra & sponte suscepta motione indiget. Neque enim justa esse posset distributio illa inæqualis, nisi pro causa & ratione sibi sumeret volendi jus liberum. Ideo enim & à natura præscriptum cuique tempus est, quousque vires in se & valentiam habere ad durandum possit: qua fatali summa confecta providere ultra nequeat. Quod vero non omnes ad concessum illud tempus perveniunt, id fit per incursus externos & violentos, quales circa nos quidem Providentiam testantur, circa bruta vero animantia temere ac casu eveniunt. Neque enim necesse videtur ut in hominum genere, ita in expertibus rationis animantibus ordinem quendam circa mortem ex animæ dignitate servari: quia non illæ simili quo nostræ animæ modo in vitam veniunt. Nam judicio bonorum Geniorum pro meritis antea actæ vitæ unusquisque nostrum vitæ sortitur genus, in quo comprehenduntur hæc simul omnia, gens, civitas, parens uterque, conceptio in commodum tempus, corpus ejusmodi, fortunarum conversiones variæ atque multiplices vitæ congruentes, mortis modus, & ad id præscriptæ constitutæque occasiones. Horum omnium autor idemque custos est Genius qui cuique contigit: quorum omnium nulla pars est quæ cerni posset mutis animantibus communicata. Nam quæ naturæ ratione utenti conveniunt qua talis est, ea aliena sunt à naturæ rationis experte. Neque vero æquum esset pari Providentia honorari atque conservari ea quæ ratione utuntur, & ea quæ rationis usu carent. Nam quod ratione & intellectu destituitur, id Dei, quem sola mente comprehendere licet, imago non est. Omnis enim Dei
imago

imago ratione est prædita, & mentis particeps, ut cognoscere valeat & se, & opificem suū. Pecudes vero eam sortitæ sunt Providentiam, cujus beneficio species eorum & genera conservantur. Nos vero cura nostræ speciei conveniente non honorabimur, nisi etiam singulis sit prospectum; ita ut nihil sit incongruum atque inconcinnum in ea Providentia quæ ad nos spectat. Decet enim eos qui à parente & fictore Deo ad præscriptum præfinitumque tempus debent subsistere, separatim quemque divina Providentia curari. Non enim Deus unam tantum animam fabricavit, cujus partem quisque nostrum, ita ut fors tulit, oblineat, quæ in illud totum postea refundatur; sed singulos hominum animos suis comprehensos finibus constituit atque stabilivit. Et ideo singulis adest Providentia, Judicium, Justitia, purgatio, ortus ad signatio, fors conveniens vitæ, & interitus non casu neque fortuito procedens, & post obitum profectio ad Orci loca, duce bono illo Genio qui vitæ nostræ moderator est additus. Ac aliorum quidem animantium singulis voluntates nostræ, & inter ipsas mutux interemptionis ac devorationis causæ necessariae, tum vero omnis generis casus eventusque varii, perniciem mortemque adferunt, ante dissolutionem ex natura venientem, nulla aut ordinis aut temporis habita ratione; quippe cum nulla profit ipsis Justitia, quæ antea vitæ rationem exigat; ne ipsa quidem natura attendente cur hoc aut illud nunc faciant aut patiantur. In hominibus vero Providentiæ vincula, & bonorum Geniorum judicium, vitæ genera & sortes, & veterum culparum expiationes, & alia hujusmodi definiunt cuique occasiones modosque interitus: ita ut tam ea quæ ex voluntate ac delectu aguntur, quam ea quæ temere & casu videntur evenire, colligata sint cum fato cujusque, & dignitati ejus ac merito id quod respondet provocent. Ita præte-

rita

rita consequentibus nexus causam præbent, & libertas voluntatis ea allicit quæ in potestate nostra non sunt, humanaque studia & voluntates fati legibus diriguntur, quas ipsis animis sancivit summus opifex. Eorum vero quæ hic gerimus rationem reddere debemus iis qui mediam sortem nacti sunt, quique custodes ac moderatores ac præfecti nostri sunt. Horum omnium circa nos operatio atque efficientia Fatum appellatur, quod per Iustitiæ leges res nostras regit atque administrat. Qui cum custodes sint vitæ pro merito ac dignitate cuique assignatæ atque definitæ, etiam hoc habent munus, ut vitæ, quam quisque sortitus est, tempus & compleant & absolvant. Cum enim præscriptus sit ortus etiam, mortem præscriptam esse necesse est. At sicut Fatum ablegationis è locis superis, (divina scilicet voluntas & divinæ Iustitiæ leges) præscribit originis principium, ita Fatum migrationis de loco in locum mortis statuta servat : ita ut definitum sit per illa in hanc vitam venire, per hæc inde discedere. Nam si indefinita essent illa, vita quoque omnis indefinita esset, neque sublimiori præsidatui supposita. Ubi vero præterea erit divini iudicii & distributionis pro cuiusque dignitate cura, si quæ corpus & res externas spectant temere nobis ea evenient ? Imo ne hæc quidem relinquemus inordinata. Sed iustitiæ vero propositum & iudicationes atque appetitiones à valentiore necessitate nobis ingigni adseverabimus. Nam sic virtutis & vitii causas non nobis ipsis, sed illi tribueremus necessitati. Neque profecto rationi foret congruum omnia ad necessitatem referre, tum quæ ad animum, tum quæ ad corpus, & res externas pertinent : neque contra, omnia æquum fuerit permitti temerariis & fortuitis motionibus, cum mens omnium gubernatrix & Deus universorum autor & causa sit. Quare admittendum est id quod

quod relinquitur, studia & voluntates in nostra esse potestate, & iustas vices atque repensationes voluntatum pendere ab aeriis & à Deo constitutis iudicibus, qui sumapte natura nostri curam atque provilum habent. Nam cum tria sint quæ circa nos fingi possunt, aut omnia necessitate constringi, aut nihil fieri necessario, aut modo nos ea constringi, modo non constringi absque ulla ratione, hæc tria æque absurda sunt, & Providentiam de medio tollunt. At vero positio ejus quod est secundum merita & Providentiam inducit & Fatum ab ea pendens, & adnexum Providentiæ Judicium, quod res humanas Justitia & lege moderatur, egetque libero nostro arbitrato, & volendi consultandique principio. Quare Fatum constituendum est pars totius Providentiæ, quæ humanis animis ad Judicii morem respondeat. Humanorum autem animorum propria operatio est voluntas semetipsam movens, & id quod in nostra potestate esse dicitur. Atque hæc ratio sola probabilior reddi potest, cur divini Iudices non æqualia omnibus distribuant. Quod vero fortuitum dicitur, id omne attribuendum est illis generibus quæ & mortalia sunt & simul rationis expertia. Non enim singulatim in re nnaquaque pro meritis & rationis æstimatione ista fiunt, puta ut hoc igne exstructo oriatur aer, aere hoc densato aqua : neque ut ex his segetibus equi canisve alatur fiatque corpus, ex aliis aliud : verum hæc omnia ex ingruentibus mutationibus oriri satis est propter communem materiæ, & facilem ad omnia sibi concilianda naturam, quæ hæctenus partem habet in ordine ac divina necessitate, ut rerum genera omnia conserventur, simulque ad æternitatem perpetuo quadam successione conspirent, atque concurrant eum causis à quibus pendent, & unde originem suam trahunt. Non enim eorum quicquam discessu à supernis locis facto huc devenit ut ob

id

id divino Iudicio instruat ad reditum, prout in hominibus singulis accidit. Nam animos ratione præditos, ac proinde immortales, par est unde profecti sint, inde etiam ut à cognatis sibi naturis magnam obtinere salutis suæ curam per quam dirigantur, & à proclivitate ad vitium eluantur. Habent quidem affectus, sed in ipsis affectibus delectum adhibent, & pro dignitate eorum quæ elegerint bona aut mala recipiunt. At in mutis animantibus temerarii sunt impetus, & à divino Iudicio abdicati. In iis vero quæ ad nos pertinent, id quod iustum videtur ad Fati Providentiæ adnexi dispensationem refertur; & quamvis videamur casu ac temere pati similia iis quæ mutæ animantes patiuntur, tamen & in corpore & in rebus externis ea ferimus ac perpetimur, quæ Iudicium cuncta perspiciebat atque moderans statuerit. Eorum vero quæ circa nos sunt incrementis atque damnis, & omnigena mutatione voluntas libera ad bonam constitutionem instruitur: celerius quidem, si leniter ac placide habuerit affectus qui inde oriuntur; tardius vero & longis temporum curriculis, si stupide atque insipienter istis perturbationibus se permittat. Tunc enim aberrationis & contumaciæ suæ poenas luit: Et nihilominus per ea quæ patitur, ad id quod æquum est perducitur. Cum enim animus in ipsa electione liberos habeat motus, à præstantiori genere regitur jure, purgatione, poena, quæ pro meritis affectuum consequuntur. Optio itaque & delectus penes ipsum est: quæ vero delectui superveniunt, ex Providentiæ iudicio statuta sunt, animi affectus pro dignitate repensantis. Hinc fit ut eandem vitam & sortiri dicamur & eligere. Nam quæ nobis eorum quæ gerimus constituta est merces, ea & liberam voluntatis motionem & divinum præsidium patefacit. Constat ergo ab initio ad finem usque liberos nobis motus decurrere, sed aliis magis liberos,

aliis

aliis minus : nec singulos semper eodem modo id quod in ipsorum est potestate servare ; neque vero absque herili imperio nos repensationes adipisci, & Fatum nancisci quo ad ea quæ hic sunt adducimur, & rursus ab eis reducimur. At sic nexus quidam est atque concursus humanæ voluntatis & divini Judicii, ut quæ lubet eligamus ob delectus libertatem nulli rei obnoxiam; sæpe tamen ea quæ nolumus, patimur, propter vim Providentiæ inevitabilem.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ

ΛΕΪΨΑΝΑΤΙΝΑ' ΕΝ

τοῖς τῷ Σποβαίς ἐνείσομαι.

Ἐκ τῷ πᾶσι τῶν θεῶν χησέον.

ΕΤΙ περὶ διδμηπύον καὶ ταῦτα πᾶσι
 τῶν θεῶν, ὡς εἰσὶν ἡμέτεροι, καὶ ἀγα-
 ρότες τοῖς κρίμασιν, ὥστε τῷ δό-
 ξαντ' οὐ μὴδέποτε ἀπαρχῆς ἔξ-
 ἴσας. μία γὰρ τις ἦν τῶν ἀρετῶν
 καὶ ἡ ἀμεταπῆστος καὶ βεβαιότης· ἦν εἰκὸς ἔχῃ
 κίσα καὶν θεοῖς ἔδωκεν, τὸ ἰδρυμένον καὶ
 ἔμπεδον τῶν ἀπαρτῶν αὐτοῖς δοξάντων. ἔξ' ἑ δὴ λον,
 ὡς ἔδωκε τὰς καλαρτίδας, ἃς ἔκρινε ποῖν ὅτι θεῶν
 ναὶ τὸ δαμνόνιον, πιδανὸν παρὶεσθαι. καὶ γὰρ ἂν
 λογισαῖς ῥαδίον, ὡς εἰ μεταβάλλουσιν οἱ θεοὶ
 τὰς αὐτῶν κρίσεις, καὶ ὧν ἔγνωσεν κολάσαι παρὶε-
 σιν ἀκόλαστον, ἔπε κἀπὶ καὶ δικαίως διοικῶν
 τὰ καὶ τὸ κόσμον, ἔπε ἀπολογισμὸν εἰκότα φέρειν
 ἂν δυνάμειο μετανόησις· καὶ τὰ τοιαῦτα ἔοικεν αὐ-
 τοχεδίως καὶ μετ' ἑ δυνὸς λέγειν ἡ ποιητικὴ,
 —Καὶ θυσιῶσι καὶ εὐχαλῆς ἀγαθήσι,
 Λοιβῇ τε, κνίσῃ τε παρτρὺ πῶς' ἀνδρωποὶ
 Διωόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβαίῃ, καὶ ἀμάρτη.
 καὶ τὸ, —Στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί.
 σωόλωσ τε πᾶν εἴτι τέτοις εἴρη) παρπλησίως.

Ἄλλ' ἔ μὲν ἔδωκεν παρτέον, ὡσεὶ καὶ
 μὴ

HIEROCLIS

FRAGMENTA.

Quædam, prout in *Stobæo* inveniuntur;

De Usu Deorum.

Hoc quoque inter cætera existiman- *Eclog.*
 dum de diis est, immutabiles *phys. l. i.*
 eos esse, ac judiciis insistentes, *c. 7.*
 ita ut sententiam nunquam mu-
 tent. Cum enim de virtutibus
 una sit firmitas & constantia, eam inter deos
 maxime cerni sit verisimile, quæ sententias
 ipsorum immutabiles reddat. Ex quo patet, ne
 poenas quidem, quas alicui numen statuit in-
 fligere, posse devitari. Etenim si mutarent sua
 dii consilia, quemque punire statuerant, impu-
 nitum demitterent, nec recte atque iuste mun-
 dum gubernarent, nec poenitentia defensionem
 possent probabilem nancisci. Hæc enim vide-
 tur temere & inconsiderate dicere poetica,

Atque illos extis homines, votisque superbis, Homeri

Liboque, & nidore simul placare preces

Tentant, cum recto quis vitæ tramite cessit.

& illud: — Nam dii mutantur & ipsi. *Iliad. i.*
 ac si quid horum simile protulit.

Ne illud quidem omittendum est, quamvis

ma-

μη κακῶν αἵτιοι τυγχάνουσιν οἱ θεοί, τῷ γε ποι-
 ἔτων ἕνα προσέπησι πσι, καὶ περὶ ἀλλοσιν ἀξί-
 κς σωματικαῖς τε * ἐλάττωσι, καὶ τῷ τῷ ἐκτός, ἔ-
 κακοηδεῖα χρωμένοι, καὶ ἐπιτηδες συζησίαις ἀν-
 δρωπον οἰόμενοι δεῖν· ἀλλ' ἐν τρέπον κολάσε-
 ως. καὶ δὲ περ γὰρ λοιμοὶ καὶ αἰχμοὶ, ἐπὶ δὲ ἐπομ-
 βείαι καὶ (εἰς)μοὶ, καὶ πᾶν τὸ τοῖόνδε, τὰ μὲν, πολ-
 λα γίγνεσθαι αἰτίας ἐτέρας πρὸς φυσικώτερας,
 ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὑπὸ θεῶν, ἐπειδὴ ἀνκαρὸς ἡ δη-
 μοσία καὶ κοινῶς τὰ πολλῶν ἀμπλακήματα κο-
 λαδύωται· τὸ αὐτὸν τρέπον καὶ πρὸς ἕνα χρω-
 νιτὲ θεοὶ σωματικοῖς ἐλάττωμασι καὶ τοῖς ἐκ-
 τὸς, εἰς αὐτὰ μέντοι κόλασιν, ὅπως φησὶ καὶ.

* ἀπαν-
 τᾶ pro
 ἑπαντα.

Πολὺ δέ μοι δοκεῖ συμβάλλεσθαι τῷ κακῶς χρω-
 θεοῖς, καὶ τὸ διεληφέναι, ὡς ἔδενός ποτε κακῶς
 γίγνεσθαι θεός αἰπὸς· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ τῆς κακίας
 * ἀπαντα μόνης, οἱ δὲ θεοὶ τὸ ἐφ' ἑαυτῆς ἀγαθῶν
 τε εἰσιν αἵτιοι, καὶ τῷ ἐν χρήσιν, ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν
 οἱ τὰς ἐν ἐξέσεως αὐτῶν ἔπερσιέμενοι, περὶ ἀλ-
 λοντες δὲ αὐτῶν κακοῖς αὐθαρέτοις. ἡ δὲ καμρὸν
 ἔχον μὴ τὸ ποιητικὸν ἐκείνο δοκεῖ κατ' τὸ πονε-
 ῖν· ὡς δὲ αἱ βροτοὶ τοῦ θεοῦ αἰπῶν. (τὸν
 ὡς δὲ αὐτῶν ἐπιπεμπόμενων τῷ κακῶν.

—οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ

Σοφίσιν ἀταδάλισιν ἑρμῶεν ἀλλ' ἔχουσιν.
 ἐπείτοι γὰρ ὁ θεὸς ἑδὰ μὴ ἑδὰ μὴ κακῶν αἰ-
 πός, ἐστίν, ἐκ πολλῶν νοήσεώς. πρὸς δὲ τὸ
 παρὸν, ἀποχρήσειεν ἂν ὁ Πλάτωνος ἐκείνος λό-
 γος· ἐγὼ δὲ φημὶ ὅσοι τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον,
 ἔδὲ ψυχρὸν τὸ θερμαίνειν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον. ἔ-
 πως ἔν ἐδὲ ἀγαθοποιεῖ τὸ κακοποιεῖν, ἀλλὰ
 τὸ ἐναντίον. καὶ μὴ ἀγαθὸς ὁ θεός, πεπληρωμέ-
 νος ἐν αὐτῷ ἀρχῆς· τῆς ἀπίστεως, ὡς ἔκ' ἂν
 κακοποιητικὸς ὁ θεός εἴη, ἔδὲ τινὶ κακῶν αἰτίας,
 πάντα

malorum non sint autores dii, tamen ea quibusdam conciliare, & fortunæ corporisque incommodis meritos afficere, non ulla malignitate ductos, aut quod cum ærumnis homines conflictari æquum censeant, sed vindictæ causa. Nam quemadmodum pestilentia, siccitates, eluviones, terræ motus, ac similia fere quidem de naturæ causis existunt, nonnunquam etiam à diis emittuntur, cum delicta multorum publice puniri tempus postulat: ita singulis etiam dii interdum fortunæ corporisve conciliant incommoda, quibus ipsi quidem puniantur, admoneantur autem reliqui,

Ac multum ad rectum deorum usum videtur mihi conducere, si quis intelligat nullius *Eclog.*
unquam mali Deum esse autorem: sed hæc *Ethic.*
quidem de sola vitiositate proficisci, deos autem per se bonorum & utilium autores esse, nos vero nec ipsorum admittere beneficia, & sponte nobis mala consciscere. Atque hoc loco poeticum illud apte proferetur, *ad finem.*

Qualia de divis mortales crimina jactant;
quasi ab iis mala demittantur.

---- sed & ipsi

Sponte sua pariunt fato cessante dolores.

Etenim nullius unquam mali Deum esse autorem, ut multis probari potest, ita nunc solius *Platonis* contenti erimus argumento. Quemadmodum, inquit, nec calidum frigefacit, sed contrarium; nec frigidum calefacit, sed contrarium; sic nec beneficum malefacit, sed contrarium; Deus autem cum bonus sit, omniq; virtute plenus, non est maleficus, nec mali cujusquæ autor.

P

sed

πάντα ὅ τεναντίον παρέχων ἀγαθὰ τοῖς λαβεῖν
βελουμένοις, ἅπανι χαιζόμεν· δὲ Συὺ τοῖς
ἀγαθοῖς καὶ τῷ μέσων ὅσα καὶ φύσιν ἡμῖν ὄσι, τὰ
ποιητικὰ γε τῷ καὶ φύσιν. ἐν ὅ καὶ μόνον αἶτιον
τῷ κακῶν. Ταῦτα χεῖ * *

Ἐκ τῶ πρὸ γάμου.

Α Νασχεμότατος ὄστιν ὁ πρὸ τῶ γάμου λόγος.
ἅπαν μὲν γὰρ ἡμῶν τὸ γένος ἔστι πρὸς
κοινωνίαν. παρ' ἣν δὲ καὶ σοιχειωδὲς αἰτία τῷ κοι-
νωνίῳ, ἢ καὶ τὸν γάμον. ἔτε γὰρ πόλεις ἀν' ἡμῶν,
μὴ ὄντων οἰκῶν. οἰκός τε ἡμιτελής μὲν τῷ ὄντι
ὁ τῶ ἀγάμει· τέλει δὲ καὶ πλήρης, ὁ τῶ γεγα-
μηκότῳ.

Οὐκ ἔν ἐχόμεν ἐν τοῖς πρὸ οἰκῶν ἀποδε-
δεγμένοις, ὥστε Συφῶ πρὸς γάμον μὲν ὄστι
ὁ μὲν γάμος βίος· ὁ δὲ ἀνδρὶ γυναικός, καὶ πρὸς
ἐκείνην. ὡς ἐπὶ δὴ χεῖ μὲν ἐν οἷς γε διωδόμεθα
μιμῆσαι τὸν ἔχοντα νέον. τῷ δὲ πρὸς
γάμον ὄσι τὸ γάμειν, ἡδηλονότι καὶ ἡμῖν ἀν
εἴη κατὰ φύσιν, εἴη μή τις εἴη πρὸς ἐκείνην.
καὶ δὲ τῷ μὲν πρὸς ἐκείνην. ἔοικε δὲ καὶ πρὸς τῶ
σοφῶ παρακαλεῖν ἡμῶς ἢ καὶ αὐτὸν τὸν Συ-
φῶν ὅτι τὸν γάμον ὁμοιωσάμενος φύσιν· ἡ τις ὁ
Συφῶν καὶ ἡμῶς ἀπειργάσασθαι μόνον, ἀλ-
λά καὶ Συφῶν καὶ, μὲν τῶ καὶ ἐν τε, καὶ κοι-
νὸν ἔργον ὑποδείξαι τῷ Συφῶν λέγειν
δὲ τῷ παίδων γένεσιν, καὶ εἰς διεξαγω-
γὴν εὐσταθῆς. δικαίη δὲ διδάσκαλος ἡ φύσις,
ἀπὸ τῆ παρ' αὐτῆς κατὰ φύσιν Συφῶν
τῷ ἐκλογῇ καὶ γίγνεται τῷ κατὰ φύσιν.
ὅτι γὰρ ἕκαστον τῷ ζώοντι ἑτοίμως τῷ
ἑαυτῷ

F R A G M E N T A

sed contra & bona omnibus idoneis suppeditat,
& cum bonis media quoque naturæ cognata
impertitur. Una porro tantum est malorum
causa. Hæc oportet * *

De Nuptiis.

Maxime necessaria est oratio de nuptiis. *Serm. 65.*
Universum enim genus nostrum ad
societatem natum est. Prima autem & præ-
cipua societas est, quæ per nuptias initur.
Nam civitates sine familiis esse non possunt:
& familia profecto innupti manca est: in-
tegra autem & perfecta illius, qui nuptus
fuerit.

Conjugalem vitam deligendam esse viro sa-
pienti in Commentario de familiis ostendimus:
sine uxore autem, non nisi aliqua circumstantia
aut casus ita suaserit. Quandoquidem igitur
ubicunq; licet prudentem virum imitari oportet,
prudenti autem nuptiæ ceu bonum proponuntur:
nimirum & nobis conveniens, nisi quid impedi-
menti prohibeat. Et hoc primum sit argumentum.
Videtur autem & ipsa natura multo prius quam
vir sapiens, utpote quæ & ipsum sapientem ad
nuptias instigat, nos admonere. Non n. grega-
les nos solum, sed etiam *Κωδυστινές*, i. e. ut
bini ageremus, fecit: & huic societati unum
communeque opus, liberorum progenerationem
dico, & vitæ stabilis conversationem proposuit.
Probe vero ipsa natura nos docet, quod ex ipsius
constitutione ea quæ facere decet deligi oportet.
Quippe singula animalia vitam naturali suâ

ἑαυτῆ φυσικῇ κατασκευῇ, καὶ νῆ Δία τὸ φυτὸν
ἀπαιῶσαυτως, καὶ τὸ ὅτι αὐτῇ λεγόμενον ζῆν·
πλὴν ἐκ ἐκλογισμῶ καὶ ἀειδμήσει πινὰ χρώ-
μα, καὶ ταῖς ὑπὸ τῆς βαταυζομένης ἐκλο-
γαῖς. ἀλλὰ τὰ μὲν τῇ φύσει, φυτὰ ψιλῇ, ψυ-
χῆς γὰρ ὅτιν ἀμέτοχα· τὰ δὲ ζῶα φαντασίαις
τε σώματις ἐπὶ τὰ οἰκεία, καὶ ἔξελαιώσεαις
περὶ θυμίαις. ἡμῖν δὲ ἡ φύσις ἔδωκε τὸν λόγον,
τάτε ἄλλα πάντα, καὶ ζῶν πᾶσι, μᾶλλον ὅ
περὶ πάντων, αὐτὴν καταφύμενον πλὴν φύσιν·
ὅπως ὡς πρὸς πινὰ (χοπὸν, * εὐ φέρει) καὶ
ἀερότα τεταγμένον πρὸς αὐτὴν, ἐκλεγόμε-
νός τε τὸ σύμφωνον αὐτῇ πᾶν, καὶ ἀκρόντως βι-
βντας ἡμᾶς ἀπεργάζοιτο.

* lego εὐ-
φεγγῆ τε
alius co-
dex habet
εὐφέγκ-
τε.

Ὅθεν καὶ ἐκ ἀν ἀμάρτοι πῆς, ἀτελῇ φήσαις
οἰκίαν πλὴν ἀνδράγα. τὰ μὴτε τὸ ἀρχὸν ἀνδρῶ
τῆ ἀρχομένης διώκεται νοηθῆναι, μήτ' ἀνδρῶ τῆ
ἀρχομένης τὸ ἀρχόμενον. εἰς γὰρ ὁ λόγος εὐ
μᾶλα μοι δοκεῖ συσπῆναι τοῦ ἡλλοτειωμένου
πρὸς γάμον.

Φημὶ πίνω καὶ σύμφωνον εἶναι τὸν γάμον.
πρῶτον μὲν ὅτι δεῖον ὡς ἀληθῶς φέρειν καρ-
πὸν πλὴν τῆς παίδων γένεσιν, οἱ παραστάται μὲν
ἡμῖν οἱ σύμφωνοις ἐπὶ καὶ αὐτοῖς ἐρρωμένοις, ἐν
ἀπάσαις γίνονται πρὸς ἑαυτοὺς. * ἀγαθοῖς ὅ ἐπι-
κερι καμύσιν ὑφ' ἡλικίας, καὶ γῆρα πεζομέ-
νοισι· οἰκεῖοι μὲν ἐν ἐνδομῆσις ἐνδομῆσις
κοινωνοί, συμπαθεῖς ὅ ἐν τοῖς ἐναντίοις κα-
ροῖς διάδοχοι τῆς ἀνιερῶν. ἔπειτα καὶ πρὸς γέ-
νεσιν τέκνων λυσιστελής ἢ μετὰ γυναικὸς
συμβίωσης. πρῶτον μὲν γὰρ ἀποτελειωμένος
τοῖς

* lego
ἀγαθοῖ.

constitutioni idoneam vivunt : & per *Jovem* stirpes quoque omnes similiter, eo quidem modo quo vita ipsis tribui potest : non enim ratione aut reputatione aliqua utuntur ad eligendum res dijudicandas. Verum plantæ sola natura utuntur, animæ expertes : animalia vero phantasiis ad res sibi commodas trahuntur, & cupiditatibus impelluntur. At nobis natura rationem donavit, ut & alia omnia, & cum omnibus, imo ante omnia ipsam naturam consideret ; ut ad ipsam ceu scopum recte splendideque propositum feratur, & quicquid ei consonum est eligens, ad vitam decentem nos promoveat.

Proinde non erraverit aliquis, domum sine nuptiis mancā esse dicens. Nam neque pars princeps sine subdita, neque subdita sine principe animo potest concipi. Hæc sane ratio non parum efficax mihi videtur ad commovendum illos, qui à nuptiis alieni sunt.

Quinetiam utiles esse nuptias adsero : primum quia divinum revera fructum producunt, liberorum generationem, qui nobis & valentibus adhuc, utpote consanguinei, in omnibus negotiis opem ferunt ; & ætate confectis senioque pressis, boni sunt auxiliarii : familiares quidem in secunda fortuna lætitiæ focii, in adversa vero condolentes rerum tristium successores. Sed etiam præter liberorum procreationem, utilis est cum muliere convictus. Primum enim externis laboribus at-

τοῖς θυραίοις καμάτοις ὑποδέχεσθαι θρασυπαιδικῶς
 ἀναλαμβάνουσα, καὶ μετ' ὀπισθεῖας ἀνακτωμένη
 πάσης. ἔπειτα τ' ὄντων θυχεῶν ἐν τῇ διανοίᾳ
 λήθην ἐντίθησι. τὰ γὰρ σκυθρωπὰ τῆ βίᾳ, καὶ μὲν
 τ' ἀγροῦν, ἢ τὸ γυμνάσιον, ἢ τὸ χροῖον, ἢ καὶ πόλιν
 πάσης μερίμνης καὶ ἀσχολίας, καὶ καὶ τοῦ φίλου τε
 καὶ συγγενικοῦ διατείνουσιν ἡμῖν, ἐκ ἑστὸς πρὸς χεῖρα
 τοῖς ἀναγκαίοις ὅπως ὁρᾷ μὲν καὶ παρρησιασμοῖς
 ἀντιθεῖσι δὲ ἐκ τέτων, εἰς τε τὴν οἰκίαν ἐπανελ-
 θῶσι, καὶ οὕτως σφόδρα τὴν ψυχὴν ἡμιμαρτυροῦσι,
 ἐμπελάζει καὶ ὡς χροῦν τῶν ἀντιᾶν ἡμῶν,
 ὅταν γὰρ ἐρημὸς ἐνοίας καὶ μονήρης ὁ βίῃ· ἢ
 γυνὴ ἢ παῖς, μεγάλη γίνεσθαι καὶ πρὸς ταῦτα
 παρηγορία, πτωχὸν ἀναγκάζει πρὸς τὴν ἐκτὸς ἢ καὶ
 τῇ ἐνδον ἀναφύουσα καὶ συγγενικοῦ ἀποκρίσεως, καὶ
 πρὸς διάλυσιν ἔξ ἀπλάτους πρὸς θυμίας, καὶ ἐνφρο-
 συνῶν παρέχουσα. καὶ μὲν οἷα μέν ἐστιν ἐν ἐορταῖς
 συγγενικοῦ καὶ συγγενικοῦ καὶ ἱερουργῶν, οἷα δὲ
 ὁ ἀνδρὸς ἀποδημίας, ἐνταυτῇ διατηρεῖται, καὶ
 μὴ παντὶ πασὶν ἀποστρέφεται τὸν οἶκον, οἷα
 δοκεῖ δαίμων οἰκητῆρ', οἷα ἢ ἐν νόσοις, οἷα δὲ
 παρρησιαστικῆς, μακρὸς ἂν χρόνιος ὁ λόγος πάντ'
 ἐπεξιών τὰ κατὰ μέτρον. ὁρκεῖ γὰρ κεφάλαιον
 εἰπεῖν, ὡς δὲ μὲν ἄπαντες ἀνθρώποις πρὸς με-
 τείαν τῆ βίᾳ διεξαγωγῇ, θυοῖν, συγγενι-
 κῆς ὁμιλίας καὶ συμπαθείας ἐνοίας. ἥτε δὲ
 συμπαθέστερον πρὸς γυναικὸς ἐνδομῶν ἂν, ἥτε
 τέκνων συγγενέστερον. παρέχει δὲ ἑκάτερον
 ὁ γάμος. πῶς ἔν ἐχ' ἀποτελέσασθαι ἢ
 μὴ ἔν ἐχ' ἀλλ' ἐρωγε καὶ καλὸν ἡγοῦμαι
 τὸν

tritos suscipit officiose tractans, & omni cum studio recreans. deinde animi tristitiæ oblivionem inducit. Tristiores enim vitæ partes, & in universum omnis sollicitudo aut negotium agentes nos circa forum, gymnasium, rus, aut inter amicos & familiares non tam evidenter molestant, necessariis occupationibus admixta, & ceu caligine quadam eis obducta: expeditis autem inde, ac domum regressi, animoque in ocium restituto, & ita molestiam sentiente suam, tædium per hanc occasionem augetur, si vita solitaria & benevolentiae expers sit. Mulier vero præsens magnum hic etiam solatium addit, interrogans aliquid de rebus externis, aut de domesticis ad ipsum referens, & in commune deliberans, unde gaudii non nihil animi ejus minime simulata promptitudine, & honesta lætitia nascuntur. Cæterum qualis sit uxor in festis ad victimas & sacrificia communiter procuranda; qualem se gerat peregrinante viro, ad familiam stabiliter conservandam & non prorsus sine imperio; quale numen famulis videatur; qualem se præbeat in morbis, quam sedulo auxilietur; hæc, inquam, omnia singulatim recensere nimis longum foret. Sat autem fuerit summam dixisse, nempe omnes homines ad vitam mediocriter transigendam duo requirere, auxilium à cognatis, & similiter affectam benevolentiam. Nihil autem reperias quod æque cum alio afficiatur & condoleat ac mulier, neque magis cognatum quam liberos. Utrumque autem nuptiæ præbent: quomodo igitur non utilissimæ nobis fuerint? Insuper & pulchram existimo esse

* forte
κλεώσρω-
τρι.

* Exprim-
endum
videtur.

τὸν μὲν γὰρ βίον. τίς γὰρ ἕτερος τοῦτο γίνοιτο
ἂν οἰκίας κόσμος, οἷός ἐστιν ὁ καὶ τῷ ἀνδρὶ καὶ
γυναικὶ κοινωνίαν; ἔμην δὲ πολυτελεῖς οἶκοι,
καὶ ὀρθόστροφτοι τοῖχοι, καὶ πλείστα τοῖς ὑπὸ τῷ ἀπὸ-
ραγαδίας θαυμαζομένοις λίθοις διακεκοσμη-
μένα, ἔδὲ ζωγραφία, καὶ ψαλίστοι μύρρινῶνες, ἔδὲ
ἄλλο τι τῷ ἐκπληττόντων τοῖς ἡλιθίοις, καὶ ἄλλο ὅστις
οἰκίας. ἀλλὰ ζεῖγος ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ, συ-
καθεμυδίων ἀμύλοις καὶ καθεμυδίων θεοῖς
γαμηλίοις, θυεθλίοις, ἐφεσίοις, Συμφωνέντων
μὲν ἀμύλοις, καὶ πάντα κοινὰ πεποιημένων, μέχρι
καὶ τῶν σωμάτων, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ψυχῶν καὶ
πρωτοστάτων μὲν ἐχόντων πῶς ὁπότε ἀλλοιῶν τῶν οἰ-
κῶν, καὶ τῷ δευτέρων ἀνατροφῶν δὲ καὶ κηδεμονίαν
τῶν τέκνων ὁπότε μέλειαν δὲ ἔτε σῴτονον, ἔτε * μὴ
ῥάθυμον, ἀλλ' ἐμμελὴ καὶ καθεμυδισμένον τῷ πρὸς
τὸ ζῆν ἀναγκαῖον. τί γὰρ ἂν γίνοιτο κρείσσον καὶ
ἄρειον καὶ τῷ θαυμασιώτατον Ὀρκεον,

Ἡ δὲ ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἰκὴ ἐχόντων
Ἀνὴρ ἡ δὲ γυνή; διὸ καὶ πολλάκις ἐθαύμασα, τοῖς
ὡς βαρὺ ἡγεμένους τῷ μὲν γυναικὶ βίον. ἔμην δὲ ἡ
γυνὴ μὲν Δία βάρη, ἡ φορτίαν ὅτι, καὶ ἀπὸ
ἑτοῖς δοκῶσιν· ἀλλ' ἡ δὲ μὲν καὶ τῶν ἐναντίων κα-
φόν τι καὶ ῥᾶτα φέρεται δυναμῶν, μᾶλλον δὲ
καὶ τῶν ὄντως ἐπαχθῶν καὶ βαρέων κεφιστόν.
ἔδὲν γὰρ ἔτω φορπκὸν ὅτι τῶν ὄντων, ὥστε μὴ ῥᾶτον
εἶναι συμφρονέσι γε ἀνδρεί καὶ γυναικί, καὶ κοινῇ
φέρειν αὐτὸ βυλομένοις. βαρὺ δὲ ὅστις ὡς ἀληθῶς
ἀφροσύνη, καὶ δύσπιστον τοῖς αὐτῶν κεκμημένοις
ὑφ' ἧς δὲ καὶ τὰ φύσει κῆφα γίνεσθαι βαρέα, τότε
διὰ,

conjugalem vitam. Nam quod aliud huiusmodi ornamentum domus esse potest, quale per mariti & uxoris consortium efficitur? Non sane preciosa ædificia, & sublimes muri, & peristylia vel ambulacra ornata lapidibus, quos plerique ob ignorantiam virtutis admittunt, neque pictura, & fornicati * myrrhones, nec aliud quippiam ex illis quæ vulgaris stupet, ornamentum est domus. Sed viri & mulieris conjugium, qui mutuo copulantur, & sacri sunt diis nuptialibus, natalitiis, lari bus, & inter se consentiunt, nihilque non commune habent usque ad corpora, imo ipsas animas: qui domui & famulis decenter præfunt; liberos alunt & instituunt; denique eorum quæ ad vitam necessaria sunt curam gerunt neque anxie neque negligenter, sed moderatam, & ut par est. tale inquam conjugium ædes exornat. Quid enim melius & præstantius fuerit, ut cum admirabili poeta *Homero* dicam,

*Quam cum chara domi conjux fidusque maritus
Unanimes degunt?*

Quocirca non raro miratus sum illos, qui molestam opinantur cum uxore vitam. Nec enim per *Fovem* uxor onus aut molestia est: sed contra facillime ac sine negotio ferri potest, imo res molestas & pergraves ipsa levat. Nam nihil tam onerosum est, quod vir & uxor non facillime ferant concordēs, & communi opera quicquid est ferre volentes. Cæterum imprudentia omnino gravis est, & ægre ferri potest à possidentibus ipsam, ut quæ res etiam per se faciles, onerosas efficiat, & inter alias

* id est,
loca myr-
tis confi-
ta, opere
topiario
structis
arcuatim:
vel ejus-
modi
picturæ.

ἄλλα, καὶ γυνή. τὸ ὄντι γὰρ, καὶ συχνοῖς δὴ τιπὲν
 ἀφόρητον ἐχέμετο ὁ γάμος. ἀλλ' ἔτι παρ' ἑαυ-
 τῷ, ἔστι τὸ φύσει τοιάνδε τὸ μὲν γυναικὸς ἐν
 κοινωνίαν. ἔστι δὲ τὰν γαμῶν αἱ μὴ διὰ, μὲν
 γὰρ καὶ αὐτοὶ παντάπασιν ἀπερθεῖως διακείσθαι,
 καὶ ἀπερθεῖως ἔχειν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν, ὡς καὶ
 τὸ ἐλθεῖν ἀγέσθαι, τὸ τινι καὶ ταυ συμβαίνει
 χαλεπὴν καὶ ἀφόρητον γίνεσθαι τὴν κοινωνίαν. ἀ-
 μέλει καὶ ταύτῃ χωρεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ γάμος. ἔ-
 γο δὲ τὴν παίδων ἡμεῖς, καὶ εἰς κοινωνίαν ἀ-
 γον γυναικας. ἀλλ' οἱ μὲν διὰ περὶ τοῦ ὅσκειν,
 οἱ δὲ δι' ἐξοχῶς μορφῆς, οἱ δὲ δι' ἄλλας πινὰς
 τοικετοτρόπας αἰτίας, αἱς καὶ ἡμεῖς κακοῖς συμ-
 βέλοις, ἔστιν ὡς τῆς διαδέσεως, καὶ τὰς ἡδύς τῆς
 νόμου πολυπερὶ γμονήσαντες, ὁλεθρον αὐτῶν
 δύσκει τὸ γάμος, καὶ δύσκει κατεστραμμέναις, τυ-
 ραννον ἀντὶ γυναικὸς ἐπιδάγασιν ἑαυτοῖς, καὶ
 ταῦτα μηδὲ ἐν ὅποσον ἐν ἀνταρκέται διωάμε-
 νον, καὶ τὸν ὡς τῶν περὶ τῶν ἀμιλλαν ἀγῶ-
 νίσταται. φανερόν ἐν, ὡς ἔστι αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ
 ταῦτα πολλοῖς βαρὺς καὶ ἀφόρητον ὁ γάμος
 γίνεσθαι. καὶ δὲ ἔτι ἀνάγκη φασὶν αἰτιάσθαι, ἔτι
 ἐκκλημα περὶ γαμῶν ποιεῖσθαι τὸν αὐτῶν ἀδένει-
 αν, καὶ ὡς τὸ καὶ καὶ ἀλόγιστον
 ἄλλως πανταχοῦθεν ὑπὸ ἀπορμας ζητεῖν φιλιῶν,
 καὶ πινὰς περὶ ποιεῖσθαι φίλους καὶ ἐταίρους, οἳ συμ-
 μάχους ἐπομύουσιν πρὸς τὰς βίβας δυσχερῆ. τὸ δὲ καὶ
 παρὰ τὸ φύσει, καὶ παρὰ τῶν νόμων, καὶ παρὰ τῶν
 θεῶν διδιδυρόντων ἀνεσιν, συμμαχίαν τε καὶ βοή-
 θειαν, ταῦτα τὸ ἐν γυναικὸς καὶ τέκνων, μὴ
 ζητεῖν τε καὶ περὶ ποιεῖσθαι.

Ἐν δὲ τῷ ὡς τῶν γάμων καὶ τῆς παιδο-
 ποιίας τόπῳ, δετέον ἐστὶ καὶ ὁ τὸ πολυτεχνίας
 λόγος.

alias uxorem quoque. Non paucis enim intolerabiles fuerunt nuptiæ: non quod sua culpa aut suapte natura talis sit cum uxore societas: Sed quando ducimus quas non oportebat, & ipsi quoque plane imperiti sumus in vita, neque instructi ad ducendum ingenuam uxorem, tum usuvenit ut difficilis ac intolerabilis societas sit. Hoc sane modo nuptiæ vulgo eveniunt. Non enim procreationis liberorum, aut vitæ societatis gratia ducunt uxores: sed alii propter magnitudinem dotis, alii excellentia formæ, alii vero aliis istiusmodi causis ducti, ceu malis consiliariis usi, de ingenio & moribus sponsæ nulla cura habita, in perniciem suam nuptias celebrant, & coronatis toribus pro uxore tyrannum sibiipsis introducunt, cui ne brevi quidem tempore resistere, & de primatu cum eo certare possunt. Itaque constat non propter se, sed jam dictas ob causas, multis molestas ac intolerabiles fieri nuptias. Oportet autem, ut aiunt, neque inculpata culpæ, neque ex imbecillitate nostra & utendi ignorantia rebus crimen impingere. Quin & aliter absurdum fuerit, ubique venari occasiones amicitiarum, & amicos nobis sociosque comparare, ceu futuros auxiliores in vitæ difficultatibus: re-creationem vero, auxilium & opem illam, quæ à natura, legibus, atque diis nobis exhibetur, nempe uxoris & liberorum, non inquirere & comparare.

In hoc sermone de nuptiis & liberorum pro- *Serm. 73.*
creatione instituto, de multitudine prolis etiam
dicen.

λόγῳ. καὶ φύσιν γάρ πως καὶ ἀκόλουθον τῷ γάμῳ
 τὸ πάντα, ἢ τὰ γε πλείστα τῷ γυρομένων ἀνα-
 τρέφειν. ὅμῃ εἰκότα οἱ πλείους ἀπιδεῖν τῇ πα-
 ραιένει, δι' αἰτίαν ἐμάλια περὶ τῆς διὰ τὸ φιλο-
 πλοτίαν, καὶ τὸ πάμμεγα κακὸν ἡγεῖσθαι τὴν πένιαν,
 τῷ τοῦ πάχεσι. περὶ τὸν μὲν δὴ λογισέον, ὥς ἔχ
 ἑαυτοῖς μόνον παραστάτας, καὶ γυροβοσκούς, καὶ πά-
 σις τύχης τε καὶ περὶστάσεως κοινωνοὺς γινώσκοντες,
 ὅτι ἑαυτοῖς μόνον· ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῖς τῷ γυνέῳ
 ἡμῶν καὶ πολλά γὰρ καὶ τὸ εὐχαιεῖσθαι ἔχει περὶ
 αὐτοῦ ἢ παιδοποιεῖα τῷ, καὶ εἰ πᾶσι δοιομεν
 ἡμεῖς περὶ τὸν, καταλείπειν ἐκείνοις, ἀνδρῶν
 ἡμῶν αὐτοῦ γυροβοσκούς, καλὸν ἢ πᾶσι πᾶσι ἑαυτοῖς
 ῥοφτέρων ἐκτόνων χειραγωγούμενός τε, καὶ τῆς
 ὁμῆς ὁπμιλείας ἀξιούμενός. ὥστε περὶ τὸν μὲν
 εὐχαιεῖσθαι περὶ τῷ αὐτῷ εἰς γυνεὴς τοῦ ἑαυτοῦ,
 παιδῶν ὁπμιλέμενοι γυνεὴς. εἴτα καὶ ταῖς
 εὐχαῖς τε καὶ σπεδαῖς τῷ ἡμᾶς γινώσκοντες
 ῥοφτέρων. εὐδὲν γὰρ ὅτε περὶ τὸν περὶ τὴν ἡμε-
 τέραν εἶχον γυνεὴν, διανοία χρώμενοι τῷ χύσιν
 αὐτοῦ εἰς πλείστον λαβεῖν τὴν διαδοχὴν, καὶ παῖ-
 δας ἐκ παιδῶν ὑπολείπεισθαι, καὶ γάμῳ περὶ τὴν
 σάν, καὶ τὴν ἡμετέρας πορρῆς καὶ ἀνατρεφῆς. ὅθεν
 γινώσκοντες μὲν καὶ παιδοποιεῖμενοι περὶ τῷ αὐτῷ
 αὐτῷ, ὅς μέρη τῆς ἐκείνων εὐχῆς· τὰ δὲ
 ὁμῆς φρονήσαντες, ἐγκόποιμεν αὐτῷ αὐ-
 τῷ τῇ περὶ τὴν. καὶ μὴν κινδυνώδει πᾶς
 ἐθέλον-

dicendum est. Est enim secundum naturam & consentaneum nuptiis, ut foetus omnes, aut plurimi saltem educentur. Videntur autem complures consilium istud improbare, idque propter causam non admodum decoram. Præ nimio enim divitiarum studio, & quia paupertatem longe maximum malum interpretantur, ita sunt affecti. Primum igitur cogitandum est, quod non solum auxiliores nobis, senectæque nutritores, ac omnis fortunæ & casus participes gignamus, non inquam pro nobis ipsis solum, sed etiam pro parentibus nostris multas ob causas. Siquidem procreatio liberorum habet in se gratitudinem erga parentes nostros. Nam si quid forte nobis ante mortem ipsorum acciderit, filios eis nostri loco ad senectutem ipsorum nutricandam relinquimus. Est autem res egregia, avum deduci nepotum suorum manibus, & omni cura obsequioque ab ipsis affici. Primum itaque gratitudinis officium erga parentes nostros præstabimus, si proli generandæ operam demus: deinde, vota & desideria eorum qui nos genuerunt promovebimus. Statim enim à principio cum generatio nostri ipsis cordi esset, cogitantes apud se, cupientesque genus tuum successionem quam longissima propagare, & filios filiorum relinquere, tum nuptiarum, tum procreationis educationisque nostræ curam habuerunt. Quamobrem si nuptias contraxerimus, & liberis operam dederimus, partem aliquam ipsorum desiderii conficiemus: secus autem animati, voluntatem eorum irritam reddemus. Atqui propemodum dixerim unumquemque
qui

* lego
αὐτὸν.

ἐδελομένης, καὶ φεισάμενος ἀνδρῶν, γάμον ἐκκληί-
νων καὶ παιδοποιῶν, παρρησίας κείνῃν τοῦ ἐσ-
τὸς γένεας, ὡς ἔστιν ὁρδοῖς λογιμοῖς περὶ γάμου
πρὸς παρρησιασμένους. ἔνθα δὴ καὶ τὴν ἀνομολογίαν
φωροῦσιν ἀνὴρ ἐν πετῶς. πῶς γὰρ ἔστι μάχης πλη-
ρες, εὐαρεσθῆναι μὲν τὸ ζῆν, καὶ μένειν ἐν ἑαυτῷ,
ὡς κερδοκόντως εἰς τὸν βίον ὑπὸ τῆς σπειρόντων
παρηγμένον, τὸ δὲ * αὐτὸ ἐτέρως γινώσκειν πρὸς
ἀδοκίμων ὑπολαμβάνειν; ἀλλὰ γὰρ περὶ τὸν μὲν
ὡς ἐφύω ἐν τεθυμῇ καὶ χεῖρ, διότι γινώσκων ἔχει ἑαυ-
τοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς δι' ἑς γινώσκων αὐτοῖς.
ἔπειτα καὶ ὑπὸ φίλων τε καὶ συγγενῶν. κεχα-
ρισμένον γὰρ καὶ τέτοις ὅτι, παῖδας ἐξ ἡμῶν ἰδεῖν,
διὰ τε τὴν εὐνοίαν καὶ οἰκονομίαν, καὶ δὴ καὶ διὰ τὴν ἀ-
σφάλειαν διορίζεται γὰρ ὑπὸ τῶν τοιούτων τοῖς περὶ-
ήκασιν ὁ βίος, ἀνάλογον ταῖς ὅτι πολλῶν ἀγκυ-
ρῶν σαλευόμενος ναυσίν. ὁ δὲ καὶ τὴν φιλοσυγγνω-
μὴν καὶ φιλεπῆρον, ἔστιν ἡ περὶ γάμον καὶ τέκνα σπεί-
ρη. παρρησιασθῆναι δὲ εὖ μάλα καὶ ἡ πατρίς ἐπὶ
ταυτῇ. καὶ χεῖρ ἔστιν ἑαυτοῖς ὑπὸ ὡς τῇ πα-
τρίδι φυλάσσων παῖδας, πῶς μεθ' ἡμᾶς περνο-
ύμενοι τάξεως, καὶ τῶ κοινῷ παρέχοντες τοῦ
διαδεξομένου ἡμᾶς. ὁ δὲ μὲν ἱερέας ἴστω τῇ
πόλει τῇ ἑαυτῷ ἱερέας ὁρδοῦν. ὁ δὲ ἄρχων,
ἄρχοντα. ὁ δὲ δημογέρων, δημογέρων καὶ
ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, ὁ πολίτης πολίτης. καὶ ἀπὸ
ἐν χεῖρ μὲν ὅτι κεχαρισμένη ἡ περὶ χεῖρ-
τῇ διαμοιῇ, στρατώματι δὲ ἡ περὶ στρατιῶν.
ἔπειτα καὶ πόλει ἡ περὶ πολιτῶν. ἀλλ' εἰ μὲν ἡ
ὀλιγοχρόνιον πρὸς ἑσθίαν πόλιν, ὁ, τῇ
βίος

qui sponte, ac sine causa peculiari, nuptias & prolis generationem declinat, parentes suos damnare vecordiae, tanquam non iustis rationibus moti nuptias contraxerint. Quinetiam quod qui ita sentit, secum ipse pugnet, facile animadverteris. Nam quomodo non dissentiret à seipso, qui vita quidem probat, & corpori suo acquiescit, tanquam decenter à parentibus ad vitam promotus sit: à se vero alios generari, improbat? Verum enimvero perpendendum est, primo quidem, quod liberos non solum nobis generemus, sed illis etiam, quorum opera nos nati sumus: deinde amicis quoque & cognatis. Quippe gratum & istis fuerit, procreatos à nobis liberos intueri, tum propter benevolentiam & familiaritatem, tum propter vitam tutiorem ita, & potentiolem. Firmatur enim hoc pacto vita inter gentiles ac necessarios, similiter ut naves quæ multis anchoris in mari stabiliuntur. Proinde cura de nuptiis & prole suscipienda ad hominem cognatis sociisque faventem omnino pertinet. Sed etiam patria ad hoc ipsum sedulo nos adhortatur. Nam liberos procreamus non tam nobis ipsis fere quam patriæ, successioni nostræ prospicientes, ac exhibentes reipub. illos qui in locum nostrum substituantur. Itaque sacerdos se civitati suæ sacerdotes debere sciat, princeps principes, concionator concionatores, denique civis cives. Quemadmodum igitur choro grata est illorum, à quibus constituitur, duratio, & exercitui militum: sic etiam civitati civium. Quippe si civitas temporaneus quidam coetus esset, ejusque
vita

βίος αὐτῆς καὶ εἶον ἀνθρώπου τὴν συμμετείαν ἐλάμ-
 βανεν, ὅθεν εἶδει διαδοχῆς. ἐπεὶ δ' εἰς πολλὰς
 γυνεὰς ἐξικνεῖτο, δαίμονι δὲ ἐνδαιμονεσέρῳ
 χρησιμότη, καὶ εἰς μακρὰς αἰώνας πόλιν, φανερόν,
 ὡς ὁ τὸ παρὸν ἐσοχάδαυ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ
 τὸ μετέπειτα· τίω τε ἰδίαν μὴ θεωροῦσαν χώραν
 ἔρημον, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίσιν ἰδρυμένη ταῖς ἀπὸ τῆς
 ἡμετέρων τέκνων.

[Ἐκ τῆς πῶς χρησέον γονέων.

ΜΕτὰ τὸν περὶ θεῶν καὶ πατείδου λόγον, τί-
 νου μᾶλλον ἂν προσώπῳ μνησθῇ τις
 παρὸν ἢ γονέων; ὅθεν λεκτέον περὶ τῶν τού-
 τῳ δαυτέρων καὶ ὁπρῆς πρὸς θεὸς εἰπὼν, ὅτι ἀμάρ-
 τοι τις, ἐνεκά γε τὸ ἐξῆς τῆς, εἰ δέ τις εἰπὼν, καὶ
 θεῶν ἡμῖν πιμωτέρων. προσλαβεῖν τὴν ἀναγκασίαν
 ὅτι, ὡς μόνον μέτρον τὸ πρὸς αὐτὸς ἐυχαιεσίας
 ἢ διηνεκῆς καὶ ἀνένδοιου προσθυμίας πρὸς τὸ ἀμεί-
 βουσι τὰς ἐνεργείας αὐτῶν. * ἐπεὶ τε γὰρ πολὺ κα-
 ταδέεσθαι, καὶ πάνυ πολλὰ πρὸς ὅσον ἔσθαι αὐ-
 τῶν. ἀλλ' ὅμως κινδυνεύει καὶ ταῦτ' ἐκείνων ἔργα
 τυγχάνειν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τούτων ταῦτα πρὸς τῶν
 ἐκείνοι πεποιήσασιν· ὡς περ ἐν τῇ περὶ Φειδίου καὶ
 τῶν ἄλλων τεχνιστῶν ἀπεργαζέντα, εἰπερ καὶ αὐτὰ
 ἑτέρων πρὸς κατεσκευάζεν, ὅτι ἂν ὠκνήσασκεν καὶ
 ταῦτα τῶν τεχνιστῶν ἔργα φάσκειν· ὅπως εἰ-
 κότως καὶ τὰ ὑπὸ ἡμῶν δράματα, λέγουσιν ἂν εἶναι
 τῶν γονέων ἡμῶν ἔργα, δι' ὅς καὶ ἡμεῖς γεγόν-
 ναμεν. πρὸς ὅν τινα ἐμμενῇ τῶν ἐπ' αὐτὸς
 καὶ δι-

* malim
 ἔσθαι γάρ.

vita hominis ætate comprehenderetur, successione non indigeret: at quoniam ad multas ætates extenditur, ac si dæmone propitio fruatur, longa aliquot secula perdurat, proculdubio non præsens solum, sed futurum etiam tempus spectandum est: & natale solum haudquaquam solitarium, sed spe posteritatis nostræ innixum relinquere convenit.

Quomodo erga parentes agendum sit.

Post sermonem de diis & patria, quam *Serm. 77.* personam prius aliquis memoraverit, & potius quam parentes? De ipsis igitur nobis differendum est. Si quis ergo parentes secundos ac terrestres quosdam deos dixerit, non errabit, cum nobis propter vicinitatem, si dicere fas est, vel ipsis diis honorabiliores sint. Necessarium autem est existimare unum erga ipsos gratitudinis modum esse, perpetuam & nunquam remittentem beneficia ipsorum rependendi animi promptitudinem. Quantumvis enim multa in eorum gratiam fecerimus, semper tamen inferiora erunt omnia, quam esse deberent. Quinetiam propemodum actiones nostræ omnes illorum videri possunt, ut qui nos etiam hæc agentes produxerint. Quemadmodum enim *Phidia* aut aliorum artificum opera, si & ipsa rursus alia quæpiam facerent, ea quoque non dubitaremus opera nominare artificum: eodem modo actiones etiam nostræ parentum nostrorum opera esse dicentur, per quos & nos nati sumus. Ut igitur in promptu habeamus, quibus officiis erga

Q

pæ-

καθηκόντων αἵρεσιν, καθομαιώδη πινά χεῖρ
 περιβαλλομένους λόγον, τῶτον ἐν περιχείρῳ
 διδυκεὲς ἔχειν· ὡς οἱ γονεῖς θεῶν ἡμῖν εἰ-
 κόνες, καὶ νῆ Δία θεοὶ ἐφέστοι, καὶ εὐεργέται,
 καὶ Κυγῆυεῖς, δανεισά τε, καὶ κύριοι, καὶ
 φίλοι βεβαϊότατοι. θεῶν τε γὰρ εἰκόνες βε-
 βαϊόταται, καὶ ὑπὸ τὰς τῶν τεχνῶν δυνά-
 μεις.

* καθευ-
 γμύροι. * γὰρ ἐστὶν ἡμῖν. ἐπὶ δὲ
 * γὰρ alias εὐεργέται μέγιστοι, καὶ παρεχόμενοι τὰ μέγ-
 αβεστ.
 α, καὶ μὰ Δί' ἐχέμενον ἂν ἔχομεν, ἀμὰ
 καὶ ὅποσα παρέχειν ἐβέλθησαν, ἀτε καὶ εὐξαιν-
 το. πρὸς δὲ τούτοις, Κυγῆυεῖς ἔγγιστα, καὶ τῇ
 πρὸς ἑτέρας αἵται Κυγῆυεῖς. δανεισά διὰ
 τῶν τιμωτάτων, μόνον ἀπαυτάντες, ὧν καὶ
 ἡ ἀπόδοσις πάλιν ὅτιν ἡμῶν εὐεργεσία. πῶ
 γὰρ τηλικῶτον παιδί κέρδιον, πηλίκον ὅτι
 τὸ πρὸς τὸν γειναμένους εὐσεβὲς καὶ εὐχαι-
 ρον· καὶ κύριοι γὰρ μὴ δικαιοτάτα. πῶ γὰρ
 κτήμα μᾶλλον εἴη καὶ ἐκείνων, δι' ὅς ἐ-
 σμέν, ἢ μὴ ἀλλὰ καὶ φίλοι καὶ παρυσάται
 διδυκεῖς καὶ αὐτόκληται, παντὸς καὶ καὶ
 πίσις πεισάσεως ὅτι κερρί. * ὅτι ὅ τῶν περιχα-
 κατηειδμενῶν ἀπάντων τὸ εὐχρώτατον
 ἡ ὄνομα γονεῖς, καὶ δὲ θεὸς αὐτοῦ ἀπεκα-
 λῆμεν, τῇ τοιαύτῃ ὅπνῳ. περιδετέον ἑτε-
 ρῶν καὶ νομισέον ἑαυτοῦ καθάπερ ἐν ἱερῶ
 τῇ οἰκίᾳ ζακόνες πινά καὶ ἱερέας, ὑπὸ αὐτῶ
 καχεροτονημένους καὶ καθευρωμένους τῆς φύσεως
 ἐγκεχειρίσθαι πῶ τῶν γονέων περιπείαν. ὅ-
 δεν καὶ διελόντες τῆς ὀπιμελείας, τὸ μὴ
 εἰς ὥμα, τὸ δὲ εἰς ψυχὴν, καὶ ἐκάτε-
 ρον αὐτῶν μετ' ἐκάστης περιθυμίας, περὶ δευαί τε
 τῶν

* malim
 ἐπεὶ.

parentes obstringamur, summariam hanc sententiam semper animo versare oportet: Quod parentes deorum nobis imagines sint, & per *Fovem* dii lares, seu domestici beneficiorum autores, cognati, creditores, domini, & amici constantissimi. Sunt enim deorum imagines certissimæ, & similitudinem eorum nobis referunt melius, quam ullius artis facultas exprimere possit: cum tanquam dii domus patroni & nobis familiares sint. Beneficiorum item maximorum nobis autores sunt, & maxima quæque præstant, non quidem ea solum quæ habemus, sed quicquid nobis exhibere & optare voluerint. Ad hæc proxime cognati, & autores cognationis ad alios. Præterea creditores rerum pretiosissimarum, ex quibus ea solum repetunt, quorum ipsa redditio iterum nobis beneficium est. Quod enim tantum esset filio lucrum, quantum pietas & gratitudo in parentes? Domini vero jure optimo sunt: nam cujus possessioni potius cederemus, quam illorum per quos sumus? Denique amici, & auxiliarii perpetui spontaneique sunt, quovis tempore & casu ferentes opem. Sed quoniam inter omnia hæcenus enumerata præstantissimum est parentis nomen, cujus gratia ipsos appellamus deos, adjiciemus quod ad hanc sententiam sequitur: nempe filios existimare debere, se in domo patria, veluti fano quodam ædituos & sacerdotes ab ipsa natura creatos & consecratos esse, ut parentem cultui operam darent. Quandoquidem vero duplex cultus est, alter corporis, alter animi; quicquid ad utrumque pertinent alacriter exsequentur,

τῷ λόγῳ πὶ βελόμβοι, τὸ κατὰ τὸν ἐκπληρω-
 σιμὸν. τὰ μὲν οὖν σώματα εἴνεκα, βραχὺς δὲ λό-
 γος, εἰ καὶ ἀναγκασθῇ. θεωροῦσιν οὖν τὸ εὐφρῆς αὐ-
 τῶν ἐλδοθεῖς, καὶ πρὸς τὸ ἀδένειαν τῆς γήρας ἡρ-
 μομένης· ἐπὶ τὴν κοίτης καὶ ὕπνου, ἀλείμματός τε
 καὶ λεπτῆς, καὶ ἐσθλῆς, καὶ ἀπαξ ἀπλῶς τῶν εἰνεκα
 τῶν σώματων ἀναγκάων· ὥς καὶ μηδὲν τῶν
 ἐνδείας ποτὲ περὶθεῖν· μὴ μὲν οὖν τὸ αὐτῶν
 ἐκείνων περὶ τὴν ἡμετέραν ἀναστροφῇ, ὅτ' ἡμῶν
 νεογνοὶ, κηδεμονίαν· ὥς περὶ ἀναγκάζειν ἐ-
 σωτῆς, καὶ μαντικὸν πὶ περὶ σφύρεσθαι περὶ πείαν
 καὶ εὐδοκίαν, εἰ περὶ αὐτοὶ μὴ λείπειν πρὸς τίνα
 μάλιστα ῥέπειν αὐτοῖς αἱ περὶ θυμίας τῶν σώ-
 ματι περὶ ἀναγκάων. πολλὰ γὰρ αὐτῶν καὶ κείνοι περὶ
 ἡμῶν ἐμαντῶσαντο· πολλάκις ἀνὰ ῥοῖς ἐπὶ καὶ
 κλαυθμώδεσι φωναῖς, ὅτι μὲν δεόμεθα πρὸς σι-
 μωνάων· τίνα δὲ ὅτιν ὦν δεόμεθα διασαφῆσαι
 μὴ δυνάμεντων. καὶ εἰ ἡμῶν καὶ αὐτῶν τῶν τῶν
 * κατὰ τὸν γένοντων διδάσκαλοι γένοντες, ὦν ἀξιοὶ
 τυγχάνειν εἰς παρ' ἡμῶν, ταῦτ' ἡμῶς διὰ τῶν
 περὶ ἀναγκῶν ἡμῶν διδάξαντες. τὸ δὲ ψυχῆς
 αὐτῶν περὶ ἀναγκῶν, πρῶτον μὲν τὸ εὐθυμίας, ἢ
 μάλιστα γένοντ' ἂν ἐκ τῶν κυριαστέρεων νύκτωρ
 τε καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς, εἰ μὴ πὶ καλῶς, συμπε-
 ριπατέντας, κυριαστέρεως, κυριαστέρεως.
 κατὰ τὸν γὰρ τοῖς μακρὰν σελομένοις ἀποδημί-
 αν πρὸς εὐθυμίας εἰσιν, ἐν τῶν γένοντων
 περὶ ἀναγκῶν, τῶν οἰκισιότητων τε καὶ φιλικῶν σω-
 ἀναστροφῶν· τὸ αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς γένοντι νε-
 νδύουσιν ἢ περὶ τὸ ἀφροδῶν, ἐν τῶν μάλιστα κεχα-
 ρισμένοι καὶ περὶ φιλικῶν εἰσιν αἱ τῶν τέκνων περὶ
 εὐδρία. καὶ μὲν τοὶ καὶ εἰς περὶ γένοντι περὶ ἀνα-
 τάνοντας (ὅποια εἴη πολλὰ φιλικῶν γένοντι περὶ τοῦ
 πλείονος, καὶ ἰδιωτικῶς περὶ ἡμῶν) ἐπανορθωτέον
 μὲν,

si modo quod jus & ratio jubet facere voluerint. Est autem minor ratio corporis, necessaria tamen. Itaque liberali victu, & qui senectutis imbecillitati conveniat, prospiciemus eis: item lecto, somno, unctione, balneo, & veste. in summa, rebus omnibus corporis curæ necessariis, ut nulla earum inopia laborent, curam & diligentiam illam ipsorum imitati, qua nos infantes educaverunt: ita ut nonnunquam divinemus, & per conjecturam in eos quædam conferamus quæ ad corporis curam attinent, nisi sponte quid maxime desiderent indicaverint. Nam & ipsi multa circa nos divinarunt, cum ex inarticulato & flebili vagitu deesse quidem nobis aliquid intelligerent: quid vero illud esset, non facile conjicerent. Hoc sane modo ipsi per illa quæ olim in nos beneficia contulerunt, quid vicissim in eos præstare debeamus, exemplum ac documentum reliquerunt.

Cæterum animis ipsorum lætitiæ præcipue procurabimus, quæ inde maxime oborietur, si dies noctesque eis conversemur, & si nihil impediat simul deambulemus, simul ungamur, simul denique edamus & vivamus. Quemadmodum enim illis qui longinquam peregrinationem instituunt, familiarium & amicorum conversationes, quibus aliquantis per deducuntur, jucundissimæ sunt: eodem modo parentibus brevi è vita discessuris, liberorum convictus maximopere gratus & suavis est. Quod si aliquando peccaverint (ut sæpe accidit multis, illis præsertim qui negligentius educati sunt) emendari quidem

μέν, ὅμ' ἔμετ' ὀππλήξεως μὰ Δία, καδὰ-
 περ ἔθ' ὅς ποθ' ἐλάττονας ἢ ἴσους ποιεῖν.
 ὅμ' ὥς μὲν παρακλήσεως, καὶ ἔχ' ὥς δι' ἀμα-
 ρείαν ἀμύρτανοντας, ὅμ' ὥς παρρωντας τῷ
 μὴ ἐφρακέναι· πάντως δ' ἂν ἰδόντας εἴπερ
 ἐφύσθησαν. ἀνιερὰ γὰρ τοῖς πηλίοις, καὶ μάλιστα
 ἐκτενῶς νεδεύσεις. ἀναγκᾶ δ' ἢ μὲν παρα-
 κλήσεως καὶ πιν' ὅ φιλοτεκνίας ἰασις τῇ παρ-
 ορωμύδων. φέρει δ' ὅτι τὴν ὀππιδυμίαν αὐτοῖς
 καὶ τὸ τῇ * νοητικωτέρων εἴδ' ἰδοκέντων ὑπὸ αἰ-
 σθημάτων ἀπ' αὐτῶν ποτὲ τὸ πᾶν δας, ὥς καὶ πό-
 τερων δας ὑποτίθει, καὶ κλίνῳ σφύεται, καὶ παρὰ τῇ
 ὑποπρετῇ- γὰρ διακονεμύδους. εὐρεαίνονται γὰρ ἐκ ὀλίγως
 μάλιστα παρὰ τῇ φιλτάτων χειρῶν τὰς ἀναγκᾶς
 ὑποπρεσίας λαμβάνοντες, καὶ διακόνους χρώμε-
 νοι τοῖς ῥοτέροις ἔργοις. μάλιστα δ' ἂν εἴη
 γονεῖσι κεχαισμένον καὶ τὸ φαίνεσθαι πικρῆς
 τὸ πᾶν δας, ἔς ἂν ἐκείνοι σφύρῃσι, καὶ πᾶσι
 πολλὰ ποιῶνται. διὸ ῥυγχεῖς αὐτῇ σφύρ-
 ον, καὶ ὀππιδυμίας ἀξιώτεον, φίλους δ' ὡσαύτως,
 καὶ δῖα καὶ ἐκάστας τὸ ἐκείνοις κεχαισμένους
 ἀφ' ἧς ἀφορμῆς εὐρεσις ἡμῖν ὑπογράφεται, καὶ
 ἑτέρων πλειόνων καδ' ἀκόντων ἔσμιχρῶν, ἔδ' ἔ
 τῇ πυλόντων. ἐπεὶ γὰρ χάρις ὅτι γονεῖσιν ἢ εἰς
 τὸ σφύρμενους ὑπὸ αὐτῇ κηδεμονία, μάλιστα
 δ' ἔχουσι ποθ' ἡμᾶς ἔπος, δι' ἵλον ὥς ἔ * τῇ
 * forte τῇ πυλόν- τῇ ἂν αὐτοῖς χαιζόμενα πονοῦντες
 τα. αὐτῇ.

Ἐκ τῆ πᾶσι φιλαδελφίας.

Πρώτη μὲν οὖν ὑποθήκη μάλα ῥαφῆς, ὀπ-
 πιδυμίας τε εὐπορῆς, ποθ' ἢ καὶ κοινή καὶ
 παντὸς μὲν γὰρ εἰπεῖν πρὸς ὅσον ὁ λόγος,
 ὥς

debent, non tamen cum reprehensione, quali erga inferiores aut æquales uti solemus: sed cum adhortatione tantum, tanquam per inanimadversionem potius quam inscitiam erraverint; & si animum advertissent, minime erraturi fuissent. Secus enim acerbæ sunt grandævis præsertim seriæ admonitiones. Itaque necessarium est, negligentiae ipsorum blanda adhortatione, & non sine amoris affectu mederi. Augebunt præterea lætitiæ parentum liberi, si servilia quandoque officia eis exhibeant, qualia sunt, pedes abluere, lectum sternere, & ministrantes adstare. Non mediocriter enim gaudebunt, cum à charissimis manibus necessaria percipient ministeria, & suis ipsi operibus ministris utentur. Ad hæc gratissimum erit parentibus, si liberi quoque honorent illos, quos parentes diligunt & magnificiunt. Proinde cognatos eorum, & amicos, & quoscunque charos habent, amare & omnibus officiis colere decet. Quod si ita se habet, alias quoque non paucas neque leves officii nostri rationes inde colligimus. Nam cum alii ideo amandi sint, quoniam à parentibus diliguntur, nos autem maxime omnium ab eis amamur, si nos ipsos curemus, & ipsi consulamus nobis, plurimum eis gratificabimur.

De Amore Fraternali.

Primum sane consilium clarissimum omnino in promptu situm, & omnibus commune est. *Serm. 82.*
Nam cuivis homini hic sermo, utpote sanus ac

* lego
πολλοί.

ὡς σαφές. παντὶ οὖν χρήσι, ἔκ τε τῶ αὐτὸν
μὲν ἐκείνον, ἐκείνον δὲ αὐτὸν ὑποδείκναι. καὶ γὰρ
οὐκ ἔστιν ἄλλο, ἂν τις καλῶς, ἐνδυμνιδεὶς πῶς
ἂν ἡξίωσεν ἐκείνον αὐτῷ προσφέρειν, εἴ ποτε
ἐκείνῳ μὴ ἦν δειμύτης, αὐτὸς δὲ δέλθῃ.
ὁ δὲ ὁμοίῳ λόγῳ καὶ γονεῦσι περὶ τέκνων,
καὶ πατρὶ περὶ τῶν γειναμένων· καὶ κυνόλογος
πᾶσι περὶ πάντων. ὁ δὲ αἰρέτως δὲ ὅτιν ἐυπο-
ρεῖ ἢ παρσίνεσις καὶ τὸ τῶν ἀδελφῶν τρέ-
πον. ἐπειδὴ ποτε ἐδὲν δὲ προποδεῖται τὸν
σκεπτόμενον, πῶς ἀδελφῷ χρησέον· λαβεῖν
δὲ ὅς ἐτοίμα παρὰ τὸ φύσεως τῶ προσώπῳ
ταυτότητα. καὶ δῆτα καὶ παρῶν τῶ εἰρήδῳ
λόγῳ. ὡς τῶτον χρὴ προσφέρειν τὸ τρέ-
πον ἀδελφῷ, ὅν ποτε ἂν τις ἐκείνον ἀξιώσειεν
ἂν ἑαυτῷ. νῆ Δία φήσει τίς· ὅτι ἐγὼ μὲν
εἰμι μέτεῖ καὶ ὁπρηνής· ὁ δὲ ἀδελφός,
σκαῖος καὶ δυσμίλητος. ἐκ ὁρῶς δὲ ἐρεῖ.
πρῶτον μὴ ἴσως, ἐδὲ ὁμῶς αὖτε. ἰκανὴ γὰρ ἡ φι-
λαυτία, τὰ μὲν ἴδια μεγαλοποιῆσαι καὶ ἀποκυ-
δαίνει· τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατασμικνύει καὶ δια-
ραυλίσκει. * πολλὰ γὰρ διὰ ταύτων οἱ κακίαι
σφᾶς αὐτῶν περὶ κινεῖται τῶ καὶ πολὺ βυπένων.
ἐπειτα καὶ ὄντως τοῖς τῶ ἀδελφός, ἀλλὰ σύ
γε φαίλω ἂν ἀμείνων εὐρέσθῃ, καὶ νίκησον αὐτῷ
τὸ ἀρετότητα τὸ ἐυποιΐας. ἐπεὶ τοίγε ἐδὲ πολ-
λὴ χάρις τοῖς ἐυκώμοσι προσενεχθῆναι με-
τείως· ὅτι ἀνδρὸς ἔργον, καὶ πολλῆς ἀξίον ἀπο-
δοχῆς, τὸ ἀβέλτερον καὶ σκαῖον πρᾶναι, τοῖς ἐς
αὐτὸν δραττομένοις. καὶ γὰρ ἐδὲν πάντων ἐπὶ ἀ-
δυνάτον ἢ παρῆκλῃσις. ὅτι ἐνδοξὸν γὰρ καὶ τοῖς
ἀτοπώτατα διακειμένοις σπέρματα μεταβολῆς
τὸ ὅτι τὸ κρεῖττον, πμῆς δὲ καὶ ἀγαπήσεως τῶ
εὐεργετησάντων. ἔ γὰρ δὲ ζῶα μὲν ὄρεα
καὶ

evidens, dici potest. Sic igitur cum unoquoque ages, tanquam tu illius indueris personam, ille tuam. Siquidem etiam servo aliquis recte uti poterit, reputans secum quomodo se ab illo accipi vellet, si ipse serviret, ille dominaretur. Idem hoc de parentibus, quales præstare se debeant erga liberos, & vicissim de liberis erga parentes; quibuscumque denique erga quoslibet dicendum est. Promptissima vero & hæc admonitio, & fraternæ conditioni aptissima est. Nihil enim præsupponere opus est, illum qui considerat, quo pacto agendum sit cum fratre: sed statim in promptu quod eadem sit utriusque vestrum conditio, natura te docebit. Itaque primum hoc consilium jam dictum sit, scilicet, eo modo cum fratre vivendum esse, quo ipsum aliquis secum agere vellet. Per *Forum*, aliquis dixerit: At ego modestus & æquus homo sum, frater vero rudis & difficilis in conversatione. Sed non recte ita loquetur. Primum forte, non ait quod res est. Nimius enim est amor sui in extollendis & laudandis rebus propriis, alienis contra imminuendis ac elevandis. Quamobrem multi deteriores, aliis longe præstantioribus semet anteponunt. Deinde, quamvis revera talis sit frater; tu tamen, dixerim, melior appareas, & beneficiis agrestes illius mores vincas. Haud enim magna gratia illis debetur, qui faciles ac moderati sunt erga prudentes ac benignos. Rudem vero molestumque, suis factis mitiorem reddere, viro dignum & laudabile opus est. Non enim omnino frustra adhortatio, & provocatio per beneficia fiet. Quandoquidem vel efferatissimæ quæque ani-

καὶ φύσει πρὸς τὸ γῆθ' ἡμῶν ἐκπεπολεμωμέ-
 να, πρὸς βίαν ἀχθέντα, καὶ πλὴν πρῶτον
 καταχθέντα δεσμοῖς ἢ γαλεάρεαις, χρόνοις
 ὑπερὸν πῦσά γίνεται καὶ ἡμερέμηναι ποικί-
 λημελείαις, καὶ τῇ κατ' ἡμέραν ἔσθῃ. ἔχ-
 ὃπως δὲ ἀνδρωπῶν ἀδελφός, ἀλλὰ καὶ
 μηδὲν προσήκων τύχῃ, ἔτι πάντῃ μᾶλλον
 ὀπιμελείας ἀξιάμηνθ', μεταβάλλει πρὸς τὸ
 ἡμερώτερον, καὶ ὑπερβολῇ μὴ ἀπολίπῃ
 σκαίότητι. μνηστὴρ ὅτι πάντος μὲν ἀν-
 δρώπῃ, πολὺ δ' διαφερόντως ἐπ' ἀδελφῷ,
 τὸ τὸ Σωκράτης. ἐκείνῳ γὰρ πρὸς τ' εἰπόντα,
 ἀποθανῆμαι, εἰ μὴ σε πτωρησαίμην, ἔφη·
 ἀποθανῆμαι, εἰ μὴ σε φίλον ποιήσω. ἀλλὰ
 γὰρ ταῦτα μὲν ταῦτα. καὶ ταῦτα δ' ἐνθυμη-
 τὸν ὅτι τρέπον οἱ ἀδελφοὶ τὰ αὐτῶν μέρη
 τυγχάνουσιν, ὥστε * οἱ ὁμοῖοφθαλμοὶ ἐμὲ
 καὶ ὡσαύτως σκέλη τε καὶ χεῖρες, καὶ τὰ
 λοιπὰ. καὶ γὰρ ἔτι τῶτον ἔχουσιν τὸν σφόδρον,
 εἴτε πρὸς τ' οἶκον * ἔξετάζοντες. ὥστε οὐκ
 οἱ ὁφθαλμοί, καὶ αἱ χεῖρες, εἴπερ ἔχουσιν
 ἰδίαν ψυχὴν καὶ νῦν λάβοι, πλείοσι ἀνὰ
 λοιπὰ πάσῃ μηχανῇ, διὰ πλὴν εἰρημολίᾳ κοινω-
 νίαν, τὰ μὴ δ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον οἷά τε εἶναι
 παρέχειν καθὼς δίδχα τ' ἑτέρων παρ-
 σίας· ἔτι δὲ καὶ ἡμᾶς ἀνδρώπῃς γε ὄντας, καὶ τ'
 ψυχῇ ὁμολογῶντας ἔχειν, μηδὲν παρίεναι
 ἀπερῆς, ὑπὲρ τῶν δειόντως προσφέρειν τοῖς
 ἀδελφοῖς. καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ πλείον π παρὰ τὰ μέρη
 συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ περὶ ἑαυτῶν.
 οἱ τε ὁφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν * ἀλλήλους, παρῶν
 * παρόντων· καὶ χεῖρ (συνεργάζει) παρῶν χεῖρ
 παρούσῃ· ἢ δ' ἀδελφῶν (συν)πραξις ἀλλήλοις
 πολυχρηστεῖα πῶς ὅτι. πρῶτον γὰρ τὰ κοινὰ
 δια-

* forte
 οἱ ὁφθαλ-
 μοὶ ἐμὲ.
 * Locis
 videtur
 mutilus

* ἀλλή-
 λῳ &
 παρόντι

animantes, & suapte natura humano generi
 omnino infensæ quamvis adductæ fuerint mag-
 na cum violentia, & à principio vinculis aut in-
 strumentis quibusdam constrictæ, postea man-
 suefiunt certis cultibus, victuque quotidiano
 cicuratae. Non solum autem homo frater,
 sed etiam alienus, si ita omni officiorum ge-
 nere colatur, licet pessimus fuerit, mansue-
 tior evadit. Proinde cum erga omnes homi-
 nes, tum fratres multo maxime, * *Socratis* * *Plutar-*
 animum imitari ac referre debemus. Hic *chus Eu-*
 enim ad illum qui se moriturum exclamave- *clidi So-*
 rat, nisi ipsum ulcisceretur: At ego, dixit, nisi *cratico*
 te mihi effecerim amicum, moriar. Et hæc *attribuit.*
 quidem hætenus. Deinde cogitandum est,
 quod fratres quodammodo corporis tui partes
 sint, quemadmodum oculi tui, pedes, manus, &
 reliqua membra. Nam & fratres aliquo mo-
 do ita se habent, si communem generis ori-
 ginem spectes. Sicut igitur oculi manusque,
 si animæ & mentis per se compotes fierent,
 reliquas partes omni studio curarent propter
 intercedentem ipsis communionem; quoniam
 ne ipsæ quidem functionem suam recte admi-
 nistrare possunt citra præsentiam aliarum par-
 tium: ita nobis etiam, qui homines sumus, &
 animam habere nos fatemur, omnibus viribus
 adnitendum est, ut fratribus decenter uta-
 mur.. Magis enim, quam partes corporis, ad
 auxilium mutuum fratres compositi esse viden-
 tur. Siquidem oculi simul aliquid intuentur,
 uterque alteri præsens; & manus præsentì
 manui subvenit: fratrum vero opera mutua
 multo latius patet. *Negotia epim communia*
 peragunt,

peragunt, quamvis magno loci intervallo dis-
 juncti: & commoda sua sedulo invicem pro-
 movent, licet longissimo interstitio separentur.
 In summa, æstimandum est, quam longæ tæ-
 diosæque vitæ, & perpetuæ inimiciæ pericu-
 lum immineat: partim, propter ipsarum rerum
 naturam, nescio quid adversæ contumaciæ ha-
 bentium; partim, propter subitas & inopinatas
 animæ perturbationes; maxime vero propter
 ipsam hominum malitiam, quæ nec ulla vi,
 nec dolo malorum stratagematum abstinet.
 Itaque natura imbecillitatis nostræ gnara,
 unicuique nostrum auxilia quædam adjunxit.
 Quocirca nemo solus est, nec ex quercu
 saxove natus, sed ex parentibus, & cum
 fratribus, & cognatis, aliisque familiaribus
 agit. Plurimum autem nos juvat ratio, alienos
 etiam, & sanguine nihil junctos concilians, ac
 sociorum copiam exhibens. Proinde naturali
 quodam studio quoslibet allicere, & amicos
 nobis parare cupimus. Verum enimvero ex-
 tremæ insanix argumentum est, cum illis con-
 jungi velle, quorum amorem nulla vis naturæ
 nobis commendat, & quam fieri potest latissime
 familiaritatem propagare: auxiliares vero
 & socios in promptu existentes, & ab ipsa na-
 tura suppeditatos, quales nimirum fratres
 sunt, negligere.

Quomodo utendum sit cognatis.

Illis quæ de parentibus, fratribus, uxore *Serm. 82.*
 ac liberis utiliter dicta sunt, sermonem
 de cognatis statim adjungi convenit, ut qui e-
 jusdem

ὅτα μὲν πως ἐκείνοις, δι' αὐτὸ δὲ τὸ ζῶμα
 μὴ ἀποδοθῆναι διωάμηνον. ὅλως γὰρ ἕκαστος
 ἡμῶν, οἷον κύκλοις πολλοῖς περιέγγραπται· τοῖς
 μὲν μικροτέροις, τοῖς δὲ μέζουσι, καὶ τοῖς μὲν
 περιέχουσι, τοῖς δὲ περιεχομένοις, καὶ τὰς δια-
 φόρους καὶ ἀνίσους πρὸς ἀλλήλους σχέσεις. πρῶ-
 τος μὲν γὰρ ὅστις κύκλος καὶ περιεχόμενος,
 ὃν αὐτὸς πρὸς καθάπερ περὶ κέντρον τὴν ἐαυ-
 τῷ γέγραπται διάνοιαν, ἐν ᾧ κύκλῳ τὸ ζῶμα
 περιέχεται, καὶ τὰ τῶν ζώματων ἐνεκα
 παρειλημμένα. σχεδὸν γὰρ ὁ βραχύτατος καὶ
 μικρὸς εἶναι αὐτῷ περιουσιόμηνος τῷ κέντρῳ
 κύκλος ὅστος. δεύτερος δὲ ἀπὸ τέττε, καὶ πλέον
 μὲν ἀφ' ὧν τῷ κέντρῳ, περιέχων δὲ τὸ πρῶτον,
 ἐν ᾧ τετάρχα ἱερνοῖς, ἀδελφοὶ, γυνή, παῖδες.
 ὁ δὲ ἀπὸ τέτων τεύχεται, ἐν ᾧ θεοὶ, καὶ πτῆνίδες,
 πάπποι τε καὶ πύτται, καὶ ἀδελφῶν παῖδες, ἐ-
 πι δὲ ἀνεψιοί. μετ' ὃν ὁ τοῦ ἄλλου περιέχων
 συγγενεῖς. τέττω δὲ ἐφεξῆς, ὁ τῶν δημοτῶν, καὶ
 μετ' αὐτὸν ὁ τῶν φυλετῶν, εἰς δὲ ὁ πλῆθος. καὶ λοι-
 πὸν ἔτι ὁ μὲν ἀσυρριπτόνων· ὁ δὲ ὁμοειδῶν.
 ὁ δὲ ὁξωπάτω καὶ μέγιστος, περιέχων τε πάν-
 τας τοῦ κύκλου, ὁ δὲ πάντοτε ἀνθρώπων γένος.
 τέτων οὖν τε θεωρημένων καὶ τὸ ἐντεταμένον
 ὅτι περὶ τὴν δέουσαν ἐκείνων χρῆσιν, τὸ ὅτι
 συνάγειν πῶς τοῦ κύκλου ὡς ἐπὶ τὸ μὲν κέν-
 τρον, καὶ τῇ ἀποδοθῆ μετασφύρειν αἰεὶ, τοῦ ἐκ τῶν
 περιεχόντων εἰς τοῦ περιεχομένου. καὶ τὸν
 φιλοίκετον γούμ ὅτι γονεὺς μὲν καὶ ἀδελφεός. * ἐ-
 κοῦν καὶ καὶ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, καὶ τῶν
 συγγενῶν τοῦ μὲν πρεσβυτέρους καὶ πρεσβυτέ-
 ρας, ὡς πάππους, θεοὺς, ἢ πτῆνίδας· τοῦ δὲ ὁμή-
 λικας, ὡς ἀνεψίους· τοῦ δὲ νεώτερος, ὡς παῖδας
 ἀνεψίων. * ὥστε εἴρη διὰ ζώοντων ὑποθήκει
 ἀφ'

* Loca
 videntur
 mutila.

jusdem prope instituti sit, eamque ob causam breviter hic explicari queat. Nam unusquisque nostrum undique multis veluti circulis circumscriptus est: quorum alii minores, alii majores sunt, alii continent, alii continentur, juxta diversos & inæquales ad se invicem habitus. Primus etenim & proximus circulus est, quem unusquisque circum mentem suam, veluti centrum descriptum constituit, in quo & corpus nostrum, & ad usum ejus pertinentia insunt. Et minimus ipsumque prope centrum attingens hic circulus est. Ab hoc secundus, remotior à centro, & primum intra se concludens, parentes, uxorem, & liberos comprehendit. Tertius avunculos, materteras, avos, avias, nepotes ex fratribus, & consobrinos habet. Post illum est qui reliquos cognatos continet: deinde popularium, mox tribulium, postea militum circuli sequuntur, ab illis urbi vicinorum circulus, & alius gentiliū, ambiunt. Extremus autem & maximus, omnes ambitu suo concludens, totius hominum generis est. His ita consideratis, officium illius fuerit qui singulis decenter uti studet, circulos ad centrum quodammodo contrahere, & conari semper, ut qui in circulis continentibus sunt, ad contentos redigantur. Est igitur hominis cognationem suam amantis, parentes quidem & fratres. Et simili ratione cognatorum in utroque sexu ætate provectiores tanquam avos, avunculos, aut avias colere: æquales vero, ceu consobrinos: juniores denique, ceu filios consobrinorum. Itaque breviter consilium proposuimus, quo

* forte
ον.

* lego
πρεσ-
ρήσεως.

ἀφ' ἧς πῶς χεὶν προσφέρειται συγγυεσίη. ἐ-
πειδὴ περιδιδάχθημεν, πῶς τε χρῆσθον ἐαυ-
τοῖς, καὶ πῶς γονεῖσι καὶ ἀδελφοῖς, ἐπ' οὗ γυ-
ναῖκα καὶ τέκνοις· πρόσκει) δι' ὅτι, καὶ τέτοις
μὲν ὁμοίως πιμπτεόν τὰς ἐκ τῆς τεῖτε κύκλῳ
τέτοις δι' αὐτὸν συγγυεῖς. ἀφαιρήσε) μὲν
γάρ τι τ' ἐννοίας τὸ καθ' αἷμα διδάσημα
πλέον * ἀν' ἡμῖν δι' ὅμως ἀποδασεία πρὸς τὴν
ἐξομοίωσιν ἔσιν. ἥκοι μὲν γὰρ ἂν εἰς τὸ μέτει-
ον, εἰ διὰ τ' ἡμετέρας αὐτῶν ἐνστάτως ὅπι-
τεμνόμενα τὸ μῆκ' τῆς πρὸς ἑκάστον τὸ
πρόσωπον ἡσέως. τὸ μὲν οὖν συνέχον καὶ πρεσ-
ματικώτερον εἴρηται. χεὶν δι' ὅτι μετείαν καὶ
χ' τὴν πρὸς πρεσσηγυεῖν χεῖσιν, τὸ μὲν ἀν-
εψίς καὶ δείξας καὶ πτῆδιδας ἀδελφὸς ἀποκα-
λουῖται, πατέρας τε καὶ μητέρας· τῶν δὲ συγ-
γυεῖν, τὸ μὲν δείξας, τὸ δὲ ἀδελφίδας,
τὸ δὲ ἀνεψίς, ὡς ἂν καὶ τὰ τ' ἡλικίας παρ-
ήκη ἐνεκα τῆς ἐν πῆς ὀνόμασιν ἐκτενείας. ἐπ' αὖ
γὰρ τῆς * πρεσρήσεως ὁ πρὸς τὸ, αἷμα μὲν ἂν
σημειῖον ἐκ αἵματός ἐστι τ' ἔστις ἡμῖν ἀποδῆς
πρὸς ἐκείνας. αἷμα δι' ἂν ἐποτρύνει καὶ πρεσση-
τεῖνοι, πρὸς τὴν ἐποδεδειγμένῳ οἷς Συνολ-
κίῳ τῶν κύκλων· ἐνταῦθα μὲν τοὶ γυνομένοις,
ἐκ ἀκμῶν τῆς ῥηδέντ' ὅτι γονεῖν διορισμῶ
φαντάζεται μνήμη. ἐλέγμεν γὰρ αὐτὸν μετ' ἐκεί-
νον ἡνίκα τὸν τόπον ἡμεν, ἐνταῦθα μητέρα πατεῖ
Συνεχρίναμεν, ὡς χεὶν τῇ μὲν μητρί, τ' ερ-
γῆς, τῆς δὲ πμῆς, τὴν πατεῖ πλέον ἀπονέμειν·
οἷς ἐπομένους, καὶ δεῦρο τιθεῖμεν ἂν, ὡς τὸν
μὲν μητρόςθεν πρεσσηκόντας, ερρεῖν πλέον
πρέπει, τὸν δὲ αὐτὸν καὶ πατέρας συγγυεῖς, διὰ
μείζον' ἀρεῖν τιμῆς.

Ἐκ

quo pacto oporteat cum cognatis agere. Supra enim explicatum est, quomodo nobis ipsis, parentibus, fratribus, uxoreque ac liberis utendum sit. Hic vero adjecimus, quod ex æquo honorem conferre oporteat & his, & qui tertii sunt ordinis: ac rursus tam reliquos cognatos, quam qui tertio loco sunt honorare. Quamvis enim imminuatur aliquid benevolentiae erga illos, qui plurium graduum intervallo sanguine nobis juncti sunt, adnitendum est tamen, ut æqualitatem paremus: quæ quidem moderata futura est, si studio nostro longinquitatem cognationis erga singulos minuamus. Præcipua igitur caula jam exposita est: convenit autem quod ad moderatum in appellandis nominibus usum attinet, consobrinos, avunculos & avias, fratres appellare, & patres ac matres; item ex cognatis quosdam avunculos, alios patrueles, aut consobrinos vocare, ita ut ætatis rationi benigna nominum liberalitas respondeat. Nam hic appellandi modus tum studii nostri erga singulos non leve argumentum fuerit, tum ad circulatorum prædictam contractionem multum adjuvabit. Sed quoniam huc oratio nostra pervenit, non intempestivum videbitur, meminisse parentum superius adlatæ distinctionis. Dicebamus enim in eo loco, ubi patri conferebamus matrem, quod matri amorem, patri vero honorem amplius tribuere oporteret. quod si concedatur esse faciendum, hic etiam adseremus illos qui materno genere nobis conjunguntur, plus amandos: qui autem paterno, plus honorandos esse.

R*Quales*

Ἐκ τῆς πῶς πατρίδι χηρσεόν.

ΜΕΤὰ τὸν αὐτὸν δεῦν λόγον, ἐυλογώτατον
 ἔστιν ὑποθέσθαι, πῶς πατρίδι χηρσεόν. ἔστι
 γὰρ ὡσαυτὴ δ' ἄτερός τις θεὸς αὐτῇ, νῆ Δία, παρ-
 τῷ καὶ μείζων γονός. παρ' ὃ δὴ καὶ ὁ τένομα τῷ
 πατρὶ γματι πιδέμεν, ἐκ ἀνεπτυχέας ἔθετο,
 παρασηματίσας μὲν τῷ πατρὶ, δηλυνκῶς δὲ ἕξε-
 νεγκῶν, ἵν' οἷς μίγμα τυγχάνοι, τὸ τε τῆ πα-
 τρός καὶ τὸ μητρῶας. καὶ δὴ αὖ μὲν ὁ λόγος ὑπα-
 γορεύει πατρίδα τιμῶν, ἐπίσης τοῖς δυοῖν γονεῶσι
 τὴν μίαν. ὥς τε διατέρεται μὲν τῶν γινόμενων ὁποτε-
 ρεῦν, καὶ δεῖ παρεκτείνεσθαι τὴν πατρίδα, παρτιμῶν
 δὲ αὐτῆς μὴδὲ ἄμα τὰς δύο, δι' ἴσης ἢ μοίρας
 ἄγειν. ἀλλ' ἔτερος αὖ λόγος ὅτιν, ὅς παρτιμα-
 λῆ καὶ παρτιμῶν αὐτῶν τῶν γονέων, * ἀλλὰ τῶν
 δυεῖν καὶ ἕτοι μόνων τέτων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς
 ζῶν αὐτοῖς, καὶ τέκνων καὶ φίλων, καὶ ἀπαξ ἀπλῶς
 μὲν θεὸς τῶν ἄλλων ἀπάντων.

* malim
 ἄμα.

Ὡς περ οὖν ἀνόητος μὲν ὁ τῶν πέντε δεκτύλων
 τὴν ἕνα παρεκτείνων, ἐυλόγιστος ἢ ὁ τὰς πέντε τῆς
 ἑνός· ὁ μὲν γὰρ, ἀπμάζει καὶ τὸ παρεκτείνον,
 ὁ δὲ ἐν τοῖς πέντε, καὶ τὴν ἕνα αὐτοῦ ζῆται· τῆτον
 δὲ αὐτὸν τρόπον, καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν τὴν πατρίδι
 πλέον ζῶσιν βελόμεν, πρὸς τῷ δρᾶν ἀ-
 δέμετα, καὶ ἄλλως ἀνόητος, ἱμεύων ἀδυνά-
 των. ὁ ἢ ἑαυτὸν παρτιμῶν τῶν πατρίδα, θεοφι-
 λῆς τε, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀεραῶς. εἴρηται
 δι'

Quales in Patriam esse debeamus.

Post sermonem de diis, maxime conve- *Serm. 37.*
nit docere, quales in patriam esse debeamus. Est enim patria, per *Fovem*, velut alter quidam deus, & primus maximusque parens. Quare qui nomen ei imposuit à re ipsa, non temere patriam nominavit, vocabulo quidem à patre deducto, pronunciato tamen foemina terminatione, ut ex utroque parente mixtum esset. Atque hæc ratio insinuat patriam unam ex æquo duobus parentibus colendam esse. Præferenda igitur omnino est patria utrivis parentum seorsim: & ne simul quidem parentes ambos majores fieri, sed æquali honore dignari. Est autem & alia ratio, quæ non tantum æquali, sed majori etiam quam simul ambos parentes honore patriam afficere monet; neque solum ipsis eam præfert, sed etiam uxori, & liberis, & amicis, & absoluto sermone rebus aliis omnibus post deos.

Quemadmodum igitur stultus quidem fuerit, qui digitum unum pluris facit, quam simul quinque: prudens vero, qui majoris quinque, quam unum æstimat: ille enim cum toto partem quoque ejus negligit; hic vero simul cum aliis quinque unum quoque conservat: Similiter qui seipsum præ patria servare vult, tum injuste facit, tum stolidus est, insuper impossibilia desiderans. At qui patriam sibiipso præponit, is & diis charus est, & mente prudentior. Quinetiam

dictum est, quod etsi quis non connumeretur multitudini, sed seorsim consideretur, decere tamen propriæ salutis multitudinis salutem præferre. Nam si tota civitas pessum ierit, unius utpote civis salus consistere non poterit: sicuti manu corrupta, non salvus permanere potest unus digitus, ut pars manus. Sic igitur paucis sermonem nostrum concludamus; quod communis utilitas non sejungenda sit à privata, sed una eademque censenda. Quicquid enim patriæ prodest, id singulis quoque particulatim est commune. Etenim totum nullum est sine partibus. Et vicissim quod civi fuerit utile, civitati quoque convenit, si modo illi, quatenus civis est, expedit. Nam & quod chorearum duci, quatenus choreas agit, ex usu est, idem toti choro prodest. Proinde omnem hunc sermonem rationemque mente complexi, multum lucis in particularibus habebimus, ita ut nunquam quod patriæ convenit, negligamus.

Quapropter aio destrui oportere omnem & perturbationem & morbum animæ suæ, ab illo, qui officio suo in patriam satisfacturus est. Oportet autem etiam leges patriæ tanquam alteros deos observare, ac seipsum perfectum reddere secundum ipsarum præscriptum. Si quis vero leges aut violare, aut innovare conabitur, hic omni studio prohibendus, & modis omnibus oppugnandus est. Contemptus enim legum, & innovatio ab antiquitate separata, non bonum est civitati studium. Quamobrem à ferendis suffragiis, & temeraria innovatione rerum, qui contumacius in id incumbunt, arcendi sunt. Cæterum ego *Zaleucum* probo *Locrensum* legistatorem, qui sancivit, quod quisquis legem

* τὰ δὲ
χθιζά.

καὶ νὺν εἰσπίσονται νόμον, βρόχε πεικνυόμε-
τῳ τρεσχιλῷ τὸ ποιεῖν, ὥς ἀναρῆς οἰχοί-
το πιγεις, εἰ μὴ μάλα ῥόδρα λυσιτῆος τῷ
καὶ νὺν παρδιατάττοιτο τῷ δὲ ἀρχῆς τῇ πολι-
τείᾳ κατὰ συσιν. δὲν δὲ ἦτον τῇ νόμων καὶ τὰ
ἐθὴ φυλακτέον τὰ γε ὄντως πάτεια, καὶ τὰ χα-
ρα πρεσβύτερα καὶ τῇ νόμων αὐτῇ. * εἰ τὰ τε
χθιζά ταῦτα καὶ περὶ τὰ νῦν εἰς ἅπασαν εἰ-
σηγμένα πόλιν, ἔτε πάτεια ἡγητέον, καὶ τὰ χ-
θιζά ἐθὴ τὸ ῥωόλον. εἴτα τὸ μὲν ἐθὴ ἀρε-
φός πρὸς ἐθὴ βέλεται νόμῳ, καλὸν δὲ πηγερ-
μένῳ νομοθέτῳ τῇ τῇ χρωμένων ἁπάντων
ἐναρτέσθαι, ἴσως δὲ καὶ τοῖς φίλοις δικαίοις
ἐγγὺς βάλλον.

Ἐκ τῶ οἰκονομικῶ.

* forte
δεδεγ.

Πρὸ πάντων γε πρὸς τῇ ἔργων ὑφ' ὧν οἶκ-
εῖται. τῶν τ' οὕτω διαρετέον μὲν καὶ τὸ
πλείστον τῷ μὲν ἀνδρὶ, τὰ κατ' ἀρεθὸν, καὶ τὰ
πρὸς τῇ ἀρεθῇ, καὶ τῷ ἀστυπολίαν ἀνακείδαι.
τῇ δὲ γυναικί, τὰ πρὸς τῇ ταλασίᾳ καὶ σιτοπονί-
ᾳ, καὶ ὅλως τὰ κατὰ κίδια τῇ ἔργων. ἔτε μὲν
ἀγνάστους ἀξιοτέον ἐθὴ τὸν ἑτέρους τῇ ἑτέρων.
γύοιτο γὰρ ἂν ποτε καὶ γυναικὶ κατ' ἀρεθὸν γυνομένη
καθῆκον, τὸ τοῖς ἐργαζομένοις ἐπιστῆναι, καὶ
τῷ τῶ οἰκονομικῶ τὰς ἐκπληρῶσαι καὶ ἀνδρὶ
πρὸς τῇ καὶ τῷ οἰκίαν ἐπιστροφῇ ποιήσασθαι,
καὶ τὰ μὲν διαπυδέσθαι, τὰ δὲ καὶ ἐπιδεῖν τῇ γυνο-
μένων. ἔτο γὰρ ἂν ἐπισυνάδειτο μάλλον τὰ τῇ
κοινωνίᾳ, εἰ συμπετέχοιεν ἀμήλοισι τῇ ἀναγ-
καίων φροντίδων. * δῶτερος μὲν τοι τῶ λόγῳ γε-
νόμην, ἔκ ἂν ὀκνήσαι μοι δοκῶ, καὶ τῇς αὐτῆς
γίγας

novam introducturus esset, circumposito cervici laqueo id facere deberet, ut autor ejus mox suffocaretur, nisi eximiam utilitatem novæ legis ad antiquum reipub. statum comparatæ declararet. Porro consuetudines quoque revera patriæ, & fortassis ipsis legibus vetustiores, nihil minus quam leges observandæ sunt. Quæ vero heri tantum, ut aiunt, & nudiustertius intotam civitatem receptæ sunt, neque patriæ censendæ sunt, & forte ne consuetudines quidem omnino: quoniam consuetudo lex est non scripta, optimi legislatoris inscriptum nomen habens, videlicet utentium omnium comprobationem; fortassis autem & naturali justitiæ proxima fuerit patria consuetudo.

Ex Oeconomico,

ANte omnia dicendum est mihi de operibus, quæ familiam sustentant. Hæc igitur dividantur, ut fieri solet, ita ut viro opera rustica, forensia, & civilia tribuantur: mulieri autem quæ lanificium & frumenti apparatus attinent, omnia denique domestica negotia. Non tamen alter ab operibus alterius omnino immunis esse debet. Nam & mulierem aliquando decebit, ut rus egressa, operariis præsit, & patrisfamilias vicem gerat: & contra, viro rerum domesticarum habere curam laudi dabitur, partim sciscitando, partim ea quæ sunt inspiciendo. Sic enim mutua communio magis stabilietur, si necessarias curas inter se communicent. Sed cum oratio mea huc pervenerit, non omitam spon-

Serm. 83.

* *lego* γίας ποιήσονται πνα γνώμην· ἐκ ἀπεικδς
 ἔδ' ἀπει- τοῖς ἔργων εἰρημύσοις καὶ τὸτο περσο-
 κός. τεδύσθαι. ὡς μὲν τοίνυν τῶνδ' ἰδέσθαι καὶ ἡγεῖται τῶν γε-
 ωργικῶν ἀπιδεῖται πόνων, πὶ καὶ λέγειν δεῖ; ἔ
 πολὺς γὰρ ὁ καὶ τὸτο δυπαιδής. ἀλλὰ καὶ τῶν
 πσαύτης τρυφῆς καὶ ἀπονοίας τ' νῦν κατεχέσης
 βίον, ὁμῶς σπάνιός ἐστι, μὴ καὶ δὲ ἑαυτὸν περ-
 δυμέμεν· ἔργων κοινωνήσαι τῶν ἑσθ' ἀσφύ
 καὶ φυτείας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν καὶ γεωργίαν. δυσ-
 παιθέστερον δ' ἴσως ὁ περὶ δαίτερα τῶν ἔργων,
 ὅσα γυναιξὶν ἀπονέμει, παρεκδῶν τ' ἀν-
 δρα λόγον. καὶ πᾶσι γε ἔ κατ' εἰκός οἱ κα-
 δαιώτεροι μὴ καδ' ἑαυτοὺς εἶναι τοπαζόντες
 ἀφ' αὐτῶν τῶν δαίσεως. ἐπεὶ γὰρ ὡς ὅπιοτοπλήθ' ἐν-
 τελείας ἀνθρωπίσκοι, καὶ τὸ τῶν κατεαγρότων καὶ
 γυνίδων φύλον, ὡς πῶν εἰδῶν ἐργασίαν κα-
 ταφέρει· ζήλω, δηλότητ', ἔ δοκεῖ καὶ τὸν
 ὁμηδινώτερον ἀνδρα πυγχαίνειν, τὸ εἰς ταῦτα
 Συγκαθίσταται. ὡς ἔργον ταχ' ἀν' ἑδ' ἀν' αὐ-
 τὸς Συμβεβῆσται, τοῖς μὴ τελείαν παρε-
 ρημύσοις πῖστιν ἔσθ' ἑαυτῶν ἀρρενότητ' καὶ
 ζωφροσύνης, ἀπιδεῖται τοιούτῃ πινθ'. εἰ μὲν τοι-
 οῦτα τοιούτῃ βίᾳ πεποιήκοι τις ἀν' ἑαυτὸν πᾶ-
 σης ἑσθ' ἀπονοίας ἀπόπε· * καδ' αὖτ' ὄντα, πὶ κα-
 καδαρῶν. λύσει καὶ καὶ πᾶσι τῇ γυναικὶ κοινωνήσαι
 τ' ἀνδρα; τῶν μὲν γὰρ ἀπιδεῖται κατοιχιδίων
 ἔργων, μὴ καὶ τὸ πλέον ἀνδρῶν περσῇκεν ἡ-
 γητέον, ἢ τῶν γυναιξίν. ἐστὶ γὰρ καματωδέτε-
 ρα καὶ ῥώμης δεόμενα. Ῥωμαικῆς, οἷς ὁμῶς
 σαι, καὶ σῶς μάξαι, διαδῆσαι τε ξύλα, καὶ
 ὑδωρ ἀνιμῆσαι, καὶ Ῥωμῇ μεταδῆναι, καὶ
 διαπνᾶξαι σρώματα, καὶ πᾶν τὸ τέτοις
 παρσπλήσιον. καὶ τὰ μὲν ἑσθ' ἀνδρῶν ἀπο-
 ρεψῇ ἀν' ὁπμετρήσαι δέ τι καὶ πῶν γυναικα
 ὁρέπον.

ranei laboris mentionem : nec indecens fuerit hæc illis adjungere quæ de operibus dicta sunt. Quod igitur viro decorum sit rei rusticæ labores exercere, quid est quod multis adseratur? Paucos enim esse opinor, qui nobis hac in re non credant. Verum etsi tanta mollities & dementia præsentem vitæ statum occupat, rarus est tamen qui suo corpore nolit serendi plantandi; opus subire, itemque aliarum rerum quæ ad agriculturam pertinent. At ille sermo forte minus facile persuadebit, qui viros ad opera muliebria hortatur. Nam qui puriores lautioresque sunt, non recte existimant opus lanificii nihil ad se pertinere. Quandoquidem enim ut plurimum viles homunciones, ac mollium & mulierosorum genus lanis elaborandis incumbit, æmulatione quadam muliebri, non videtur verum virum decere, ut ad hujusmodi operas se demittat. Atqui nec ego forte consuluerim illis, qui non integram de virilitate ac temperantia existimationem habent, ut tale quicquam agant. At si quis vita honeste acta ab omni vitiosa suspicione immunis purusque sit, quid illum prohibet etiam istis in rebus uxoris operum participem fieri? præsertim cum inter cætera domestica negotia, quicquid laboriosius est, viris potius exsequendum relinquatur, quam mulieribus. Plus autem laboris, & virium corporis hæc requirunt; molere, farinam subigere, findere ligna, aquam extrahere, vasa transponere, excutere stragula, & quicquid ejusmodi est. Et hæc quidem de viris dicta satis sint; restat adhuc de mulieris officio dicen-

πρόπον. ὥς μὴ τῆς θαλασσίας κοινωνεῖν μόνον
ταῖς θεραπεύαις, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων ἔργων
τῆς ἐπανδροτέρων. καὶ γὰρ Σιτοπονίας ἀφαιδα
καὶ πλὴν ἐλάδ' ἔδραν εἶναι μοι δοκεῖ, καὶ ὕδωρ
ἀνιμῆσαι, πῶρ ἀνακαδσαι, κλίνην κατὰσπῶσαι,
καὶ πᾶν τὸ τέτοις ἐοικός. πολλῶ δ' ἂν
ἀνδρὶ φαίνοιτο κηρίων τὰ γε ἐαυτῆς, καὶ μάλιστα
νεῆανις ἔσται, καὶ μὴ δ' ὅπως τετραμμένη κυφο-
εῖαις, εἰ καὶ τρύγης ἀμπέλων αὐτεργῆσαι
Συμμετάχοι, καὶ Συλλογῆς ἐλαιῶν· εἰ δ' παρή-
κοι, καὶ σπύρε, καὶ ἀρόσεως, καὶ περσίδεως
ἐργαλείων τοῖς σκάπησι ἢ φυτάσι. τῆτον γὰρ
τὸ πρόπον ἔνεκα τῆς ἔργων, οἷκα περσάτεμεν
ἵνα ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, αἰετὰ μοι δοκεῖ κατὰ
γὰ ταῦτα διεξάγῃς.

Ἐκ τῆς περὶ Δικμοσυνῆς.

Δωμεν γὰρ, εἰ τὰς δειλὰς οἷον τε δικάϊας ἔσθ'.
τὰς γὰρ ἐναντίως ἔχοντας τέτοις, τὰς δρα-
σεις, ἀδίκας ὄντας εὐείσκομεν, διὰ τὸ πρὸς
βίαν τὰ πολλὰ ποιεῖν. δειλία τοίνυν ὅτι, δια-
φορὰ δόξης ἐννόμῃ δεινῶν τε πίνει καὶ μὴ ἢ
ἀγνοία δεινῶν τε καὶ ἢ δεινῶν, καὶ ἢ δετέρων.
πῶς ἂν ἔν οἱ δόξαις διεφθαρμέναις καὶ παρα-
νόμοις συζῶντες, εἴεν ἄνθρωποι δίκαιοι; ἢ
γὰρ δὴ εἰχάζοιεν ἂν περὶ ὅτιςδήποτε καλῶς, μὴ
συγχωρῶντες αὐτοῖς τὰ περὶ τὴν ψυχὴν δίκας,
εἰς λύπην αὐτῶν ζήτησιν περικύπτειν.

Ἐκ

dicendum. Mulier igitur non solum cum ancillis lanificium tractet, sed etiam alias quasdam magis viriles operas. Nam & frumenti apparatus curare, ingenuæ mulieris officium reor, & aquam haurire, ignem suscitare, lectum sternere, & alia his similia. Multo autem marito suo formosior esse videbitur uxor, præsertim quæ juvenis est ac nondum effœta, si vindemiando etiam & olivas colligendo laborum socia fuerit: vel quod amplius est, ad serendum usque & arandum progrediatur, ac fodientibus aut plantantibus operariis instrumenta porriget. Quippe familia quæ hoc modo instituta fuerit, quantum opera attinet, patris matrisque familias exemplis, prosperrime actura hac quidem in parte mihi videtur.

De Justitia.

A Ge videamus, an ut homines timidi justi *Serm. 8.* sint, fieri possit. Nam qui animo ipsis contrario sunt, hoc est, audaces, injustos esse deprehendimus, eo quod plurima per vim faciant. Est autem timiditas corruptio legitimi iudicii de rebus metuendis, aut non metuendis: Aut ignorantia terribilium, non terribilium, & neutrorum. Quo modo igitur qui corruptis & illegitimis opinionibus in vita detinentur, justi esse possent? Non enim qualvis res recte æstimabunt, non permittente ipsos animi timore quamlibet quæstionem aggredi.

Ἐκ τῆς Ἱερῆς περὶ Δικαιοσύνης.

Οθεν πῶς λειπομύλω ἀρετῶν ὅπως ἴσται δεῖ
τῇ τῇ ἡδονῶν φυλακῇ, μὴ συγχωρεῖ
ἀποδιδράσκειν τῇ φρονήσει τὸ ἐαυτῆς ἔργον.
ἕως μὲν γὰρ φρονεῖ τις, ἐδὲ ἀνακώπῃεν συγχω-
ρεῖται ταῖς ἐπὶ τὰ τοιαῦτα φερούσαις ὀπίδυμί-
αις. ἐν ᾧ πρὸς καταδεδάσκειν ὑπὸ χρηστίας, ἐπ-
ανίστασθαι εἰσὶν ἀφροσύνη, συγχωρεῖν αὐτῇ
παρεκδιδόσθαι τὴν ἀκολασίαν. ὅθεν πῶς ἀρετὴν τὴν
ἀμφοτέρωθεν φυλακίδεσσαν σωφροσύνην ἐκεί-
λεσαν οἱ ῥοφοί, ῥωθειάν ἔσαν φρονήσεως. κυ-
εἰότερον δὲ κεκλήκασι ποιητῶν παῖδες ῥαο-
φροσύνην. ῥαῶσαι γὰρ τὸ ῥῶσαι λέγουσι. πῶς
οὖν ῥαοφροσύνην τήρησιν ἔσαν φρονήσεως καὶ
ῥωθειάν, ὅταν τις περιστάσει, τελείαν ἔχει
παρ' ἐαυτῷ πῶς τὴν δικαιοσύνης κτήσιν. εἰ δὲ μὴ,
ῥοαίεται πολλὰ, καὶ ἀδικεῖ πολυτρόπως,
τὰ μὲν ὑπὸ χρημάτων, τὰ δὲ ὑπὸ δόξης, τὰ δὲ
ὑπὸ ἡδονῶν.

Φέρε γὰρ ἴδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ
δικαιοσύνης. οἱ μὲν ἔν ἐξιν ἐστὶ φασὶ ψυχῆς ἀ-
* καὶ al. σωφροσύνην, * καὶ τὴν χεῖρα δυνάμιν ἐκείνην σοφά-
abest. ζομένην. οἱ δὲ ἐξιν ἐν ψυχῇ, μήτε τῇ χεῖρὶ
τύχῃ, μήτε τῇ κρείττονι, πλέον ἢ ἑλαττον ἀπο-
νέμκουσιν, τὸ δὲ ἴσον πᾶσι φυλάττουσιν. δοκεῖσι
δὲ μοι οἱ μὲν περὶ τούτοις, τὴν μὴ ἀληθείαν ὅτι
δυμῶντα χρημάτων θαυμάζουσιν· τηρύσαντα δὲ
αὐτὸ καὶ τὸ χεῖρα δυνάμιν ἐκείνην, εἰ κελεύειν τίσι
συγ-

Ex Libro Hieracis de Justitia.

E Am igitur quæ superest virtutem volupta. *Serm. 54*
 tibus coercendis præficere oportet, quæ
 quidem efficit, ne suum prudentia opus dese-
 rat. Quamdiu enim sapit aliquis & prudens
 est, cupiditates ad vitia ducentes emergere non
 permittet. Ubi vero mens tanquam præstigiis
 sopita jacet, statim exsurgere solet impruden-
 tia, & comitem sibi vocare luxuriam. Quamob-
 rem virtutem illam, quæ ambo illa vitia repel-
 lit, *σωφροσύνη*, id est temperantiam, sapien-
 tes Græci vocaverunt, ut quæ sit *σωτηρία φρο-
 νήσεως*, hoc est, prudentiæ incolumitas. sed
 magis proprie à poetis appellatur *σωφροσύνη*:
 illi enim *σωῶσαι* pro communi verbo *σῶσαι*, hoc
 est servare, usurpant. Hanc igitur virtutem, quæ
 conservatio & incolumitas prudentiæ est, si quis
 adsumpserit, perfectam sibi justitiæ possessio-
 nem habuerit. Sin minus, multum errabit, &
 multa injuste committet, partim pecuniæ, par-
 tim gloriæ, partim voluptatum gratia.

Agedum videamus quid plerisque videatur *Serm. 94*
 de justitia. Sunt igitur qui ipsam habitum
 esse dicant animæ muneribus incorruptum, &
 quantum unusquisque possit conjectantem. A-
 lli habitum animæ definiunt, qui neque supe-
 riori neque inferiori fortunæ plus minusve tri-
 buat, sed æqualitatem omnibus servet. Viden-
 tur autem mihi priores quidem admirari illum,
 qui alienas pecunias non concupiscat: &
 quid unusquisque possit, observet, si quibus
 præficia-

Συγχωρηθεῖη. οἱ δ' αὖτεροι δ', ἥ μὴ τῇ τύχῃ τὸ
 πλεον μετρουῦντα, πάντας δ' ἢ τῇ αὐτῇ ἀξιου-
 ντα. τί οὐκ εἰ τῆτο μαθὼν πρὸς ἐν τοῖς ἄλλοις
 ἀδικώτατος εἴη; καὶ εἰ χημάτων μὲν ἀρπαξ,
 ἀλλοτείων δ' ὀπιδυμεῖ, ὑβρείης δὲ ὑπάρχῃ, καὶ
 ἀκόλαστος φεῖ ἡδονάς, ἀρεῶς ὁ τοσούτων κακῶν
 ἀνάπλετος, δίκαιος ἂν εἴη; ὅταν δὲ καὶ τῇ
 αὐτῇ ἀξιώσῃ πάντας, πῶς μὲν ἐκ ἀφρων, πῶς
 δὲ ἐκ ἀδίκων, εἰ ὁμοίως πηθήσει τὸν τε ζῶφρονα
 καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἀφρονα καὶ τὸν φρό-
 νιμον;

Ἄλλ' ἐδὲ τὸ μὴ χημάτων ἀμφοτέρων ὀπι-
 δυμεῖν, δικαιοσύνης ὄρεσθαι, ἐν τύχῃ δὲ φεῖ
 ἐν πᾶσι παθῶν. ὑποκείμενον γὰρ ὑπερβολῇ πλε-
 σιον εἶναι πᾶσι, δυναμέμενον ἄλλοις ἐπαρκεῖν
 πολλοῖς ἐκ τῇ ἰδίᾳ, δόξης δὲ τῆτον ἡτλώμε-
 νον καὶ φιλοπρίας, καὶ μηδενὸς ἐλαττωμένον
 τὸ ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ τοῦ μὲν ὑβρίζειν, τοῦ δὲ
 τύπῃν, τοῖς δὲ κελῶειν, τερπόμενον τῷ πάν-
 τας ὑπακχεῖν αὐτῷ. τί οὐκ ἂν πρὸς τῆτον εἴποι,
 ὅταν μηδενὸς μὲν τῇ ἀμφοτέρων ὀπιδυμῇ, βί-
 αιτο δὲ ἄλλως ἢ καὶ πύραυλός· καὶ πρῶτον
 μὲν τοῖς οἰκέταις, καὶ πᾶσι δεξαμένησι χεῖρσιν
 κακῶς, τοῦ μὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον κολλάζοντα, ἢ
 δὲ συγμνόμενον ἀναδέχων· ἔπειτα μηδὲν ἀδι-
 κείν ἡγεῖσθαι, ταῦτα ποιοῦντα;

Οἱ μὲν ἀπὸ τῆς περὶ πάντας, μεσότητος πλεονεξί-
 ας καὶ μειονεξίας τὴν δικαιοσύνην εἰρήκασιν. οἱ δὲ
 ἀπὸ τῆς σοφίας, ἐξὶν ἰσότητι ἀπονεμηκέναι· καὶ ὥς
 μὲν ἐκ μόνον ἐδίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀδικώτατον τὸ
 πάντας τῇ αὐτῇ ἀξιῶν, ἐν τοῖς ἐμπεδομένῃ εἶρη.
 τὸ μέγα δὲ πλεονεξίας καὶ μειονεξίας, ἐκ βασις ὅτι
 ἀρετῆς

præficiatur. Posteriores illum magnificare apparent, qui non majori fortunæ plus attribuat, sed omnes eisdem rebus dignetur. Sed quid si quispiam prædicta quidem teneat, in aliis autem injustissimus sit? Nam si pecunias rapiat, desideret aliena, injurius & luxuriosus sit circa voluptates: his inquam malis si plenus sit, poteritne justus esse? Quod si etiam omnes eisdem rebus dignos æstimet, ut si eodem honore & temperantem & luxuriosum prosequatur, & insipientem & prudentem, quo pacto non imprudens injustusque fuerit?

Porro neque pecunias alienas non concupiscere justitiæ definitio est, sed unius solum affectus felix constitutio. Fingamus enim aliquem prædivitem esse, qui suis opibus plurimis aliis suppeditare possit, gloria autem & ambitione vinci, & neminem libere loquentem sustinere, sed alios afficere injuria, alios verberare, aliis pro libidine quidlibet imperare, placentem sibi, eo quod omnes ei obediant. Talem hominem quid esse dicemus, qui alieni quidem nihil cupiat, sed alioqui violentus & tyrannus fuerit, & famulis quidem primum & ancillis male utatur, illos quidem immodice castigans, cum his vero impudenter luxurians: deinde cum hæc faciat, nihil injuriari se censeat?

Peripatetici quidem inter pluris minorisque adsumptionem medium obtinere justitiam dixerunt. Stoici vero habitum æqualiter distribuentem. Quod autem non modo justum non sit, sed plane injustissimum, omnes eadem æstimatione dignari, superius expositum est. At medium inter pluris minorisque adsumptionem, effectio

cujusdam

*Alias co-
herent
preceden-
tibus &
recte.*

πρεσβύτης ἀνατονόμασθαι, ἡ δὲ ἐκ ἀρετῆς ψυ-
 χῆς. πᾶσι δὲ πρεσβύτις ἐνέργεια ψυχῆς διὰ
 σώματι. ἡ δὲ ἐνέργεια, ἐκ ἀρετῆς, ἡ πᾶσα
 ἐνέργεια ἦν ἀρετή. τῷ δὲ διανοητικῷ πάν-
 τες ἀπαξιαπλῶς ἀρετῶν ψυχῆς ὁμολογοῦσιν,
 ἀλλ' ἔτι πρεσβύτις ἔστι πρεσβύτης ἀποτέλεσμα.
 ταῖα γὰρ ὅτιν ὅτι ἐκαστον. ἡ ἕξις, ἡ πρεσβύτις,
 ἡ ἀποτέλεσμα. ἕξις μὲν, καὶ ἡ πλεονε-
 κτικὸί πνευ, ἡ μειονεκτικὸί ἐσμέν. πρεσβύτις
 ὅ, τὸ μειονεκτεῖν καὶ πλεονεκτεῖν. ἀποτέ-
 λεσμα ὅ, ἡ μειονεξία, καὶ ἡ πλεονεξία.
 ὡστε ἕξις μὲν, ἡ ζωγραφική. πρεσβύτις ὅ,
 ἡ ζωγραφία. ἀποτέλεσμα δὲ, ἡ γραφή.
 καὶ πάλιν. ἕξις μὲν, ἡ ἀγαθματοποιική.
 πρεσβύτις ὅ, τὸ ἀγαθματοποιεῖν. ἀποτέλεσμα
 δὲ, τὸ ἀγαλμα. εἰ δὲ τις τῷ ἕξιν οὐκ οὐκ
 γραφῶν καὶ ἀγαλμα, τὸ τὸ ἀποτέλεσμα.
 ὀνόματι καθῶν (φάλλεσθαι ἀν ὁμολογοῦτο,
 καὶ σύγχυτον ποιεῖν. ὥστε ὁ πλεονεξίαν καὶ
 μειονεξίαν τῷ ἕξιν ὀνομάζων, τὸ τὸ ἀπο-
 τελέσματι ὀνόματι χρῆται καὶ τῆς ἐν τῇ
 ψυχῇ ἕξεως. καὶ ἡ μεσότης τοίνυν τῆς ἀπο-
 τελεσμάτων, ἀποτέλεσμα ἀν εἴη. τεταγ-
 μένων γὰρ ἐν τοῖς ἐκ τῆς πρεσβύτων ἀποτε-
 λεσμάτων πλεονεξίας καὶ μειονεξίας, καὶ ἡ
 τέτων μεσότης εἴη ἀν ἀποτέλεσμα, ἔτι ἕξις.
 * Quo- ἕτω ὅ μὴ ἐκβάσις, ἡ δὲ ἕξις ψυχῆς, * ἔτε
 modo hanc πλεονεκτική. ὁ περὶ τὸ τοίνυν, ἡ πνι, μήτε
 logeri- πλεονεκτῆρ, μήτε μειονεκτῆρ, * ἔστι δὲ καὶ
 mus, in περὶ μὲν δὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ καὶ ἀν φαῖεν
 translati- εἶ) ταῦτων, ἔτε ὡς τέτων ἀκρότητα, ἔτε
 one vide- ὡς μεσότητι. ἔτι γὰρ δὴ καὶ ταῦτα γίνεται
 bis. καὶ τῷ ἡμετέραν πρεσβύτιν τε καὶ πρεσβύτι,
 * ἔστι. ἀλλὰ τὰ πολλὰ τέτων ὅτι φύσεως. κάλλος μὲν γὰρ
 ὅτι

cujusdam actionis est innominata, non autem virtus animæ. Cæterum omnis actio operatio est animæ, per corpus. Operatio autem non est virtus, aut omnis operatio virtus esset. At justitiam omnes simpliciter animæ virtutem esse consentiunt, non actionem, nec actionis effectum. Triam enim circa unumquodq; considerantur, videlicet ut aut sit habitus, aut actio, aut effectus. Habitus quidem, secundum quem majus minusque adsumimus. Actio autem, ipsum majus minusve sibi sumere. Effectus vero, majoris minorisve adsumptio. Quemadmodum habitus quidem est, ars pictoria: actio, ipsa depictio: effectus autem, pictura. Rursus, habitus quidem est, ars statuaria: actio autem, statuæ formatio: at effectus, ipsa met statua. Si quis habitum definiat picturam aut statuam esse, utendo nomine quod proprium est effectui, is sane falli videretur, & rem confundere. Sic & qui majoris minorisve adsumptionem habitum nominat, vocabulum usurpat effectus de animæ habitu. Cæterum & medietas effectuum effectus erit, non habitus. Nam cum majoris minorisq; adsumptio inter operum effectus censeatur, eorundem quoque medietas effectus existeret, non autem habitus. Sed esto non effectus, sed habitus animi. Itaq; videamus num justitia sit animi habitus, neque pluris, neque minoris adsumptivus: item an justus is, qui neq; nimium neque parum sibi sumit. Primum quidem igitur in bonis corporeis dicere non poterunt, justitiam vel extremitatem eorum vel medietatem esse: non enim illa comparare licet nostra voluntate, studioq;, sed ipsorum maxima pars per naturam accedit. Pulcritudo enim

* forte
πειρώμε-
θα.

ὅτι φύσει, καὶ ἰσχύς ζώματ' ὅ, καὶ ὕγεια. εἰ δ' * γη-
ρώμεθα, τίω μὲν ἰσχύϊ ὁπτεῖνεν Ἐφάϊς τε καὶ
γυμνασίοις, τίω δ' ὕγιαν διαίτη ποιᾷ πρεῖν, καὶ
ἐκπύκνουν ἀνακαλέουσα. ἂν ὅμως ὥς ἐκ ἐφ'
ἡμῖν ἔσσης ὅς ἀρχῆς τ' τέτων κτήσεως, ἀπονεμη-
τόν τῇ τῷ ζώματ' ὅ φύσει. καὶ τοι καὶ τέτοις
πλεονεκτεῖν λέγονταί πινες. ἰσχύϊ μὲν, εἰ τύχοι
Μίλων ὁ Κροτωνιάτης· κἀλλεῖ δ' Λαῖς ἢ Κροει-
δία, καὶ εἰ πινες τέτοις παραπλήσιοι. τίς οὖν ἂν
γῆροιο Μίλωντ' ἀδικία; ἢ τίς Λαῖδ' ὅ πλεονε-
ξία; ἄρα εἰ μὲν Μίλων πειρώμεθα τοῦ ἀδυνεσέ-
ρους τύπων τε καὶ τὰ τέτων χεῖματα διαρπάζων,
καὶ τὰς τέτων γυμνασίας; καὶ Λαῖς ὁμοίως, μισθὸν
μὲν πλείστον εἰσπράττειν παρὰ τῶν ἐραστῶν, ἐνίων
δ' γυμνασίων καὶ γάρμους διδύκοντα, τὸ δ' ἂν εἴη τὸ πλε-
ονεκτεῖν; πῶς ποῖαν οὖν ὕλην τίω αἰρεσίνης
ποιήσῃ τῷ μήτε ὑπερβάλλοντ' ὅ, μήδ' αὖ ἐλλεί-
ποντος; ἢ τὸ ἀγλαῖον κέρνος, καὶ κοινόν, ἀρκεῖ τίς
αὐτῷ, καὶ μὴ διάρπαζε τὰ πλησίον, μήδ' αὖ πω-
τεῖσσι τῶν, ὥς καὶ τῷ μειονεκτῇ; τὸ μὲν δὲ μὴ
βιάζεσθαι δυναίμεναι, εἴποι τις ἂν, ἐπ' ἐμοὶ γὰρ
τῷ τὸ δ' μὴ πλεονεκτεῖν, πῶς ἂν γῆροιο; πολ-
λοὶ γὰρ οἱ κρείττους. ἂν εἰ τις βέλοιο δεομένοιοις
ἐπαρκεῖν, καὶ ὀρφανὰς ζῶντας διδόναι, καὶ αἰχμαλώ-
τους λύσασθαι, ταῦτα μὲν ἴσως δυνατός ὅτι ποιεῖν,
ἂν εἰ τὰ γε πικρὰ πῶς πωρεσθῆναι μεσότητι.
πλεονεκτεῖν γάρ ὅτι καὶ μειονεκτεῖν, τὸ ταῦτα
ποιεῖν ἀνεχώρητον. πῶς οὖν αὐτῷ δείξεται

natura fit, & robur corporis, & sanitas. Nam
 etsi conemur vires quidem augere alimentis
 ac exercitiis; item certo victus genere sanita-
 tem conservare, & labascentem revocare: nihil-
 ominus tamen naturæ corporis ea tribuimus,
 quoniam non statim ab initio cum libet ipsa
 comparare, in nobis situm est. Atqui dicuntur
 per hæc etiam aliqui majores sibi partes su-
 mere, ut robore quidem, exempli gratia, plus
 cæteris habet *Milon Crotoniates*; specie vero,
Lais Corinthia, & his similes alii. Quæ igitur
 fuerit *Milonis* injustitia? Aut quæ *Lais* ar-
 rogantia? An si *Milon* circumierit, imbecil-
 liores percutiens, eorumque pecunias & uxo-
 res diripiens? Et *Lais* similiter, si maximam
 mercedem ab amatoribus exegerit, & uxorum
 aliquot nuptias dissolverit, in eo videbitur
 arrogantiam exercere? In quo genere tandem
 igitur locaverit aliquis hanc virtutem, quæ
 sibi nec majus nec minus eligit? An vulgari
 hoc & communi dicto contineri videbitur:
 Contentus esto rebus tuis, & proximi res ne
 diripito, neque tuas deferito, utpote hoc pacto
 tibi derogans? Verum dixerit aliquis, vim
 quidem aliis non inferre præstare possim, est
 enim in me situm. At quo minus alii plus me si-
 bi sumant, quomodo fieri posset? multi enim me
 præstantiores sunt. Quod si voluerit aliquis e-
 gentibus subvenire, & orphanas ad nuptias pro-
 movere, & liberare captivos, id forte præstare
 poterit aliquis, at non ille qui prædictæ medieta-
 ti studeat. Hoc n. modo fieret, ut ab aliis supera-
 retur, ac ipse sibi minorem conditionem sumeret, dum
 hæc facere sustinet. Quo pacto igitur nostra sen-

ὁ καὶ ἡμᾶς λόγῳ· ἔξιν ἐύλογον ψυχῆς ὀρ-
 θότητῳ ὀπμιελμένῳ· ἢ πτωχείας ἀπαίτησιν,
 παρὰ τῆς περιδικηκότητος. ὅχως τὰ ἢ ζωδέσμευ
 ἢ ἐτέρων τῆς περτάσεων. *

*Inclusa
 parenthe-
 si obscura
 sunt.*

Ἐπειδὴ ὁ κατέρχων αὐτὸς παρὰ τῆς ἀδι-
 κεῖσθαι μελλόντων ἑαυτὸν ἀδικῶν ἀγνοεῖ, ἴσω
 ὡς διπλῆς ἔστις τῇ ἀδικίας, αὐτὸς ἀπολαύει
 παρότρῳ, ἔπειτα καὶ τὸ ἀδικέμενον ὑπὸ αὐ-
 τῷ μέρῳ. (μὴ γὰρ ἔτω; ἀναμνητεῖν, εἰ μὴ
 μηδενὶ τῆς ἀνεκτῆς· εἰ δυνατὸν δὲ, μηδὲ τῆς
 πονηρῶν.) ὅμως γὰρ ὑγείας ψυχῆς ἢ εὐχῆς, ὡς
 δὲ ἀναμνησίαν νομίζειν τοῦ ἀδικημένου μαλ-
 λον τῆς ἀδικούντων βλάβησθαι. ἔν μὲν γὰρ
 μόνον ὅτι τὸ ἀδικέμενον ἐκ παντὸς, ἢ ψυχῆς.
 τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ὀπμιελμένον ἢ χερσὶ, καὶ ἐν
 τῇ ἀδικούντι, καὶ κατὰ τὰ ἀδικημένον. ἀλλὰ
 ἢ μὲν ἔλαττον, ἢ δὲ πλεῖστον. ἔλαττον μὲν,
 τὸν ἀδικεῖσθαι μέλλοντα· πλεῖστον δὲ, τὸν ἀδι-
 κεῖν διαροόμενον. ἐπεὶ καὶ ἀπὸ αὐτῆς τὴν κίνη-
 σιν λαμβάνειν καὶ τὴν ἔπαρσιν. ἐξευρομένη
 τοίνυν, τὸν τεκόντα πρῶτον ἀγάπῃ, καὶ
 περὶν τεκεῖν ἐν ταῖς ὡδῶσι φέρεται, καὶ διῆσα
 λυμαίνεται, καὶ τὰ ἐπὶ αὐτῆς ἰὼ χεῖρα
 δάσσοποιῶ τῇ βαρῇ. ἔτε γὰρ πρὶν πρὶν τὴν
 τεκεῖσθαι ὕλῃ διελεθεῖν δυνατὸν τὴν τῆς ἀγ-
 λων λύμῳ, περὶν παντελῶς αὐτὴν ἀναλῶσαι·
 ἔτε τῇ μυρσίῳ τοῦ ἐνδύφους ὅφιν εἰς ἄλλων
 ὅλε-

rentia iustitiam definit? Nempe, iustitia est animæ habitus rationabilis, rectitudinem curans, aut exactionem vindictæ ab illis, qui priores injuriam fecerunt. Non est autem hic accipienda disjunctiva conjunctio, tanquam alteram propositionem efficiens.

Quandoquidem autor injuriæ ignorat se. *Ser. 10.*
 ipsum lædi pro aliis quibus nocere studet, intelligat quod duplex est injustitia, à qua primum ipsemet læditur, deinde illa pars quæ injuria afficitur. Quod si non tot passionibus, & si fieri posset, nullis malis obrueretur anima, haud tantum in judicando hallucinaretur. Quare optandum est, ne propter stupiditatem eos qui injuriam patiuntur magis, quam ipsos autores lædi existimet. Una sane pars est nostri, quæ semper ab omnibus sic affectis injuriam accipit, nempe ipsa anima. Id autem quod injuriam facit, insidiasque molitur, est malitia, quæ ab autore incipiens, in illum qui afficitur redundat. Sed ipsum autorem injuriæ illatæ, aut inferre cogitantem, plurimum lædit: minus eum, qui injuriam accipit. Ab autore enim principium fit motus, & excitatio. Intus vero concitata semel injuria, parturientem primum incendit; ac antequam pepererit, inflammat parturigine, transiensque lædit, & veneno suo pertinaci tinctura imbuit. Quemadmodum enim ignis non potest præterita sine damno materia, in qua primum conceptus est, priusquam prorsus ipsam consumat, ad aliorum noxam converti: neque muræna prius aquaticos angues in alienam

ὁλεθρον ἀποχυνᾶν, τῶν τ' κηήσατο γαστέρα κα-
ταφαγεῖν, ὡς Νίκανδροσ ὁ Κολοφώνιος καὶ Ἀρ-
χέλαος ὁ φυσικὸς γράρουν. ἔγω καὶ πᾶς ἀδικῶ,
αὐτὸς τ' ἡλικίας τῶν τ' γάει, τῶν εἰς ἄλλας
ἀφίεναι. πολλοὶ γὰρ ἀνεγείροντες τ' ἐν αὐτοῖς χ-
λῶ, ἐκ τ' πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς, αὐτοὶ περὶ ἀπέ-
θανον, τῶν τ' ἐχθρὸς πμωρήσασθαι. τὸ τοῦτον
ἀγνοήσαντες πολλοί, τ' καὶ τ' ἀδενεσέρων ἀδι-
κίαις ἀναιδῶν ἐχρήσαντο, μηδὲν ἔτι πρὸς αὐτοὺς
οἰηθέντες τὸ λυπηρὸν. τέττε δὲ ὁμολογούμενα, δεῖ

* καὶ δ' αὖ-
παξ.

* καὶ δ' αὖτε παρσιτεῖν τὸ ἀδικεῖν.

Ἡ τί τις ἀν φάινται πρὸς τὸν τρόπον ἐρεϊκῶ,
καὶ μηδενὸς πρότε κλήματ' ἢ μηδὲν αὐτῷ
περσικόντων ἐφίει; πῶς ἀν δίκαιον π' περὶ τ-
τοι, εἰ καὶ αὐτὸν ἐνδυμοῖτο, μηδενὶ ζωτίδεω
τ' ὁμολογούμενων ἀξίων, ἢ ἐρεῖξεν πρὸς ἀ-
παντας παρσιδασμένους, μέτρεν δὲ ἑδέν, ἢ
ἑδὲ καὶ ἐν ἑδένῳ π' ἐμῶν εἰς φιλονεικίαν; ἢ γὰρ
δὴ μόνον ἐν τοῖς λόγοις τὸ ὀρθῶς ἔχον, ὁ τοῖς
τ' ἀναρεῖν περὶ. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περὶ τ' ἔχον
τὸ πολλὰ καὶ φιλονεικεῖν, ὁ δὲ βιαιῶς πολλάκις
καὶ διασπόμενος τὰς περὶ τ' ποιήσεται, ἑαυτὸν

* ζωαι-
μῆντα.

μῆ * ζωαῖαντα τ' τ' πολλῶν δόξαις ὀπιδει-
κνύς. ἐκ τῶν δὲ αὐτὸς μὲν τοῖς ἀμοις ἐπα-
χθῆς τὸ φάροντας δὲ αὐτὸν, καὶ τὰς τοιαύτας
ζωαίας, μισήσει. τὸ δ' ἐπ' ἐλπίδεως ἐλέγ-
χοντας αὐτὸς τὸ ζῆλον τ' ἡδύς, ἢ δὲ ἰδεῖν ὀρθοῖς
τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνέχεσθαι. εἰ δὲ εἰς τὸ ὁμοίως ἐμ-
πέσοι (ἢ γὰρ δὴ πολλὰ σπάνις τ' τοιούτων) ἐνδὺς

* ἐξῆς.

ἐπίσεις, λοιδορεῖαι, καὶ πόλεμ' ἀσπονδ' ἢ ἔξ ὧν
ἴδωδεις διαβολαί, καὶ πᾶν εἶδ' ὀπιδεικνύς, καὶ
σκέψεις, ὅπως ἀν' ἀμύληας ἀπολέσειαν. τὰ γὰρ
μεγάλα κακὰ ἐκ ἄλλως, ἢ ἐκ τ' τυχεύσης φιλο-
νεικίας ζώσασθαι.

Ἡ

perniciem parere potest, quam proprium ejus ventrem, in quo concepti fuerant, eroserint: ut *Nicander Colophonius* & *Archelaus* physicus testantur. Ita quivis injustus malitiam suam primus experitur, antequam in alios emittat. Unde multi connatam sibi bilim excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hostes suos ulti sint. Hæc ignorantes plurimi imbecillioribus injurias impudenter intulerunt, nihil opinantes incommodi in seipsos redundare. Proinde si hoc conceditur, non minus injuriam inferre, quam pati, cavendum est.

Quid dicat aliquis de homine moribus contentioso, etsi nihil alienum concupiscat? Quo pacto hujusmodi quicquam justus faceret, si cogitet secum nihil fide publica dignum approbare, paratus cum omnibus contendere, sine ullo modi & opportunitatis litigandi respectu? Hic sane non ea modo quæ recte dicuntur, evertere conatur: sed multa quoque faciendo contentiose, ut se non consentire aliorum opinionibus ostendat, actiones suas quasi perversas & violentas semitas à regia via discedentes exhibebit. Hinc aliis molestus erit: illos autem qui ipsum & controversationes ejus fugiunt, prosequetur odio. At qui libere morum ejus pravitatem accusaverint, illos ne intueri quidem rectis oculis sustinebit. Quod si in sui similes incidat (non enim rari sunt hujusmodi homines) illico seditiones, convitia, & bellum irreconciliabile nascuntur: inde calumniæ mendaces, ac omne genus insidiarum, & consultationes quo pacto se mutuo perdant. Ingentia quippe mala non aliter quam ex aliqua contentione suborjuntur.

Ἡ πῶς ἂν ἡ τῷ πλῆτε κτῆσις ὅπῃ δεικνύ-
σιν, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς πρὸς ἡγήσασιν;
τὰ γὰρ ὑποκειμένα πρὸς τὰ χεῖρα, ἐναν-
τία πρὸς τὴν τῷ βελτίστων κτῆσιν. τὰ χεῖ-
ματα δὲ παρακαλεῖ μὲν ἐπὶ ῥαθυμίαν ζωπυ-
ρεῖ δὲ τὰς ἡδονάς· ὁπότε δὲ διχῇ ζωπυ-
ρεῖ καὶ μὲν τῷ ἐυπέρων, διὰ τῷ φθονύν-
των καὶ δὲ τῷ πενήτων, διὰ τῷ δυνατωτέ-
ρων. ἂ τοίνυν ἄλλος μὲν τοῖς κακτιμένοις ὁπ-
τελεῖν ποιεῖ, τοὺς δὲ ἔχοντας ἰσχυρὰς πρὸς
ἀδικίαν παρασκευάζει, πῶς ἂν εἰς δεικνύσιν
ζωτελέσειεν;

ἘΚ ΤΟΥΤΟΥ ἹΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥ

Φιλοδηδύς.

ἈΚε δὲ ἐν αὐτοῖς αὐταῖς συλλαβαῖς. ἂ-
νω δὲ καὶ κάτω ἀντιθέσεις, σημειώοντες τὴν
ἰσορροπίαν, ὡς τοιούτοις ἀναβλέψαι τε παραχρῆντα,
καὶ πᾶσι τοιαῦτα δρᾶσασθαι θαυμάσια. εἰ τὰ π-
ρὸς μετὰ τὸ εἰπὼν, ἐπιλέγει· οὐκ ἴσμεν δὲ γε μὴν
ὅσῳ βέλτερον καὶ ζωηρότερον ἡμεῖς ἐκδεχόμεθα
τὰ τοιαῦτα, καὶ ἢν πρὸς τῷ ἐναρέτων ἔχοντων γνώ-
μῃ ἀνδρῶν. ἐπὶ καὶ τέτοις τῇ Προκοπῇ τὸν Ἀ-
ριστέρα, καὶ Πυθαγόραν, καὶ αὐτὸν ἀρχαιότερος παρῆ-
δων, ὁποῖον λέγων. ὅτι τῷ πρὸς τῶν ἡμεῶν
καὶ τῇ Νέων βασιλείαν, Ἀπολλώνι ἡ κμα-
σεν ὁ Τυανδῆς, ὃς ἐκ παιδὸς κομιδῇ νέος, καὶ ἀφ'
ἐκείνου ἐν Αἰγαῖς καὶ Κιλικίᾳ ἱερῶσατο τῷ φιλαν-
θρώπῳ Ἀσκληπιῷ, πολλὰ καὶ θαυμάσια διεπρά-
ξατο· ὧν καὶ πλείω παρὲς, ἡμῖν ποιήσασθαι μνή-
μην.

Qua quæso ratione possessio divitiarum *Ser. 91.*
 quenquam ad justitiam aut alias virtutes per-
 duxerit? Nam quæ deterioribus studiis in-
 serviunt, optimis acquirendis contraria sunt. Pe-
 cuniæ vero ignaviam fovent, voluptates ci-
 ent, ac insidias bifariam struunt: primum
 adversus divites, invidiorum opera; deinde
 contra pauperes, vi potentiorum. Quæ igitur
 alios ad moliendum insidias ipsis possidenti-
 bus instigant, & habentes ad injustitiam robo-
 rant, quomodo ista quicquam ad justitiam con-
 ferrent?

EX HIEROCLIS PHILALETHE
 apud Eusebium.

Aldi vero quibus instrepat verbis. Susque
 deque nugantur, inquit, *Jesum* tollen-
 tes, ut qui cæcis videndi reddiderit facultatem,
 & alia id genus admiranda præstiterit. Tum
 & paulo mox ita rationibus colligit. Vi-
 dendum vero quanto melius nos hæc, nostram-
 que quam de præclaris virtute viris habemus,
 sententiam admittimus. Deinde *Aristea Pro-*
connensem & *Pythagoram* prætermittens, sub-
 jungit his verbis. At majorum nostrorum tem-
 pore sub *Nerone* imperatore *Apollonius Tyanc-*
us floruit, qui jam inde à prima adolescentia
 & fere puer, postquam *Ægis*, quod *Ciliciæ* op-
 pidum est, *Æsculapio* Deorum humanissi-
 mo sacrificasset, multa & admiranda patravit:
 quorum nonnulla, plurimis omissis, commemo-
 rabo.

μιν. εἴτα κατὰ γέγει ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχαίων τὰ
 παρὰ δόξα· μεθ' αὐτῶν καὶ ὁπλίζει ταῦτα καὶ λέξιν.
 πίνῃ ἐν ἐνεκα τέτων ἐμνήδιω· ἵνα ἡ σὺ συγ-
 κρίνῃ τὴν ἡμετέραν ἀκρίβειαν καὶ βεβαίαν ἐφ'
 ἐκείνῳ κρίσιν, καὶ τὴν ἡμετέραν καὶ βεβαίαν ἐφ'
 εἰς τὴν ἡμετέραν μὴ τὴν τοιαῦτα πεποιηκότα, ἔ-
 θεόν, ἀλλὰ θεοῖς κεχαρισμένον ἄνδρα ἡγούμε-
 να· οἱ δὲ δι' ὀλίγας τερατείας πνᾶς τὴν ἡμετέραν
 Θεὸν ἀναγορεύουσιν. τέτω ὁπότε μεθ' ἑτέρων
 φάσκων· καὶ κείνο λογίζονται ἄξιον, ὅτι τὰ μὴ
 τῶν ἡμετέρων, Πέτρῳ καὶ Παύλῳ, καὶ πνᾶς τέτων
 παραπλήσιοι κεχώμπουσιν, ἄνθρωποι φεύσαν, καὶ
 ἀπαίδωποι, καὶ γόητες· τὰ δὲ Ἀπολλωνίε
 Μάξιμῳ ὁ Αἰγιδίς, καὶ Δάμῳ ὁ φιλόσοφῳ ὁ
 Συνοδιατείφας αὐτῶν, καὶ Φιλόστρατῳ ὁ Ἀθην-
 αῖῳ, παιδίσκῳ μὲν ὅτι πλείστον ἡκοντες, τὸ
 δὲ ἀληθεῖς πωρύτες, διὰ φιλανθρωπίαν ἀνδρὸς
 ἡγεναίε, καὶ θεοῖς φίλῳ φερόμενοι λα-
 δεῖν. ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς Ἱεροκλῆ, τῷ τὴν
 καὶ τὴν ἡμετέραν ὁπότε φερόμενοι Φιλαλήθῃ λόγον, εἰρη-

ΤΗΣ

rabo. Postea à principio miracula ejus recenset : quibus hæc tandem addit : In quem ergo finem hæc commemoravi ? ut nostrum illud accuratum solidumque de omnibus judicium, & Christianorum levitatem inter se contendere liceret. cum nos illum qui tanta patravit non pro Deo, sed homine diis charo gratoque habeamus : illi contra, ob paucula quædam prodigia *Iesum* Deum prædicent. Deinde post alia subjungit : Id quoque dignum est consideratu, quod *Iesu* res gestas *Petrus* & *Paulus*, aliique similis notæ mirifice extulerint, homines mendaces, indocti & impostores : *Apollonii* vero *Maximus* *Ægicnsis*, & *Damiscus* Philosophus, qui in ejus consortio vixit, & *Philostratus* *Atheniensis* prodiderunt, homines ingenti eruditione præditi, & veritatis amantes : qui ob commune humani generis commodum, viri egregii & Diis gratissimi facta incognita latere noluerunt. Hæc ipsius *Hierocli* verba sunt in oratione contra nos scripta, cui titulus *Phylalethes*.

ΤΗΣ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΚΑΙ

τὰ αὐτεξοία πείει.

ΠΕὶ δ' εἰμάρμενος πρὸς αὐτὰ πῖνα τῷ ἀνδρὶ ὀρέ-
σκει· πάντα μὲν φηπν ἐν εἰμάρμενῃ εἶναι, ἔ-
μὲν πάντα καθεμάρται. ἢ γὰρ εἰμάρμενη νόμοι
τάξιν ἐπέχουσα, ἔχουσαν λέγειν, ὅτι ὁ μὲν τὰδε
ποιήσει, ὁ δὲ τὰδε πείσει (εἰς ἀπειρον γὰρ τὸτο,
ἀπείρων μὲν ὄντων τῶν γινωμένων, ἀπείρων δὲ
τῶν οὐδὲν αὐτὰ συμβαινόντων· ἔπειτα καὶ τὸ ἐφ'
ἡμῖν οἰχίτε), καὶ ἔπαυροι καὶ φόροι, καὶ πᾶν τὸ τέ-
τοις παραπλήσιον.) ἄλλα, ὅτι εἴπῃς ἂν ἔλῃ ψυ-
χὴ ποιεῖτον βίον, καὶ τὰδε πῖνα παρῆξαι, τὰ δὲ
πῖνα αὐτῇ ἔφε. ὁ δὲ ποτε οὐκ ἢ ψυχὴ, καὶ ἐπ'
αὐτῇ μὲν τὸ παρῆξαι ἢ μὴ, καὶ ἔκατ' ἀνὰ γὰρ
τὸτο. τὸ δὲ ἐπὶ μὲν τῇ παρῆξαι, καὶ εἰμάρμε-
νω ζῶντε δέσσει· οἷον τῷ, Πάρις ὀρεσάσει τ'
Ἑλένῃ, ἐπ' αὐτῇ ὄντῃ, ἀκολοθήσει τὸ, Πολε-
μήσσει Τρώεσσι παρ' Ἑλένης οἱ Ἕλληνες. ἔπει-
τα καὶ ὁ Ἀπόλλων τῷ Λαίῳ παρῆξαι πέν.

Εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς.
ἐν τῷ δεσμῷ δὲ πειρέχει μὲν καὶ ὁ Λαῖος,
καὶ τὸ φύσαι αὐτὸν παῖδα· καθεμάρται δὲ τὸ
ἐπὶ μὲν. ἢ δὲ δυνατὸ φύσις πέπρωκε μέν-
πως μεταξὺ τῶν ἀληθῶν καὶ τῶν ψεύδους.
ὁρεῖται δ' ὄντῃ αὐτῷ τῇ φύσει, ὥστε ἐποχῇ-
ται τὸ ἐφ' ἡμῖν. ὅτι ἂν ἐλομένων ἡμῶν γίνε-
ται, τὸτο ἔσται ἢ ἀληθὲς ἢ ψεύδους. ὁ δὲ
δυναμῇ,

DE FATO ET LIBERO AR- bitrio.

Ex Alcinoō de Platonis dogmatibus.

DE fato hæc sunt *Platonis* placita : Omnia in fato esse dicit, non tamen omnia fato decreta. Fatum enim legis vim habet, non ut dicat, exempli causa, ille ista faciet, ista patietur (id enim in infinitum iret, cum infinitæ sint res quæ fiunt, & infinita ipsis accidunt : Præterea hoc modo tolleretur id quod in nostra potestate est, & laudes, & vituperationes, & quicquid his est affine :) sed hoc modo : Si quis animus talem vitam eligat & talia faciat, talia eum consequentur. Est ergo animus non sub domino, & penes ipsum est agere vel non agere : neque ullam in illis patitur necessitatem. At quod his est consequens, id ex fati ordinatione implebitur. Exempli gratia, cum illud, *Paris* rapiet *Helenam*, esset in *Paridis* potestate ; eo dato sequetur illud, Bellum in *Trojanos Græci* gerent propter *Helenam*. Nam sic & *Apollo Laio* prædixerat :

Te namque perimet, si qua erit proles tibi.

Intra legis autem ambitum comprehenditur & *Laius* & fatio prolis : Fato autem decretum tantum est illud consequens. Natura ejus quod fieri potest jacet quodammodo inter verum & falsum : fieri autem, cum per naturam sit indefinitum, invehitur ut ita dicam id quod nostræ est potestatis. Quod autē nobis diligentibus fiet, hoc erit verum falsumve. Quod vero potesta-

δυνάμει, τὸτ' ἔστι, τὸ καὶ ἔξιν καὶ κατ' ἐνέρ-
 γειαν λεγόμενα, διήνεγκε. τὸ μὲν γὰρ δυνάμει,
 ὁπτιηδεϊότητά πνα ἀποσημαίνει πρὸς πνα ἔπω
 ἢ ἔξιν ἔχοντα· ὡς ὁ παῖς δυνάμει ῥηθήσεθ', καὶ
 ρεαυμαπικός, καὶ ἀνλητής, καὶ τέκτων. ἔσται δὲ
 τὸ πῦνιχάδε ἐν ἔξει ἐνός πνΘ, ἢ δυοῖν τέτοιον,
 ὁπόταν μάθῃ καὶ κλήσεται πνα τῷ ἔξεων. κατ'
 ἐνέργειαν δὲ, ὁπόταν ἐνεργῇ ἀπὸ τ' ἔξεως ἐκεί-
 νης ἢν κέκληθ'. τὸ δὲ δυνατὸν ἐδὲν τέτων. ἀόρι-
 στον δὲ ὃν τὰ ἐφ' ἡμῶν, καὶ τ' ἐφ' ὁποτέρου ῥοπλῶ,
 λαμβάνει τὸ ὁμηθ' αἰνῇ ἢ μή.

Τ Ε Λ Ο Σ.

potestate est, differt ab eo quod habitudine aut actu esse dicitur. Nam quod potestate esse dicitur, aptitudinem quandam significat in eo qui habitudinem nondum est adeptus. Sic puer potestate loquetur, literator fiet, aut tibicen, aut faber. Erit autem in habitudine unius horum, aut plurium, ubi didicerit, & habitudinem erit consecutus. In actu vero, ubi ex habitudine sive facilitate illa quam in se habet operabitur. At id quod fieri potest, nihil est horum. Sed cum per se sit indefinitum ex eo quod nostræ est potestatis, prout illud se huc aut illuc verterit, accipit ut aut verum sit aut non sit.

F I N I S.

